

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

โครงการเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในโรงเรียนอนุบาลเส้นสี

Design for interior Architectural Design of The Sen-See Kindergarten

นางสาวกนกพรรณ อ่อนนุช

Miss Kanokpun Onnuch

รฟ.
ก124๓
2549-2550

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... **78323**
วัน,เดือน,ปี..... **27 ก.พ. 2551**

b. **11890509**
i.

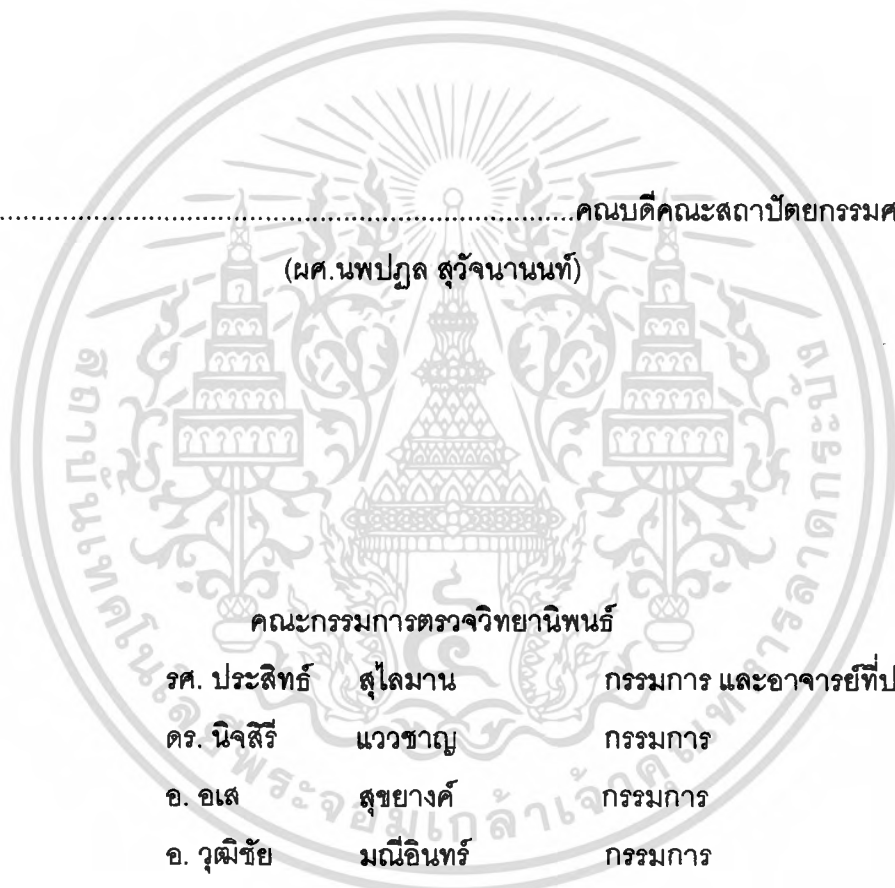
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2549-2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิง

ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน
รับขึ้นต้น **13 ก.พ. 50**
เวลาที่.....
ผู้รับ.....

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
(สถาปัตยกรรมภายใน)

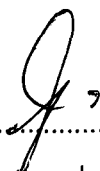

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

(ผศ. นพปฎล สุวีจนาพันธ์)

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

รศ. ประสิทธิ์	สุไลมาน	กรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา
ดร. นิจสิรี	แววชาญ	กรรมการ
อ. อเส	สุขยางค์	กรรมการ
อ. วุฒิชัย	มณีอินทร์	กรรมการ
อ. ธีรายุ	ชุมสาย ณ อยุธยา	กรรมการ

.....

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รศ. ประสิทธิ์ สุไลมาน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อนักศึกษา (ไทย) นางสาวกนกพรรณ อ่อนนุช
(อังกฤษ) Miss Kanokpun Onnuch
รหัส 45020055
ที่อยู่ 100/47 ซ. เสนานิคม 1 ถ. พหลโยธิน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว
กรุงเทพ 10230
โทรศัพท์ 087-595-0556 ,02-5703283
หัวข้อวิทยานิพนธ์ โครงการเสนอแนะออกแบบสถาปัตยกรรมภายในโรงเรียนอนุบาลเส้นสี
Sen - see Kindergarten
ประเภทโครงการ โครงการเสนอแนะ
อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ประสิทธิ์ สุโลมาน

บทคัดย่อ

การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อประเทศชาติมาก ดังปรากฏให้เห็นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตราที่ 18 ที่ระบุให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัย และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 12) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้ง “สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย” ในปี พ.ศ.2542 ขึ้นพร้อมทั้งประกาศว่า “การศึกษาปฐมวัย คือ การสร้าง การสร้างชาติ”

ในปัจจุบันระบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย หรือนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งนี้โดยพัฒนาจากความต้องการที่จะเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจ รวมตลอดถึงการพัฒนาของเด็ก

ในการทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาอนาคตของชาติจึงต้องการออกแบบโรงเรียนอนุบาลที่สามารถรองรับการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ช่วยพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้สามารถเป็นกำลังของชาติสืบต่อไป

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น อันเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การออกแบบของโครงการอันได้แก่ การศึกษาโครงการเปรียบเทียบ หน่วยงานและสายการบริหาร ผู้เข้าใช้โครงการและองค์ประกอบของโครงการ รายละเอียดของพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ความสัมพันธ์ของพื้นที่ นำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ ศึกษาหาบทสรุปเพื่อเป็นแนวคิดในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. งานออกแบบส่วนหลักของโครงการ คือส่วนการศึกษา และส่วนรองรับประกอบด้วยส่วนบริหาร ส่วนบริการ รวมทั้งการนำเสนอแนวคิดในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมของโครงการโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการ

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเข้าใช้ส่วนประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนอนุบาล มีผลต่อการออกแบบจัดวางตำแหน่ง ในระบบ Planning
2. กลุ่มเป้าหมายหลักและนโยบายทางด้านการศึกษา มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการให้บริการ และการออกแบบ
3. การออกแบบต้องคำนึงถึงกฎหมายอาคารเรียนอนุบาล
4. ลักษณะกิจกรรมในพื้นที่ มีผลต่อองค์ประกอบของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. การออกแบบโรงเรียนอนุบาลต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งภายใน และโดยรอบอาคาร
2. การออกแบบโรงเรียนอนุบาลต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ของการใช้พื้นที่ของเด็ก
3. การออกแบบโรงเรียนอนุบาลขนาดเล็ก หรือขนาดกลางอาจต้องคำนึงถึงการใช้พื้นที่ทับซ้อนกัน ในบางกิจกรรมด้วย เช่น การนอนกลางวันภายในห้องเรียน เราต้องศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ อย่างละเอียด

คำนำ

ปัจจุบันรัฐบาลได้หันมาให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับปฐมวัยมากขึ้น โดยการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนแบบต่างๆ ขึ้นมากมาย เพื่อมารองรับ และเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก แต่ขาดสถานที่ที่จะรองรับการเรียนการสอนในรูปแบบนั้นๆ การเรียนการสอนจะสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ก็ต่อเมื่อเด็กได้ศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ข้าพเจ้าจึงได้จัดทำวิทยานิพนธ์ โครงการเสนอแนะออกแบบสถาปัตยกรรมภายในโรงเรียนอนุบาลเส้นสี โดยได้การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในหลักสูตรแบบบูรณาการ และสามารถรองรับพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยได้

ถ้าเกิดความผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นางสาวกนกพรรณ อ่อนนุช

13 กุมภาพันธ์ 2550

สารบัญ

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

คำนำ

สารบัญ

สารบัญภาพประกอบ

สารบัญตาราง

<u>บทที่ 1</u>	<u>บทนำ</u>	<u>หน้า</u>
	1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
	1.3 วัตถุประสงค์ในการทำวิทยานิพนธ์	3
	1.4 ลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ	
	1.4.1 ที่ตั้งโครงการ.	4
	1.4.2 การเข้าสู่โครงการ	4
	1.4.3 สภาพแวดล้อมโดยรวมของโครงการ	6
	1.4.4 ลักษณะอาคารภายในโครงการ	7
	1.5 ขอบเขตวิทยานิพนธ์	
	1.5.1 องค์ประกอบของโครงการ	8
	1.5.2 ขอบข่ายของโครงการ	9
	1.5.3 ขอบเขตวิทยานิพนธ์	10
<u>บทที่ 2</u>	<u>ข้อมูลประกอบโครงการ</u>	
	2.1 ข้อมูลพื้นฐาน	
	2.1.1 ความหมาย และความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย	12
	2.1.2 ปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัย	12
	2.1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย	17
	2.1.4 หลักการพื้นฐานของพัฒนาการเด็ก	19
	2.1.5 พฤติกรรม และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย	21
	2.1.6 ขนาด และสัดส่วนร่างกายของเด็กวัย 3 – 6 ปี	35
	2.1.7 ลักษณะ และสัดส่วนเครื่องเรือนสำหรับเด็กวัย 3 – 6 ปี	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	หน้า
2.1.8 การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย	39
2.2 ข้อมูลหลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	53
2.2.1 ประวัติ และแนวความคิดแบบบูรณาการ	54
2.2.2 การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์การเรียนแบบบูรณาการ	56
2.2.3 การจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในห้องเรียนตามแนวคิดแบบ	57

บูรณาการ

2.3 ข้อมูลหลักสูตรการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็ก	
2.3.1 ความหมายของศิลปะเด็ก	66
2.3.2 ศิลปะเด็กเพื่อการพัฒนาการ	67
2.3.3 ลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก	71
2.3.4 แนวคิด และกิจกรรมภายในห้องเรียนศิลปะ	73
2.4 กรณีศึกษาโครงการเปรียบเทียบ	
2.4.1 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่ใช้หลักสูตรตามแนวคิดแบบโครงการ (Project Approach)	
2.4.1.1 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต	76
2.4.1.2 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลมณีรัตน์	81
2.4.1.3 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลเซนต์จอห์น	82
2.4.1.4 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลมณีญา	86
2.4.1.5 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลเพลินพัฒนา	90
2.4.1.6 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลข้างเผือก	92
2.4.1.7 กรณีศึกษาโรงเรียนสมาคมสตรีไทย	93

บทที่ 3

พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร และองค์ประกอบของโครงการ

3.1 พฤติกรรมผู้ใช้บริการ

3.1.1 ผู้ให้บริการ	97
3.1.2 ผู้รับบริการ	108

3.2 อุปกรณ์ประกอบพฤติกรรม และพื้นที่ใช้สอย

3.2.1 ส่วนบริหาร	117
3.2.2 ส่วนวิชาการ	117

3.2.3 ส่วนสนับสนุนโครงการ	118
---------------------------	-----

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	หน้า
3.2.4 ส่วนบริการ	118
บทที่ 4 ระบบสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร	
4.1 ระบบ และวัสดุภายในตัวอาคาร	
4.1.1 ระบบการใช้แสงภายในอาคาร	119
4.1.2 หลักการจัดแสงสว่างภายในอาคาร	120
4.1.3 การออกแบบไฟฟ้า และแสงสว่างภายในอาคาร	121
4.2 ระบบการป้องกันเสียงภายในอาคาร	
4.2.1 การแก้ปัญหาเสียงรบกวนจากภายนอก	122
4.2.2 การแก้ปัญหาเสียงรบกวนภายใน	123
4.2.3 การจัดระบบเสียงในห้อง	123
4.3 ระบบกระแสลม การระบายอากาศ และการปรับอากาศ	
4.3.1 กระแสลม	124
4.3.2 การระบายอากาศ	126
4.3.3 การปรับอากาศ	127
4.4 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร	130
4.5 การจัดสภาพแวดล้อมนอกอาคาร	142
4.6 การเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสม กับโรงเรียนอนุบาล	150
บทที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ	
5.1 การวิเคราะห์พื้นที่ที่ต้องการ (Area Requirement)	157
5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละพื้นที่ (Bubble Diagram)	160
5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ และเส้นทางสัญจร (Functional Diagram)	161
5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ ขนาดพื้นที่ และเส้นทางสัญจร (Zoning)	
บทที่ 6 ผลงานการออกแบบ	
6.1 แนวคิดในการออกแบบ	163
6.2 ผลงานการออกแบบ	164

บรรณานุกรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

<u>บทที่ 1</u>	บทนำ	หน้า
	1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งโครงการ	5
	1.2 แสดงทางเข้าโครงการ	6
	1.3 -1.4 แสดงถนนภายในหมู่บ้านสินพัฒนธานี	6
	1.5 แสดงที่ตั้งโครงการมูลนิธิเด็ก	6
	1.6 แสดงประตูทางเข้าโครงการ	7
	1.7 แสดงด้านหน้าอาคารสำนักงาน	7
	1.8 แสดงด้านข้างอาคารสำนักงาน	7
	1.9 แสดงอาคารเรียนอนุบาลบ้านเด็ก	7
	1.10 แสดงด้านข้างโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก	7
	1.11 แสดงบริเวณสวนพักผ่อน อาคารสำนักงาน	7
<u>บทที่ 2</u>	ข้อมูลประกอบโครงการ	
	2.1 แสดงที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต	76
	2.2 แสดงแบบแปลนอาคารภายในโรงเรียนวรรณสว่างจิต	77
	2.3 แสดงแบบแปลนอาคารเรียนชั้น 1	78
	2.4 แสดงแบบแปลนอาคารเรียนชั้น 2	79
	2.5 แสดงแปลนห้องเรียนอนุบาล 1	80
	2.6 แสดงบรรยากาศภายในห้องเรียน	80
	2.7 แสดงที่ตั้งโรงเรียนเซนต์จอห์น	82
	2.8 แสดงการจัด Zoning ของอาคารเรียนอนุบาล	83
	2.9 แสดงบรรยากาศโถงเด็กเล่น	85
	2.10 แสดงบรรยากาศห้องเรียนดนตรี	85
	2.11 แสดงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาลมณีเฝ้า	87
	2.12 แสดงแผนผังอาคารเรียนโรงเรียนอนุบาลมณีเฝ้า	87
	2.13 แสดงแบบแปลนอาคารเรียนชั้น 2	88
	2.14 แสดงแปลนห้องเรียนอนุบาล 2	89
	2.15 แสดงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพลินพัฒนา	92
	2.16 แสดงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาลข้างเผือก	93

	หน้า
2.17 แสดงบรรยากาศลานกิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ	94
2.18 แสดงบรรยากาศห้องเรียนอนุบาล	94
2.19 แสดงบรรยากาศระเบียบหน้าห้องเรียนอนุบาล	95
2.20 แสดงบรรยากาศห้องเรียนศิลปะ	95
2.21 แสดงบรรยากาศห้องเรียนภาษาอังกฤษ	96
2.22 แสดงบรรยากาศห้องนอนกลางวัน	96

บทที่ 3

พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร และองค์ประกอบของโครงการ

3.1 แสดงพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี และธุรการ	106
3.2 แสดงพฤติกรรมครูประจำชั้น	107
3.3 แสดงพฤติกรรมครูศิลปะ	107
3.4 แสดงพฤติกรรมครูกิจกรรมพิเศษ	107
3.5 แสดงพฤติกรรมฝ่ายบริการ	108
3.6 แสดงพฤติกรรมผู้ปกครอง	109
3.7 แสดงพฤติกรรมผู้มาติดต่อโรงเรียน	109
3.8 แสดงพฤติกรรมเด็กนักเรียนอนุบาล	111

สารบัญตาราง

บทที่ 1	บทนำ	หน้า
	1.1 แสดงองค์ประกอบโครงการ	8
บทที่ 2	ข้อมูลประกอบโครงการ	
	2.1 สรุปแนวคิดของนักปรัชญา ที่มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย	16
	2.2 แสดงตารางเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็ก	31
	2.3 แสดงตารางเปรียบเทียบการแสดงออกทางอารมณ์ และจิตใจ	31
	2.4 แสดงตารางเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง	33
	2.5 แสดงตารางเปรียบเทียบความสามารถในการรับรู้ ความคิด และความเข้าใจ การใช้ภาษา และความคิดสร้างสรรค์	34
	2.6 แสดงตารางเปรียบเทียบขนาด และสัดส่วนร่างกายของเด็กวัย 3-6 ปี	36
บทที่ 3	พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร และองค์ประกอบของโครงการ	
	3.1 แสดงอัตรากำลัง และพฤติกรรมบุคลากรของโรงเรียน	98
	3.2 แสดงพฤติกรรมผู้ปกครอง	108
	3.3 แสดงพฤติกรรมผู้ที่มาติดต่อธุระ กับทางโรงเรียน	109
	3.4 แสดงพฤติกรรมนักเรียนอนุบาล	110
	3.5 แสดงอุปกรณ์ประกอบพฤติกรรม และพื้นที่ใช้สอย	112
บทที่ 4	ระบบสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร	
	3.1 แสดงข้อดี – ข้อเสีย ของเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน	129
	3.2 แสดงวัสดุที่ใช้ในเครื่องสนามเด็กเล่น	148

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อประเทศชาติมาก ดังปรากฏให้เห็นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตราที่ 18 ที่ระบุให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัย และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 12) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้ง “สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย” ในปี พ.ศ.2542 ขึ้นพร้อมทั้งประกาศว่า “การศึกษาปฐมวัย คือ การสร้าง การสร้างชาติ”

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “การศึกษาปฐมวัย” โดยทั่วไปจะหมายถึงการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพัฒนาการในเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในชั้นนี้รวมถึงการจัดการศึกษาทั้งแบบเป็นทางการ (formal group setting) และการจัดการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ (informal group setting) ด้วย เพราะการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม สำหรับในประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง “เด็กปฐมวัย” ว่าหมายถึงเด็กในช่วงอายุ 0 – 5 ปี (เด็กตั้งแต่แรกปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) และรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าสามารถทำได้ 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในปัจจุบันระบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย หรือนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัยได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งนี้โดยพัฒนาจากความต้องการที่จะเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจ รวมตลอดถึงการพัฒนาของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ศึกษาองค์ความรู้ เรื่องการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยแบ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีต่างๆ 10 แนวคิดทฤษฎี และพบว่ามี 5 แนวคิดทฤษฎี มีการนำมาประยุกต์ในบริบทของสังคมไทย ในโรงเรียนอนุบาลและประสบความสำเร็จ สามารถเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่

- แนวคิดทฤษฎีไฮสโคป (High/Scope Curriculum)
- แนวคิดทฤษฎีเรกจิโอ เอมิเลีย (Reggio Emilia Education)
- แนวคิดทฤษฎีมอนเตสซอรี (Montessori Education)
- แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม (Integrated Whole Language Curriculum)
- แนวคิดทฤษฎีวอลดอร์คอฟ (Waldorf Education)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียเป็นการถอดแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย ที่มุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านโครงการตามความสนใจของเด็ก(Project approach) โดยให้เด็กได้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ภายในของเด็กแต่ละคน โดยพัฒนามาจากความเชื่อว่า การเรียนการสอนนั้นไม่ใช่การถ่ายโอนข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน การสอนในเด็กปฐมวัยจึงไม่ใช่การมองว่าเด็กเป็นแก้วที่ว่างเปล่าที่ครูจะเทน้ำตามความต้องการของครูลงไปสู่เด็ก นักการศึกษาที่เรกจิโอ เอมีเลียเปรียบเทียบการเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครูเป็นการผสมผสานของวัตถุดิบจากแก้วทั้งสองใบรวมกัน การเรียนรู้ย่อมมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจหรือเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็ก และบทบาทของครูจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเด็ก ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าเด็กมีวิธีการเรียนรู้ได้อย่างไรและเด็กมีความสามารถในการสื่อออกมาถึงความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิถีทางใด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สนองต่อความอยากรู้และแรงจูงใจภายในของเด็กในการเรียนรู้ภายใต้การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

นักการศึกษา แคทซ์ และ ชาร์ด (Katz & Chard) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบโครงการ (Project approach) เป็นการผสมรูปแบบการเรียนการสอนแบบต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก และวิชาศิลปะก็เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งซึ่งเปรียบเสมือนภาษาสากลที่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย สามารถสื่อเข้าถึงกันได้ ศิลปะสามารถสร้างความละเอียดอ่อนต่อสุนทรียภาพของเด็ก เมื่อเด็กมีประสบการณ์ปะทะสัมผัสทางศิลปะ ประสบการณ์นั้นจะสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และพัฒนาการให้แก่เด็ก

ฉะนั้นจึงเลือกใช้การสอนแบบโครงการ(Project approach) ผสมผสานกับการสอนศิลปะมาเป็นหลักในการเรียนการสอน แนวทางของทฤษฎีนี้จะให้ความสำคัญกับความเข้าใจในตัวเด็ก และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้ศิลปะทุกแขนงซึ่งประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม คีตกกรรม และวรรณกรรม มาผสมผสานในการเรียนการสอน (Education through art) เพื่อสร้างจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้โครงการศิลปะผสมผสานในการเรียนการสอน (Education through art)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และครูผู้สอน
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเอง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น
5. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกฝนควบคุมตนเอง และมีวินัยในตนเอง
6. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริม และเน้นการเรียนรู้ของเด็กโดยผ่านทาง การสอนศิลปะ(Education through art) ให้เด็กสามารถสื่อความคิด และความรู้สึก ออกมาทางผลงานศิลปะ
7. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา

1.3 วัตถุประสงค์ในการทำวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project approach) ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลียโดยใช้โครงการศิลปะผสมผสานในการเรียนการสอน (Education through art) และนำมาประยุกต์เพื่อใช้การออกแบบ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนการสอนศิลปะ ที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการ และความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก
3. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาลที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. เพื่อศึกษารายละเอียด และข้อบังคับต่างๆที่ใช้ในการออกแบบโรงเรียนอนุบาล เช่น ต้องออกแบบโครงการให้อยู่ภายใต้ข้อบังคับของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2531 และการศึกษาพื้นที่การใช้งานของเด็กอายุ 3 – 6 ปี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบได้อย่างเหมาะสม
5. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาทั้งหมด แล้วนำมาสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบที่สามารถสนองต่อกิจกรรม และความต้องการของเด็ก
5. เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบ ให้สอดคล้อง และเป็นไปตามตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 ลักษณะกายภาพของที่ตั้งโครงการ

1.4.1 ที่ตั้งโครงการ

มูลนิธิเด็ก Foundation for Children

95/24 หมู่ที่ 6 ซอยเกียรติร่วมมิตร ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม 73220

ขนาดที่ดิน

13,804.21 ตารางเมตร

ลักษณะที่ตั้งโครงการ

พื้นที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ในมูลนิธิเด็กซึ่งประกอบด้วย อาคาร 3 อาคาร คือ

- อาคารสำนักงาน และส่วนที่พักอาศัยพนักงาน มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 1,132.5 ตารางเมตร
- อาคารเลี้ยงเด็กกำพร้า(บ้านทานตะวัน) มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 1,865 ตารางเมตร
- อาคารศูนย์สุขภาพไทย (ปัจจุบันกำลังก่อสร้าง)

1.4.2 การเข้าถึงโครงการ

สามารถเข้าถึงโครงการได้ 2 ทางดังนี้

1.ทางรถยนต์

- มาทางเส้น ปิ่นเกล้า - นครชัยศรี เข้าทาง ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ขับตรงมาเรื่อย ๆ ประมาณ 4.5 กิโลเมตร จะเจอป้ายหมู่บ้านปฐมพร (ทางด้านซ้ายมือ) ก็ให้เลี้ยวอีกประมาณ 300 เมตร เจอป้าย "ชุมชนหมู่บ้านสินพัฒนธานี" และ ก็มีป้ายสี่แยก ของกรมทางหลวงว่า "ตลาดนัดธนบุรี" ตั้งอยู่บนทางเดินเท้า จากนั้นให้เลี้ยวซ้ายเข้ามาในซอย ขับตรงมาประมาณ 600 เมตร เจอซอยแรกขวามือ (หรือสังเกตป้ายหมู่บ้านจตุพิพร) ให้เลี้ยวขวา ตรงเข้ามา 100 เมตร จะพบโครงการอยู่ทางขวามือ

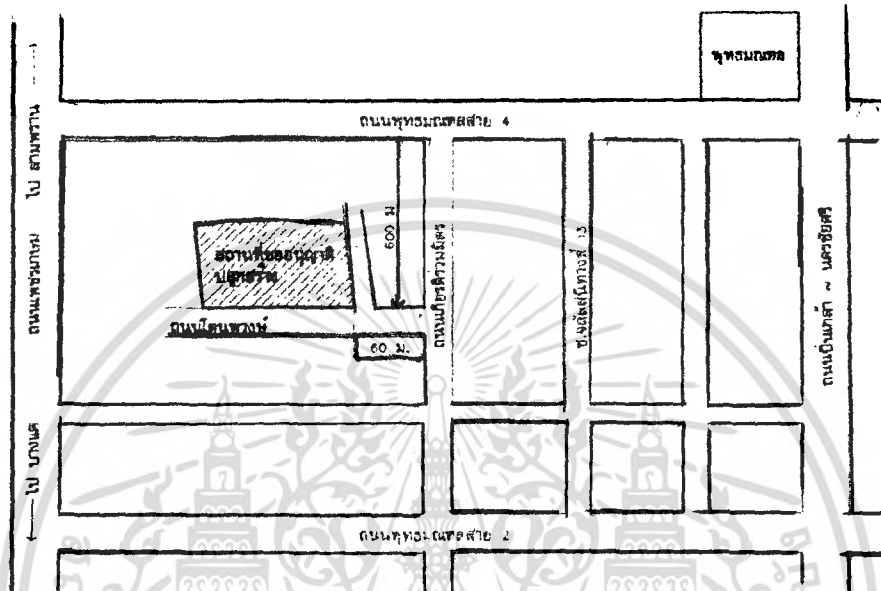
- มาทาง ถ.เพชรเกษม พอเลยหมู่บ้านหรรษาให้เลี้ยวขวาตรงสามแยกไฟแดงข้างหน้าเข้า ถ.พุทธมณฑลสาย 4 จากนั้น ขับตรงมาเรื่อย ๆ ประมาณ 4 กิโลเมตร เข้า ถ.พุทธมณฑลสาย 4 แล้ว ให้นับจุดกลับรถหรือจุด U-TURN พอถึงจุดกลับรถที่ 3 ให้กลับรถ แล้วขับตรงไปประมาณกิโลกว่าจะเจอป้ายหมู่บ้านปฐมพร จากนั้นเส้นทางก็จะเหมือนในข้อแรก

2.ทางรถโดยสารประจำทาง

- เส้นทาง ปิ่นเกล้า - นครชัยศรี สามารถขึ้นรถโดยสารประจำทางสาย ปอ.16 (515) เป็นรถยูโร (สีส้ม) ได้ตั้งแต่ รพ.ราชวิถี ตรงอนุสาวรีย์ชัยฯ จนมาลงที่ ม.มหิดล ศาลายา จากนั้นข้ามถนนมาฝั่งตรงข้ามขึ้นรถโดยสารประจำทางสาย 84 ก.รถจะจอดที่ป้ายหน้าโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เส้นทาง ถ.เพชรเกษม สามารถขึ้นรถโดยสารประจำทางสาย 84 ก ได้ตั้งแต่คลองสาน หรือนั่งรถสายใดก็ได้มาลงที่หมู่บ้านหรรษาเพื่อต่อรถสาย 84 ก (เข้า ถ.พุทธมณฑลสาย 4) รถโดยสารจะจอดที่หน้าโครงการ

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

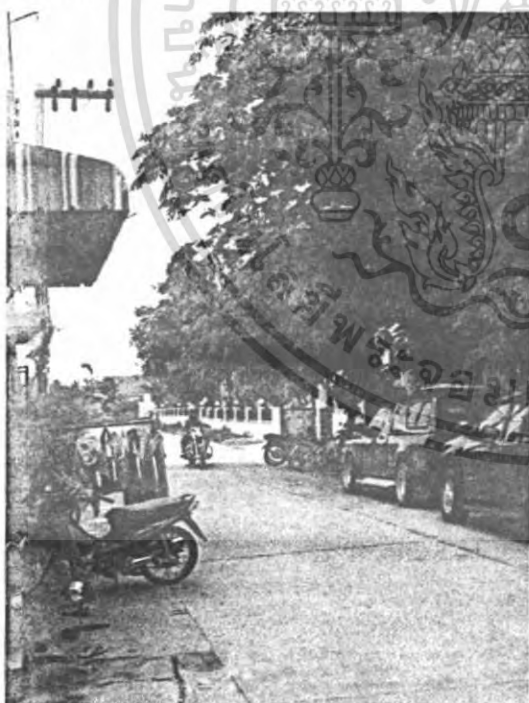
1.4.3 สภาพแวดล้อมโดยรวมของโครงการ

ภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.3

ภาพที่ 1.4

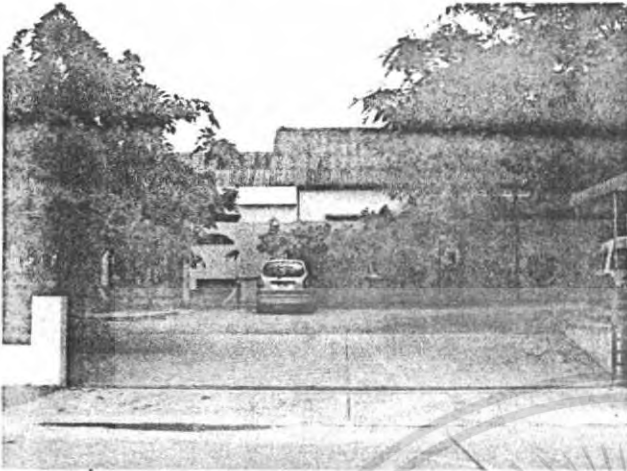
ภาพที่ 1.5

ภาพที่ 1.2 แสดงทางเข้าโครงการจาก ถ.พุทธมณฑลสาย 4 สูชอยหมู่บ้านสินพัฒนาธานี

ภาพที่ 1.3-1.4 แสดงถนนภายในหมู่บ้านสินพัฒนาธานี

ภาพที่ 1.5 แสดงที่ตั้งโครงการ "มูลนิธิเด็ก" ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.4 ลักษณะอาคารภายในโครงการ

ภาพที่ 1.6 แสดงทางเข้าโครงการ

ภาพที่ 1.7 แสดงด้านหน้าอาคารสำนักงาน

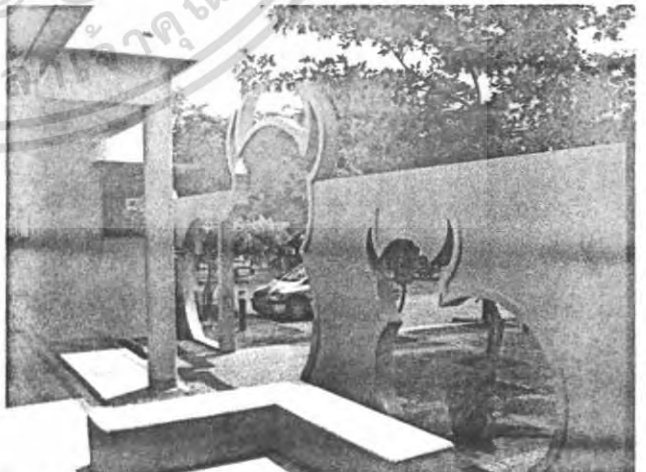
ภาพที่ 1.8 แสดงด้านข้างอาคารสำนักงาน

ภาพที่ 1.9 แสดงอาคารเรียนอนุบาลบ้านเด็ก

ภาพที่ 1.10 แสดงด้านข้างอาคารเรียนอนุบาลบ้านเด็ก

ภาพที่ 1.11 แสดงบริเวณสวนพักผ่อน อาคารสำนักงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ขอบเขตวิทยานิพนธ์

1.5.1 องค์ประกอบของโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบโครงการ
เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา	การเรียนการสอน ทางด้านวิชาการ ,การ เล่นนิทาน,การอ่าน หนังสือ	ห้องเรียน,ห้องนิทาน
เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อ	การออกกำลังกาย,การ เล่นเครื่องเล่น,การเล่น ทราย,การเล่นน้ำ	สนามเด็กเล่น,สนาม ทราย,เครื่องเล่น
เพื่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	การวาดภาพ ระบายสี, การปั้นดินน้ำมัน,การ ประดิษฐ์งานศิลปะ	ห้องศิลปะ
เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของประสาทสัมผัส	การวาดภาพ ระบายสี, การปั้นดินน้ำมัน,การฟัง เพลง, กิจกรรมดนตรี และเคลื่อนไหว	ห้องศิลปะ, ห้องดนตรี, ห้องภาพยนตร์
เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม	การเล่นกับเพื่อน,การ เล่นสมมุติ,การทำ กิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	ห้องเล่น
เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์	กิจกรรมสำรวจตนเอง , นั่งสมาธิ	ลานกิจกรรม
เพื่อการส่งเสริมความรู้ทางด้านศิลปะ	จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม คีตกรรม วรรณกรรม	ห้องดนตรี ห้องศิลปะ

ตารางที่ 1.1 แสดงองค์ประกอบของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2 ขอบข่ายของโครงการ

ส่วนบริหาร

- ส่วนงานบริหาร และวิชาการ
- ส่วนการเงิน และงานธุรการ
- ห้องประชุม
- ห้องพัสดุ

ส่วนต้อนรับ

- โถงต้อนรับ และพักคอย
- โถงรับส่งเด็ก
- ส่วนประชาสัมพันธ์

ส่วนวิชาการ

- ห้องเรียนอนุบาล 1
- ห้องเรียนอนุบาล 2
- ห้องเรียนอนุบาล 3
- ห้องนิทาน

ส่วนปฏิบัติการทางศิลปะ

- ห้องศิลปะ
- ห้องดนตรี

ส่วนสนับสนุนโครงการ

- ห้อง खेल
- ห้องภาพยนตร์
- ส่วนแสดงผลงานทางศิลปะ
- เวทีแสดงการแจ้
- ห้องสมมุติ
- สนามเด็กเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนบริการ

- ห้องพยาบาล
- ส่วนรับประทานอาหาร
- ส่วนครัว และส่วนเตรียมอาหาร
- ส่วนซักล้าง
- ห้องเก็บของ
- ห้องเครื่องงานระบบ
- บริเวณที่จอดรถ

1.7.3 ขอบเขตในการทำวิทยานิพนธ์

1.งานออกแบบวางผังโครงการ

- ส่วนบริหาร
- ส่วนต้อนรับ
- ส่วนวิชาการ
- ส่วนปฏิบัติการทางศิลปะ
- ส่วนสนับสนุนโครงการ
- ส่วนบริการ

2.งานออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน

- ส่วนต้อนรับ
 - โถงต้อนรับ และพักผ่อน พื้นที่ประมาณ 150 ตร.ม.
 - โถงรับส่งเด็ก พื้นที่ประมาณ 50 ตร.ม.
 - ส่วนประชาสัมพันธ์ พื้นที่ประมาณ 20 ตร.ม.
- ส่วนวิชาการ
 - ห้องเรียนอนุบาล 1 จำนวน 2 ห้อง พื้นที่ประมาณ 120 ตร.ม.
 - ห้องเรียนอนุบาล 2 จำนวน 2 ห้อง พื้นที่ประมาณ 120 ตร.ม.
 - ห้องเรียนอนุบาล 3 จำนวน 2 ห้อง พื้นที่ประมาณ 120 ตร.ม.
 - ห้องนิทาน พื้นที่ประมาณ 136 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ส่วนปฏิบัติการทางศิลปะ
 - ห้องศิลปะ พื้นที่ประมาณ 60 ตร.ม.
 - ห้องดนตรี พื้นที่ประมาณ 60 ตร.ม.
- ส่วนสนับสนุนโครงการ
 - ห้องของเล่น พื้นที่ประมาณ 96 ตร.ม.
 - ห้องภาพยนตร์ พื้นที่ประมาณ 50 ตร.ม.
 - ห้องแสดงผลงานทางศิลปะ พื้นที่ประมาณ 100 ตร.ม.
 - เวทีแสดงการแจ้่ง
 - ลานอเนกประสงค์
 - สนามเด็กเล่น
- ส่วนบริการ
 - ส่วนรับประทานอาหาร พื้นที่ประมาณ 144 ตร.ม.
 - ห้องพยาบาล พื้นที่ประมาณ 27 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ข้อมูลประกอบโครงการ

2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

2.1.1 ความหมาย และความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อประเทศชาติมาก ดังปรากฏให้เห็นในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตราที่ 18 ที่ระบุให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัย และสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,) นอกจากนั้นสำนักคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้ง “สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย” ในปีพ.ศ. 2542 ขึ้นพร้อมทั้งประกาศว่า “การศึกษาปฐมวัย คือการสร้างคน สร้างชาติ” (คณะกรรมการงานวิจัย และพัฒนาอนุบาลศึกษา) นักการศึกษาไฮเมส(Hymes, 1969) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ การศึกษาปฐมวัยไว้ว่า “การที่ครูจะสอนให้เด็กนั้นจำเป็นต้องศึกษาเด็ก” ยิ่งกว่านั้น งานวิจัยเกี่ยวกับ พัฒนาการด้านสมองของมนุษย์ยังเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะในช่วง 5 ปี แรกของชีวิตว่า เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ และเด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ จากพ่อ แม่ หรือผู้ดูแลตั้งแต่แรกเกิด โดยการให้ความรัก โอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็ก เพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ จะเห็นได้ว่า การเข้าใจพัฒนาการ ของเด็กช่วยให้ครูเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของเด็กมากยิ่งขึ้น และสามารถวางแผนหลักสูตรการ เรียนการสอน ได้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนได้มากขึ้น

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “การศึกษาปฐมวัย” โดยทั่วไปจะหมายถึงการจัดการศึกษาที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพัฒนาการในเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี หรือชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในที่นี้รวมถึงการจัดการศึกษาทั้งแบบเป็นทางการ (formal group setting) และการจัดการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ (informal group setting) ด้วย เพราะการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม สำหรับในประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง “เด็กปฐมวัย” ว่า หมายถึงเด็กในช่วงอายุ 0 – 5 ปี (เด็กตั้งแต่แรกปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) และ รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าสามารถทำได้ 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.1.2 ปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในอดีตความหมายของคำว่า “เด็ก” มีแตกต่างกันไปมากมายหลายความหมาย ทั้งนี้โดย ขึ้นอยู่กับสังคมในยุคสมัยนั้นๆ อาทิ ในสมัยโบราณเด็กจะถูกมอง หรือพิจารณาว่าเป็นผู้ใหญ่เมื่อ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อายุ 7 ปี การศึกษาของชาวกรีก และโรมันสมัยก่อนจะมุ่งเน้นการศึกษาสำหรับเด็กชายที่มาจากครอบครัวร่ำรวย สำหรับเด็กหญิง หรือเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะถูกฝึกให้ทำงานบ้าน การศึกษาจะเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุราว 6 – 7 ปี ถึงแม้ว่านักปราชญ์ในสมัยนั้น เช่น อริสโตเติล และ พลาโตจะได้กล่าวถึงความจำเป็นของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนหน้านั้นก็ตาม

แนวคิดของนักปราชญ์ในแต่ละยุคสมัยที่มีผู้กล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับรวมตลอดถึงมีการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันมีหลากหลายแนวคิด แต่จะกล่าวถึงแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

1. จอห์น อมอส คอมมิวนิอุส (John Amos Comenius) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลา ระหว่างปี ค.ศ. 1592 ถึง 1670 คอมมิวนิอุสเป็นนักการศึกษาชาวเชโกสโลวาเกีย เป็นผู้เขียนหนังสือภาพ (picture books) สำหรับเด็กเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า “orbis Picture” ซึ่งมีความหมายว่า โลกของรูปภาพ หนังสือเล่มนี้เป็นคู่มือสำหรับครูในการฝึกประสาทสัมผัส และการศึกษารวมชาติ คอมมิวนิอุสมีความเชื่อว่า การศึกษาควรเป็นไปตามลำดับขั้นของธรรมชาติ ครูจำเป็นต้องสังเกตลำดับขั้นตอนตามธรรมชาติดังกล่าว และจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นในลำดับขั้นพัฒนาการของเปียเจท์ และมอนเตสซอรี หรือในปัจจุบันที่เราอ้างถึงในเรื่องของความพร้อมทางการเรียน (school readiness)

นอกจากนั้นคอมมิวนิอุสยังมุ่งเน้นความคิดรวบยอดพื้นฐานที่เราพูดถึงเสมอๆ ในปัจจุบัน คือ “การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ” (learning by doing) คอมมิวนิอุสพยายามส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้มีตารางปฏิรูปสังคม ที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่คนยากจนเช่นเดียวกับคนร่ำรวย กล่าวโดยสรุป คอมมิวนิอุสได้มีบทบาทสำคัญมากทางการศึกษา 3 ประการคือ เป็นผู้เขียนหนังสือที่มีรูปภาพประกอบเป็นคนแรก จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นที่ประสาทสัมผัส (education with the senses) และเป็นผู้ที่ริเริ่มการปฏิรูปทางสังคมด้านการศึกษา

2. จอห์น ล็อก (John Locke) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลา ระหว่างปี ค.ศ. 1632 ถึง ค.ศ. 1714 จอห์น ล็อก ถือเป็นผู้ก่อตั้งปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีทางการศึกษาของเขามีรากฐานอยู่บนวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การศึกษาจิตใจ และการเรียนรู้ ล็อกมีความเชื่อว่าเด็กเปรียบเสมือนกับผ้าขาวสะอาด (clean slate) เด็กจะเติบโตเป็นบุคคลเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับจากพ่อแม่ สังคม การศึกษา และโลกรอบตัว จอห์น ล็อกเป็นนักการศึกษาชาวยุโรปในยุคแรกที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

ล็อกเชื่อว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือการพยายามทำให้มนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล กล่าวโดยสรุป บทบาทที่สำคัญของจอห์น ล็อก ด้านการศึกษา คือ การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก การอธิบายเหตุผลแก่เด็กในการเรียนรู้ และบทบาทของสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเด็ก

3. ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean – Jacques Rousseau) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1712 ถึง 1778 รูสโซเกิดในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ แต่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส รูสโซมีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับแนวโน้มที่จะเป็นคนดี เด็กเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม เด็กควรเติบโตไปตามธรรมชาติ แต่สังคมเป็นผู้ทำลายเด็ก รูสโซมีชื่อเสียงมาจากการเขียนที่ชื่อว่า "เอมิล" (Emile) ซึ่งกล่าวถึงวิธีการเลี้ยงดูเด็กแบบธรรมชาติ รูสโซเสนอแนะว่า การศึกษาคควรสะท้อนความดีงามตามธรรมชาติของเด็ก และบรรยากาศการเรียนการสอนควรยืดหยุ่นได้โดยคำนึงถึงความต้องการ และความสนใจของเด็กเป็นหลัก นอกจากนี้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเด็กเล็กควรเป็นรูปธรรม

ถึงแม้ว่างานของรูสโซโดยส่วนใหญ่เน้นหนักไปที่การปฏิรูปความคิดทางสังคมด้านการศึกษา แต่งานของรูสโซก็มีอิทธิพลอย่างสูงต่อโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะในส่วนที่มีการเกี่ยวข้องกับลำดับขั้นพัฒนาการ และลำดับขั้นการเรียนรู้ รวมตลอดถึงการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม

แนวคิดของรูสโซมีอิทธิพลต่อนักการศึกษาในยุคต่อมา เช่น เปสตาลอซซี ฟร็อบเอล และ มอนเตสซอรี กล่าวโดยสรุป แนวคิดของรูสโซที่มีอิทธิพลต่อการศึกษานปฐมวัยในยุคปัจจุบัน ได้ให้การส่งเสริมให้เด็กเล่นเสรี (free play) ซึ่งมาจากแนวความคิดของรูสโซที่ว่า เด็กโดยธรรมชาติแล้วเป็นคนดี และมีความสามารถที่จะเลือกสิ่งๆ ที่ตนเองต้องการที่จะเรียนรู้การจัดสิ่งแวดล้อมที่มุ่งให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมตนเอง รวมตลอดถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนควรเป็นรูปธรรม

4. โจฮัน ไฮน์ริค เปสตาลอซซี (Johann Heinrich Pestalozzi) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลา ระหว่างปี ค.ศ. 1746 ถึง 1827 เปสตาลอซซี เป็นนักการศึกษาชาวอิตาลีเลียน – สวิส ซึ่งทฤษฎีทางการศึกษาที่คิดนั้นได้กลายเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดกรเรียนการสอนระดับปฐมวัย เปสตาลอซซีได้รับอิทธิพลด้านความคิดจากรูสโซ เปสตาลอซซีเชื่อว่าการศึกษาระบบชาติถือเป็นหลักสูตรหนึ่งของการเรียนการสอน โดยได้มุ่งเน้นความคิดของการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (integrated curriculum) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม เปสตาลอซซีกล่าวว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กควรรวมถึงการพัฒนาาร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เปสตาลอซซีมีแนวความคิดต่างจากรูสโซตรงที่มุ่งเน้นการสอนเด็กเป็นกลุ่มมากกว่าการสอนเด็กเป็นรายบุคคล

นอกจากนั้นเปสตาลอซซียังเป็นต้นความคิดในเรื่องการเตรียมความพร้อม และเห็นว่าเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องใช้เวลา และประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ รอบตนเอง เปสตาลอซซีได้เขียนหนังสือหลายเล่มเพื่อนำความสัมพันธ์ระหว่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยู่ใช้เห็นประโยชน์หรือข้อบกพร่องในการใช้ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ่อแม่ และลูก เช่น “เกอร์ทรูดสอนลูกอย่างไร” (How Gertrude Teaches Her Children) และ “หนังสือสำหรับแม่” (Books for Mothers) และได้ออกแบบหลักสูตรชื่อ “ปาปา” (Papa) สำหรับลูกของตน ซึ่งจะให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

5. เฟรดเดอริค ฟร็อบเอล (Friedrich Froebel) มีชีวิตอยู่ช่วงระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1782 ถึง 1852 ฟร็อบเอลเคยศึกษากับเปตาลาอาซี ในประเทศวิตเซอร์แลนด์ และได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาของการอนุบาลศึกษา” ฟร็อบเอลเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ และมีบทบาทมากผู้หนึ่งต่อการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดในการเรียนรู้ หลักสูตร และการฝึกหัดครู นอกจากนั้นฟร็อบเอล ยังเป็นบุคคลแรกที่ได้ออกแบบหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะ หลักสูตรของฟร็อบเอลเน้นความสำคัญของการเล่น และการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ฟร็อบเอลมีความเชื่อว่าเด็กเล็กๆเกิดมาพร้อมกับความรู้ และทักษะที่สะสมอยู่ภายใน ในหน้าที่ที่สำคัญของครู คือ พยายามดึงความสามารถที่มีอยู่ภายในเด็กออกมา และช่วยให้เด็กตระหนักถึงความสามารถของตนเอง

หลักสูตรอนุบาลศึกษาของฟร็อบเอลประกอบด้วยชุดของขวัญ (Gifts) และชุดอาชีพ (Occupations) ซึ่งออกแบบมาสำหรับพัฒนาการเรียนรู้โดยการสัมผัส ชุดของขวัญประกอบด้วยของเล่นใหม่ๆ ไม้บล็อก วัสดุจากธรรมชาติ รูปทรงเรขาคณิต ส่วนชุดอาชีพประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ อันได้แก่ การปั้น การตัด การพับ การร้อยลูกปัด และการเย็บปัก นอกจากนั้นกิจกรรมดนตรี ศิลปะ และกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น การทำสวน การดูแลสัตว์ จะถูกบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันของเด็กนอกเหนือจากการใช้ชุดของขวัญ และชุดอาชีพ

แนวคิดในเรื่อง “การเล่น” ของฟร็อบเอลแตกต่างจากแนวความคิดในเรื่อง “การเล่น” ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ฟร็อบเอลมองการเล่นว่าเป็นกระบวนการที่ครูเป็นผู้ชี้แนะ (teacher – directed process) เป็นการเล่นเลียนแบบธรรมชาติ และเกิดขึ้นในหน่วยการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้กำหนด อย่างไรก็ตามฟร็อบเอลก็ยอมรับแนวคิดการเล่นในรูปแบบที่เด็กเป็นผู้คิดขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ และกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก

6. จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1859 ถึง 1952 ดิวอี้เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกันที่ต่อต้านการเรียนการสอนแบบเก่าที่เน้นการเรียนแบบท่องจำ และอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดของครู จอห์น ดิวอี้ถือเป็นผู้นำของแนวคิดการศึกษาแบบก้าวหน้า (progressive education) ดิวอี้มีความเชื่อว่า เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง การศึกษาควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตปัจจุบันของเด็ก ดิวอี้เน้นความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมในระบอบประชาธิปไตย การสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความสนใจ และความสามารถของเด็ก หลักสูตรควรมีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ และสัมพันธ์กับเหตุการณ์ใน

ชีวิตประจำวันของเด็ก บทบาทของครู คือ เป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ สภาพแวดล้อมให้กับเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารทวงงานไวสำหรับกรใช้งานเพื่อกรศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปเผยแพร่ชนดานการค้ำ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง เด็กควรมีเสรีภาพในด้านการคิด การแสดงออก โดยครูจะเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม และวางแนวทางที่เหมาะสมแก่เด็กอย่างต่อเนื่องกันไป ดิวอิ้อไม่เห็นด้วยกับบทบาทที่จะต้องให้นักเรียนเป็นฝ่ายรับ และครูจะต้องเป็นผู้สนอยู่ตลอดเวลา

7. มาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1870 ถึง 1952 ดร.มาเรีย มอนเตสซอรีเป็นแพทย์หญิงคนแรกชาวอิตาลี ผู้คิดค้นวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรีขึ้นครั้งแรกโดยเริ่มจากการทำงานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้ค้นพบว่าเด็กต้องการการกระตุ้น และการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มอนเตสซอรีจึงคิดหาวิธีการที่จะช่วยเด็กให้มีพัฒนาการทางสติปัญญา และอารมณ์ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาการสอนสำหรับเด็กปกติด้วย โยได้เปิดโรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนขึ้นในปี ค.ศ. 1907 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโรงเรียนของมอนเตสซอรี เช่น ไม้ขีด และเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก อุปกรณ์ในการเรียนรู้จะมีหลากหลาย และเป็นลำดับขั้นตอน ทั้งนี้เพราะมอนเตสซอรีเชื่อว่า งานใดๆก็ตามสามารถแบ่งเป็นลำดับขั้นตอนย่อยๆได้ และโดยอาศัยกระบวนการดังกล่าว เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะกวาดพื้น และแต่งตัวได้ด้วยตนเอง หลักสูตรของมอนเตสซอรีจะให้ความสำคัญ กับการศึกษาทางด้านสัมผัส (education of senses) เพราะถือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาการทางสติปัญญา นอกจากนั้น มอนเตสซอรียังให้ความสำคัญกับสายสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และโรงเรียน

ตารางที่ 2.1 สุนูปแนวคิดของนักปรัชญาแต่ละยุคสมัยที่มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในยุคปัจจุบัน

นักปรัชญา	ระยะเวลา	แนวคิดที่สำคัญทางการศึกษา
คอมมิวนิสต์	ค.ศ. 1592 - 1670	- เขียนหนังสือที่มีรูปภาพประกอบเป็นคนแรก - การศึกษาที่มุ่งเน้นประสาทสัมผัส - การปฏิรูปทางสังคมด้านการศึกษา
จอห์น ล็อก	ค.ศ. 1632 - 1714	- การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก - การอธิบายเหตุผลแก่เด็กในการเรียนรู้ - บทบาทของสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเด็ก
ฌอง ฌาค รูสโซ	ค.ศ. 1712 - 1778	- ส่งเสริมให้เด็กเล่นเสรี - การจัดสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน - ส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมตนเอง - วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนควรเป็นรูปธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำออกเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่านักทอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

นักปรัชญา	ระยะเวลา	แนวคิดที่สำคัญทางการศึกษา
เปสตาลอซซี	ค.ศ. 1746 [1827	- การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ - การจัดการศึกษาแก่เด็กควรรวมถึงพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา และจริยธรรม - เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการค้นพบด้วยตนเอง (CEP) - <i>дидактика</i>)
เฟรดเดริก ฟลอยเบล	ค.ศ. 1782 - 1852	- เน้นความสำคัญของการเล่น และการพัฒนาศักยภาพของตนเอง - ประติษฐานของเล่นทางการศึกษาเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า [ชุดของขบวน]
จอห์น ดิวอี้	ค.ศ. 1859 - 1952	- ชีวิต และการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างแยกกันไม่ได้ - โรงเรียนควรมุ่งเน้นที่ธรรมชาติของเด็ก - ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และโรงเรียน
มาเรีย มอนเตสซอรี	ค.ศ. 1870 - 1952	- พัฒนาอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกประสาทสัมผัส - จัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

2.1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาปฐมวัยมีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมาย ทั้งนี้โดยขึ้นกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร ปรัชญา ความเชื่อ รูปแบบวิธีการเรียนการสอน รวมถึงตลอดถึงการจัดสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาปฐมวัยมีองค์ประกอบที่สำคัญร่วมกัน 3 ประการ (Gordon & Williams-Browne, 1995) คือ

1. อัตราส่วนของครูผู้สอนต่อเด็ก
2. ขนาดของชั้นเรียน
3. การศึกษา และประสบการณ์ของครู และผู้ดูแลเด็ก

78323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย (National Association for the Education of Young Children หรือ NAEYC) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพไว้ดังต่อไปนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในชั้นเรียน การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพควรส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และผู้ใหญ่ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจในตนเอง และบุคคลรอบข้าง

2. หลักสูตร การเรียนการสอนควรส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยผ่านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสนใจ และประสบการณ์เดิมของเด็ก

3. การติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในชีวิตของเด็ก โรงเรียนจึงควรส่งเสริม และกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

4. บุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัยควรผ่านการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และการศึกษาปฐมวัย รวมตลอดถึงเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความต้องการของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพและความสามารถของบุคลากรถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตัดสินคุณภาพของสถานศึกษาปฐมวัย

5. การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบการบริหารของบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่า ความต้องการ และความสนใจของเด็ก รวมตลอดถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และผู้ใหญ่ จะได้รับการตอบสนอง

6. การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหารงาน การบริหารงานที่ดีนั้นต้องมีการติดต่อสื่อสารที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเงิน รวมตลอดถึงการให้ความเอาใจใส่ต่อความต้องการ และการทำงานของบุคลากรในการปกครอง

7. การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอกชั้นเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจวัตรประจำวัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และผู้ใหญ่

8. การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยของเด็กและผู้ใหญ่ การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้น รวมตลอดถึงให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับความปลอดภัย และการดูแลสุขภาพของตนเอง

9. โภชนาการที่ดี การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพควรคำนึงถึงหลักโภชนาการที่ดี กล่าวคือ เด็กจำเป็นต้องได้รับสารอาหารที่พอเพียง และมีคุณค่า รวมตลอดถึงมีสุขนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดี

10. การประเมินผลที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง การประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย การประเมินผลควรมุ่งเน้น

ที่ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยในการตอบสนองความต้องการของเด็ก และผู้ปกครอง

2.1.4 หลักการพื้นฐานของการพัฒนาเด็ก

ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงตัวเด็ก หรือผู้เรียนว่าเป็นใคร มาจากไหน หรือมีพื้นฐานความรู้หรือพัฒนาการเช่นไร สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย (NAEYC) ได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเด็กซึ่งรวบรวมจากงานวิจัย การเรียนการสอน และทฤษฎีทางการศึกษาต่างๆ ที่ครูปฐมวัยจำเป็นต้องคำนึงในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกไม่ได้ พัฒนาการในด้านหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อ และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ

พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมีความเกี่ยวเนื่อง และสัมพันธ์กัน สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นกับพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะในทางบวกหรือทางลบ ด้วยเหตุนี้ ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจึงควรให้ความสำคัญกับพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างเท่าเทียมกัน การส่งเสริมพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาเพียงด้านเดียวย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. พัฒนาการของเด็กจะเกิดขึ้นตามลำดับขั้น ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ จะถูกสร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์เดิมของเด็ก

งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กพบว่า รูปแบบการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นตามลำดับขั้น การที่ผู้ปกครอง หรือครูไปบังคับหรือเร่งเด็กให้ทำกิจกรรมหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กย่อมส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโต และการเรียนรู้ของเด็ก ครูและผู้ปกครองพึงระลึกเสมอว่าเด็กต้องการเวลาที่จะพัฒนาตามลำดับขั้น

3. อัตราการพัฒนาของเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน และพัฒนาการในแต่ละด้านก็จะไม่เท่ากัน

การเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละคนถือเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีรูปแบบ และอัตราการพัฒนาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละคน นอกจากนั้นก็มีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก อาทิ กรรมพันธุ์ สุขภาพ บุคลิกภาพ วิธีการเรียนรู้ ประสบการณ์ และพื้นฐานครอบครัว เป็นต้น

4. ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กไม่ว่าจะเป็นด้านบวก หรือด้านลบ ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการ ในช่วงต่อมา เช่น เด็กที่พัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเล่นกับเพื่อนในวัยเด็กจะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง เมื่อต้องเข้าสังคมกับเพื่อนมากกว่า เด็กที่ขาดประสบการณ์ทางสังคมในวัยเด็ก

5. พัฒนาการของเด็กจะก้าวหน้าไปในทิศทางที่คาดเดาได้

การเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาจากพฤติกรรมที่ไม่ซับซ้อนไปสู่พฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น การวางแผน และพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานดังกล่าว โดยการจัดประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาารของตนเอง

6. พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นในบริบทของสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็ได้รับผลจากบริบท และวัฒนธรรมดังกล่าวด้วย

7. เด็กเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นโดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสร้างองค์ความรู้จากโลกรอบตัว

นักการศึกษาจำนวนมาก อาทิ เปียเจท์ (Piaget) และ (Vygotsky) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ด้วยเหตุนี้ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และวิธีการสอนที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติจริงจึงถือเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างองค์ความรู้

8. พัฒนาการ และการเรียนรู้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

วุฒิภาวะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของเด็ก ขณะเดียวกันปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม ก็มีผลสำคัญในการตัดสินใจว่า การเรียนรู้ชนิดใดจะเกิดขึ้น ดังนั้น พัฒนาการจึงเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม ไซองค์ประกอบเพียงอย่างเดียว อย่างหนึ่ง

9. การเล่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก อันได้แก่ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ขณะเดียวกันก็เป็นตัวช่วยที่สะท้อนถึงพัฒนาการของเด็กด้วย การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจโลก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แสดงออก และควบคุมซึ่งความรู้สึกของตนเอง รวมถึงไปถึงพัฒนาความสามารถด้านต่างๆของเด็ก

10. เด็กจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าถ้าได้รับโอกาสในการฝึกทักษะต่างๆ รวมตลอดถึงได้รับการท้าทายในระดับที่เหมาะสม

เด็กที่มองตนเองว่าเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ ความสำเร็จที่เด็กได้รับในอดีต ด้วยเหตุนี้ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถ และความสนใจของเด็กแต่ละคนโดยผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้นักการศึกษา พบว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้าได้รับการท้าทายในระดับที่เหมาะสม และมีครูหรือผู้ใหญ่คอยแนะนำ

11. เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสิ่งแวดล้อม หรือบริบทที่ตนรู้สึกปลอดภัย ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ได้รับการยอมรับ และเห็นคุณค่า เด็กควรได้รับการเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่มีความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

12. เด็กมีวิธีการรับรู้ และการเรียนรู้ รวมตลอดถึงการนำเสนอสิ่งที่ตนรู้แตกต่างกัน นักการศึกษา การ์ดเนอร์ กล่าวว่า เด็กแต่ละคน มีความสามารถหรือความฉลาดที่ต่างกันไป นอกจากนั้นวิธีการเรียนรู้ หรือเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวยังแตกต่างกันอีกด้วย ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องจัดประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการ และการเรียนรู้ที่แตกต่าง กันของเด็ก

หลักการพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะเป็นหัวใจสำคัญของการจัดหลักสูตรการเรียน การสอนแล้ว ยังทำให้เรามองเห็นพฤติกรรม และความต้องการของเด็ก และครู ที่เกิดขึ้นจากการ เรียนการสอนด้วย

2.1.5 พฤติกรรม และพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการหรือลำดับขั้นตอนซึ่งเกิดขึ้นในตัวเด็ก โดยอาศัยเวลา ความพร้อม ความต่อเนื่อง ในพฤติกรรมทุกระดับธรรมชาติของพัฒนาการจะเป็นการเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในบุคคล แต่การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดไม่ใช่เป็นพัฒนาการ เพราะลักษณะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการ คือ

1. เป็นระเบียบ เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน
2. มีทิศทาง มีการรวบรวมหรือจัดระบบปัจจัยต่างๆ การเปลี่ยนแปลงแต่ละอย่างในแต่ละขั้นตอนจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะต่อไป
3. มีความมั่นคง ผลการพัฒนาจะไม่สูญหายไปในระยะเวลานาน

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญแก่เด็กในช่วงต้นของชีวิตด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กในระยะ 0-6 ปีนั้น หากได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์-จิตใจ และสังคม ไปในทิศทางที่เหมาะสม ก็ย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ซึ่งพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีจุดแตกต่างกัน ดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การเคลื่อนไหว ทรงตัว ยืน วิ่ง และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมผัสต่างๆ นอกจากนี้ยังหมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านขนาด คือ มีส่วนสูง น้ำหนักเพิ่มขึ้นและระบบประสาทต่างๆ ทำหน้าที่ได้ถูกต้อง มีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย เรียนรู้การระวังและรักษาความ

ปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัย 0-6 ปีนั้น พัฒนาไปตามวุฒิภาวะและการเรียนรู้ซึ่งเริ่มจากง่ายไปยาก พัฒนาจากส่วนใหญ่ไปหาย่อยและเพิ่มขึ้นตามวัยของเด็ก

พัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าซึ่งมีผลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อันอาจจะแสดงออกมาในรูป ดังนี้

- รู้จักผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
- ควบคุมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น แสดงออกได้เหมาะสมกับวัย
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- มีวินัยต่อตนเองและมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
- พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย
- มีความรักและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของท้องถิ่นและประเทศชาติ

- เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อม

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ พัฒนาการทางสังคมจึงจำเป็นที่บุคคลในสังคมต้องเรียนรู้เพื่อการปรับตัวเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข สำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว พฤติกรรมทางสังคมที่มันให้เกิดมีดังนี้

- รู้จักเข้าใจตนเองและบุคคลใกล้ชิด
- รู้จักบุคคล ความสำคัญของครอบครัว สังคมและชุมชน
- มีสังคมนิสัยที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- มีความสนใจและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- มีความภูมิใจในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และความเป็นไทย

พัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผล และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลได้หมายถึงความสามารถในเรื่องดังต่อไปนี้

- สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมาย
- มีความรู้ความสามารถในการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส
- มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
- มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล
- มีความคิดสร้างสรรค์
- มีความจำดีและมีนิสัยรักการเรียนรู้มีความสนใจต่อสิ่งที่ได้พบเห็น

พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เป็นสิ่งจำเป็นในการจัดทำเป็นประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536)

ลักษณะเฉพาะด้านระบบการเรียนรู้ของเด็กวัย 3–6 ขวบ

เด็กจะมีความต้องการตามธรรมชาติที่จะเรียนรู้ แต่การเรียนรู้โดยผ่านการเขียนตัวหนังสือเป็นคำต่างๆ โดยปกติจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าเด็กจะมีอายุถึง 7 ปี

เด็กจะเรียนรู้จากคนอื่นไม่ว่าจะเป็นเด็กๆ ในระดับอายุใกล้เคียงกัน เด็กที่โตกว่าผู้ใหญ่ และจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของตน

เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการได้ทดลองทำกิจกรรมต่างๆ อย่างกระฉับกระเฉงด้วยตนเอง

เด็กจะเรียนรู้ตลอดเวลาและในทุกๆสถานที่ การเรียนจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่มีแบบแผนที่ตายตัว

ความสามารถที่จะเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน

ลักษณะของเด็กวัย 3 ขวบ

เด็กในวัยนี้เป็นวัยแห่งความอยุ่ยากต่างๆ คือ ไม่ยอมมลงรอยกับคำแนะนำหรือเหตุผลใดๆ มักจะทำตนเป็นฝ่ายตรงข้ามเสมอ ชอบที่จะเป็นฝ่ายขัดแย้ง ขณะเดียวกันเขาจะมีความสุขอยู่กับการค้นคว้าและเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมซึ่งเขาคิดว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับตัวเขา การละเล่นต่างๆ จะเป็นอิสระไม่ชอบการบังคับ ชูเซ็น

1. ลักษณะทางด้านร่างกาย

สามารถที่จะรับประทานอาหารได้ตามเวลา นอนหลับได้นานและเร็วขึ้นเพราะเริ่มออกแรงในการเล่นมากขึ้น เด็กในวัยนี้เริ่มใช้กล้ามเนื้อต่างๆ ได้ดีขึ้น โดยสามารถที่จะใช้มือในการหยิบจับได้เป็นอย่างดี ในด้านการแต่งตัวเด็กจะช่วยตัวเองได้มากขึ้น แต่ยังเป็นการยากอยู่บ้างแต่ถ้าให้เด็กกระทำโดยสม่ำเสมอ เด็กจะสามารถกระทำตัวเอง

เด็กในวัยนี้เริ่มจับดินสอ พู่กัน และชอล์ก เพื่อจะขีดเขียนไปตามอารมณ์ของเขาได้ อย่างดี บางครั้งเมื่อเขาจะขีดเขียนสิ่งใดเขามักจะทำเสียงประกอบ หรืออธิบายกับตัวเอง หรืออาจฮัมเพลงอยู่คนเดียวเป็นเวลานาน ควรส่งเสริมโดยจัดให้เขาได้เล่นของเหล่านี้ในร่มพอสมควร และเด็กในวันนี้มักจะชอบปีนป่าย ห้อยโหน แล้วกระโดดลงมาจากที่สูง

แต่สำหรับการเล่นต่างๆ ของเด็กวัย 3 ขวบ ในระยะนี้จะเพิ่มความรุนแรงในการเคลื่อนไหว เวลาทำอะไรเล่นอะไรจะเคลื่อนไหวไปทั้งตัว การที่ได้วิ่งมากๆ ได้กระโดดหรือปีนป่าย เป็นความปรารถนาของเขาเลยทีเดียว ผู้ใหญ่บางคนไม่ยอมให้เด็กเล่นอย่างนั้น และอ้างว่าจะเป็นอันตราย ซึ่งจริงๆ แล้วอาจไม่เป็นอันตรายแต่เพราะความห่วงใยจึงทำให้เด็กขาดพัฒนาการอย่างที่เขาคควรจะเป็น

2. ลักษณะทางด้านสติปัญญา

การเข้าใจภาษาพูดของผู้ใหญ่นั้น เด็กวัยนี้ยังไม่เข้าใจซึ่งสิ่งมองไม่เห็น ดังนั้น การปฏิบัติตามคำขอร้องหรือคำสั่งของผู้ใหญ่จึงไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่เข้าใจเนื้อหาของคำสั่งนั่นเอง ในขณะที่เด็กในวัยนี้จะเริ่มตั้งคำถามกับผู้ใหญ่มากมาย ขณะเดียวกันเขาก็จะพยายามเข้าใจถึงปัญหาที่ตัวของเขาเองถามขึ้นทีละน้อยไปพร้อมๆ กัน และเนื่องจากภาษาพูดของเขากำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นถ้าคำพูดใดหรือสิ่งใดที่เขาไม่ทราบมาก่อน เขามักจะเรียกมันขึ้นมาใหม่ หรือพูดเป็นอีกอย่างหนึ่ง สำหรับเด็กนั้นการเรียกนั้นมักเปลี่ยนไปตามอารมณ์ และความคำนึงถึง

3. ลักษณะทางสังคม

เด็กในวัยนี้จะมีการติดต่อหรือเกี่ยวข้องกับคนอื่นยังไม่แน่นอน แล้วแต่อารมณ์ของเด็ก บางทีก็อยากเล่นด้วยบางทีก็ไม่อยากเล่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน

เด็กจะเริ่มรู้สึกตัวเองว่าเป็นบุคคลหนึ่งอย่างแจ่มชัด เริ่มรู้จักการเล่นเลียนแบบลักษณะของผู้อื่น สมมติตนเองเป็นคนอื่นและแสดงท่าทีได้เล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้เหมือน โดยบางครั้งอาจเลียนแบบสัตว์ด้วย ส่วนการเริ่มเป็นตัวของตัวเองของเด็กนี้ทำให้เขาปฏิเสธความช่วยเหลือ โดยใช้คำว่าทำได้ แต่ไม่นานนักเด็กก็จะมาขอความช่วยเหลือเอง เขาจะคิดว่าการขอความช่วยเหลือนั้นเป็นความคิดของเขา เป็นการตัดสินใจของเขา

ในด้านความขัดแย้งกับสิ่งที่อยู่รอบตัวจะเป็นช่วงที่มีมากและบ่อยที่สุดแต่ไม่ถึงกับรุนแรง เขามักจะปฏิเสธคำบอกเล่า, คำตักเตือน, คำแนะนำของทุกคน เมื่อเขาได้ยืนเป็นครั้งแรกและเขาทำอีกอย่างหนึ่งซึ่งไม่ตรงกับคำแนะนำนั้น โดยไม่ทราบว่าจะมีความสำเร็จหรือว่าเกิดอุปสรรคอันใด ทำให้ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจเด็กในวัยนี้จะตีหรือขัดแย้งกันเป็นการใหญ่ และจากการขัดแย้งนี้เองเด็กบางคนจะแสดงออกด้วยความโมโห หรือทำกิริยาต่างๆ เพื่อตัวจะมีชัยชนะ และถ้าเขาเข้าใจเอาเองว่าทำเช่นนั้นแล้วตัวเขาเองจะได้มาซึ่งสิ่งที่เขาปรารถนา เขาก็จะใช้วิธีนั้นเพื่อให้ได้มาต่อไปจนเป็นนิสัยติดตัว ส่วนการเล่นเกี่ยวกับตุ๊กตา เขาจะเป็นคนออกคำสั่งต่างๆ และทำกับสิ่งต่างๆ นั้นเหมือนกับว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีชีวิต และบทบาทที่แสดงก็เป็นสิ่งที่เขาได้เคยเห็นผ่านตามาก่อน โดยอาจเลียนแบบจากชีวิตพ่อแม่คนรับใช้ พี่เลี้ยง หรือครู

เด็กอายุ 3 ขวบ เริ่มสนใจเด็กคนอื่นบ้าง และสามารถเล่นร่วมกันเป็นเวลาสั้นๆ ได้ แล้วจึงค่อยๆ ขยายเวลาออกไปในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเด็กวัย 3 ขวบ ก็ยังคงต้องการให้แม่ พี่เลี้ยง ให้อยู่ใกล้ติดตนมากกว่าความต้องการเพื่อนเล่น และครูอนุบาล

4. ลักษณะทางอารมณ์

จะชอบออกจากบ้านไปเที่ยวในตอนกลางวันเป็นช่วงเวลาไม่นานนัก เขาพอใจที่ได้พบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ในชีวิต แต่เขาจะจำอะไรไม่ได้มากนัก สัมผัสที่พบเห็นได้ง่าย แต่เด็กบางคนไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์หรือการสงวนเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใช้เห็นประโยชน์ประการใด
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงออกมามากนักในการแสดงความรู้สึกเมื่อออกไปเที่ยวดูโลกภายนอก เด็กวัยนี้บางคนอาจดูตัวนี้ว้อหรือดูเชื่อง แต่ก็ได้หมายความว่าเขาคงเป็นเด็กมีปัญหาแต่อย่างไร

ลักษณะของเด็กวัย 4 ขวบ

เด็กวัย 4 ขวบนี้ เป็นวัยที่มีความกระตือรือร้น ทำให้ดูเหมือนว่าเขามีความริบเร่งที่จะกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง เด็กในวัยนี้รักที่จะมีเพื่อนแม้ว่าบ่อยครั้งที่เดียวที่เขาทะเลาะกับเพื่อนเพื่อที่จะครอบครองสิ่งของบางอย่าง และมีการแย่งของเล่นกันเป็นต้น เด็กวัยนี้มีความเป็นอิสระจากผู้ใหญ่มากกว่าเด็กวัย 4 ขวบ เขาสามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างได้ด้วยตัวเอง สถิติปัญญาและร่างกายของเด็กในวัยนี้ได้พัฒนาไปอย่างมากเมื่อเทียบกับเด็กวัย 3 ขวบ เด็กวัยนี้เป็นเด็กที่มีชีวิตชีวา

1. ลักษณะทางด้านร่างกาย

มีความกระฉับกระเฉงมาก กล้ามเนื้อขา-แขน แข็งแรง สามารถบังคับได้เป็นอย่างดี เริ่มใช้ในการก้าวกระโดด ปาลูกบอล ปีนป่าย และวิ่งควบได้ดีขึ้น เริ่มควบคุมการทรงตัว เด็กในวัยนี้ชอบที่จะแสดงความสามารถในการใช้ทักษะทางด้านร่างกายที่แปลกใหม่อยู่เสมอ ชอบเล่นประเภทที่ต้องใช้กำลังทางร่างกายอย่างแรง และกล้าที่จะแสดงออก บ่อยครั้งที่เด็กในวัยนี้มักจะแก้ปัญหาโดยการโต้แย้ง หรือการไม่เห็นด้วยโดยการชกต่อยมากกว่าการใช้คำพูด

ในเรื่องการนอนเนื่องจากเขาเล่นมากจึงทำให้หลับสบายตลอดคืน โดยไม่ลุกขึ้นมาตอนกลางคืน แต่ในตอนกลางวันเด็กจะไม่รู้สึกอยากนอนกลางวันเลย ในด้านอาหารเด็กจะทานอาหารได้หลายอย่าง และจำนวนเพิ่มขึ้น ชอบที่จะรับประทานอาหารด้วยตัวเอง แต่ยังมีเป็นบางครั้งคราวที่จะให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือ เช่น ช่วยป้อนคำสุดท้ายหรือสองสามคำก่อน เป็นต้น เด็กในวัยนี้ส่วนมากจะไม่บัสสวาระรดที่นอนอีกแล้ว สามารถตื่นขึ้นมาบัสสวาระเองได้ และในตอนกลางวันเด็กก็จะเริ่มบัสสวาระเป็นเวลามากขึ้น โดยเฉพาะเวลาหลังรับประทานอาหารเด็กจะบัสสวาระรดกระบะไปรงหรือกางเกงแต่เฉพาะบางโอกาส เช่น เล่นสนุกจนเพลินเวลาปวดแล้วถอดเสื้อผ้าไม่ทันหรือเสื้อผ้ายากแก่การถอดเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วเด็กในวัยนี้จะสามารถแต่งตัวได้ด้วยตัวเอง เด็กในวัยนี้มีมือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับเสาะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ในการเรียนรู้ของเขา เพราะกล้ามเนื้อเด็กของเด็กวัยนี้ได้พัฒนาเพียงพอที่จะใช้สามารถหยิบจับใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เช่น การจับดินสอ พู่กัน ขนาดใหญ่ขีดเขียนได้สามารถที่จะฉีก ตัด ปั่น และเล่นของเล่นที่สวมเข้าและดึงออกได้โดยเด็กจะรู้สึกว่าเขาเองมีความสามารถเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ จะเป็นความภูมิใจเป็นอย่างมาก

2. ลักษณะทางด้านสติปัญญา

เริ่มพัฒนาความสามารถทางด้านนามธรรมรูปพาดพิงไปถึงสิ่งอื่น และเริ่มต้นที่จะใช้เหตุผลแต่การคิดและการตีความนั้นมักจะยังไม่ถูกต้องนักในด้านภาษา เด็กจะสนใจในคำพูดของผู้ใหญ่ และพยายามที่จะนำมาใช้ และชอบจดจำคำพูดประโยคยาวๆ คำที่ฟังแล้วรู้สึกตลก เด็กใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้โดยไม่หวังกำไรได้ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัยนี้มักจะสนุกสนานกับการกระทำที่เลยเถิด เด็กจำนวนมากสามารถพูดเป็นประโยคได้รู้เรื่องและบางคนก็สามารถเล่าเรื่องยาวๆ ได้รู้เรื่อง แต่บางถ้อยคำยังไม่ถูกต้องนัก หรืออาจผิดพลาดไวยากรณ์ไปบ้าง เด็กวัยนี้ยังชอบซักถามคำถามและมีช่วงความสนใจนั้น เด็กจะเริ่มสนใจในเรื่องของความตาย และยังไม่สามารถแยกแยะความจริงออกจากจินตนาการได้ ชอบนิยายเป็นชีวิตจิตใจ นิทานเรื่องที่เขาชอบ ไม่ว่าจะเล่นซ้ำๆ ซากๆ สักกี่ครั้งก็ยังน่าสนใจอยู่เสมอ เช่น นิทานสั้นๆ ภาพสวยๆ จึงเหมาะกับเด็กวัยนี้มาก เพราะเขายังไม่สามารถแยกแยะนิทานออกจากนิทานได้ ดังนั้นถ้าเราสอดใส่สิ่งดีๆ เข้าไปในนิทานเด็กก็จะรับเข้าไปโดยไม่รู้ตัว และเด็กในวัยนี้จะคิดเป็นภาพ เช่น เมื่อฟังนิทานเกี่ยวกับการเดินทางของหยดน้ำ เด็กก็จะจินตนาการกับตัวเองถึงกลิ่นสีเงินของหมอกยามเช้า เมฆสีดำ เสียงปรบมือของฟ้าคะนองและน้ำผักบัว ยิ่งภาพในความคิดชัดเจนเพียงใด ความหมายที่เด็กสามารถบอกถึงกฎธรรมชาติก็ยิ่งชัดเจนเพียงนั้น เด็กในวัยนี้ต้องการที่จะมีโอกาสในการสำรวจ ตรวจสอบ และพูดคุย ผู้ใหญ่ต้องเปิดโอกาสและอธิบายสิ่งต่างๆ แก่เด็กเพื่อที่เด็กจะได้มีความรู้ที่แตกฉานอย่างสมบูรณ์ การทวาดเด็กและหาว่าเด็กถามซอกแซกไม่เข้าเรื่องนั้น จะทำให้เด็กเกิดความกังวลใจ และไม่กล้าที่จะซักถามใครครวญต่อไป ซึ่งเท่ากับเราได้สกัดกั้นหนทางแห่งความสว่างไสวในตัวเด็ก

3. ลักษณะทางสังคม

จะสนใจเด็กในวัยเดียวกันเป็นอันมาก ชอบเล่นเป็นกลุ่มมากขึ้น อีกทั้งชอบเล่นกับเพื่อนต่างเพศด้วย เด็กผู้ชายมักจะชอบเล่นกันเพศเดียวกันมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กในวัยนี้จะสนุกกับการเล่นละครหรือการเล่นบทบาทสมมติ ในโรงเรียนอนุบาลสถานที่ที่เด็กชอบเล่นละคร หรือบทบาทสมมติ เช่น บริเวณที่เก็บของ ริมห้อง สำหรับละครหรือบทบาทสมมติที่เด็กเล่น มักจะชอบเกี่ยวข้องกับตัวเด็กเอง เช่น เด็กที่มีพ่อ-แม่เป็นหมอกก็ชอบแสดงบทบาทเป็นหมอ สำหรับอุปกรณ์เล่นนั้นเขาจะจินตนาการในเด็กของเขาเหล่านั้นสร้างขึ้นมาจากของจริง

เด็กในวัย 4 ขวบนั้น เวลาเล่นด้วยกันมักจะให้ความร่วมมือกันได้มากขึ้นนานขึ้น เริ่มที่จะใช้การพูด เจรจากันมากขึ้นกว่าการชกต่อยเมื่อเกิดความขัดแย้ง แต่บ่อยครั้งที่การกระทำเช่นนั้นนำไปสู่การชกต่อย และมักจะไม่มีระดับระวังทางด้านร่างกายมากนัก แต่อีกไม่นานเมื่อมีความคิดที่จะเล่นชนิดใหม่อีก พวกเขาจะมาเล่นด้วยอีกโดยลืมความบาดหมางไปเลย เด็กจะขี้อิจฉาว่าคนนั้นทำอย่างนั้น คนนี้ทำอย่างนี้ โดยไม่เคยพูดถึงความผิดของตัวเองเลย

เด็กในวัยนี้ชอบทำตัวเป็นเจ้านาย มักจะแสดงความไม่สุภาพ แต่ขณะเดียวกันเด็กในวัยนี้ก็สามารถที่จะให้ความร่วมมือ เป็นมิตร และเกิดความสบายใจที่จะทำงานด้วย เด็กส่วนใหญ่สามารถที่จะยอมรับในการรอคอยผลัดเปลี่ยนการแข่งขัน และยอมรับกฎเกณฑ์

4. ลักษณะทางอารมณ์

เริ่มรู้สึกตัวว่าเขาเป็นบุคคลผู้หนึ่งซึ่งจะทำอะไรก็ได้ คิดและต่อสู้กับสิ่งต่างๆ ได้ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เต็มไปด้วยกิจกรรมต่างๆ คิดคำนึงและเสาะแสวงหาสิ่งแปลกใหม่อยู่อย่างไม่จบสิ้น ดังนั้นในบางขณะที่เขากำลังรู้สึกเครียดอยู่กับการเล่นเหล่านี้ เขาจะทำเป็นไม่สนใจในคำสั่งหรือเสียงเรียก และเมื่อมีการเถียงกันกับเพื่อนเด็กวัยนี้มักจะชอบบ่นกล่าวถึงตัวเองและเรื่องของครอบครัวบ่อยครั้งเลยทีเดียวที่เด็กขาดความอดทน อดกลั้น อารมณ์ของเด็กในวัยนี้จะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาเสมอ เช่น อาจเห็นดีด้วยในระยะแรก พออีกไม่กี่นาทีต่อมาก็ทะเลาะหรือไม่เห็นด้วยขึ้นมา ซึ่งความจริงแล้วเด็กวัยนี้ต้องการความเข้าใจ การรับรู้ทางอารมณ์และความเมตตา กรุณาจากผู้ใหญ่ ซึ่งเด็กวัย 4 ขวบ ส่วนมากมักจะมีเชื่อมั่นในตัวเองและโลกของเขา

เด็กในวัยนี้เริ่มจะพัฒนาความกลัว ความวิตกกังวลบางอย่าง ซึ่งบางอย่างก็เกิดจากจินตนาการที่เขาสร้างขึ้นเอง เด็กต้องการความมั่นคง และการรับรู้ของผู้ใหญ่เพื่อที่จะจัดการกับความวิตกกังวลในจิตใจของเขาเอง ผู้ใหญ่จึงควรเข้าใจและเป็นที่พึ่งแก่เด็กตามความต้องการของเด็กอย่างเข้าใจในอารมณ์ของเขา

ลักษณะของเด็กวัย 5 ขวบ

เป็นเด็กที่มีความร่าเริง ง่ายที่จะอยู่และทำงานด้วย ใจเย็นขึ้น เด็กวัยนี้ดูเหมือนว่าจะมีวุฒิสูงกว่าเด็กที่โตกว่า อาจเป็นเพราะว่าเด็กพยายามเป็นอย่างมากที่จะเลือกทำสิ่งที่ถูกต้อง และทำให้ผู้อื่นเกิดความพอใจ เด็กวัยนี้ยอมรับความจริงมากขึ้น แม้ว่าเขายังจะสนุกสนานกับการเล่นบทบาทสมมติอยู่ แต่อย่างไรก็ตามเด็กวัยนี้ก็ยิ่งชอบที่จะเรียนรู้โลกที่แท้จริงมาก

1. ลักษณะทางด้านร่างกาย

กล้ามเนื้อเล็กและใหญ่ของเด็กในวัยนี้เริ่มที่จะประสานงานกันมากขึ้น ซึ่งช่วยทำให้เด็กมีความสามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างได้ด้วยตัวเขาเอง เด็กวัยนี้ชอบการเคลื่อนไหวส่งเสียง และสนุกสนานกับการเล่นเกมต่างๆ นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังสามารถเรียนรู้การผูกเชือก รองเท้า ติดกระดุม และรูดซิปได้ด้วยตัวเอง สามารถใช้เวลาเล่นกับเครื่องเขียนเป็นระยะเวลาเพิ่มขึ้น มีความภูมิใจในทักษะใหม่ๆ ของเขา จะเรียนรู้ในการเคลื่อนไหวของการทำงานของส่วนต่างๆ ของร่างกายได้มากขึ้น มีการทรงตัวได้ดีขึ้น ทำให้เขาสามารถเตะลูกบอลได้ เดินเป็นเส้นตรงได้ สนุกในการเล่นสังเกต กระโดด สามารถพับ ตัด สาน และเล่นการก่อสร้างได้ดีมาก มีความสามารถในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน เช่น ล้างมือ แปรงฟัน และชำระร่างกายได้เอง

2. ลักษณะทางสติปัญญา

ช่วงเวลาของความสนใจของเด็กวัย 5 ขวบนี้ เพิ่มมากขึ้นกว่าเด็กในวัย 4 ขวบ แต่ยังคงจัดว่ามีความสนใจในช่วงสั้นอยู่ เด็กในวัยนี้มักช่างพูดสามารถพูดเป็นประโยคที่ยาวขึ้น ใช้ส่วนต่างๆ ของประโยคได้ดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของเด็กวัยนี้ คือ เด็กเริ่มต้นที่จะตั้งคำถามเพื่อให้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลไม่ใช่เพื่อการสนทนาแต่เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น เช่น เด็กอาจจะถามว่า “รากของผม เหมือนกับรากของพืชไหม” การใช้คำถาม การวิจารณ์ และการตอบคำถามของเด็กวัยนี้เหมาะสมกับสภาพการณ์มากขึ้น เด็กในวัยนี้สามารถจดจำตัวอักษร ตัวเลข และคำได้ดีขึ้น ชอบแบกสิ่งทำเป็นอ่านและเขียนให้เหมือนกับผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้กระตือรือร้นที่จะรู้ความจริงและสามารถแยกแยะความจริงออกจากจินตนาการได้บ้างแล้ว

เด็กในวัยนี้จะรับรู้เรื่องกับการจัดลำดับ สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ดีขึ้น รู้จักที่จะคิดก่อนที่จะพูด ควรที่จะให้เด็กทำงานอย่างง่าย ๆ และควรให้เขาแสดงความรับผิดชอบและแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เด็กในวัยนี้ยังคงชอบสนุกสนานกับการเล่นตลก ยังคงชอบฟังนิทาน ร้องเพลง คำกลอน สามารถวาดภาพและระบายสีจากความคิดของตนเองได้

3. ลักษณะทางสังคม

เด็กในวัยนี้มักจะมีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ และเขาชอบกระทำสิ่งต่างๆ ให้ผู้อื่นพอใจและเริ่มที่จะชอบการมีเพื่อนฝูงเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 2-5 คน และชอบที่จะมีเพื่อนสนิท เด็กวัยนี้เริ่มที่จะสนใจสิ่งต่างๆ และเริ่มสนใจผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจตนเอง นั่นคือ การแสดงว่าเด็กเริ่มลดการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางลง เด็กวัยนี้เป็นวัยยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งขณะเดียวกันก็อาจจัดได้ว่าเป็นช่วงวิกฤติของเด็กบางคนที่อยู่ในกลุ่มแต่ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่การแสดงความขัดแย้งในกลุ่มจะลดน้อยลง เด็กจะยังคงสนุกสนานกับการแสดงบทบาทสมมติการแสดงละครอยู่แม้ว่าเขาจะเริ่มแยกแยะโลกแห่งจินตนาการออกจากโลกแห่งความเป็นจริงได้บ้างแล้วก็ตาม

4. ลักษณะทางอารมณ์

เด็กวัย 5 ขวบนี้ มักจะยึดบ้านเป็นศูนย์กลาง และให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวมาก เห็นได้จากเมื่อเด็กไปอยู่ในสถานศึกษาเขามักจะชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวของเขาให้คุณครูและเพื่อนๆ ฟัง นอกจากนี้เขาก็ชอบสนุกสนานกับการไปอยู่โรงเรียนด้วย โดยเมื่อกลับมาบ้าน ก็จะนำเอาเรื่องที่โรงเรียนมาเล่าให้ผู้ปกครองฟัง

เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะตระหนักเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของตนเองมากขึ้น และมักที่จะเกิดความละเอียดได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทำความผิด เด็กวัยนี้ไม่ชอบที่จะทำอะไรซ้ำๆ เหมือนเมื่อก่อน เพราะเขาคิดว่าการทำซ้ำหมายถึงว่าเขาได้กระทำความผิด เขาเริ่มตระหนักถึงความถูกต้องและความผิดมากขึ้น เด็กวัย 5 ขวบนี้ ส่วนใหญ่รักความเป็นอิสระ มั่นใจในตนเอง เชื่อฟัง และวางใจได้ว่าจะมีความสุขและภูมิใจในตนเอง เด็กวัยนี้จะแสดงความผูกพันกับผู้ใหญ่มาก และพยายามจะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ เด็กวัยนี้มักจะมองครูเป็นผู้ที่มีความรู้มากที่สุดในโลก ครูเป็นผู้ที่ถูกต้องเสมอและเด็กในวัยนี้มักจะมีชีวิตเชื่อถือในตัวผู้อื่นอย่างมาก และภูมิใจในผลงานของ

ตนเอง สำหรับเรื่องอารมณ์โกรธเด็กวัยนี้มักจะแสดงออกโดยทางคำพูดมากกว่าการแสดงความรู้สึก ร้าวทางร่างกาย

ลักษณะของเด็กวัย 6 ขวบ

มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก รับการผจญภัย มีน้ำใจ ปรารถนาชัยชนะ และต้องการเป็นคนที่ดีที่สุด และบางครั้งชอบการทำหาย เด็กวัยนี้กระตือรือร้นที่จะพิสูจน์ความเป็นอิสระของตนเองมากขึ้น คือ ต้องการแสดงให้เห็นว่าเขาไม่ต้องพึ่งผู้อื่น เด็กวัยนี้จะมีภูมิปัญญาในความสามารถ หรือทักษะใหม่ๆของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการอ่าน เด็กในวัยนี้จะมีความก้าวร้าวมากกว่าเด็กวัย 5 ขวบ ต้องการมีความเป็นอิสระของตนเอง ซึ่งบางครั้งทำให้เขาแสดงความประพฤติไม่เหมาะสมเด็กต้องการที่จะเป็นนายตนเอง และมักจะทำเหมือนว่ารู้ไปเสียทุกอย่าง

1. ลักษณะทางร่างกาย

ชอบการสำรวจ ผจญภัย เด็กวัยนี้จะมีพลังงานมหาศาล ชอบส่งเสียงดัง ไม่ชอบการพักผ่อนมีนิสัยร่าเริง ชอบเล่นกันอย่างเสียงดัง มักจะชอบเล่นมวดยปล้ำ เล่นเหวี่ยงหอคะเมนกลิ้งไปมา กระโดด เล่นฟุตบอล วิ่งเล่น ขี่จักรยาน และเล่นเกมต่างๆเป็นต้น เด็กในวัยนี้กล้ามเนื้อเล็กพัฒนาได้ดีขึ้นมาก ซึ่งช่วยให้การเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น และเด็กวัยนี้มักจะไม่ชอบเป็นผู้สังเกตการเล่น แต่ชอบเป็นผู้เล่นที่กระตือรือร้น

ทางด้านสุขภาพ ระยะนี้ฟันน้ำนมจะเริ่มหัก เด็กจะเริ่มมีการเจ็บป่วยหลายอย่าง เช่น หัด อีสุกอีใส ฯลฯ เด็กในวัยนี้จะสามารถรับประทานอาหารได้หลายชนิดเพิ่มขึ้น และเขาชอบที่จะรับประทานอาหารจานเดียวกับผู้ใหญ่มากขึ้น ปริมาณในการรับประทานอาหารแต่ละครั้งก็จะมากขึ้น

ในด้านการพักผ่อน เด็กวัยนี้นอนได้นานประมาณ 11 ชั่วโมง และมีความสามารถที่จะควบคุมการปัสสาวะโดยจะไม่ปัสสาวะรดที่นอน นอกจากนี้เขาจะเล่นคนเดียว

แม้ว่าเด็กจะแต่งตัวเองได้ แต่เมื่อถอดออกแล้วเด็กจะหวั่งการเล่นโดยไม่แยแสว่าทิ้งเสื้อผ้าไว้ที่ใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องค่อยๆปรับปรุงนิสัยไปเรื่อยๆ

2. ลักษณะทางสติปัญญา

การรับรู้และความคิดของเด็กในวัยนี้เริ่มที่จะเป็นนามธรรมมากขึ้น ความคิดซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเรียนรู้แนวคิดของเด็กยังคงที่จะต้องสอนด้วยรูปธรรม เด็กมีความจำดีขึ้น คอยแก่งขันถามคำถามมากขึ้น และเข้าใจความหมายของคำได้มากขึ้น ถ้าได้พาเด็กออกไปนอกสถานที่เด็กมักจะชอบส่งเสียงดัง ชักถามปัญหาอยู่ตลอดเวลา

เด็กวัย 6 ขวบ มีความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับอวัยวะเพศ เขาจะเริ่มรู้สึกอายถ้าถูกจ้องมองและขณะเดียวกันมีความอยากรู้อยากเห็นของเพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรงข้ามกันในหมู่เพื่อนที่อยู่ร่วมกัน แต่ก็ดูเป็นเรื่องที่สนุกสนานเท่านั้น เด็ก 6 ขวบ สามารถเล่นเกมได้หลายอย่างและเข้าใจกติกาเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมเพื่อการเรียน ถ้าเราสามารถทำเป็นเกมได้มากเท่าไร เด็กก็สามารถจดจำและเข้าใจได้เร็วเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเขาต้องการเป็นฝ่ายชนะในเกมนั้นๆ เขาจะพยายามโกงเพื่อให้ชนะ ควรตักเตือนและเสนอแนะการเป็นผู้ชนะอย่างบริสุทธิ์ หรือให้เขาชนะอย่างพระเอกอย่างวีรบุรุษ ในนิทานที่เขารู้จัก

สิ่งที่จะชดเชยโลกในจินตนาการซึ่งแยกตัวห่างจากโลกความจริงออกไปทุกทีก็คือ นิทานเทพนิยาย ซึ่งสังเกตได้จาก ถ้าเราสามารถที่จะหาเทพนิยายที่มีคำอ่านง่ายๆ ภาพประกอบสวยงามเด็กก็จะอยากดูเสมอ ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าเด็กในวัยนี้จะคิดหรือมองสิ่งต่างๆ เป็นภาพเสมอ

เด็กในวัยนี้ยังสามารถตัดสินใจอะไรก็ได้ แต่เด็กก็พยายามเรียนรู้ที่จะหาทางเลือกที่ดีที่สุด ต้องการที่จะได้รับโอกาสในการตัดสินใจแต่ตัวเลือกในการที่จะให้เขาทำการตัดสินใจจะต้องอยู่ในวงจำกัด ต้องไม่ให้มากนัก เด็กในวัยนี้มีความตั้งใจที่จะทำงาน แต่ก็ถูกชักจูงไปในทางอื่นได้ง่าย ช่วงแห่งความสนใจของเด็กวัยนี้มีเพิ่มมากขึ้นมีความสามารถอ่านและเขียนได้ สนุกสนานกับการร้องเพลงและฟังนิทานเช่นเดียวกับเด็กวัย 4-5 ขวบ

3. ลักษณะทางสังคม

เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะมีการแลกเปลี่ยนของเล่น และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ การเข้าร่วมเล่นกับเพื่อนในระยะนี้มักเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกัน แต่เด็กในวัยนี้ก็ยังคงจัดว่าเป็นเด็กที่ยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเขามักสนใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งที่ผู้อื่นทำกับเขา กิจกรรมกลุ่มได้รับการนิยมน้อยมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กมักต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมักจะปันสิ่งของให้แก่เพื่อนเพื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับ แต่มีตรรกภาพของเด็กในวัยนี้ไม่มั่นคงและเลือนหายไปได้ง่าย พยายามที่จะแข่งขันกันอยู่เสมอ ปกติครั้งที่เด็กต้องการที่จะเอาชนะมากจนถ้ากฎเกณฑ์บางอย่างไม่ทำให้เขาได้รับชัยชนะ เขาก็จะเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์เพื่อให้เขามีโอกาสชนะ เด็กในวัยนี้ต้องการชี้แนะในการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ชนะที่ดี ซึ่งพบว่าเด็กที่เป็นผู้ชนะมักจะชอบเหย้าหย่าหรือยั่วเหย้าผู้แพ้อย่างไม่สุภาพเสมอแต่อย่างไรก็ตามเด็กในวัยนี้ส่วนมากก็ยังคงเคารพกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และพยายามทำให้กลุ่มพอใจเด็กวัยนี้ยังคงสนุกสนานในการเล่นละครแสดงบทบาทสมมติ แต่ก็สนุกกับการเล่นบทบาทจริงๆ ด้วย

ในระหว่างที่เด็กวัยนี้สนทนากันนั้น สังเกตเห็นว่าทุกคนมีความอยากจะอวดเหมือนๆกัน การอวดอวดของเขา ก็จะเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง อวดเรื่องบ้าน เรื่องพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ ทรัพย์สินสมบัติ ฯลฯ

เด็ก 6 ขวบ มีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ดีขึ้น สำหรับบุคคลในครอบครัวไม่ว่าเด็กหญิงหรือเด็กชายจะสนใจพ่อมากขึ้น ในการแต่งกายของพ่อ กิจกรรมประจำวันที่พ่อปฏิบัติ และอยากจะให้พ่อสนใจตัวเองบ้าง เป็นต้นว่า สนทนาด้วย เล่าเรื่องต่างๆ ให้ฟัง โดยเฉพาะเรื่องสมัยพ่อยังเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้รู้เห็นประโยชน์ของเอกสารนี้ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ลักษณะทางอารมณ์

เด็กวัยนี้ชอบคุยโอ้อวด ทำเหมือนว่าเขารู้เรื่องไปเสียทุกอย่าง ชอบวิเคราะห์วิจารณ์ผู้อื่น ตื่นเต้นง่าย จนกระทั่งดูเหมือนกับว่าเป็นคนไม่เอาไหน ของแสดงออก เด็กวัยนี้เริ่มจะพัฒนาความกลัวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความกลัวที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของครอบครัวและโรงเรียน วุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็กในวัยนี้ลักษณะคงที่ มีวุฒิภาวะที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน เหนือกับเพื่อนมากกว่าพ่อ-แม่ เด็กวัยนี้ชอบการชมเชยและการยอมรับ แต่เนื่องจากความไม่คงที่ของวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็กจะพบได้ว่าเด็กในขณะเดียวกันนั้นนั้นจะมีความรักความผูกพันต่อแม่ ความอบอุ่นและความเป็นมิตร และในช่วงขณะหนึ่งเด็กอาจจะร้องไห้อย่างรุนแรง ที่ความริษยาและมีความก้าวร้าวทางร่างกายเกิดขึ้นมาได้ด้วย

จากลักษณะเด็กวัย 3-6 ขวบ ทำให้ทราบว่าเด็กนี้พร้อมที่จะเข้าไปสู่สถานศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งได้ แต่การเข้าไปอยู่สถานศึกษาของเขานั้นยังไม่เหมาะสมกับการที่จะเข้าป็นิ่งเรียนอย่างเป็นทางการเหมือนกับเด็กโต กล่าวคือ การไปนั่งดูบรรยายนั่นเอง เด็กวัยนี้พร้อมที่จะเรียนรู้จากประสาทสัมผัสของเขา จากการได้รับประสบการณ์ตรง จากการเล่น การแสดงละคร และจากการทำกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะ และความสามารถทางร่างกายของเด็ก

การใช้กล้ามเนื้อใหญ่		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
โยนลูกบอลระยะไกล 1 เมตร ได้	รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง	รับลูกบอลที่กระดอนได้ด้วยมือทั้งสอง
กอดลูกบอลใหญ่ๆ ด้วยมือทั้งสองไว้ที่อกและเตะลูกบอลได้	จับและโยนลูกบอลใหญ่ๆ ได้ เตะลูกบอลได้ไกลมากขึ้น	จับและโยนลูกบอลลูกเล็กๆ ได้
เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้	เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้	เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
เดินตามเส้นบนพื้นได้	เดินต่อเท้าบนกระดานแผ่นเดียวได้ เดินทรงตัวเป็นเส้นตรงได้	ทรงตัวและเดินโดยลำพังบนไม้กระดานที่ยกสูงได้
วิ่งตามลำพังได้ แต่เหนื่อยง่าย	วิ่งและหยุดได้คล่อง	วิ่งได้รวดเร็วและหยุดได้ทันที
กระโดดขึ้น-ลงอยู่กับที่ได้ กระโดดได้ก้าวหรือสองก้าว	กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ กระโดดได้มากกว่า 3 ก้าว	กระโดดขาเดียว ไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ กระโดดขาเดียวได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้กล้ามเนื้อเล็ก		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
ตัดกระดาษให้ขาดได้	ตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดได้	ตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นโค้งตามที่กำหนดได้
เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้	เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้	เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้
ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้	ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้	ใช้เชือกร้อยวัสดุตามแบบได้
		พับกระดาษเป็นรูปทรงต่างๆได้
เริ่มการจับดินสอได้ถูกต้องและลากเส้นสัญลักษณ์ต่างๆ	จับดินสอได้อย่างถูกต้องและบอกสีพื้นฐานได้ 3 สี	วาดภาพสีเป็นรูปตนเองได้และบอกสีต่างๆได้

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบการแสดงออกทางอารมณ์และจิตใจและการรับรู้อารมณ์ ของตนเอง และผู้อื่น

การแสดงออกทางด้านอารมณ์		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
ร้องไห้แฉ่งมิไศ	ร้องไห้แฉ่งมิไศ	ร้องไห้แฉ่งมิไศ
เริ่มแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์	เริ่มควบคุมอารมณ์ได้บางครั้ง	ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีเหตุผล
แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก	แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์	แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
เริ่มรู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบสนใจ	รู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบสนใจ	รู้จักเลือกเล่น ทำงานตามที่ตนชอบ สนใจและทำได้
เริ่มมีความมั่นใจในตนเอง	มีความมั่นใจในตนเองของตนเอง	มั่นใจตนเองและกล้าแสดงออก
เริ่มรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง	รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง	รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและที่ได้รับความหมายไว้
	เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น	เริ่มรู้จักชื่นชมในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูผู้สอนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้แก้ไข ใดๆ โดยนโยบายด้วยประการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณธรรมและจริยธรรม		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
เริ่มแสดงความรักเพื่อนและสัตว์เลี้ยง	แสดงความรักเพื่อนและสัตว์เลี้ยง	แสดงความรักเด็กที่เล็กกว่าและสัตว์ต่างๆ
ไม่ทำร้ายผู้อื่นเมื่อไม่พอใจ	ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเมื่อไม่พอใจ	ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจ
เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็นของตนเองและผู้อื่น	ไม่แย่งของผู้อื่นมาเป็นของตน	ไม่หยิบของผู้อื่นมาเป็นของตน
เริ่มรู้จักเก็บของเล่น	รู้จักเก็บของเล่นเข้าที่	รู้จักจัดเก็บของเล่นเข้าที่
เริ่มรู้จักการรอคอย	รู้จักการรอคอยอย่างเหมาะสมกับวัย	รู้จักการรอคอยและการเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง
เริ่มตัดสินใจเรื่องง่ายๆได้	รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆได้และยอมรับผลที่เกิดขึ้น	รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆและยอมรับผลที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 2.4 เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นซึ่งสังเกตได้จากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเล่นและการทำกิจกรรมต่างๆ

การช่วยเหลือตนเอง		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
ล้างมือได้	แต่งตัวได้	เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้และแต่งตัวได้
ติด-ถอดกระดุมขนาดใหญ่ได้		
เริ่มรู้จักใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม	รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม	ทำความสะอาดร่างกายได้
สามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง รินน้ำดื่มเองได้	รับประทานอาหารได้ด้วยตนเองโดยไม่หกเลอะเทอะ	ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้
การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการมีคุณธรรมและจริยธรรม		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
เริ่มเล่นกับเด็กอื่นได้	เล่นร่วมกับผู้อื่นได้	เลือกเพื่อนของตนเองได้
เริ่มรู้จักการขอโทษ	รู้จักการให้อภัย การขอโทษ	รู้จักการให้และการรับ
เริ่มแบ่งปันสิ่งของ	เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น	ช่วยเหลือผู้อื่นได้ ขอบพุดคุย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
เริ่มปฏิบัติตามกฎ กติกาต่างๆ	ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย	มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
	เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม	เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
	มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน	มีมารยาทในการอยู่กับผู้อื่น
เล่นกับเพื่อนเป็นช่วงเวลาสั้นๆ	เล่นกับเพื่อนได้เป็นเวลานานขึ้น	เล่น-ทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย
การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
เริ่มรู้จักแสดงความเคารพ	รู้จักแสดงความเคารพ	แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส
ทิ้งขยะได้ถูกที่	ทิ้งขยะให้ถูกที่	ทิ้งขยะให้ถูกที่
ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้	รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน	ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ตารางที่ 2.5 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านการรับรู้ ความคิด ความเข้าใจ การใช้ภาษา ความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการด้านสติปัญญา		
วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
ฟังแล้วทำตามคำสั่งง่ายๆได้	ฟังแล้วทำตามคำสั่งที่ต่อเนื่องได้	ฟังแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดได้
ได้คำศัพท์ถึง 1,000 พุดประโยคที่ใช้คำได้ 4-5 คำ	พุดประโยคที่สมบูรณ์ได้	ได้คำศัพท์ถึง 2,000-4,000 คำ พุดประโยคที่เรียบเรียงได้ถูก
บอกชื่อของตนเองได้	บอกชื่อ นามสกุลของตนเองได้	บอกชื่อ นามสกุล วันเกิด ที่อยู่ได้
บอกสิ่งที่ต้องการได้	เล่าเรื่องที่พบเห็นได้	แสดงท่าทางตามคำสั่งได้ถูก
รู้จักใช้คำถาม "อะไร"	รู้จักใช้คำถาม "ทำไม"	รู้จักใช้คำถาม อย่างไร ที่ไหน
ได้ตอบด้วยประโยคสั้นๆได้	อ่านภาพจากหนังสือได้	จัดลำดับภาพจากเหตุการณ์ได้
บอกชื่อสิ่งของต่างๆรอบตัวได้	เขียนภาพและสัญลักษณ์ตามความต้องการของตนเองได้	เขียนชื่อ นามสกุล ของตนเองตามแบบได้
จับคู่สีต่างๆได้ประมาณ 3-5 สี	สีและบอกสีได้ประมาณ 4-6 สี	บอกและจำแนกสีต่างๆ ได้
นับเลขปากเปล่า 1-5 ได้	นับปากเปล่า 1-10 ได้	รู้ค่าของจำนวน 1-10

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้

วัย 3-4 ปี	วัย 4-5 ปี	วัย 5-6 ปี
จำแนกภาพที่เหมือนและต่างกันได้	เข้าใจความหมายของเวลา เช่น เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้	บอกเวลา เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ได้ ถูก
เข้าใจเปรียบเทียบขนาด เรียงลำดับสิ่งของได้ตามขนาด	เข้าใจความหมายของคำเปรียบเทียบ บอกความแตกต่างของขนาด รูปทรงและน้ำหนักได้	จำแนกสิ่งของตามสี รูปทรง ขนาดได้
บอกสิ่งของต่างๆ และแยก รูปทรงต่างๆ ที่ปิดและเปิดได้	แยกแยะรูปทรงต่างๆ ได้ แต่ ยังไม่สามารถคัดลอกได้	คัดลอกรูปทรงต่างๆ และ ตัวอักษรต่างๆ ได้
	สำรวจและทดลองเล่นกับของ เล่นหรือสิ่งของต่างๆ ตาม ความคิดของตนได้	ใช้สิ่งของรอบๆ ตัวเป็นสิ่งสมมุติ ในการเล่น เริ่มสร้างสรรค์งาน ใหม่ๆ จากสิ่งของที่มีอยู่
เรียนรู้จากการสังเกตและ เลียนแบบผู้อื่น เลียนแบบผู้ใหญ่ ได้ (เช่น เล่นเกี่ยวกับบ้าน)	เรียนรู้จากการสังเกตและฟัง ด้วยตนเอง	เลียนแบบพฤติกรรม การอ่าน ได้
จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาท สัมผัสทั้ง 5 โดยแยกแยะกลิ่น รสและเสียงได้	จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาท สัมผัสทั้ง 5 ได้	จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาท สัมผัสทั้ง 5 ได้ดี
วาดภาพตามความพอใจ	วาดภาพตามความพอใจของตน	วาดภาพตามความคิดของตน
เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหว ต่างๆ	เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิด สร้างสรรค์และจินตนาการได้	เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ตนคิดหรือ เรื่องราวตามจินตนาการได้
ร้องเพลง-ท่องคำคล้องจอง สั้นๆ	เล่านิทานหรือเรื่องราวตาม จินตนาการได้ แยกแยะระหว่าง ความเป็นจริงกับการสมมุติได้	เล่นบทบาทสมมุติตามความคิด สร้างสรรค์และจินตนาการ

2.1.6 ขนาด และสัดส่วนร่างกายของเด็กวัย 3-6 ปี

ตารางที่ 2.6 เปรียบเทียบขนาด แลสัดส่วนร่างกายของเด็กวัย 3 – 6 ปี

	ขนาดสัดส่วน	ระยะที่นำไปใช้ใ นการออกแบบ	ขนาดเล็กสุด อายุ 3 ปี	ขนาดเฉลี่ย อายุ 3-6 ปี	ขนาดใหญ่สุด อายุ 3 ปี
1	ความสูง	ความสูงผู้เล่น	79.0	109.0	129.0
2	ระยะสูงเข่า	ระยะขยับบันได	20.4	28.5	36.0
3	ระยะสูงเอว	ความสูงราวกันตก	45.0	54.0	72.5

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของงานวิจัยสำหรับการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ในงานด้านการศึกษา ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	ขนาดสัดส่วน	ระยะที่นำไปใช้ในการออกแบบ	ขนาดเล็กสุด อายุ 3 ปี	ขนาดเฉลี่ย อายุ 3-6 ปี	ขนาดใหญ่สุด อายุ 3 ปี
4	ระยะสูงอก	ความสูงอุปกณ์	53.6	79.0	92.8
5	ระยะสูงไหล่	ความสูงอุปกณ์	50.2	86.0	102.0
6	ระยะสูงตา	ความสูงอุปกณ์	72.0	94.0	110.0
7	ระยะสูงศอก	ความสูงอุปกณ์	48.2	64.5	77.5
8	ระยะยาวศอก	ระยะการเล่น	15.5	20.8	26.0
9	ความกว้างไหล่	ความกว้างพนักพิง	19.6	27.0	37.0
10	ก้น - ไหล่ขณะนั่ง	ความสูงพนักพิง	29.5	35.3	46.1
11	ระยะสูงก้นขณะนั่ง	ความสูงที่นั่ง	32.4	45.0	60.0
12	ระยะยาวขาขณะนั่ง	ความลึกที่นั่ง	20.5	28.0	36.4
13	ระยะกว้างตะโพก	ความกว้างที่นั่ง	17.2	20.5	30.7
14	ก้น - หัวเข่าขณะนั่ง	ระยะการเล่น	27.2	34.7	46.0
15	พื้น - เข่าขณะนั่ง	ระยะการเล่น	18.5	28.0	36.4
16	ระยะสูงก้น	ระยะการเล่น	17.8	24.8	32.3
17	ระยะยาวแขน	ระยะการเล่น	29.2	39.3	48.0
18	ระยะหนาลำตัว	ระยะการเล่น	10.6	13.9	22.4
19	พื้น - ข้อมือ	ความสูงราวจับ	30.7	43.8	64.3
20	ระยะยาวมือ	ขนาดราวจับ	12.0	14.0	16.0
21	ระยะกว้างมือ	ขนาดราวจับ	5.5	6.5	6.5

ที่มา: "พัฒนาการของเด็กปฐมวัย" ไจเวท - เอเยอร์สท์ (ประเทศไทย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.7 ลักษณะ และสัดส่วนเครื่องเรือนสำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี

ห้องเรียน

Furniture and equipment

Lay out

Example

Standards

a) Study area	Lay out	Example	Standards
b) Teaching area	Lay out	Example	Standards

Study Area Details:

- Single desk:** 46" x 70" (Age 11-14), 61" (Age 13-16), 66" (Age 16-Adult)
- Double desk:** 46" x 140" (Age 11-14), 61" (Age 13-16), 66" (Age 16-Adult)
- Desk and chair area + gangway:** (115 x 92) cm
- Table + chair areas + gangway:** (142 x 92) cm

Teaching Area Details:

- Teacher's cupboard: 720 x 150 x 60
- Small chair: 55 x 70
- Chalkboard: 196 x 61
- Teacher's zone: 2.00 m (min)
- Difficult access zone: 7.00 m (max)
- Easy access zone
- Angle of vision: 35°

Example Classroom Layouts:

- 530 x 10.00: 40 pupils, 1.32 m² per place
- 645 x 9.00: 42 pupils, 1.38 m² per place
- 530 x 9.00: 42 pupils, 1.14 m² per place
- 600 x 9.00: 42 pupils, 1.29 m² per place
- 645 x 6.00: 46 pupils, 1.16 m² per place
- 745 x 6.00: 46 pupils, 1.31 m² per place

Average: 1.23 m² area per place

ห้องศิลปะ

Furniture and equipment

Lay out

Example

Standards

a) Demonstration area	Lay out	Example	Standards
b) Work areas	Lay out	Example	Standards

Demonstration Area: Instruction may be given at drafting/drawing/painting or working stage.

Work Area Details:

- Adjustable chair fixed to table
- Adjustable drawing board
- Freedom of movement
- Work base: 1.475
- Art's desk: 120 x 120 x 35
- Drawing instruments: flat top
- Storage area: spiral plan holder (90, 130, 150, 180, 210 mm), steel/wooden chest for drawings/plans (1000, 1200, 1600 mm), stack for small items (160, 170, 180, 190, 200, 210 mm), colour pencils etc.

Lay out Details:

- Drafting area/instructional area
- Storage area
- to other work area
- The location of drawing tables determines the layout of the studio.
- left front light for drawing
- Storage for tall rolls (shelves 140 (adjustable))
- Mobile unit under worktops to encourage flexibility
- Top surface for putting things on open cupboard

Example Studio Layouts:

- Technical drawing room: 7.6 x 15, For 19 students, area 6.0 m²/place
- Seminar room: 9 x 15, For 16 students, area 2.5 m²/place

Standards:

- Studio with fixed tables carrying drawing boards: 2.6-3.0 m²/place including gangway
- Fixed bench with cupboards to left of drawing boards: 2.5-2.65 m²/place including gangway

Average: 3.7

ห้องสมุด

Furniture and equipment

Lay out

Example

Standards

<p>a) Librarian's office</p> <ul style="list-style-type: none"> Extra cupboard Sink Typewriter Shelves Shelves to accommodate 600 books Counter Pin-up board for news/notes 			<p>Indian standard school library 42 places area/place 1.43 m</p>
<p>b) Stack area</p> <p>The catalogue all shelves are adjust-able for height, except bottom shelf</p> <p>13 yrs. 160</p> <p>28 25 30 30 30 30 40</p> <p>Side and filmstrip Cabinet</p>	<p>Control in any direction from entrance</p> <p>Librarian</p> <p>loan counter shelving under the counter top for returned books.</p> <p>to reading area</p> <p>100 Book trolley</p> <p>to stack area</p> <p>File protection</p> <p>acceptable distance between stacks</p> <p>Good Ventilation</p> <p>closed windows to avoid dust</p> <p>Prevent attack by termites</p> <p>Desks should be arranged so that light falls sideways on to the students</p> <p>Direct sunlight is undesirable</p> <p>Venetian blind</p> <p>Reference library and study rooms should be sited away from main library activities</p> <p>entrance controlled by librarian</p>		<p>Capacity 6000 books 50 places area/place 3 m²</p>
<p>c) Reading area</p> <p>Periodical display rack for newspapers or larger reference books</p> <p>newspaper reading stand</p> <p>Chair same as in class room</p>	<p>usually provide 2 100 m² area/place 4.4 m²</p>		<p>Capacity 6000 books 50 places area/place 3 m²</p>

ห้องเอนกประสงค์

<p>Flexibility</p> <p>Table arrangement with wide gateway</p> <p>Diagonal table arrangement</p> <p>Folding table and tip-up seats</p> <p>wooden folding chair</p> <p>Under stage storage</p>	<p>Flexibility</p> <p>1 Possible arrangement for assembly / Prayer / Physical exercise / show, music, dance, drama</p> <p>Proscenium</p> <p>actor's entrance</p> <p>open stage</p> <p>stage slightly raised fixed or movable</p> <p>Arena</p> <p>Extended stage area</p> <p>2 Use multi-purpose hall as dining</p> <p>shift dining 50 min/shift</p> <p>Eat outside the building</p> <p>under tree or in the c.e. sh.</p> <p>3 Community activities</p> <p>Anticipated number is 50% of the whole population</p> <p>Assembly/meetings/festivals/social events/show see above</p> <p>Flexibility provide a storage area for stacking chairs (may be under stage)</p>	<p>Flexibility:</p> <p>A square space is preferable to a long rectangular space</p> <p>also serves as a classroom for singing, drama and drama</p>	<p>L. 1 1/2 - 1 3/4</p> <p>W. 1</p> <p>W. $\sqrt{\frac{2}{3} \times area}$</p> <p>or $\sqrt{\frac{2}{3} \times area}$</p> <p>For assembly:</p> <p>Seat 0.58 m²/place</p> <p>+ Raised platform 30 m²</p> <p>For canteen, dining</p> <p>0.9 m²/place</p> <p>+ kitchen access 15x25% x Dining space</p> <p>for physical education, games, sports</p> <p>full size Gymnasium should be 18x9 m</p> <p>see also</p> <p>'External areas for educational use'</p> <p>P. 41</p> <p>Average area 0.6 m²/place</p>
--	--	--	---

2.1.8 การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย

สภาพแวดล้อมเป็นสถานที่ที่เด็กได้แสดงออกซึ่งความสนใจ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ ปัญหา รวมตลอดถึงความวิตกกังวลของตนเอง ด้วยเหตุนี้สภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยจึงรวมถึงสภาวะทุกอย่าง ซึ่งส่งผลต่อผู้คนที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้นๆ

สภาพแวดล้อมแต่ละแห่งจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับว่าไม่มีสภาพแวดล้อมใดจะมีลักษณะที่สมบูรณ์แบบสำหรับเด็กทุกคน โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สะท้อนถึงสิ่งที่โรงเรียนให้คุณค่า ในบทนี้จะได้กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญ และหลักการในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย รวมตลอดถึงตารางกิจกรรมประจำวัน

ความหมายของสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อม ตามความหมายของพจนานุกรมภาษาอังกฤษ (Allen, 1990 : 392) หมายความว่าถึงสภาวะซึ่งมนุษย์อาศัยอยู่ หรือทำงานและส่งผลต่อความรู้สึก รวมตลอดถึงประสิทธิภาพในการทำงานโดยทั่วไปแล้ว เมื่อกล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาปฐมวัยมักมีความหมายถึงสภาพภายในชั้นเรียน อาทิ มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมุมศิลปะ มุมบทบาทสมมติ มุมช่างไม้ มุมภาษา มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมดนตรี มุมคอมพิวเตอร์ รวมตลอดถึงมุมน้ำและทราย เป็นต้น นอกจากนั้นยังรวมถึงสภาพภายนอกชั้นเรียนอีกด้วย

การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์จากการอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมความเป็นอิสระ การตัดสินใจ ความคิดริเริ่ม การควบคุมตนเอง รวมตลอดถึงการค้นพบโดยผ่านการเล่น นอกจากนั้น ยังมุ่งให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความสนุกสนาน ปลอดภัย

ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมต่อเด็กปฐมวัย

เด็กจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติในอนาคตได้นั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกรอบมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับ สภาพแวดล้อม ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก เริ่มตั้งแต่สภาพแวดล้อมในบ้าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมในสังคม

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณค่าจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลรอบข้างนอกจากนั้นยังช่วยให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง สังเกต หาเหตุผล แก้ปัญหาและขยายประสบการณ์ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งประสบการณ์ต่างๆ ดังกล่าวถือเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็ก

ด้วยเหตุนี้ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หรือในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างมาก (อารมณ สุวรรณपाल, 2537 : 78-79) ได้สรุปความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมต่อเด็กปฐมวัยดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5
2. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ในการเข้าสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตต่อไปในสังคม
3. ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น ค้นคว้า ทดลอง สังเกต คิดหาเหตุผล และแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการคิดของเด็กต่อไปในอนาคต
4. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก อันได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การวางแผนเพื่อจัดสภาพแวดล้อม

กอร์ดอน และวิลเลียมส์-บราวน์ (1995 : 263) กล่าวว่า ในการวางแผนเพื่อจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย มีสิ่งที่ควรคำนึงถึง 2 ประการ คือ

1. บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อม
2. สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในสภาพแวดล้อม

1. บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อม

มีบุคคลจำนวนมากที่ทำงานและแวดล้อมอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัย อาทิ คนครัว คนขับรถโรงเรียน เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการของโรงเรียน คนสวนและบุคลากรที่ดูแลด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในสถานศึกษาปฐมวัย ได้แก่ เด็ก ครู และผู้ปกครอง ซึ่งความต้องการของบุคคลต่างๆ ดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาและคำนึงถึงในการจัดสภาพแวดล้อม

1.1 เด็ก

เด็กปฐมวัยมีบุคลิกภาพและความต้องการที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แต่โดยภาพรวมแล้วเด็กส่วนใหญ่จะไม่อยู่นิ่ง อยากรู้อยากเห็น เรียนรู้ได้เร็ว มีความสนใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่จัดจึงควรให้ความสะดวกสบายแก่เด็ก เช่น มีการจัดของเล่นหลายชนิด เพื่อให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ ความต้องการของเด็กควรได้รับการตอบสนองโดยผ่านสภาวะแวดล้อมรอบตัว ความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมตลอดถึงอายุของเด็กล้วนส่งผลต่อรูปแบบของอาคารเรียน ขนาดของโต๊ะ-เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนต่างๆ สภาพแวดล้อมสามารถส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลายของเด็กได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดการด้านพื้นที่วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมตลอดถึงเวลา เป็นต้น จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรก็จะส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนด้วยเช่นกัน อาทิ ในชั้นเรียนที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ครูก็อาจมีการจำกัด

จำนวนของวัสดุ อุปกรณ์ในชั้นเรียนส่งเสริมการสนทนา ปฏิสัมพันธ์ และการพูดคุย อภิปรายในชั้นเรียน

นอกจากนั้น กิจกรรมประจำวันหรือ Routines ก็ถือว่าเป็นกรอบในการจัดโปรแกรมสำหรับเด็ก กิจกรรมประจำวันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน ช่วยให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นลำดับ เช่น เด็กควรรับประทานอาหารกลางวันเมื่อไร นอนพักผ่อนในช่วงกลางวันเมื่อไร เป็นต้น กิจกรรมอื่นๆ เช่น ศิลปะ พลศึกษา ทัศนศึกษา จะถูกจัดขึ้นโดยคำนึงถึงกิจกรรมประจำวันของเด็กเป็นหลัก กิจกรรมประจำวันที่เกิดขึ้นและดำเนินไปในสถานศึกษาปฐมวัย ได้แก่

- การดูแลตนเอง อาทิ การรับประทานอาหาร การพักผ่อนในช่วงกลางวัน การแต่งตัว รวมตลอดถึงการเข้าห้องน้ำ เป็นต้น

- รอยเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรม
- กิจกรรมกลุ่ม
- เวลาที่ใช้ในการเก็บของเล่น เป็นต้น

กิจกรรมประจำวันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับเด็ก ในการวางแผนเพื่อจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของเด็ก ครูควรคำนึงถึงกิจกรรมประจำวันของเด็กด้วย

1.2 ครู

ครูทุกคนต้องการห้องหรือพื้นที่เพื่อสร้างสรรค์วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ประเมินผลหลักสูตร รวมตลอดถึงพบปะพูดคุยกับเพื่อนครูในโรงเรียนสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูซึ่งหมายถึงบรรยากาศในโรงเรียน โอกาสในการพัฒนาตนเอง เงินเดือนรวมตลอดถึงสถานภาพในโรงเรียนล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนสำหรับเด็กทั้งสิ้น

1.3 พ่อแม่ ผู้ปกครอง

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีความจำเป็นมากสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่นำบุตรหลานมาเข้าเรียนในสถานศึกษาปฐมวัย คือ ที่จอดรถซึ่งควรมีจำนวนที่เพียงพอ มีความปลอดภัย และสะดวกสบายในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีอิสระที่จะเยี่ยมชม หรืออยู่ภายในบริเวณโรงเรียนก็ควรมีสถานที่ที่สะอาด และปลอดภัยสำหรับให้ผู้ปกครองได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปกครองท่านอื่น หรืออาจมีห้องสมุด ห้องอ่านหนังสือสำหรับผู้ปกครองได้

ถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูควรจัดเตรียมตัวสำหรับให้ผู้ปกครองให้ผู้ปกครองได้ใส่ข้าวของส่วนตัวมีการทำป้ายชื่อติดให้ผู้ปกครองด้วย นอกจากนั้น ทางโรงเรียนอาจมีการทำหนังสือ หรือข่าวสารเพื่อรายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน

โรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบและมีการพิมพ์เบอร์โทรศัพท์ที่ผู้ปกครองสามารถติดต่อได้ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

2. สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในสภาพแวดล้อม

สิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องพิจารณาถึงเป็นอันดับแรกในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็ก คือ สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย สถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อให้บริการป้องกันและให้การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก

2.1 การดูแลด้านสุขภาพอนามัยของเด็ก

- การรักษาความสะอาด ห้องเรียนของเด็กปฐมวัยควรมีการดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำทุกวัน รวมถึงถึงวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนควรมีการทำความสะอาดเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ ห้องน้ำและโถส้วมควรมีเพียงพอกับจำนวนเด็ก ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังการเข้าห้องน้ำ

- การระบายอากาศ แสงสว่าง และความร้อน ระบบระบายอากาศที่ดีที่สุด คือ การเปิดหน้าต่างให้อากาศถ่ายเท แต่ถ้าอากาศร้อนเกินไป ควรมีพัดลมเพดานเพื่อช่วยระบายอากาศ ห้องเรียนไม่ควรมีแสงสว่างมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเคืองตา บริเวณที่มีมือควรทาสีสว่างเพื่อช่วยให้อากาศนั้นแลดูสว่างขึ้น ห้องเรียนควรสะอาด ไม่อับชื้นหน้าต่างควรมีมุ้งลวดเพื่อป้องกันยุงหรือแมลงที่จะเข้ามาทำอันตรายเด็ก

- การป้องกันโรคติดต่อ ครูควรแจ้งให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทราบเมื่อมีโรคติดต่อเกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น อีสุกอีใส หัด หรือปัญหาที่มักพบบ่อยๆ เช่น เหา เกิดขึ้นในชั้นเรียน โรงเรียน และครูมีหน้าที่สำคัญในการป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน

- นโยบายด้านสุขภาพอนามัยของโรงเรียน โรงเรียนจำเป็นต้องรายงานให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทราบเมื่อมีเด็กเจ็บป่วยในระหว่างการมาโรงเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนทุกแห่งควรมีห้องพยาบาล หรือสถานที่สำหรับให้เด็กนักเรียนที่เจ็บป่วยนอนพักโดยแยกจากเด็กคนอื่นและมีครูหรือพยาบาลดูแลอย่างใกล้ชิดจนกว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองจะมารับกลับก่อนการรับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน ทางโรงเรียนควรให้พ่อแม่ผู้ปกครองกรอกทะเบียนประวัติสุขภาพเด็ก อุปนิสัยในการรับประทานอาหาร การนอนหลับ การได้รับวัคซีนต่างๆ รวมถึงถึงสิ่งที่เด็กแพ้ เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนควรมีแฟ้มประวัติสุขภาพของครูและเด็กเพื่อความสะดวกในการดูแลเด็กและการติดต่อกับผู้ปกครองควรมีข้อห้ามไม่ให้เด็กที่ป่วยเป็นโรคติดต่อมาเรียน ผู้ปกครองต้องดูแลเด็กที่บ้านจนกว่าเด็กจะหายขาดจึงอนุญาตให้เด็กกลับมาเรียนใหม่

- โภชนาการ อาหารที่เด็กรับประทานส่งผลต่อสุขภาพของเด็ก ด้วยเหตุนี้ทาง

โรงเรียนจึงควรจัดให้เด็กรับประทานอาหารเช้า ให้ครบทั้ง 5 หมู่ และอยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

เอกสารเรียนเชิงสาระสำหรับสาระการเรียนรู้ของปฐมวัย โดยผู้เขียน: พงษ์ภรณ์ อธิษฐ์นาคำ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนั้นก็ควรให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับความสำคัญของโภชนาการต่อพัฒนาการทางด้านร่างกายและสุขภาพของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากในบางครอบครัวอาจให้เด็กรับประทานอาหารที่มีส่วนประกอบของน้ำตาลมากเกินไป หรือจำพวกอาหาร "จานด่วน" เป็นต้น ทางโรงเรียนควรมีบันทึกรายการอาหารในแต่ละวันเพื่อแจ้งให้พ่อแม่ ผู้ปกครองรับทราบ สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ครูจำเป็นต้องให้การดูแลเอาใจใส่ คือ ในระหว่างการรับประทานอาหารเช้า ครูจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศให้การรับประทานอาหารเช้าของเด็กดำเนินไปด้วยดี ส่งเสริมให้เด็กได้พูดคุย สนทนา และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ขณะรับประทานอาหารเช้า ครูไม่ควรเร่งหรือบังคับเด็กมากเกินไป

2.2 การดูแลด้านความปลอดภัยของเด็ก

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาควรได้รับการวางแผน และออกแบบโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก ครูและผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสนใจในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- พื้นห้องน้ำควรแห้ง ไม่เปียกชื้นตลอดเวลา เพราะอาจทำให้เด็กลื่นหกล้มได้
- ปลั๊กไฟในชั้นเรียน ควรมีวัสดุสำหรับครอบปลั๊กไฟอย่างมิดชิด เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเอานิ้วเข้าไปแหย่
- เครื่องเล่นป็นปายทุกชนิดควรอยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุดและมีเครื่องช่วยรองรับกันกระแทก ทั้งนี้เพื่อลดแรงกระแทก และป้องกันอุบัติเหตุซึ่งอาจเกิดขึ้นได้
- ในห้องเรียนควรมีสัญญาณเตือนไฟไหม้และเครื่องดับเพลิง รวมตลอดถึงการฝึกปฏิบัติการยามเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้ ทั้งนี้เพื่อให้ครูตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าจะพาเด็กไปทางไหนและพบกันที่ใด รวมตลอดถึงมีบุคคลที่ทำหน้าที่ตรวจสอบว่ามีเด็กติดค้างในบริเวณโรงเรียนหรือไม่

กล่าวโดยสรุป การดูแลด้านสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของเด็กถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย

สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก นักการศึกษา พร็สก็อตต์ (Prescott, 1994 อ้างถึงใน Gestwicki, 1999 : 99-101) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ความนุ่มนวล-ความแข็ง (softness/hardness) ความนุ่มนวลในสภาพแวดล้อมสามารถจัดได้โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความนุ่ม หรือยืดหยุ่นต่อการสัมผัส เช่น การเล่นแป้งโดว์ การวาดภาพด้วยนิ้วมือโดยใช้แป้งเปียก (finger paints) หมอน เบาะ น้ำ ททราย ดินเหนียว เป็นต้น การจัดวัสดุที่มีความแข็งในสภาพแวดล้อมก็เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ เช่น เครื่องเล่นสนาม วัสดุอุปกรณ์ที่ทำด้วยไม้ เป็นต้น

2. การเปิด-การปิด (Open/closed) การเปิดในที่นี้หมายถึงวัสดุอุปกรณ์ซึ่งสามารถใช้ได้หลากหลายวิธี และไม่มีวิธีที่ “ถูก” หรือ “ผิด” ในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น เช่น ทRAY บล็อก และ อุปกรณ์ทางศิลปะ เป็นต้น รูปแบบของการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนสามารถอยู่ในรูปแบบเปิดได้ ทั้งนี้โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเลือกทำหรือเล่นในกิจกรรมที่ตนสนใจ

การปิด ในที่นี้หมายถึงวัสดุ อุปกรณ์ที่มีการเล่นหรือการใช้เพียงวิธีการเดียว และมักมีคำตอบที่ถูกต้อง เช่น การเล่นเกมตัดต่อ อุปกรณ์การเล่นของมอนเตสซอรี เป็นต้น ถึงแม้ว่าวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้จะมีประโยชน์ในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในเด็ก แต่ในบางครั้งเด็ก อาจเกิดความเบื่อหน่ายหรือคับข้องใจถ้าเด็กยังไม่มีความสามารถพอที่จะทำได้ หลักสูตรการเรียน การสอนที่ครูเป็นผู้นำในการทำงานกลุ่มและกิจกรรมที่เด็กทำตามคำสั่งโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูป ของกิจกรรมปิด

ถึงแม้ว่ากิจกรรมเปิดและปิดจะมีผลดีต่อเด็ก แต่นักการศึกษาพริสคอตต์ (Prescott, 1984 อ้างถึงใน Gestwicki, 1999) เชื่อว่ากิจกรรมหรือประสบการณ์เปิดมีความสำคัญสำหรับเด็ก ปฐมวัย เพราะช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่ม และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

3. ความง่าย-ความซับซ้อน (simple/complex) ในการเล่นของเด็ก เรามักพบว่า การเล่น บางอย่างสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากกว่าการเล่นอื่นๆ โดยทั่วไปแล้ว การเล่นที่มีความง่ายหรือไม่ซับซ้อนจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้น้อยกว่าการเล่นที่มีความซับซ้อน การเล่น ที่มีความง่ายมักมีเพียงมิติเดียว เช่น การเล่นเกมชิงช้า การขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น การเล่นที่มีความ ซับซ้อนมักประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์สองชิ้นขึ้นไปมาประกอบกัน เช่น การเพิ่มอุปกรณ์ต่างๆ เข้า ไปในการเล่นแปะโดว์ อาทิ ไม้ปั่นแป้ง แม่พิมพ์ กรรไกร เป็นต้น

4. การรวม-การแยก (intrusion/seclusion) สภาวะแวดล้อมในชั้นเรียนจะประกอบไปด้วยมิติของการรวมและการแยก กล่าวคือทุกห้องเรียนจะมีพื้นที่ซึ่งใช้ร่วมกันในระหว่างเด็กทุกคน อย่างไรก็ตามการมีพื้นที่ซึ่งเด็กสามารถทำงานได้ตามลำพัง หรือแยกจากกลุ่มเพื่อนก็ถือว่ามี ความสำคัญและจำเป็นมาก ด้วยเหตุนี้ ครูจึงจำเป็นต้องจัดพื้นที่สำหรับให้เด็กได้ทำงานอย่าง อิสระตามลำพังด้วย

5. การเคลื่อนไหวมาก-การเคลื่อนไหวน้อย (high mobility/low mobility) การ เคลื่อนไหวถือเป็นมิติหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการจัดสภาวะแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการให้อิสระแก่เด็กในการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เคลื่อนไหวมาก จำเป็นต้องจัดเตรียมพื้นที่และวัสดุ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ อาทิ การวิ่ง การปีน ป่ายและการขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น กิจกรรมที่เคลื่อนไหวน้อยมักเป็นกิจกรรมที่เด็กจำเป็นต้อง

นั่งนิ่งๆ เช่น การฟังนิทาน การเล่นเกมติดต่อ เป็นต้น การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลของกิจกรรมทั้ง 2 อย่างดังกล่าว

6. ความเสี่ยง-ความปลอดภัย (risk/safety) นักการศึกษาพริสก็อตต์ (Prescott, 1984 อ้างถึงใน Gestwicki, 1999) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของความเสี่ยงและความปลอดภัยในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็ก ถึงแม้ว่า ครูหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้สังเกตเห็นความสำคัญของการป้องกันเด็กจากอันตรายต่างๆ และการสอนเรื่องความปลอดภัยในชั้นเรียน เช่น การไม่เล่นของมีคม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ครู และผู้ปกครองจะต้องไม่มองข้ามความสำคัญของการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีความเสี่ยงในการทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ การปีนป่าย การกระโดด และการเล่นชิงช้า เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากการสอนให้เด็กทดลองทำในสิ่งที่ท้าทายด้วยความระมัดระวังนั้นแตกต่างจากการห้ามไม่ให้เด็กทำสิ่งต่างๆ เพียงเพราะเหตุผลข้อเดียว คือ ไม่ปลอดภัย

7. กิจกรรมกลุ่ม-กิจกรรมรายบุคคล (Large group/individual) ในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการจัดกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมรายบุคคล ประสบการณ์กลุ่มใหญ่ เช่น การที่เด็กฟังนิทานเป็นกลุ่มใหญ่ร่วมกับเพื่อน ประสบการณ์รายบุคคล เช่น การที่ครูอ่านนิทานกับเด็กเป็นรายบุคคล ประสบการณ์ทั้งสองชนิดถือว่าจำเป็นและมีคุณค่ามาก

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กโดยส่วนใหญ่จะประกอบด้วยความสมดุลขององค์ประกอบต่างๆ ข้างต้น ทั้งนี้โดยต้องสัมพันธ์กับระดับอายุ พัฒนาการ ความต้องการของเด็ก รวมถึงตลอดถึงวัตถุประสงค์ของการจัดหลักสูตรหรือโปรแกรมสำหรับเด็ก

หลักการในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความสำเร็จ

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ (Gordon & Williams-Browne, 1995 : 260-263)

1. ครูควรส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อหรือติดรูปของตนเองลงบนพื้นที่หรือวัสดุอุปกรณ์ของตน เพื่อเด็กจะได้ทราบสถานที่ที่จะต้องเก็บงานหรือสมบัติส่วนตัว
2. ครูควรให้โอกาสเด็กในการตัดสินใจ เด็กควรได้รับโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกมุม หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่ตนต้องการเล่นรวมถึงบุคคลที่ตนต้องการจะเล่นด้วย
3. ส่งเสริมให้เด็กรับผิดชอบในการเก็บของเล่นด้วยตนเอง ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด และดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียน โดยครูควรติดรูปหรือทำสัญลักษณ์ติดที่ชั้นวางของ หรือตู้เก็บของเพื่อให้เด็กสามารถหยิบและเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง

4. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อม ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจเกี่ยวกับหน่วยที่ตนต้องการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน

5. ให้ความแก่เด็กอย่างเพียงพอ วิธีการหนึ่ง que เด็กเรียนรู้ คือ การทำกิจกรรมซ้ำหลายๆ ครั้งเพื่อเด็กจะได้มีโอกาสสำรวจ ควบคุม และทดลองสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้น ในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ครูควรให้เวลาแก่เด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างยาวนานพอสมควรเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามอัตราของตน

6. ถ้าเป็นไปได้ ครูควรส่งเสริมให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยปราศจากการเข้าไปแทรกแซงของผู้ใหญ่

7. ยอมรับในความพยายามของเด็ก ในการส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง ครูควรพึงพอใจและยอมรับในความพยายามของเด็ก

8. สื่อสารสิ่งที่คาดหวัง ครูควรสื่อสารให้เด็กทราบถึงสิ่งที่ตนคาดหวังว่าเด็กควรทำ ทั้งโดยผ่านคำพูดและกิริยาท่าทาง

9. พิจารณาระดับพัฒนาการของเด็ก ครูผู้สอนพึงตระหนักว่าเด็กเล็กๆ นั้นไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ หลายอย่างได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เด็กสามารถทำได้ ครูจำเป็นต้องทราบความสามารถของเด็กในชั้นว่า เด็กสามารถทำอะไรได้บ้างและระดับพัฒนาการในขั้นต่อไปควรเป็นอย่างไร

10. ให้คำชมเชยเมื่อเด็กทำสิ่งต่างๆ ประสบความสำเร็จ

11. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูควรส่งเสริมให้เด็กแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทักษะซึ่งกันและกันโดยให้การยอมรับวิธีการที่หลากหลาย

กล่าวโดยสรุป สภาพแวดล้อมที่ได้รับการวางแผนเป็นอย่างดีจะเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาความรู้สึทงความเป็นอิสระ การเป็นตัวของตัวเองและการประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกัน เด็กก็ได้เรียนรู้ขอบเขตความสามารถของตนเองอีกด้วย

การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัย ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ครูบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยครูจำเป็นต้องวางแผนสำหรับเด็กแต่ละคน และเด็กเป็นกลุ่มใหญ่ นอกจากนั้น ครูจำเป็นต้องเข้าใจประสบการณ์ที่ผ่านมา และพัฒนาการของเด็ก รวมถึงตลอดถึง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นตัวของตัวเองในเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครูและเด็กจะใช้เวลาอยู่ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ด้วยเหตุนี้ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนอย่างเหมาะสมกับความสนใจ อายุ และพัฒนาการของเด็ก

1. การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน

ห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยควรขนาดใหญ่ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการเนื้อที่ในการทำงาน เคลื่อนไหว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่รู้สึกอึดอัดการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ และมีชีวิตชีวา ภายในห้องเรียนควรจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือมุมต่างๆ อาทิ มุมภาษา ซึ่งรวมถึงหนังสือนิทานต่างๆ และเทปสำหรับให้เด็กฟังนิทาน หรือเรื่องราวต่างๆ มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมศิลปะ มุมดนตรี มุมคอมพิวเตอร์ มุมวิทยาศาสตร์และมุมคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ในชั้นเรียนซึ่งครูมีความเชื่อว่า เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน นักการศึกษาเกสทวิกกี (Gestwicki, 1999) กล่าวว่า การจัดศูนย์การเรียนรู้จะช่วยให้ประสบการณ์การเรียนรู้มีความหมายกับเด็กมากขึ้น ศูนย์การเรียนรู้หรือมุมต่างๆ จะเกี่ยวพันกับประสบการณ์ตรงและวัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลายซึ่งควรมีความสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้หรือบทเรียนที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนั้น (Jackman, 2001) มุมหรือศูนย์เรียนรู้ที่มีการวางแผนเป็นอย่างดี และมีการปรับเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์อยู่เสมอจะช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กหรือผู้เรียนศูนย์การเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ครูสอนเด็กเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มเล็กในขณะเดียวกันก็ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจ ในการจัดศูนย์การเรียนรู้ ครูควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ต้องการความสงบ และกิจกรรมที่เสียงดัง กิจกรรมที่เลอะเทอะ และกิจกรรมที่ต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น สภาพแวดล้อมที่ได้รับการจัดอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการควบคุมตนเองในที่สุด

นักการศึกษา กรีนแมน (Greenman, 1988 : 135) ให้ข้อเสนอแนะว่าในการเริ่มต้นจัดชั้นเรียน ครูควรพิจารณาถึงวัสดุ อุปกรณ์ที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ก่อน เช่น ประตู หน้าต่าง ปลั๊กไฟ ห้องน้ำ เป็นต้น นอกจากนั้นครูควรคำนึงถึงการถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง บุคลากรในชั้นเรียน รวมถึงเสียงด้วย วัสดุ อุปกรณ์ที่เคลื่อนย้ายได้ ครูอาจเขียนรายชื่อของกิจกรรมทุกอย่างที่จะเกิดขึ้น และดำเนินไปในชั้นเรียนตั้งแต่เช้าจนถึงเลิกเรียน

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน คือ ครูควรวิเคราะห์แผนการจัดชั้นเรียนโดยคำนึงว่าการเรียนรู้ควรเกิดขึ้นทุกด้าน เช่น พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหม่ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อย่อยๆ การช่วยเหลือตนเอง พัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษา รวมถึงพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ นอกจากนั้นควรคำนึงถึงเนื้อหาของหลักสูตรด้วยไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดนตรี การละคร และการเคลื่อนไหว ครูพึงระลึก

เอกสารต้นฉบับเอกสารเสียงในสหภาพโซเวียตเพื่อการศึกษาในชั้นเรียน เมื่อผู้เขียนได้พบปะกับครูผู้สอนที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้ว ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสมอว่า การเรียนรู้ชนิดใดชนิดหนึ่งอาจไม่ได้เกิดในศูนย์การเรียนรู้ หรือมุมใดมุมหนึ่งโดยเฉพาะแต่ อาจเกิดขึ้นในมุมอื่นๆ ได้ อาทิ การเล่นบทบาทสมมติอาจเกิดขึ้นในมุมอื่นๆ ที่นอกเหนือจากมุม บทบาทสมมติได้ หรือกิจกรรมศิลปะอาจรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการควบคุม กล้ามเนื้อย่อย พัฒนาการทางสติปัญญาและภาษา เป็นต้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียน

ประสบการณ์นอกชั้นเรียนถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อ กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กโปรแกรมปฐมวัยที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก คือ โปรแกรมที่ให้คุณค่า ว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ประสบการณ์กลางแจ้งหรือภายนอกชั้นเรียนไม่ได้เป็นแต่เพียงเวลาสำหรับให้เด็กวิ่งเล่นหรือ พักผ่อนก่อนที่จะกลับไปสู่การเรียนรู้ในชั้นเรียน แต่ประสบการณ์ภายนอกชั้นเรียนจะให้รูปแบบ การเรียนรู้ที่ต่างจากในชั้นเรียนแก่เด็ก

ในสนามเด็กเล่น เด็กต้องการโอกาสสำหรับการเสี่ยง และการท้าทายทางร่างกาย เด็ก ต้องการพื้นที่สำหรับการปีนป่าย การกระโดด การวิ่ง การขว้าง การเตะ การม้วนตัว การลื่นและ การแกว่ง ด้วยเหตุนี้เด็กจึงต้องการอุปกรณ์ พื้นที่ และผู้ใหญ่ที่คอยให้คำแนะนำและกำลังใจ เพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

นอกเหนือจากการท้าทายทางด้านร่างกายต่างๆ แล้ว สภาพแวดล้อมภายนอกชั้นเรียนยัง ควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอื่นๆ อีก เช่น การค้นพบโดยผ่านการพูดคุย การปลูกต้นไม้ การสำรวจ โดยผ่านการเล่นน้ำ เล่นทราย การหามุมเงียบๆ สำหรับนั่งพักผ่อนหรืออ่านหนังสือ เป็นต้น การ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอาจเกิดขึ้นโดยผ่านการทำกิจกรรมศิลปะกลางแจ้งและการเล่น น้ำ เล่นทราย ด้วยเหตุนี้ การวางแผนกิจกรรมกลางแจ้งหรือภายนอกชั้นเรียนจึงถือว่ามี ความสำคัญมาก

ในการจัดสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียน ความปลอดภัยถือว่ามีสำคัญมาก ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเล่นอย่างอิสระ การออกแบบสนามและเครื่องเล่นที่ไม่เหมาะสม รวมตลอด ถึงการขาดการดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามต่างๆ จะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในการเล่นได้ นอกจากนั้นพื้นที่ว่างรอบๆ เครื่องเล่นควรมีอย่างพอเพียงเพื่อหลีกเลี่ยงความแออัดของกลุ่มเด็ก และควรตรวจสอบเด็กเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเล่น

ตารางกิจกรรมประจำวัน

การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร หมายถึงรวมถึงการวางแผนกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม การวางแผนหลักสูตรปฐมวัยไม่ได้หมายถึงการวางแผนตารางกิจกรรมประจำวัน อย่างเข้มงวด นักการศึกษาเว็บสเตอร์ และชโรเดอร์ (Webster & Shroeder, 1979 : 66) กล่าวว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์หรือการสงวนเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิใช่เผยแพร่ให้สาธารณชนโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางกิจกรรมประจำวันในชั้นเรียนปฐมวัยไม่ควรเข้มงวดจนเกินไป แต่ควรยืดหยุ่นได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ เอลลิสัน และเจนกินส์ (Eliason & Jenkins, 1994 : 59) กล่าวว่า โปรแกรมปฐมวัยเป็นจำนวนมากมีตารางกิจกรรมประจำวันที่ไม่ยืดหยุ่นต่อผู้เรียน แต่จะดำเนินกิจกรรมโดยขึ้นอยู่กับเวลาเป็นหลัก ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเล็กๆ เกิดความเบื่อหน่ายต่อการมาโรงเรียนได้ ครูควรมีการวางแผนกิจกรรมประจำวันอย่างคร่าวๆ เช่น กิจกรรมจะเริ่มต้นเมื่อไร และกิจกรรมลำดับต่อไปจะเป็นอะไร เป็นต้นขณะเดียวกัน ครูก็ควรสังเกตความต้องการและความสนใจของเด็กประกอบกันเพื่อให้การจัดตารางกิจกรรมประจำวันเป็นไปด้วยความยืดหยุ่นมากขึ้น อาทิ ถ้าครูวางแผนกิจกรรมเสรีของเด็กไว้ประมาณ 30 นาที แต่เมื่อครูสังเกตเห็นความสนใจ และความกระตือรือร้นของเด็ก ครูก็สามารถขยายเวลาของกิจกรรมเสรีไปเป็น 45 นาทีได้ ในทางกลับกันครูอาจย่นระยะเวลาของกิจกรรมอื่นให้ลดน้อยลงได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าตนถูกรังรัดจากการทำกิจกรรมหนึ่งไปสู่กิจกรรมอื่นมากเกินไป หรือกิจกรรมบางอย่างใช้เวลานานเพียงเพราะว่าถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมว่า จะต้องสิ้นสุดเมื่อใด เป็นต้น เด็กเล็กๆ ต้องการการวางแผนหลักสูตรที่ดี แต่ระยะเวลาที่จะใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละอย่างนั้น ควรยืดหยุ่นได้โดยคำนึงถึงความสนใจและการมีส่วนร่วมของเด็กเป็นหลัก นักการศึกษา เกสติกวิก (Getsicki, 1999 : 108-109) ได้เสนอแนะองค์ประกอบของตารางกิจกรรมประจำวันที่ดี ดังต่อไปนี้

1. ตารางกิจกรรมที่ดีควรยืดหยุ่นได้โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ
2. ตารางกิจกรรมที่ดีควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และครูเป็นผู้ริเริ่ม เด็กต้องการเวลาที่ต่อเนื่องในการเล่นและโอกาสในการเลือก และวางแผนการเล่นของตนเองในขณะเดียวกัน ครูก็อาจเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น ช่วงเวลาของการฟังนิทาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ตารางกิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้เลือกและครูเป็นผู้เลือก
3. ตารางกิจกรรมที่ดีควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในร่มและกลางแจ้ง รวมถึงตลอดถึงกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้เฝ้าดู เด็กต้องการประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนั้นตารางกิจกรรมประจำวันที่ดีจึงควรมีการสลับกันระหว่างกิจกรรมที่เด็กต้องลงมือปฏิบัติ และเด็กเป็นผู้เฝ้าดู หรือผู้ฟัง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเหนื่อยล้าและเบื่อหน่ายที่อาจเกิดขึ้นได้ กิจกรรมที่ต้องการสมาธิในการฟัง เช่น กิจกรรมกลุ่มใหญ่ควรจัดไว้ในช่วงเช้าของวัน ก่อนที่เด็กจะเหนื่อยล้ากิจกรรมกลุ่มที่ต้องการความสงบ และใช้เวลาไม่มากนัก อาทิ กิจกรรมนิทาน ซึ่งช่วยให้เด็กผ่อนคลายอาจจัดไว้ก่อนการรับประทานอาหารกลางวัน หรือหลังจากการเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง
4. ตารางกิจกรรมที่ดีควรตระหนักในความแตกต่างของช่วงความสนใจของเด็ก ช่วงเวลาของความสนใจของเด็กส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กในวัย 2 ขวบ ส่วนใหญ่จะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์หรือที่อื่นเพื่อการก๊อปปี้เท่านั้น เมื่อผู้ยูเห็นใบแจ้งประสงค์เห็นว่าการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ขณะที่เด็กวัย 4-5 ขวบจะมีช่วงความสนใจที่ยาวนานกว่า เป็นต้น

5. ตารางกิจกรรมที่ดีควรทำนายได้ ในการจัดตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กนั้น ลำดับขั้นของกิจกรรมถือเป็นสิ่งสำคัญมากเด็กต้องการทราบรูปแบบว่า เมื่อทำกิจกรรมหนึ่งสิ้นสุดแล้ว กิจกรรมลำดับต่อไปจะเป็นอะไร เด็กจะเกิดความมั่นใจมากขึ้นเมื่อทราบลำดับขั้นของกิจกรรมในแต่ละวัน

กรมวิชาการ (2540 : 44-45) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัยควรครอบคลุมพัฒนาการด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ
2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และซึมซับความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว
4. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด การสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ รวมถึงการแก้ปัญหา
5. การส่งเสริมให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกเล่นหรือทำกิจกรรมอย่างเสรีตามความพอใจ และความต้องการของตนเอง
6. การส่งเสริมลักษณะนิสัยและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

ตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนอนุบาลแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้โดยขึ้นกับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ อย่างไรก็ตามรูปแบบของกิจกรรมหลักๆ มักมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งโดยทั่วไปประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ 5 อย่างผสมผสานกัน ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสงบ และกิจกรรมเสริมพิเศษ เช่น วาดรูป ดนตรี พลศึกษา เป็นต้น แต่ละกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายและรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมวงกลมเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเตรียมเนื้อหาต่างๆ และเป็น การเปิดโอกาสให้เด็กมารวมกลุ่มสนทนา พูดคุย อภิปราย และแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนใน ชั้น รูปแบบการเรียนการสอนในกิจกรรมกลุ่มอาจอยู่ในรูปแบบของการสนทนา พูดคุย การสาธิต การทดลอง การเล่านิทาน การเล่นเกมทบทวนบทเรียน การใช้เกมและเพลง การเชิญบุคคลจาก

ภายนอกห้องเรียนมาพบปะ พูดคุย สนทนากับเด็ก ตลอดจนการจัดไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมกลุ่มนอกจากจะช่วยให้เด็กได้เข้าใจในส่วนของเนื้อหาและเรื่องราวต่างๆ แล้ว ยังเป็นการช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการฟัง การคิด การโต้ตอบ การแก้ปัญหา การติดตามเรื่องราว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกันซึ่งสิ่งต่างๆ ดังกล่าวถือเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในอนาคตต่อไป

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของกิจกรรมกลุ่ม คือเป็นช่วงเวลาที่คุณครูและเด็กได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมประจำวัน หรือประจำสัปดาห์ หรือสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ผ่านมาตลอดวัน และเป็นการเปิดโอกาสให้คุณครูได้แนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมใหม่ต่างๆ ที่จัดขึ้นในชั้นเรียน หรือพูดคุยตกลงเกี่ยวกับกฎระเบียบในชั้นเรียน เป็นต้น

2. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้เพิ่มพูนทักษะและพัฒนาส่วนต่างๆ ของเด็กกิจกรรมดังกล่าวอาจจัดในรูปของกิจกรรมกลุ่มย่อยประมาณ 4-6 คน และกิจกรรมเดี่ยวหรือรายบุคคล กิจกรรมเสรีเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ตามลำดับก่อน-หลังตามความสนใจ กิจกรรมเสรีประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

2.1 การเล่นตามมุม เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นตามมุมต่างๆ ได้แก่ มุมบล็อก มุมศิลปะ มุมบ้าน มุมดนตรี มุมหนังสือ มุมเครื่องเล่น สัมผัส มุมหุ่น และมุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.2 กิจกรรมเสรีที่จัดตามโต๊ะ ได้แก่ เกมการศึกษา กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะการเขียน กิจกรรมสร้างสรรค์ และเครื่องเล่นสัมผัส เป็นต้น

ในระหว่างการทำกิจกรรมเสรีครูมีบทบาทคอยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยผ่านการถามคำถาม การชี้แนะ และการชี้ชวนให้เด็กร่วมกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนทำการสังเกต จดบันทึกเพื่อดูพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

3. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งสำหรับเด็กกิจกรรมกลางแจ้งจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสออกกำลังกายกลางแจ้ง เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย และฝึกทักษะการทำงานประสานกันของอวัยวะต่างๆ การออกกำลังกายกลางแจ้ง นอกจากจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก และช่วยให้เด็กมีจิตใจที่เบิกบานแจ่มใสแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน เรียนรู้บทบาทของตนในการเล่นพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหาต่างๆ กิจกรรมกลางแจ้งสามารถแยกเป็นประเภทต่างๆ ได้ ดังนี้

3.1 การเล่นเกมเครื่องเล่นสนาม เช่น ชิงช้า ไม้กระดก ไม้สั่น และเชือกไต่ราว เป็นต้น

3.2 การเล่นเกมที่มีกติกา เช่น มอญซ่อนผ้า งูกินหาง และวิธีข้าวสาร เป็นต้น การเล่นเกมเหล่านี้ต้องใช้ที่เป็นบริเวณกว้างพอสมควร การเล่นเกมอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็กหรือใหญ่ก็ได้โดยก่อนการเล่น ครูจะอธิบายกติกาของเกม และสาธิตวิธีการเล่นให้เด็กเข้าใจ อย่างไรก็ตาม ครูไม่ควรนำการเล่นที่มีกติกายุ่งยาก และเน้นการแข่งขันแบบแพ้-ชนะมาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเครียด (กรมวิชาการ, 2540)

3.3 กิจกรรมพลศึกษา

3.4 การเล่นเกมอิสระ

3.5 การเล่นเกม และการเล่นเกมหลาย ซึ่งกิจกรรมทั้งสองประเภทนี้ นอกจากจะสร้างความพึงพอใจและคลายเครียดให้กับเด็กแล้วยังช่วยพัฒนาการเรียนรู้แต่เด็กอีกด้วย อาทิ ทักษะการสังเกต การจำแนกเปรียบเทียบ และการแก้ปัญหา เป็นต้น

4. กิจกรรมสงบ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กก่อนการรับประทานอาหารกลางวัน เพื่อเป็นการผ่อนคลายร่างกายจากการทำกิจกรรมต่างๆ มาตลอดช่วงเช้า และเป็นการเตรียมตัวเด็กในการรับประทานอาหาร ซึ่งจะเป็นการรวมกลุ่มเด็กอีกครั้งหนึ่ง กิจกรรมสงบ ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ดังนี้

4.1 กิจกรรมการฟังนิทาน

4.2 การเล่นเกมปริศนาคำทาย

4.3 การท่องคำคล้องจอง

4.4 การฟังหรือยกรอง หรือการเล่นเกมทางภาษา

5. กิจกรรมเสริมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเสริมทักษะเพิ่มเติมแก่เด็ก เช่น กิจกรรมคอมพิวเตอร์ วาดน้ำ เป็นต้น

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

08:00–09:00 น.	การเล่นเสรีในร่ม และกลางแจ้ง เคารพธงชาติ กายบริหาร
09:00–09:30 น.	การอ่านหนังสือนิทานอิสระ
09:30–10:00 น.	กิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมเสรี
10:00–10:15 น.	พัก (ดื่มนมและรับประทานอาหารว่าง)
10:15–11:00 น.	กิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมเสรี (ต่อ)
11:00–11:30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง นิทานหรือคำคล้องจอง
11:30–12:00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12:00–14:00 น.	นอนพักผ่อนกลางวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14:00–14:30 น. ตื่นนอน ทำความสะอาดร่างกายและรับประทานอาหารเช้า

14:30–15:00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

กล่าวโดยสรุป ตารางกิจกรรมประจำวันที่ดีควรมีความหลากหลายและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของ

รอยเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรม (Transitions)

เวลาในตารางกิจกรรมซึ่งควรได้รับการวางแผนเป็นอย่างดีจากครูคือ เวลาที่เด็กเปลี่ยนจากการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งไปทำกิจกรรมต่อไป หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รอยเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรม ในช่วงเวลาดังกล่าวเด็กจำเป็นต้องมีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ทั้งนี้เพื่อป้องกันความสับสนวุ่นวายอันอาจเกิดขึ้นได้

การวางแผนเพื่อเตรียมเด็กสำหรับรอยเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรมมีดังนี้

1. การบอกเด็กล่วงหน้า (Advance notice) ในการเปลี่ยนกิจกรรมทุกครั้ง ครูจำเป็นต้องบอกเด็กล่วงหน้า ทั้งนี้เนื่องจากการให้เด็กเปลี่ยนกิจกรรมอย่างกะทันหันและทันทีทันใดอาจส่งผลให้เด็กเกิดการต่อต้านได้

2. การให้สัญญาณที่คุ้นเคย (Familiar cues) เช่น เพลง “เก็บของเล่น” หรือเสียงสัญญาณที่คุ้นเคย เป็นต้น เพราะจะช่วยให้เด็กทำพฤติกรรมที่เคยชินการปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กทราบถึงสิ่งที่ต้องทำให้แต่ละวัน

3. การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่เด็ก จะช่วยให้กิจกรรมที่เด็กต้องทำในระหว่างการเปลี่ยนกิจกรรมมีความหมายมากขึ้น เช่น มอบหมายให้เด็กดูแลเพื่อนในระหว่างการเก็บของเล่น เป็นต้น

4. การลดความวุ่นวาย (Chaos) ครูอาจใช้เพลงหรือการกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้เด็กแยกย้ายกันไปทำกิจกรรมใหม่ที่ละกลุ่มเล็กๆ อาทิ ครูอาจกำหนดว่าให้เด็กที่ผูกโบลูกไปทำกิจกรรมก่อน หรือเด็กที่ไว้ผมสั้นลุกไปทำกิจกรรม เป็นต้น

บทสรุป

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยศูนย์การเรียนรู้ หรือมุมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และพื้นที่ที่กว้างขวางเพียงพอที่จะส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นเป็นรายบุคคล รวมถึงตลอดถึงวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เด็กสำรวจ ค้นพบ และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก

2.2 ข้อมูลหลักยุทธการเรียนการสอนตามแนวคิดแบบบูรณาการ

การจัดการศึกษาตามแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลียเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนามาจากความเชื่อว่า การเรียนการสอนนั้นไม่ใช่การถ่ายโอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน การสอนในเด็กปฐมวัยจึงไม่ใช่การมองว่าเด็กเป็นแก้วที่ว่างเปล่าที่ครูจะเทน้ำตามความต้องการของครูลงไปสู่เด็ก นักการศึกษาที่เรกจิโอ เอมีเลีย เปรียบเทียบการเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครูเป็นการผสมผสานของวัตถุดิบจากแก้วทั้งสองใบรวมกัน การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจหรือเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็ก และบทบาทของครูจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเด็ก ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าเด็กมีวิธีการเรียนรู้ได้อย่างไร และเด็กมีความสามารถในการสื่อออกมาถึงความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิถีทางใด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สนองต่อความอยากรู้และแรงจูงใจภายในของเด็กในการเรียนรู้ภายใต้การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

2.2.1 ประวัติ และแนวความคิดแบบบูรณาการ

เรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia) เป็นเมืองที่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี และเป็นจุดเริ่มต้นของความงอกงามของแนวคิดนี้ ในปี ค.ศ. 1945 หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แม่บ้านกลุ่มหนึ่งในวิลลา เซลลา (Villa Cella) ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างจากตัวเมืองเรกจิโอ เอมีเลีย 2-3 ไมล์ มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการที่จะจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ๆ ในหมู่บ้านท่ามกลางซากปรักหักพังจากผลของสงคราม จากจุดเริ่มต้นนี้และภายใต้การนำ ของลอริส มาลากุซซี นักการศึกษา และกลุ่มผู้ปกครองได้ฟื้นฟ้างานในปี ค.ศ. 1963 การปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลยอมรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสวัสดิการจากการปกครองท้องถิ่น เป็นบริการทางสังคมที่เทศบาลจัดสรรให้แก่ประชาชน ผู้ปกครองต้องการโรงเรียนปฐมวัยรูปแบบใหม่ที่มีคุณภาพดีขึ้นนอกเหนือจากการทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ดูแลเด็กเท่านั้น มาลากุซซีและกลุ่มนักการศึกษาได้ทำ การศึกษาค้นคว้าทฤษฎี บทความ งานวิจัยข้อคิดเห็น จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา ทดลองปฏิบัติ แล้ววิเคราะห์สะท้อนผลการปฏิบัติ ทำการปรับปรุงจนได้แนวคิดและการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และประสบความสำเร็จจนเป็นที่รู้จักของนักการศึกษาในกลุ่มประเทศยุโรป อเมริกาเหนือ และอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เรกจิโอ เอมีเลีย ได้กลายเป็นชื่อของแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้นมา สำหรับแนวคิดสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีดังนี้คือ

1. วิธีการมองเด็ก (The image of the child) เด็กในสายตาของครูที่เรกจิโอ เอมีเลีย คือเด็กแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่วินาทีแรกที่ทำาเนิดมา เด็กมีวิถีของการเรียนรู้เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย เด็กแต่ละคนจะเติบโตไปด้วยพลัง ความปรารถนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการแสดงออกถึงความต้องการที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยการแสดงออกทางแววตา สีหน้า อากัปกิริยา การจับต้องสัมผัส ฯลฯ โดยเฉพาะความต้องการที่จะสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นปรากฏออกมาตั้งแต่แรกเกิด ความสามารถในการสื่อสารนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับเด็กเพื่อการอยู่รอดและคงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเผ่าพันธุ์ที่ตนกำเนิดมา

2. โรงเรียนเป็นสถานที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย การใช้ชีวิตและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก โรงเรียนเปรียบเสมือนสิ่งก่อสร้างที่ดี ดำเนินการอยู่ตลอดเวลาและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวของเด็กต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตของเด็กในโรงเรียน นอกจากครอบครัวแล้วชุมชนก็จะต้องมีส่วนร่วมและรับรู้ถึงความเป็นไปในโรงเรียนเช่นกัน เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงสิทธิที่พึงได้ของเด็กปฐมวัยและการยอมรับเด็กในฐานะของการเป็นผู้รับช่วงหน้าที่ในการจรรโลงสังคมในอนาคต

3. ครูและเด็กเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย จะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลากูซซีกกล่าวไว้ว่า ก่อนจะเริ่มเข้าสู่การสอน ถ้าครูยืนสังเกตอยู่ข้าง ๆ สักครูและเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้น อาจแตกต่างจากที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแนวเรกจิโอ เอมีเลียคือการจัดสิ่งแวดล้อมและให้โอกาสเด็กได้คิดประดิษฐ์และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรงแต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่โดยครูเป็นผู้ประสานงาน ส่งเสริมและจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครูต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็นและเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ครูสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียต้องปฏิบัติตัวเป็นนักศึกษาค้นคว้าวิจัย เป็นนักสำรวจและตระเวนเก็บข้อมูลจากสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน จากการประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา หรือการมีโอกาสพบปะกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพหรืออาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นประสบการณ์และข้อมูลในครูแต่ละคน เพื่อที่จะโยงเข้าสู่การจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่ประสบการณ์เรียนรู้ที่ก้าวสู่การพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต่อ ๆ ไป สิ่งที่นักการศึกษาได้จากการพูดคุยอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วนำไปสู่การปฏิบัติแนวใหม่ สิ่งเหล่านี้มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการทำงานเท่านั้นแต่ยังเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นปกติในการทำงาน การศึกษา วิจัย ค้นคว้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มนักการศึกษาและกลุ่มปฏิบัติการการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่า คือ การเป็นส่วนร่วมของกลุ่มและก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเหนียวแน่นจากแนวคิดสำคัญประการต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นปรัชญาทางการศึกษาที่กลุ่มนักการศึกษาในเรกจิโอ เอมีเลีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดเป็นเงื่อนไข เป็นกรอบความคิด เป็นฐานของความเชื่อและเป็นเข็มทิศที่นำไปสู่ การกำหนด หลักสูตรและการปฏิบัติการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเด็ก โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

2.2.2 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การจัดการเรียนแบบบูรณาการ

โรงเรียนต้นแบบที่ประยุกต์แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ในการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมและการจัดประสบการณ์ในโรงเรียนไว้ดังนี้คือ

1. การจัดกิจกรรมในแต่ละวันต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ การดำเนินการและความต่อเนื่องของกิจกรรมให้ลื่นไหลและเป็นไปอย่างราบเรียบตามธรรมชาติ ไม่เร่งรีบ และความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกิจกรรม
2. การจัดกิจกรรมต้องสนองต่อความต้องการตามพัฒนาการของเด็ก ลักษณะกิจกรรมต้องเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้จากการสำรวจและทดลอง สัมผัสกับสื่อวัสดุอุปกรณ์นานาชนิดโดยไม่คาดหวังให้เด็กทำงานเป็นชิ้นเป็นอันเป็นสิ่งสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แต่เน้นให้เด็กมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ถาวร
3. การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างเต็มไปด้วยความสุขและเรียนรู้จากการกระทำ
4. จัดสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย และมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เด็กเกิดความมั่นคงและรับรู้ถึงการปกป้องที่ได้รับ
5. การติดต่อประสานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างครูและผู้ปกครองเพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ตลอดจนการช่วยให้เด็กคลายความวิตกกังวลที่เกิดจากการต้องห่างไกลจากผู้ปกครองชั่วคราว
6. การให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง โดยครูต้องมีความคาดหวังเชิงบวกต่อเด็ก การให้แรงเสริม และการยอมรับเด็กตามศักยภาพของเด็ก
7. จัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เอื้อให้เด็กประสบความสำเร็จเมื่อเด็กพยายามทำ และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการช่วยเหลือตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น
8. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทัศนคติของการดูแล เอาใจใส่และห่วงใยผู้อื่น การรับรู้ถึงความต้องการที่จำเป็น ความตื่นตัวสนุกสนานและความสงสัยใคร่รู้ในโลกที่อยู่รอบตัวเด็ก
9. ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกฝนการควบคุมตนเองและการมีวินัยในตนเอง ฝึกฝนทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นและผู้ใหญ่ที่อยู่รอบตัวเด็ก โดยจัดกิจกรรมที่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การฝึกให้เด็กแบ่งงานกันทำ ฝึกการรอคอย การผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน การเคารพสิทธิและสิ่งของของผู้อื่น ตลอดจนการมีบทบาทที่เหมาะสมในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม

10. ส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้การยอมรับกันอย่างมีเหตุผล เรียนรู้การปฏิบัติตัวที่มีการยืดหยุ่นในบางสถานการณ์ เพื่อคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนการปฏิบัติสุจริตเพื่อภาวะสุขภาพอนามัยที่ดีของตนเองและผู้อื่น

การจัดกิจกรรมในแต่ละวัน โรงเรียนที่ปฏิบัติตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการทุก ๆ ด้าน โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
- 2) การส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อ
- 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 4) กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของประสาทสัมผัส
- 5) กิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหว
- 6) กิจกรรมการเล่นละคร
- 7) การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม
- 8) การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์

สำหรับหลักสูตรของเด็กวัย 3 ปีขึ้นไป จะกำหนดหลักการและแนวทางเป็นรายวิชาชัดเจนขึ้น เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กิจกรรมประกอบอาหารโรงเรียนจะทำเอกสารหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครอบคลุมการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 8 ด้านของเด็กในแต่ละขวบปีสำหรับครูประจำชั้นเรียนแต่ละห้องตลอดจนการตั้งเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเมื่อสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนจะประชุมชี้แจงให้ครูแต่ละคนเข้าใจในหลักการตรงกัน ครูแต่ละคนมีอิสระในการวางแผนหลักสูตรสำหรับแต่ละระดับชั้นเรียนตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดวางชั้น ตู้ที่จัดวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การออกแบบจัดมุมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดวางสื่อวัสดุในมุม การจัดวางโต๊ะและเก้าอี้ที่จำเป็นในการทำกิจกรรมบริเวณสำหรับการรวมเด็กกลุ่มใหญ่ และบริเวณสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการจะดูแลการจัดกิจกรรมของครูอยู่เสมอ บางครั้งจะให้ข้อเสนอแนะในการจัดวางมุมบางมุม แต่ก็ให้เป็นการตัดสินใจของครูในการยอมรับข้อเสนอแนะนั้น

2.2.3 การจัดสภาพแวดล้อม และกิจวัตรในห้องเรียนตามแนวคิดแบบบูรณาการ

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนและภายในห้องเรียนที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตของการออกแบบที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างสนุกสนาน มุมกิจกรรมแต่ละมุม โต๊ะที่จัดวางวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ล้วนทำทาสีและเชิญชวนให้เด็กเข้าไปค้นหาเรียนรู้ ทำกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรรมตามความสนใจของเด็กได้ตลอดเวลา

การจัดสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน

1. ความเป็นธรรมชาติของบรรยากาศนอกห้องเรียน การปลูกต้นไม้ที่หลากหลาย มีลักษณะของต้นไม้และใบไม้ที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ต้นไม้ใหญ่ที่มีอายุมาก จนถึงไม้ประดับตามบริเวณต่าง ๆ ต้นไม้ที่มีลักษณะเป็นไม้เลื้อย เป็นเถาวัลย์ที่ปล่อยตามธรรมชาติไม่จัดแต่งมากนัก ซึ่งเด็กสามารถใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ การสังเกตความแตกต่างของต้นไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ลักษณะของใบไม้ ดอกไม้ เป็นต้น ตัวอย่างของการรู้จักใช้ประโยชน์ของต้นไม้ที่ส่งเสริมพัฒนาการหลาย ๆ ด้าน ในศูนย์เด็กเล็ก มีการตกแต่งพุ่มต้นแก้วให้เป็นทางเดินวนเวียนไปมาที่มีทางเข้าและทางออกที่เชิญชวนให้เด็กเข้าไปวิ่งเล่นในทางเดินที่ลัดเลี้ยวไปมาเด็กวัยเตาะแตะหลายคนชอบเข้ามาวิ่ง หรือเดินตามกันในทางเดินเขาวงกตนี้ แนวพุ่มต้นแก้วทั้งสองด้านเป็นเครื่องประคองเด็กเล็กที่ยังมีลักษณะการเดินที่โยกไปมา พุ่มต้นแก้วนี้สูงระดับไล่เรียงกับความสูงของเด็กซึ่งผู้ใหญ่สามารถมองเห็นตำแหน่งที่เด็กอยู่ในทางเดินวงกตนี้ได้อย่างชัดเจนบ่อยครั้งที่พ่อแม่หรือครูจะเข้ามาวิ่งเล่นไล่จับกับเด็กในทางเดินที่คดเคี้ยวไปมาในระหว่างพุ่มต้นแก้ว ทั้งเวลาตอนเช้าที่มาส่องเด็ก หรือเวลาตอนสายที่เป็นช่วงเวลากิจกรรมกลางแจ้ง เด็กจะวิ่งเล่นอย่างตื่นเต้นและสนุกสนานในทางเดินวงกตนี้

2. เครื่องเล่นกลางแจ้งขนาดใหญ่ในสนามที่เชื่อมโยงสิ่งปลูกสร้างที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจของเด็ก ลักษณะของเครื่องเล่นขนาดใหญ่ในโรงเรียนจะมีส่วนต่าง ๆ ที่ให้เด็กสามารถปีน ปาย โหนตัว ลื่นตัวลงมา ทรงตัวในสะพานแกว่งลอดผ่านช่องอุโมงค์ที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง และมีบางส่วนที่อยู่สูงกว่าระดับพื้นในระดับที่เหมาะสม เด็กสามารถเริ่มต้นการเดินทางสั้น ๆ โดยการเคลื่อนร่างกายในลักษณะของการปีนขึ้นทางตาข่ายเชือก หรือทางบันได และจะมีระยะทางสั้น ให้เด็กได้เดินหรือวิ่งก่อนที่จะถึงตำแหน่งที่จะให้เลือกระหว่างการเดินผ่านสะพานแขวนหรือจะลื่นตัวลงทางกระดานไม้ลื่น หรือเด็กจะต้องตัดสินใจระหว่างการเลือกที่จะก้มตัวลอดช่องอุโมงค์ที่จะนำไปสู่ทางลาดชันเล็กน้อยก่อนจะปีนขึ้นไปถึงหอคอยบนสุดของปราสาทในโรงเรียนหนึ่ง หรือศาลาทรงไทยในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียนอนุบาลอีกแห่งหนึ่ง หลังจากที่เด็กได้ขึ้นไปจนถึงจุดสูงสุดของชุดเครื่องเล่นนี้ ขึ้นชมสิ่งรอบตัวที่มองจากระดับสูงในตำแหน่งที่ตนเองยืนอยู่ด้วยรอยยิ้มในความภูมิใจของความสำเร็จ และตื่นเต้นที่ปีนขึ้นไปจนถึงจุดสูงสุดนี้แล้ว เด็กบางคนจะมีการเจรจาเล่นบทบาทสมมติกับเพื่อนที่อยู่ในตำแหน่งที่ต่างระดับหรือในระดับเดียวกัน บางครั้งเด็กจะนำเอาตัวละครในนิทานบางเรื่องมาพูดคุยกันเมื่อมาถึงจุดหอคอยบนปราสาทหรือบนศาลาสุงที่สุดของชุดเครื่องเล่น จากนั้นก็จะลงจากจุดสูงสุดด้วยการย่อนรอยหนทางเดิมที่ผ่านมา หรือเลือกทางเดินใหม่ที่มีลักษณะของการเคลื่อน

ย้ายร่างกายที่แตกต่างออกไป เด็ก ๆ จะวนเวียนเปลี่ยนทิศทางของการเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดอย่างสนุกสนานจนมีความพอใจก่อนที่จะเปลี่ยนไปเล่นยังจุดอื่นในสนามกลางแจ้ง

เครื่องเล่นกลางแจ้งขนาดใหญ่นี้ท้าทายความสามารถ และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ในขณะที่เด็กกำลังเล่นอยู่ ณ ตำแหน่งใดของชุดเครื่องเล่น พัฒนาการของเด็กจะทำงานมากกว่าหนึ่งด้าน เช่น ในการปีนตาข่ายเชือก เด็กต้องใช้ทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ของทั้งร่างกายในการเคลื่อนตัวบนตำแหน่งของตาข่ายที่ละช่อง เด็กจะต้องมีการคิด ตัดสินใจ การคาดคะเนถึงการลงน้ำหนักในแต่ละตำแหน่งที่ทำให้เกิดความสมดุลย์ไม่ตกลงมา การทำงานของสมองในการคิดวางแผน คาดคะเน การแก้ปัญหาจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเคลื่อนร่างกายไปในตำแหน่งที่ตนเองจะเคลื่อนที่ไป ความตื่นเต้นในอารมณ์ ความรู้สึกสนุก การเอาชนะ ความกลัว ในขณะที่เป็นตลอดจนความรู้สึกภูมิใจและความเชื่อมั่นเมื่อประสบความสำเร็จที่ได้รับ นอกจากนี้เด็กยังต้องมีการปรับตัวเองทางด้านสังคม เช่น การรู้จักรอให้ถึงเวลาที่จะได้เล่น การหลบหลีกซึ่งกันและกันในตำแหน่งที่เดินสวนทางกัน

3. สนามทราย โรงเรียนให้ความสำคัญกับสนามทรายมาก โรงเรียนได้จัดเตรียมสนามทรายที่ใหญ่มากและเป็นทรายที่ละเอียดอ่อน มีอุปกรณ์ประกอบการเล่นทรายที่หลากหลาย เครื่องมือที่ใช้ในการตักทราย ขุดทราย ภาชนะที่ใส่ทรายตลอดจนภาชนะที่พิมพ์ทรายเป็นรูปทรงตามความสนใจของเด็ก เด็กได้สังเกตรูปทรงของทรายที่แตกต่างไปตามภาชนะที่ใส่และคว่ำทรายลงบนพื้น การรับรู้ภาพของรูปพิมพ์ทรายที่เคาะออกมาจากภาชนะที่หลากหลาย เด็กมีโอกาสมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงของภาชนะแม่พิมพ์และรูปพิมพ์ที่ออกมาซึ่งจะนำไปสู่ทักษะการจำแนกทางด้านมิติสัมพันธ์ สังเกตเห็นความแตกต่างของรูปทรงทรายที่ป็นน้ำและไม่ป็นน้ำ ความไม่เหมือนกันของการคงตัวของรูปทรง เด็กบางคนเล่นขายของกันในสนามทราย ที่สนามทรายเป็นสิ่งแวดล้อมที่ครูใช้เป็นสถานที่ทำให้เด็กเกิดความตื่นเต้นและมีความสนใจในการเรียนรู้ โครงการไดโนเสาร์ระหว่างปี 2540-2541 ครูนำชิ้นส่วนที่ครูประดิษฐ์ขึ้นให้ดูเหมือนเป็นกระดูกไดโนเสาร์แล้วนำมาฝังอยู่ในสนามทรายเพื่อสนองต่อประเด็นการอภิปรายพูดคุยกันของเด็กในห้องเรียนถึงการศึกษาขุดค้นของนักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ (ซึ่งเป็นการนำไปสู่ความสนใจในการเรียนรู้ศัพท์คำว่า paleontologist....นักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาซากสิ่งมีชีวิต ควบคู่คำว่า fossil...ซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ ซึ่งเป็นศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการรับรู้ของผู้ใหญ่ แต่เด็กอนุบาลวัย 5-6 ปีในโรงเรียนก็เรียนรู้ได้ด้วยความสนใจ) เด็กกลุ่มที่สนใจไดโนเสาร์ตื่นเต้นมากที่ได้ขุดพบกระดูกไดโนเสาร์ที่ครูทำขึ้นแล้วไปฝังไว้ในสนามทราย เหตุการณ์ในครั้งนั้นได้สร้างความตื่นเต้นให้กับเด็กกลุ่มอื่นที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มโครงการไดโนเสาร์ด้วย ภาพของเด็กที่เล่นในสนามทรายอย่างผ่อนคลาย การสัมผัสจับต้อง ตลอดจนการนั่งนอนบนพื้นทรายโดยไม่กลัว การเปื้อนเสื้อผ้า การเล่นทรายอย่างจดจ่อ และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสบการณ์ระหว่างเด็กแต่ละกลุ่ม การออมชอม แบ่งปัน หรือผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนอุปกรณ์ในการเล่นทรายด้วยกันของเด็ก ๆ ภาพเหล่านี้เป็นการบ่งบอกถึงคุณค่าของการเล่นทรายที่มีต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ไม่ว่าจะทางร่างกายโดยการจับต้องสัมผัสของความรู้สึกที่มีต่อความละเอียดอ่อนของทราย การทำงานประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อและตาในการกรอกทรายลงในภาชนะ การสังเกตเห็นความแตกต่างของทรายที่อยู่ในสภาวะต่าง ๆ การแก้ปัญหาในระหว่างการเล่น อารมณ์ที่เปลี่นเปลี่ยนในการเล่นทราย ทักษะทางสังคมในด้านการรอ การออมชอม ตลอดจนการแบ่งปันและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการเล่น การเล่นทรายจึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างผ่อนคลายไม่โลดโผนดังเช่นการเล่นเครื่องเล่นสนามชุดใหญ่

นอกจากการเล่นทรายแล้ว โรงเรียนได้จัดให้เด็กมีการเล่นน้ำ เด็ก ๆ จะสนุกกับการเล่นน้ำทั้งที่อยู่ในภาชนะที่รองรับและสายน้ำ ที่ออกมาจากสายยาง การกรอกน้ำใส่ภาชนะที่มีรูปร่างต่าง ๆ กัน เด็กวัยเตาะแตะหลังจากการเล่นคลุกในสนามทรายอย่างสนุกสนาน ในวันที่อากาศร้อนอบอ้าว แทนที่จะทำ ความสะอาดตัวเด็กในห้องเรียน คุณครูและพี่เลี้ยงจะดึงสายยางเปิดน้ำให้เด็กได้อาบเล่นอย่างสนุกสนาน โดยครูไม่ได้กลัวการเปียกปอนจากการเล่นกับเด็ก การเล่นน้ำ บางครั้งจะจัดให้ต่อเนื่องจากกิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งร่างกายเด็กเปราะเปื้อนด้วยสีที่ใช้ในงานศิลปะ

4. กิจกรรมศิลปะที่สร้างสรรค์โดยเด็ก การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่หลากหลาย

เช่น การจัดวางผ้าดิบชิ้นใหญ่ลงบนพื้นนอกห้องเรียน เทสีฝุ่นสีเหลืองและสีแดงให้กระจายกระจายบนผืนผ้า ใช้สเปรย์ฉีดน้ำ ลงบนสีแล้วให้เด็กใช้แปรงชนิดต่าง ๆ เช่น แปรงที่ใช้ขัดถูพื้น แปรงมีด้ามไม่มีด้าม แปรงล้างขวด ถูลงบนสีที่ผสมน้ำแล้ว เด็ก ๆ จะเห็นการแตกลงของแปรงบนผืนสีเมื่อผสมกับน้ำกลายเป็นสีที่ระบายอยู่บนผืนผ้า เห็นการผสมกันระหว่างสีแดงและสีเหลืองกลายเป็นสีส้มระหว่างการทำ งานกับเด็กวัยเตาะแตะ ครูจะพูดสิ่งที่กำลังกระทำ และสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ให้เด็กฟัง เด็กบางคนก็จะพูดตามครู พูดทวนประโยคสั้น ๆ ที่ครูพูดไป ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศการซึมซับทางภาษาให้กับเด็ก เด็กรับรู้ข้อมูลทางภาษาที่ควบคู่กับการกระทำกระบวนการของกิจกรรมทั้งหมดนี้จึงเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานทางศิลปะด้วยตนเองโดยสัมพันธ์กับข้อมูลทางภาษา งานศิลปะชิ้นนี้สร้างสรรค์ด้วยเด็กทุกคนโดยมีครูและพี่เลี้ยงเป็นผู้จัดการการจัดวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เด็กทุกคนจะอยู่ในชุดของกางเกงชั้นในเพียงตัวเดียว ตามลำตัวเปราะเปื้อนด้วยสีที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เมื่อเสร็จจากงานศิลปะเด็กก็ได้เล่นน้ำต่อเพื่อวัตถุประสงค์ในการชำระร่างกายด้วยความเพลิดเพลินทางอารมณ์ในการเล่นน้ำ การทุ่มมือลงในน้ำที่ทำให้หน้าแตกกระจายตามความหนักเบาของแรงที่ทุ่มลงไป ทิศทางการกระจายของน้ำที่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งของมือที่ทุ่มลงไป การค่อย ๆ เพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำในภาชนะที่เด็กกำลังกรอกน้ำใส่ลงไป การเล่นน้ำ จึงเป็นกิจกรรมกลางแจ้งที่มีคุณค่าต่อการส่งเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัฒนาการทุกด้านของเด็กที่ให้ความรู้สึกทางอารมณ์ที่แสดงออกมาถึงความพึงพอใจมากกว่าการเล่นทรายแต่ไม่โลดโผนเท่ากับการเล่นเครื่องเล่นสนามขนาดใหญ่ การส่งเสริมความต้องการสื่อออกทางอารมณ์ศิลปะในสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนทุกวันตั้งแต่เช้า กระดานไม้ขนาดใหญ่ที่อยู่บนขาตั้งพร้อมด้วยกระดาษปรู๊ฟแผ่นใหญ่ สีน้ำ และพู่กันที่จัดวางอยู่บนรางที่สูงกว่ากระดาน โรงเรียนจัดวางกระดานอยู่ที่ทางเดินระหว่างสนามและอาคารเรียน เด็กสามารถเดินเข้าไปหยิบจับพู่กัน ละเลงสีน้ำนั้นลงบนกระดาษได้ตลอดเวลาที่เด็กมีโอกาสเดินผ่านกระดาษนี้ นอกจากจะได้สื่อออกถึงความต้องการของการป้ายสีสรรค์ต่าง ๆ ลงบนแผ่นกระดาษแล้ว เด็ก ๆ ยังได้เรียนรู้ถึงการปรับอารมณ์ของการทาบสีที่ตนพึงจะป้ายไปสักครู่โดยเพื่อนอีกคนหนึ่ง แววดาของเด็กคนหนึ่งที่แสดงความผิดหวัง เสียใจที่แถบสีที่ตนพึงจะสร้างสรรค์ด้วยพู่กันขนาดใหญ่ถูกทาบเสียแล้วด้วยแถบสีอีกสีหนึ่ง โดยมีมือของเด็กอีกคนหนึ่งแต่เพียงชั่วครู่ที่ยืนมองด้วยอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หนูน้อยก็ตั้งใจได้ และเดินไปทำกิจกรรมอย่างอื่นต่อเพราะยอมรับในกติกาที่ว่า กระดาษนี้เป็นที่ที่เด็ก ๆ ทุกคนสามารถป้ายสีได้ตลอดเวลาที่เดินผ่าน และสามารถทาบสีของกันและกัน การรู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับกฎเกณฑ์ กติกาที่สังคมกำหนดขึ้นตั้งแต่ปฐมวัยนี้ ย่อมส่งผลถึงความฉลาดทางอารมณ์หรือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ในเวลาต่อไป กระดาษวาดภาพแผ่นใหญ่นี้จึงเป็นที่ที่เด็กได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ของการเปลี่ยนแปลงของสีที่เกิดจากการผสม เหลื่อมกันของสีต่างๆ สร้างสรรค์งานระบายสีได้อย่างมีความสุขแล้ว กระดาษวาดภาพแผ่นใหญ่นี้ยังเป็นเป็นที่ที่เด็กได้มีการฝึกการบริหารอารมณ์ในตนเองด้วย

การจัดสิ่งแวดล้อมภายในอาคารเรียน

ลักษณะของอาคารเรียนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม โดยการประดับด้วยต้นไม้ประเภทไม้ประดับและผลงานศิลปะของเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานชิ้นใหญ่ที่เด็กทำงานร่วมกัน การจัดสรรพื้นที่ในห้องเรียนมีความเหมาะสมทั้งการจัดมุมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ สัดส่วนของพื้นที่ใช้งานกับพื้นที่ว่างสำหรับการเคลื่อนไหวและการจัดกิจกรรมพิเศษที่เกิดจากความสนใจของเด็ก เด็กและครูได้ใช้พื้นที่ทุกส่วนอย่างเต็มที่ บางห้องแม้ว่าจะมีขนาดเล็กแต่ครูก็สามารถจัดมุมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นสัดส่วน ครูแก้ปัญหาโดยการจัดมุมวาดภาพอิสระซึ่งประกอบด้วยขาตั้งกระดานขนาดเล็กเข้าไปในห้องน้ำเด็กที่มีบริเวณกว้างพอ และสะอาดปราศจากกลิ่น มุมบางมุมอาจต้องใช้บริเวณทางเดินระหว่างห้องเรียนหรืออาจไปใช้มุมบางมุมร่วมกับอีกห้องหนึ่ง โดยการทำกิจกรรมร่วมกันหรือหมุนเวียนกันใช้ในห้องเรียนไม่มีโต๊ะทำงานของครู มีการจัดโต๊ะเก้าอี้สำหรับเด็กเท่าที่จำเป็นในมุมต่างๆที่เด็กสามารถทำงานในมุมนั้นได้ตามความต้องการของเด็ก ทุกห้องเรียนในโรงเรียนจะมีการติดกระจกเงาสะท้อนในระดับที่ติดพื้น และสูงกว่าความสูงของเด็กเล็กน้อย ในแต่ละห้องเรียนจะมีกระจกเงาอย่างน้อยสองตำแหน่ง เด็กๆ จะเพลิดเพลินกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดูเงาของตนเองในกระจก หนูน้อยคนหนึ่งขณะที่กำลังทำท่าทางประกอบเพลงที่ครูร้องอยู่นั้น เมื่อดูเงาของเธอเหลือบไปเห็นตัวเองในกระจกเงา หนูน้อยขยับตัวอยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นภาพสะท้อนของตนเองได้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งขยับท่าทางไปตามเนื้อร้องและท่วงทำนองเพลงพร้อมทั้งการจัดรายละเอียดตำแหน่งของแขนขา การเอียงไปมาจากรูปสะท้อนในกระจกอย่างสนุกสนาน เด็กบางคนจะเดินเข้าใกล้กระจกและถอยห่างออกจากกระจกพร้อมด้วยความพิศวงในขนาดความสูงของตนเองที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเคลื่อนไหวของตนเองตลอดเวลา เด็กบางคนชอบที่จะทำหน้าที่ในแบบต่าง ๆ หน้าที่กระจก ในขณะที่เด็กบางคนชอบเขย่งเท้าอยู่หน้ากระจก กระจกเงาสะท้อนยังมีประโยชน์สำหรับครูในการติดตามสังเกตพฤติกรรมของเด็กในตำแหน่งต่าง ๆ ที่เด็กไปร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในห้องของเด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี ครูจะสามารถมองเห็นเด็กจากเงาสะท้อนในกระจกที่ติดอยู่หลายแห่งในห้อง นอกจากนี้จะให้เด็กเรียนรู้รูปสะท้อนจากกระจกเงา โรงเรียนให้ความสำคัญในการเรียนรู้เรื่องเงาที่เกิดจากแสงที่ส่งลงมากระทบวัตถุแล้วทำให้เกิดเงาที่บนผนังหรือรับ เช่น เงาที่เกิดจากการวางวัตถุลงบนเครื่องฉายแผ่นใสแล้วตกกระทบไปที่จอภาพ หรือเงาที่เกิดจากแสงแดดซึ่งเป็นแสงตามธรรมชาติ ครูคิดปะคนหนึ่งดูแลให้เด็กสร้างสรรค์งานปั้นเป็นรูปปั้นของเสือแล้วระบายสีลงบนรูปปั้นนั้น จากนั้นนำรูปปั้นวางกันแสงที่สองมาที่รูปปั้น เด็กเห็นเงาของรูปปั้นเสือ ครูกระตุ้นให้เด็กเก็บภาพของเงานั้นลงบนกระดาษสีดำตัดกระดาษตามเส้นที่แสดงตามตำแหน่งของเงา จากนั้นครูนำผลงานรูปปั้นเสือและกระดาษรูปเงาเสือไปจัดวางในตู้แสดงผลงานของเด็กในตำแหน่งที่รูปปั้นเสือและเงาของเสือ ในสภาพที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของทิศทางในการเกิดเงา

มุมหนังสือและมุมศิลปะ เป็นมุมหลักสองมุมที่มีอยู่ในทุกห้องเรียน มุมหนังสือจะมีหนังสือที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับจำนวนและความสนใจของเด็ก หนังสือแต่ละเล่มล้วนน่าอ่านและน่าจับต้อง ในมุมหนังสือจะมีพรมปูพื้น แก้วน้ำที่หุ้มด้วยผ้าที่เชิญชวนให้เด็กเข้าไปหยิบหนังสือแล้วซุกตัวลงในแก้วน้ำและอ่านหนังสืออย่างเพลิดเพลิน หรือหยิบหนังสือซักเล่มแล้วนอนอยู่บนพรมและดูหนังสือด้วยความผ่อนคลายที่ควบคู่กับการเรียนรู้อย่างเพลิดเพลินจากการดูหนังสือ นอกจากมุมหนังสือที่อยู่ประจำในแต่ละห้องเรียนแล้ว ในโรงเรียนจะมีห้องสมุดประจำโรงเรียน ครูประจำชั้นทุกคนจะหมุนเวียนกันในการพาเด็กมาอ่านหนังสือในห้องสมุดโรงเรียน เด็ก ๆ จะเลือกหนังสือตามความสนใจ และสามารถยืมหนังสือกลับบ้านได้ การยืมหนังสือมันไม่จำเป็นต้องมีบรรณารักษ์ แต่ที่ชั้นหนังสือจะมีที่คั่นตำแหน่งของหนังสือที่เด็กดึงหนังสือออกไป เด็กมีหน้าที่นำหนังสือมาเก็บไว้ที่เดิมเมื่อใช้หนังสือเล่มนั้นเสร็จแล้ว ในห้องสมุดนั้นนอกจากจะเต็มไปด้วยหนังสือสำหรับเด็กแล้ว ยังมีหนังสือสำหรับครูใช้ประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ศูนย์เด็กเล็กวัยเตาะแตะซึ่งเด็กยังเล็กมาก แต่ไม่ใช่เล็กจนไม่จำเป็นต้องจัดมุมห้อง

สมุดให้ ในศูนย์เด็กเล็กนอกเหนือจากมุมหนังสือที่กระจายอยู่ ตามห้องเรียนต่าง ๆ บริเวณที่ว่างหน้าสำนักงานได้จัดชั้นหนังสือที่มีการจัดวางหนังสือในตำแหน่งที่เชิญชวนให้หยิบมาอ่าน เด็กทุกคนที่รอผู้ปกครองมารับกลับจะเดินไปหยิบจับหนังสือและพลิกดูด้วยความสนใจ หนังสือที่วางเกือบบนพื้น จะมีเจ้าหน้าที่มาดูแลและจัดวางกลับตำแหน่งเดิมในเวลาเกือบทันทีที่หนังสือวางเกือบบนพื้น หนังสือบนชั้นจึงพร้อมเสมอตลอดเวลาที่เชิญชวนให้เด็กที่อยู่บริเวณนั้นไปหยิบจับหนังสือมาพลิกดู

ทุกห้องเรียนจะมีช่างตั้งพร้อมกระดานเล็กสำหรับวาดภาพวางประจำอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของแต่ละห้อง รางไม้ที่ฐานกระดานอาจจะมีชอล์คสี สีเทียนหรือสีน้ำจัดวางไว้พร้อมให้เด็กเข้ามาสร้างสรรค์งานศิลปะตามความสนใจ หนูน้อยคนหนึ่งขณะที่กำลังถือพู่กันละเลงสีอยู่บนขาหยั่งวาดภาพนี้ ปากก็ฮัมเพลงอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนออกมาถึงการเรียนรู้ที่ควบคู่กับความสุข ความเพลิดเพลิน นอกจากมุมศิลปะประจำห้องเรียนในแต่ละห้องเรียน โรงเรียนจะมีห้องศิลปะสำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ ในห้องศิลปะจะมีชั้นจัดวางสื่อวัสดุที่มากมายหลากหลายอย่างเป็นระเบียบ เช่น สีทุกประเภท กาว แปกกาวชนิดต่าง ๆ กรรไกร กระดาษนานาชนิด ลวด กำมะหยี่ กระดุม ลูกบิดขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ เศษผ้าหลายหลากชนิด หนังสือพิมพ์เก่า ขวดพลาสติกขนาดที่แตกต่างกัน กากเพชร ฝาขวด จุกขวด เปลือกหอย ฯลฯ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์เหล่านี้จะจัดวางอยู่ในกระจัด ในห้องศิลปะจะมีโต๊ะตัวใหญ่ล้อมรอบด้วยเก้าอี้ตัวเล็กที่เพียงพอให้เด็กทุกคนนั่งทำงานศิลปะทั้งงานเดี่ยวหรืองานกลุ่มในห้องศิลปะจะมีมุมที่ส่งเสริมการปั้นของเด็ก โดยเฉพาะในศูนย์เด็กเล็กวัยเตาะแตะโต๊ะทำงานศิลปะจะจัดวางสิ่งของต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางดินสำหรับการปั้น อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปั้น เช่น ไม้ค้ำ ตัวกดรูปร่างต่างๆ ภาชนะที่ใส่ดินปั้น ฯลฯ เด็กทุกคนจะได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สร้างสรรค์งานศิลปะในลักษณะทั้งสองมิติและสามมิติ เด็กๆ เรียนรู้ถึงการแข็งตัวของปูนพลาสเตอร์ การบักกิ่งไม้ ไม้แห้ง ๆ หรือเมล็ดพืชแห้ง ๆ เช่น ผลต้นตะแบกแห้ง ลูกสนแห้ง ในระหว่างที่ปูนพลาสเตอร์ หรือดินเหนียวยังอ่อนตัวอยู่ ลักษณะที่ปูนพลาสเตอร์ที่แข็งตัวขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป สภาพการแข็งตัวของดินเหนียวที่แข็งตัวเมื่อความชื้นของดินเหนียวระเหยไป การขยับเคลื่อนย้ายวัสดุที่ปักลงในดินหรือปูนพลาสเตอร์ที่ยังไม่แข็งตัวตลอดจนการคงอยู่กับที่ของวัสดุเมื่อปูนพลาสเตอร์หรือดินเหนียวเกิดการแข็งตัว การระบายสีบนชิ้นงานที่ทำจากปูนพลาสเตอร์หรือดินเหนียวเมื่อดินเหนียวหรือปูนพลาสเตอร์ยังอยู่ในสถานะที่ยังไม่แข็งตัวและเมื่อแข็งตัวดีแล้ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยการสัมผัส และสังเกตเห็นความแตกต่างตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมดนตรี เคลื่อนไหวและจังหวะ ในโรงเรียนจะมีห้องดนตรีและการเคลื่อนไหวสำหรับการทำกิจกรรมทางดนตรี จังหวะและการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เคลื่อนไหวเด็ก ๆ มีโอกาสได้เรียนรู้ถึงความหลากหลายของเพลงประเภทต่าง ๆ ครูดนตรีจะผสมผสานวัฒนธรรมไทยเดิมกับวัฒนธรรมในปัจจุบันได้อย่างกลมกลืน ครูดนตรีจะบูรณาการดนตรีไทยเดิม ดนตรีไทยสากล และดนตรีสากลต่างประเทศให้เด็กได้สัมผัสถึงความแตกต่างกัน ความคล้ายคลึงกัน ตลอดจนลีลาและการเคลื่อนไหวไปตามท่วงทำนองเพลงต่าง ๆ ในขณะที่เด็กเรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหวไปตามลีลาของบัลเลต์ เด็กก็ได้สัมผัสถึงลีลาของรำไทย ตลอดจนการสร้างสรรคลีลาที่เป็นอิสระในการเคลื่อนไหวไปตามจินตนาการของเด็กเองครูดนตรียังได้สอดแทรกคณิตศาสตร์ ความรู้สึนึกคิด ครูกระตุ้นให้เด็กสร้างสรรค์ลีลาท่าทางของสิ่งมีชีวิตภายใต้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมตามที่ครูสมมติขึ้นมา เด็กเรียนรู้ถึงขอบเขตบริเวณของตนเองในการเคลื่อนไหว ตลอดจนการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับผู้อื่น เด็ก ๆ ยังได้เรียนรู้ถึงลีลาการเคลื่อนไหวอีกรูปแบบหนึ่งโดยการเรียนรู้จากเทควันโด

ตัวอย่างตารางกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี

8.00 – 8.30 น.	กิจกรรมอิสระ
8.30 – 9.30 น.	กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาคณิตศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์
9.30 – 10.15 น.	พักทานอาหารว่างและเล่นอิสระสนามกลางแจ้ง
10.15 – 11.00 น.	เรียนรู้จากการทำกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ ตามความสนใจ
11.00 – 12.00 น.	กิจกรรมศิลปะในห้องศิลปะ หรือกิจกรรมดนตรี กิจกรรมเคลื่อนไหวตามจังหวะ หรือกิจกรรมอิสระในห้องเรียน
12.00 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวันและเล่นสนามกลางแจ้ง
13.30 – 14.30 น.	ฟังนิทานในเรื่องที่สนใจ (เด็กเป็นผู้เลือกหนังสือ) หรือทำกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ ตามความสนใจ หรือเรียนรู้จากการทำกิจกรรมโครงการ
14.30 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

การจัดตารางกิจวัตรมีหลักการที่สำคัญ คือ มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งในอาคารเรียนและนอกอาคารเรียน ตารางเวลาสำหรับเด็กแต่ละกลุ่มจะมีการยืดหยุ่นมาก เนื่องจากการจัดมุมกิจกรรมอย่างเพียงพอกับจำนวนของเด็กและมีวัสดุตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่เอื้อให้เด็กทุกคนมีทางเลือก ประกอบกับการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากโครงการทำให้การจัดตารางเวลาต้องมีการยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละกลุ่ม

นอกจากมุมศิลปะประจำห้องที่เด็กสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะแล้ว เด็กจะได้หมุนเวียนไปทำงานศิลปะที่ห้องศิลปะที่มีครูศิลปะประจำอยู่ ครูประจำชั้น ครูศิลปะ ครูสอนภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนดนตรีและการเคลื่อนไหวจะมีการพูดคุยประสานกันให้กิจกรรมมีความสอดคล้องไปตามความสนใจของเด็ก เช่น เด็ก ๆ ที่ทำงานโครงการจะเข้ากำลังมีปัญหาในการคิดวิธีการทำส่วนของหนังสือจะเข้า ครูศิลปะจะนำเสนอวิธีการทำจะเข้าอีกวิธีหนึ่ง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเด็กในการทำงานโครงการของเด็กต่อไป นอกจากนี้ได้ฝึกฝนการเต้นบัลเล่ต์ เด็กมีโอกาสนในการเรียนรู้รำไทย เด็กบางกลุ่มฝึกหัดขับร้องประสานเสียง

เด็กทุกคนจะมีช่วงเวลาที่ต้องเข้าห้องสมุด สามารถเลือกหนังสือได้ตามความสนใจ การอ่าน การพลิกดูภาพในหนังสือจึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรที่เด็กทุกคนจะเกิดความเคยชินกับการจับต้องหนังสือ อ่านหนังสือ ดูภาพ ค้นหาข้อมูลในหนังสือเพื่อตอบคำถามของเด็กเกี่ยวกับคำศัพท์ที่สงสัยอยากรู้. หรือเนื้อหาเกี่ยวกับหัวข้อโครงการ หนังสือจึงเป็นเพื่อนที่ใกล้ชิดกับเด็กทั้งในมุมหนังสือที่อยู่ตามห้องเรียนต่าง ๆ และในห้องสมุดที่เต็มไปด้วยหนังสือที่น่าสนใจทั้งในส่วนของเนื้อหาและรูปลักษณะของหนังสือที่ดึงดูดความสนใจเป็นอย่างยิ่ง การที่ครูอ่านหนังสือกับเด็กทุกวัน นโยบายของโรงเรียนในการให้เด็กยืมหนังสือกลับบ้านอ่าน ตลอดจนกิจกรรมที่อ่านหนังสือให้ห้องฟัง ส่งผลให้เด็ก ๆ ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักการตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงมีความชอบในการอ่านหนังสือมาก จะหยิบจับหนังสือมาอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส

กิจกรรมที่อ่านหนังสือให้ห้องฟัง การประสานกันระหว่าง ครูอนุบาลของเด็กโตและเด็กเล็ก ในการจัดช่วงเวลา การดำเนินการในการจัดกิจกรรมที่อ่านหนังสือให้ห้องฟัง การจับคู่ที่โตกว่าหนึ่งคนกับน้องที่เล็กกว่าเพียงหนึ่งหรือสองคนในห้องเรียนของน้อง จึงเกิดภาพของการจับกลุ่มเด็ก 2-3 คนอ่านหนังสือด้วยกันกระจายอยู่ตามมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าสำหรับพี่ที่เป็นผู้ให้และน้องที่เป็นผู้รับ พี่เรียนรู้ถึงคุณค่าความสามารถที่มีอยู่ในตนเองในการช่วยเหลือผู้อื่น การเป็นผู้ให้ ขณะเดียวกันก็เป็นการฝึกทักษะที่มีกรอบของความรับผิดชอบในการอ่านขณะนั้นด้วย พี่ได้ฝึกทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกับน้อง ส่วนน้องเห็นแบบอย่างของพี่ที่อ่านหนังสือได้ ได้รับความรู้สึกอบอุ่น ความรู้สึกที่ดีของการเป็นผู้รับ การได้รับแง่ดีของโลกที่อยู่รอบตัวหนูในการเอื้ออารีต่อกัน

การจัดมุมกิจกรรมในโรงเรียนสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี จำนวนและประเภทของมุมกิจกรรมไม่ได้แตกต่างไปกว่าศูนย์เด็กเล็ก แต่อุปกรณ์วัสดุและกิจกรรมทำทนายมากกว่า มีความซับซ้อนมากกว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนมีลักษณะเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความสนใจของเด็ก หรือเริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก แล้วโยงไปสู่การรับรู้ข้อมูลใหม่ ครูกระตุ้นหรือจัดสภาพการณ์ที่ทำทนายให้เด็กคาดเดาคำตอบหรือลองตั้งสมมติฐานในเรื่องที่เด็กสนใจ แล้ว

ให้ค้นหาคำตอบจากการปฏิบัติจริง ได้พูดได้คิดเกี่ยวกับชิ้นงานของตนเอง นอกจากเด็กจะได้เนื้อหาจากประสบการณ์ตรงในกิจกรรมที่ทำแล้ว เด็กยังได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน หรืออีกนัยหนึ่งคือ ได้เรียนรู้อย่าง สุ จี ปุ ลิ โดยผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ได้ นั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจกันระหว่างผู้บริหาร ครู และความเข้าใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ ผู้บริหารต้องมีความอดทนอย่างสูงทั้งในเรื่องการเรียนรู้และสร้างความชัดเจนของการกำหนดเป้าหมาย การตั้งวัตถุประสงค์ สื่อสารสิ่งเหล่านี้ไปสู่ครู ผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ และผู้ปกครองให้เข้าใจตรงกันและนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุไปยังเป้าหมายได้

2.3 ข้อมูลหลักสูตรการเรียนการสอนศิลปะเด็ก

2.3.1 ความหมายของศิลปะเด็ก

ศิลปะเด็กในที่นี้ หมายถึง ศิลปะที่มองเห็นได้ (สุกันยา ยานเดิม, 25442) หรือที่เรียกว่า ทัศนศิลป์ (Visual Art) ทัศนศิลป์ คือ ศิลปะสองหรือสามมิติ ศิลปะสองมิติ คือ งานศิลปะบนพื้นราบที่สามารถวัดความกว้าง และยาวได้ เช่นภาพวาด ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพกระดาษปะติด เป็นต้น ส่วนศิลปะสามมิติ คือ ศิลปะที่ปรากฏรูปทรงให้สามารถลูบคลำ หรือวัดตั้งความกว้าง ยาว และหนา เช่น รูปปั้น รูปแกะสลัก รูปโครงสร้าง เป็นต้น ศิลปะศึกษา หรือศิลปะเด็กในโรงเรียนปัจจุบันมีความหมาย กว้างกว่าวิชาวาดเขียนสมัยก่อน เพราะวิชาวาดเขียน และระบายสีเป็นส่วนหนึ่งในวิชาศิลปะศึกษา เท่านั้น การจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กฝึกปฏิบัติ ไม่ใช่การฝึกฝนทางการช่างที่เน้นเป้าหมายทางทักษะให้เด็กมีสภาพเป็นช่างฝีมือ แต่การจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นวิถีทางที่จะสะท้อนผลไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัย เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้ และดำรงชีวิตในสังคม โดยเน้นลักษณะนิสัย ที่ทำเป็น คิดเป็น และแก้ปัญหาเป็น การเรียนรู้ทางศิลปะของเด็กจึงไม่อาจประสบความสำเร็จ ได้เพียงกรปฏิบัติกิจกรรมในลักษณะถ่ายทอดภาพวัตถุสิ่งแวดล้อม และการลอกเลียนแบบเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ที่กว้างขวางขึ้น นอกจากนั้นยังต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่ดี เพื่อร่วมผลักดันให้เด็กได้รับผลสมบูรณ์ในทุกด้านการเรียนรู้ศิลปะของเด็กมีพัฒนาการตามช่วงวัยต่างๆ ของเด็กโดยมี นักศิลปะศึกษา (จิรุตม์ ตั้งเจริญ, 2531) ได้แบ่งศิลปะเด็กเป็นระดับตามวุฒิภาวะของเด็กไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1. วัยที่แสดงออกด้วยการขีดเขียน (Scribbling Stage) ซึ่งเป็นวัยระหว่างอายุ 2-4 ปี
2. วัยที่แสดงออกด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Stage) ซึ่งเป็นวัยระหว่างอายุ 4-6 ปี
3. วัยที่แสดงออกด้วยการเลียนแบบ (Realistic Stage) ซึ่งเป็นวัยระหว่างอายุ 7-12 ปี

2.3.2 ศิลปะเด็กเพื่อพัฒนาการ

การพัฒนาของเด็ก เปรียบเสมือนว่า ในช่วงวัยเด็ก เด็กแต่ละคนจะดูไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เมื่อเขาโตขึ้น เด็กแต่ละคนจะมีรูปแบบเฉพาะตัวของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งในที่นี่เป็นผลมาจากการพัฒนาในช่วงวัยเด็กของแต่ละคน ดังนั้นการพัฒนาของเด็กจึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับเด็กที่จะเป็นรากฐานที่ดี ในยามที่พวกเขาเติบโต โดนเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะ จะเป็นส่วนช่วยในการเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่เด็ก

การจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ก็มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของประชากรในสังคม ให้มีศักยภาพในทุกๆด้าน การศึกษาจึงได้จัดสรรวิชาการต่างๆ บรรจุไว้ในหลักสูตร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการไปอย่างกว้างขวาง วิชาการต่างๆได้ถูกแยกออกจากกัน เพื่อความสะดวก และเหมาะสมในการเรียนการสอน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น การแยกกันออกไป เช่นนั้น อาจจะทำให้ขัดแย้งกับชีวิตจริงอยู่บ้าง ในแง่ที่ว่า การใช้ชีวิตในสังคมนั้น ทั้งการคิด และการปฏิบัติ มีลักษณะเป็นแบบ “บูรณาการ” (integration) (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2529) หรือมีสภาพเป็นหน่วยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นความคิดความอ่าน หรือการแสดงออก ได้ผนึกนำเอาศาสตร์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ การรับรู้ถึง รสนิยมบุคลิกภาพ ความเฉลียวฉลาด หรือความเียงของบุคคล จึงหมายรวมทุกสิ่งทุกอย่างไว้ด้วยกัน ไม่ได้แยกเป็นศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ตำราเรียนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมธิราช ได้อธิบายไว้ในหัวเรื่อง พฤติกรรมเด็กว่า การพัฒนาการเด็กในแง่ของการศึกษา เป็นภาระการเรียนการสอนของทุกวิชา โดยมีเป้าหมายอยู่ที่พัฒนาการคุณภาพของบุคคล ไม่ใช่เฉพาะเนื้อหาวิชา ในแต่ละศาสตร์ อย่างใดเดียวทางด้านศิลปะเด็กก็เช่นกัน นอกจากพัฒนาการทางด้านคุณภาพของศิลปะในเชิงศาสตร์เฉพาะด้านแล้ว จำเป็นต้องตระหนักถึงพัฒนาการที่กว้างขวางขึ้นด้วย ในที่นี้จะพิจารณาประโยชน์ของศิลปะศึกษา ที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

- พัฒนาการทางด้านอารมณ์
- พัฒนาการทางด้านสติปัญญา
- พัฒนาการทางด้านร่างกาย
- พัฒนาการทางการรับรู้
- พัฒนาการทางด้านสังคม
- พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ
- พัฒนาการทางการสร้างสรรค์

พัฒนาการทางด้านอารมณ์

ในขณะเด็กเติบโตขึ้นมานั้น สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ต่างๆ คือ “โลกใหม่” สำหรับเด็ก เด็กจะกระตือรือร้นในการสะสมประสบการณ์ และเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง จากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง จากเหตุการณ์หนึ่งไปสู่อีกเหตุการณ์หนึ่ง ประสบการณ์ที่ผ่านมา คือ พื้นฐาน การดูดซับประสบการณ์ใหม่ และพื้นฐานการเรียนรู้สิ่งใหม่ การรับรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการ ประสบการณ์ที่กว้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และการแนะนำที่สัมพันธ์กัน คือ คุณค่าที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อเด็กรับรู้สะสมประสบการณ์ และเรียนรู้ขึ้น นอกจากเขาจะต้องปรับพฤติกรรมต่างๆ แล้ว เด็กต้องปรับอารมณ์ด้วย ซึ่งอาจจะต้องมีความพึงพอใจ มีความกระหาย มีความมั่นคงในการเรียนรู้ เช่นเราจะพบว่า เมื่อเด็กต้องการจะดูภาพยนตร์การ์ตูน ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ด้วยนั้น เด็กจะมีความสนใจ มีความกระตือรือร้น และมีความตั้งใจอย่างสูง ทุกครั้งที่เด็กอยู่ในสภาวะเช่นนี้ เขาจะไม่สนใจสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเลย นอกจากภาพยนตร์การ์ตูน สภาวะเช่นนี้ ย่อมหมายถึงว่า เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ ยิ่งเด็กมีความพร้อมทางอารมณ์มากเท่าใด เด็กจะมีความสำเร็จในการเรียนรู้มากขึ้นด้วย

การทำงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นการปั้นดิน เขียนภาพระบายสี โดยที่กิจกรรมเหล่านี้เด็กได้แสดงออกอย่างเหลือเฟือสนุกสนาน เพราะได้ถ่ายทอดประสบการณ์ได้แสดงความสามารถ และได้เป็นผลสำเร็จจากการแสดงออกของตน ความเพลิดเพลินสนุกสนาน และความภาคภูมิใจ จะช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งความสนใจ ความกระตือรือร้น และความตั้งใจอย่างแน่วแน่ ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการพัฒนาความเชื่อมั่น และความมั่นคงทางอารมณ์ในการทำงานนั่นเอง แต่การพัฒนาการทางด้านอารมณ์โดยการใช้ศิลปะเป็นสื่อ นั้น ย่อมต้องฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จึงจะเห็นผลได้อย่างชัดเจน

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

สติปัญญา หมายถึง คุณภาพในการเรียนรู้ คุณภาพในการคิด และคุณภาพในการแสดงออก การที่เด็กแสดงออกทางศิลปะในแต่ละวัย หรือและคนนั้นแตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงความแตกต่างทางด้านสติปัญญาด้วย ข้อแตกต่างนั้นอาจปรากฏในแง่ของรายละเอียด การแสดงรูปทรง การออกแบบ การระบายสี หรือจินตนาการ ซึ่งข้อแตกต่างหรือ พัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่ปรากฏให้เห็นได้เช่นนี้ สามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของวัย บุคคล หรือในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาของเด็กชั่งกันในการพัฒนาการรูปแบบศิลปะ ก็อาจจะเครื่องบ่งชี้ถึงการชะงักงันทางพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน

เช่น เด็กชายแดงวัย 4 ขวบ ที่เริ่มเขียนภาพคน แสดงความกว้างของรูปทรงตัว เขา ขา แต่เมื่อถึง 5 ขวบ เขากลับเขียนภาพคนแสดงตัว แขน ขา เป็นเส้น และไม่ยอมพัฒนารูปทรงแต่อย่างใดในกรณีเช่นนี้ เด็กชายแดงย่อมมีปัญหาทางด้านพัฒนาการส่วนตัวของเขา ซึ่งอาจจะเป็นพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ร่างกาย การรับรู้ สังคม สุนทรียภาพ การสร้างสรรค์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ผู้เกี่ยวข้องย่อมค้นหาสมมุติฐาน ทั้งตัวเด็ก สิ่งแวดล้อม ตัวครู ผู้ปกครอง และหาทางแก้ปัญหาต่อไป

ทางด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เราจะพบว่า กระบวนการทำงานศิลปะนั้นจะเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นประสบการณ์แบบบูรณาการ ความคิด และจินตนาการเข้าด้วยกัน แล้วจึงสังเคราะห์เส้น รูปทรง สีในขั้นสุดท้าย ซึ่งย่อมเป็นกระบวนการการเรียนรู้ด้านหนึ่งที่เหมาะสมกับวัยเด็กเป็นอย่างมาก นับเป็นการช่วยพัฒนาการทางการเรียนรู้หรือพัฒนาการสติปัญญาโดยตรง หรืออาจจะกล่าวว่า “การปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะเป็นการสะสมพลังทางสติปัญญาให้มีสมรรถภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป”

พัฒนาการทางด้านร่างกาย

เราคงเคยสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่เขาแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นเล่นร้องรำทำเพลง หรือเขียนภาพ เขามักเคลื่อนไหวอย่างกระฉับกระเฉงสนุกสนาน ยิ่งการเขียนภาพบนพื้นดินทราย บริเวณกว้างๆ เด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายอย่างตื่นเต้นทั้งลำตัว แขน ขา

ศิลปะที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย เป็นพัฒนาการทั้ง 2 ด้านด้วยกันคือ พัฒนาการทางด้านร่างกายในแง่ของการเคลื่อนไหว การเจริญเติบโต การออกกำลังกายแขน ขา และพัฒนาการทางกายในแง่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้มือกับตา และความคิด รวมทั้ง โสติดประสาทอื่นๆ

พัฒนาการทางด้านร่างกายที่เกี่ยวกับการออกกำลังกายนั้น เราจะพบว่ากิจกรรม และการแสดงออกเกือบทุกอย่าง จะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว หรือการออกกำลังกายเกือบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นขณะเล่น เรียน หรือทำงานอื่นใด การเล่นซุกซน และการไม่ยอมอยู่นิ่งเฉย จึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นปกติ และพัฒนาการที่ยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมศิลปะในวัยเด็กจึงมักเป็นกิจกรรมที่เด็กพร้อมจะเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ เช่น การเขียนภาพละเลง (Finger painting) การเขียนภาพผนัง การปั้นดิน หรือดินน้ำมัน ฉีกกระดาษปะติด เป็นต้น นอกจากนั้น ในทางการเขียนภาพก็นิยมใช้พื้นภาพขนาดใหญ่ เช่น กระดาษวาดเขียนแผ่นใหญ่ รวมทั้งพื้นดิน ทราย พื้นคอนกรีตด้วยก็ได้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น พู่กัน หรือสีที่ใช้เขียน ก็ควรมีขนาดใหญ่ เพื่อให้เด็กหยิบจับได้ถนัดมือ

ทางด้านความสัมพันธ์ทางร่างกาย จะพบว่าวัยเด็กเล็กนั้นยังควบคุมการทำงานของมือได้ไม่ดีนักไม่ว่าจะเป็นการหยิบจับสิ่งของ การเขียนหนังสือ หรือการเขียนภาพ ในลักษณะกิจกรรมศิลปะที่ต้องจับวัสดุอุปกรณ์ปั้น ขีดเขียน ฉีกตัด ปะติด ให้เป็นไปตามความคิดคำนึง กิจกรรมศิลปะจึงมีความสำคัญเด่นชัดทางด้านพัฒนาการทางด้านร่างกาย ให้สัมพันธ์กับภูมิลักษณ์ประสาทการรับรู้ และระบบการสั่งงานของสมอง ซึ่งจะมีผลไปสู่การรับรู้ การคิด และการแสดงออกในทุกๆด้าน

พัฒนาการทางการรับรู้

สมรรถภาพทางการรับรู้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในตัวเด็ก ในอันที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และสะสมประสบการณ์ที่ดี เพราะการรับรู้ย่อมเกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสโดยตรงโดยที่คุณภาพของการรับรู้ จะประกอบด้วยการรับรู้รูปแบบ การรับรู้ทางด้านคุณค่า และการคิดวิเคราะห์ เช่น การที่เด็กเล่นเป็นเมฆฝน ประสาทสัมผัสของเขาย่อมรับรู้เกี่ยวกับลักษณะโดยส่วนรวม รับรู้รูปทรง และสี รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นตามมาหลังจากเกิดเมฆฝน และคิดวิเคราะห์ผ่านเลยไปว่า ฝนมีคุณหรือ โทษอย่างไรอีกด้วย

ศิลปะจะช่วยพัฒนาทางการรับรู้ได้ โดยที่กิจกรรมศิลปะ ได้ผ่านการส่งเสริมความสามารถในการรับรู้สองด้านด้วยกัน คือ ทางด้านการรับรู้วัตถุสิ่งแวดล้อม และสภาพการณ์ต่างๆ ในฐานะที่สิ่งเหล่านั้นมีสภาพเป็นสื่อกลางในการสร้างสรรค์รูปแบบทางศิลปะ เมื่อเด็กเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อม หรือคิดคำนึงถึงสิ่งที่เขาต้องการนำไปแสดงออก เด็กย่อมมองเห็นรูปแบบ คิดคำนึงถึงความงาม และคุณค่าอื่นๆ ที่ตามมา นั้นเท่ากับว่า เด็กได้ผ่านการส่งเสริมให้รับรู้สิ่งต่างๆ และเท่ากับเป็นการส่งเสริมสมรรถภาพทางการรับรู้โดยตรง

อีกด้านหนึ่ง การที่เด็กฝึกปฏิบัติศิลปะซึ่งเกี่ยวข้องกับสี รูปทรง ปริมาตร พื้นผิว บริเวณว่าง เป็นต้น จึงเป็นการสะสมที่ฝึกฝนการรับรู้ต่อวัตถุอย่างสำคัญอีกทางหนึ่ง คุณภาพของการรับรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้คุณภาพที่เกี่ยวกับความงาม และคุณภาพทางการคิดวิเคราะห์ซึ่งจะช่วยพัฒนาการทางการรับรู้ของเด็กได้เป็นอย่างดี

พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ

โลเวนเฟลด์(Victor Lowenfeld, 1967) กล่าวถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพ คือ ความเจริญงอกงามทางด้านสุนทรียภาพของเด็กในผลงานสร้างสรรค์ ย่อมแสดงให้เห็นถึงประสาทสัมผัสที่ได้บูรณาการประสบการณ์ทั้งหมด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ ผลจากการบูรณาการนี้ สามารถที่จะพบได้จากการจัดภาพที่ประสานกลมกลืนกันเป็นเอกภาพ และแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดด้วยภาวะของบริเวณว่าง เส้น ลักษณะผิว และสี เด็กที่บกพร่องด้านความงอกงามทางสุนทรียภาพ จะแสดงความสับสนในด้านการจัดองค์ประกอบภาพ และขาด

ความรู้สึกบนผืนภาพ ชาติความคิด และการแสดงออกที่นำสนใจศิลปะสำหรับเด็ก ซึ่งถือว่าเป็น การศึกษาทางด้านความงามนั้น นักศิลปะศึกษาบางคนก็เรียกว่า “การศึกษาทางสุนทรียภาพ” (Aesthetic Education) ซึ่งก็ดูจะไม่ห่างไกลความจริงนัก เพราะกิจกรรมศิลปะก็คือ กิจกรรมทาง ความงามโดยตรง เป็นการสร้างสรรค์ความงาม เพื่อสร้างเสริมสุนทรียภาพให้เกิดขึ้น แก่เด็กทั้ง ในขณะปฏิบัติงาน และได้ชื่นชมผลงานของตนเอง และของผู้อื่น และนอกจากสุนทรียภาพทางด้าน ศิลปะแล้ว ยังหมายรวมถึงสุนทรียภาพต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2529)

สุนทรียภาพ คือ ประสิทธิภาพในการรับรู้ความงาม ความเหมาะสม และความเป็น เอกภาพของสรรพสิ่ง และได้รวมถึงความรู้สึกสัมผัสที่มีต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมด้วยธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่นำมาเป็นสื่อจิตใจ ย่อมมีผลต่อการสร้างสรรค์ความงามในศิลปะ และการ ซาบซึ่งความงามในศิลปะก็มีผลต่อการซาบซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

พัฒนาการทางการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกที่อิสระ และมีลักษณะเฉพาะตัว รวมทั้งสมรรถภาพใน การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตด้วย ถ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงาน ก็ย่อมเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็น ถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดีกว่า แมคคินนอน (Donald W. Mackinnon, 1962) กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า “การสร้างสรรค์เฉพาะบุคคล เป็น การแสดงลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นผลจากสติปัญญาอันสูงส่ง เป็นการเผยถึงประสบการณ์ประสาท สัมผัสด้านสุนทรียภาพ อิศรภาพในการคิด และปฏิบัติแสดงออกได้อย่างมาก และเมื่อต่างมีความ มั่นใจเขาก็พร้อมจะสร้างสรรค์ครั้งแล้ว ครั้งเล่า ซึ่งพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ก็จะเกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่องด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีก็ต่อเมื่อเด็กมีความ พร้อม วัสดุอุปกรณ์พร้อม กิจกรรมที่กระตุ้นการสร้างสรรค์ และมีบรรยากาศที่พร้อมด้วยเสรีภาพ เป็นปัจจัยสำคัญ

นอกจากการสร้างสรรค์ของเด็กจะปรากฏให้พบเห็นได้ในงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิด ดานใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านแล้ว การสร้างสรรค์ผลงานยังเป็นการสะสม บุคลิกการสร้างสรรค์ด้วยเช่นกัน และถ้าการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นไปอย่างต่อเนื่องบุคลิกภาพที่ สร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดขึ้นกับเด็กด้วย

2.3.3 ลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นเรื่องที่ยังสรุปไม่ได้แน่ชัด แต่เป็นที่ เชื่อกันว่า วัยเด็กเป็นวัยที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้มาก พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กมิใช่กระบวนการที่เป็นไปตามแบบแผนเดียวกันกับพัฒนาการด้านอื่นๆ บุคคลจะมีความคิด

สร้างสรรค์มาก หรือน้อยเพียงใดในช่วงต่างๆ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการประกอบกัน การศึกษา ลักษณะ และกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กตามระดับอายุจะช่วยให้ครูทำการสอนได้ดี มีความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการสอนมากขึ้น ในการศึกษา จะต้องคำนึงถึงว่ากลุ่มอายุที่ระบุ นั้น เป็นการประมาณลักษณะพัฒนาการที่คล้ายคลึงกันอย่างไรบ้าง และมีช่วงกว้าง อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ปรากฏยังไม่สมบูรณ์นัก เนื่องจากมีการให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ต่าง กันไป และผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ยังมีได้ศึกษาลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ไว้ทุกแง่มุม ตามนิยามที่กำหนดไว้ เพียงแต่การศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่ เน้นหนักไปในทางจินตนาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง และพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเท่านั้น ดังนั้นในที่นี้จะขอเสนอ ลักษณะพัฒนาการทางจินตนาการที่มีผู้ศึกษา และทอเรนซ์(1962) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

จากการศึกษาของริบอท (Ribot, 1906) แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างจินตนาการ และการใช้เหตุผลของเด็ก การใช้เหตุผลของเด็กเริ่มต้นช้ากว่าจินตนาการ แต่ในที่สุดการใช้เหตุผลจะค่อยๆ สูงขึ้นจนสูงกว่าจินตนาการ และเมื่อพ้นระยะเยาว์วัยไปแล้ว การใช้จินตนาการของคนส่วนใหญ่จะลดลง หรือไม่สมารถคิดอะไรได้ใหม่อีกต่อไป

จากการศึกษาของแอนดรูส์ (Andrews, 1930) ได้พบว่าคะแนนจินตนาการของเด็กสูงสุดในช่วงอายุ 4-4 1/2 ขวบ และลดลงอย่างทันทีเมื่ออายุ 5 ขวบ คือ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาล ความสามารถที่จะสร้างความหมาย สร้างเค้าโครงขึ้นใหม่ หรือผสมผสานสิ่งต่างๆ ในแนวใหม่ขึ้นสูงสุดในช่วงอายุ 4 ขวบ และลดลงในช่วงอายุ 5 ขวบ จินตนาการเชิงสร้างสรรค์จะสูงในช่วงอายุ 3 1/2 ขวบ ถึง 4 1/2 ขวบ และต่ำสุดในช่วงอายุ 5 ขวบ

ทอเรนซ์ได้อ้างถึงผลงานของ ลิกอน (Ligon, 1957) ซึ่งได้พยายามสร้างลักษณะพัฒนาการด้านจินตนาการทางสร้างสรรค์ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 16 ปี

ลักษณะพัฒนาการด้านจินตนาการทางสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสรุปได้ดังนี้

ในช่วงแรกเกิด ถึง 2 ขวบ เด็กเริ่มพัฒนาการในจินตนาการในช่วงขวบแรก เด็กต้องการรู้ชื่อสิ่งต่างๆ พยายามเลียนแบบเสียง และจังหวะ เมื่อเด็กทำอะไรขึ้นมาเด็กจะตั้งชื่อให้กับสิ่งนั้น เด็กเริ่มคาดหวังถึงสิ่งที่จะทำในแต่ละวัน และเมื่ออายุ 2 ขวบ ก็ต้องการให้มีอะไรพิเศษเกิดขึ้น เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะได้สัมผัส ชิม และดูทุกสิ่งทุกอย่าง เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น แต่วิธีการที่เด็กแสดงออกนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน เด็กเรียนรู้ตั้งแต่ต้นว่ามีบางสิ่งที่เขาแตะต้องได้ และบางอย่างที่แตะต้องไม่ได้

เมื่อเด็กอายุ 2 ถึง 4 ขวบ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับโลกโดยประสบการณ์ตรง และทำสิ่งนั้นๆ โดยการเล่นที่ใช้จินตนาการ ในช่วงนี้เด็กจะตื่นเต้นกับสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ ช่วงความสนใจของ

เด็กจะสั้น และเปลี่ยนจากการเล่นอย่างหนึ่งไปเป็นอีกอย่างหนึ่งอยู่เสมอ เด็กเริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และต้องการกระทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กยังคงมีความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และสำรวจด้วยวิธีการของตัวเอง เด็กมักถามคำถามที่ทำให้ผู้ใหญ่ลำบากใจในการตอบ เด็กเรียนรู้วิธีการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่เด็กค้นพบ แต่ประสบการณ์ที่น่าสะพรึงกลัวบางอย่างอาจทำลาย ความมั่นใจในการค้นพบสิ่งใหม่ๆ เด็กวัยนี้มักทำในสิ่งที่เกินความสามารถ ของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกโกรธ และคับข้องใจ

ในช่วงอายุ 4 ถึง 6 ขวบ เด็กเรียนรู้วิธีการวางแผนเป็นครั้งแรก เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผนการเล่น และการทำงาน เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผนการเล่น และการทำงาน เด็กเรียนรู้บทบาทของผู้ใหญ่โดยการเล่นสมมุติ มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่เป็นจริง และถูกต้องแม้ในเรื่องที่ผู้ใหญ่รู้สึกอับอาย เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ แม้ว่าจะไม่เข้าใจเหตุผลนัก เด็กทดลองเล่นบทบาทต่างๆ ในการเล่นโดยใช้จินตนาการของเด็ก เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดถึงผลกระทบของการกระทำของตนที่มีต่อผู้อื่น(Torrance, 1962)

ลูโก และเฮอริชี(Lugo and Hershey, 1979) ได้กล่าวถึงลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ ซึ่งหมายความว่าเรามักจะเห็นลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ที่ปรากฏชัดเจนในวัยนี้มากกว่าวัยอื่น พิวาเจต์ และนักจิตวิทยาหลายคนเชื่อว่าการเล่นอย่างใช้จินตนาการเป็นกระบวนการพื้นฐานสำหรับพัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจของเด็กในระยะเวลาอายุ 9-18 เดือน เด็กจะแสวงหาสิ่งที่น่าสนใจอยู่เสมอ เด็กจะประยุกต์วิธีการที่คุ้นเคยเข้าไปสู่สถานการณ์ใหม่ หรือค้นพบวิธีการใหม่โดยการทดลอง เด็กปฐมวัยมีความเต็มใจที่จะเผชิญสิ่งใหม่ด้วยความกระตือรือร้นในการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ของเด็กปฐมวัยนั้นจึงจำเป็นต้องให้กำลังใจเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่สามารถพบความสำเร็จเพื่อที่จะสานต่อ และนำไปสู่สถานการณ์ที่ซับซ้อนขึ้น และผู้ใหญ่ควรช่วยสร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยไม่มีอุปสรรคมากนัก

2.3.4 แนวคิด และกิจกรรมภายในห้องเรียนศิลปะ

การจัดห้องเรียนศิลปะเด็กจะต้องคำนึงถึงการใช้ และรูปแบบของกิจกรรมทางศิลปะที่มีการสอน สามารถแบ่งกิจกรรมการเรียนศิลปะออกมาได้ 5 ประเภทตามหลักสูตรการสอนศิลปะ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2521 ฉบับปรับปรุง 2533 ว่าด้วยกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยได้แบ่งกิจกรรมออกเป็นดังนี้

1. งานวาดเส้น (Drawing) วัสดุที่จะนำมาใช้วาดเส้น คือ ดินสอ ปากกาหมึกแห้ง ปากกา ปลายสักหลาด สีเมจิก ถ่านชาร์โคล เครยอง เป็นต้น ผู้สอนควรเริ่มต้นด้วยการทดสอบประสบการณ์ของเด็กทั้งห้องเสียก่อน ถ้าส่วนใหญ่ยังไม่เคยใช้อุปกรณ์ดังกล่าว หรือเคยใช้แต่ใช้ไม่ได้ถูกต้อง ก็มาเริ่มสอนกันใหม่ และทำคำขวัญคือผู้สอนต้องแสดงวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์แต่ละอย่างให้ดูเด็กจะได้มีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเองว่าควรเลือกใช้เทคนิคอะไรดี แผ่นไม้อัดขนาด 12x18 นิ้ว เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้สำหรับรองแผ่นกระดาษวาดรูป เมื่อต้องออกไปเขียนสิ่งแวดล้อมนอกห้อง วาดรูปนอกสถานที่ ควรจัดให้มีเป็นระยะๆ เด็กจะเกิดความตื่นเต้นสนุกสนานกับการเรียน ไม่เบื่อหน่ายจำเจในห้องเรียน และเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งต้นไม้ สัตว์ ผู้คน

2. งานระบายสี (Painting) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ก็คือ สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีชอล์ค สีเมจิก พู่กัน กาวสำหรับเขียนภาพด้วยมือ เป็นต้น ผู้สอนต้องสอนให้เด็กพยายามควบคุมพู่กัน หรือสี เป็นการฝึกให้เด็กได้ควบคุม และฝึกฝนกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง

ผู้สอนควรเริ่มการผสมสีเบื้องต้น โดยให้เด็กได้ทดลองผสมสี และนำไปใช้เป็นประโยชน์กับการวาดรูป เช่น รูปเกี่ยวกับความชุ่มฉ่ำควรเป็นสีฟ้า น้ำเงิน ม่วง เขียว หรือรูปที่แสดงความร้อนควรเป็นสีเหลือง ส้ม แดง ถ้าเด็กสามารถผสมสีได้ รูปเหล่านี้คงไม่เป็นปัญหาอะไร แต่ถ้าเด็กผสมสีไม่เป็นก็ต้องซื้อสีที่ผสมสำเร็จมาใช้ วิธีการเรียนการสอนผสมสีจะช่วยให้เด็กทำงานออกมามีความหมายกว่าที่เคยทำ อย่างไรก็ตามเราไม่ควรคาดหวังความสำเร็จในการใช้สีหรือ การผสมสีของเด็ก ถึงแม้การผสมสีจะไม่ใช่ผลแต่ก็เป็นทำให้ประสบการณ์เพื่อเสริมความพร้อมสำหรับวัยต่อไป

3. งานพิมพ์ภาพ (Print making) ภาพพิมพ์ที่ใช้หัวมันฝรั่ง หรือหัวพืชผักอื่นมาแกะเป็นแม่พิมพ์ แล้วพิมพ์ด้วยสีโปสเตอร์ เป็นที่น่าสังเกตว่า มีโรงเรียนจำนวนมากที่ละเลย หรือทิ้งกิจกรรมภาพพิมพ์ โดยให้เหตุผลว่ามีความยุ่งยากเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนให้เป็นห้องพิมพ์ ความจริงแล้วปัญหานี้ไม่ใช่ปัญหาสำหรับการเรียนการสอนภาพพิมพ์เลย เพียงมีกระจกสำหรับกลิ้งหมึกพิมพ์ 1-3 แผ่น มีลูกกลิ้ง 1-3 ลูก มีหมึกพิมพ์ 2-3 สี มีน้ำมันล้างสี และเศษผ้าไว้เช็ดทำความสะอาด ก็สามารถเรียนภาพพิมพ์ได้แล้ว แต่ถ้าจะให้ห้องภาพพิมพ์ที่สมบูรณ์ ก็มีปัญหาคือต้องแก้ไขอีกมากมาย และผู้สอนจะต้องเหน็ดเหนื่อยเป็นพิเศษ ในระหว่างการสอนภาพพิมพ์ แต่เด็กกลับสนุกสนานมากกว่ากิจกรรมศิลปะอื่นๆ ผู้สอนจะต้องสาธิตให้ดูทุกขั้นตอน และต้องเน้นให้เด็กระมัดระวังเกี่ยวกับ หมึกให้มาก ใต้ทำงานต้องปูรองด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ เด็กทุกคนต้องใส่เสื้อคลุมกันเปื้อนและเมื่อทำงานเสร็จทุกครั้ง สิ่งที่ต้องฝึกฝนเป็นนิสัยคือ ทำความสะอาดทุกสิ่งทุกอย่าง กิจกรรมภาพพิมพ์ ควรเริ่มจากสิ่งง่ายๆ เช่น กลิ้งหมึกลงบนขยุ่มกระดาษตะกั่ว นำกระดาษมาวางทับกันแล้วใช้ฝ่ามือลูบด้านหลังของกระดาษ เมื่อยกกระดาษออกจะได้ลวดลายที่สวยงาม จะมี

การใช้วัสดุอื่นๆ ที่แตกต่างกันด้วย เช่น เชือก เศษผ้า ฟางข้าว ใบไม้แห้ง เมล็ดพืช เป็นต้น มาทำเป็นแม่พิมพ์

Monoprint เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งมีหลายวิธี เช่น กลิ้งหมึกพิมพ์บางๆ ลงบนแผ่นกระดาษ วางกระดาษขาวทับลงไป แล้วใช้ดินสอขีกรเขียนบนแผ่นกระดาษ แรงกดจะปรากฏเป็นหมึกพิมพ์ติดอีกด้านหนึ่งของกระดาษ

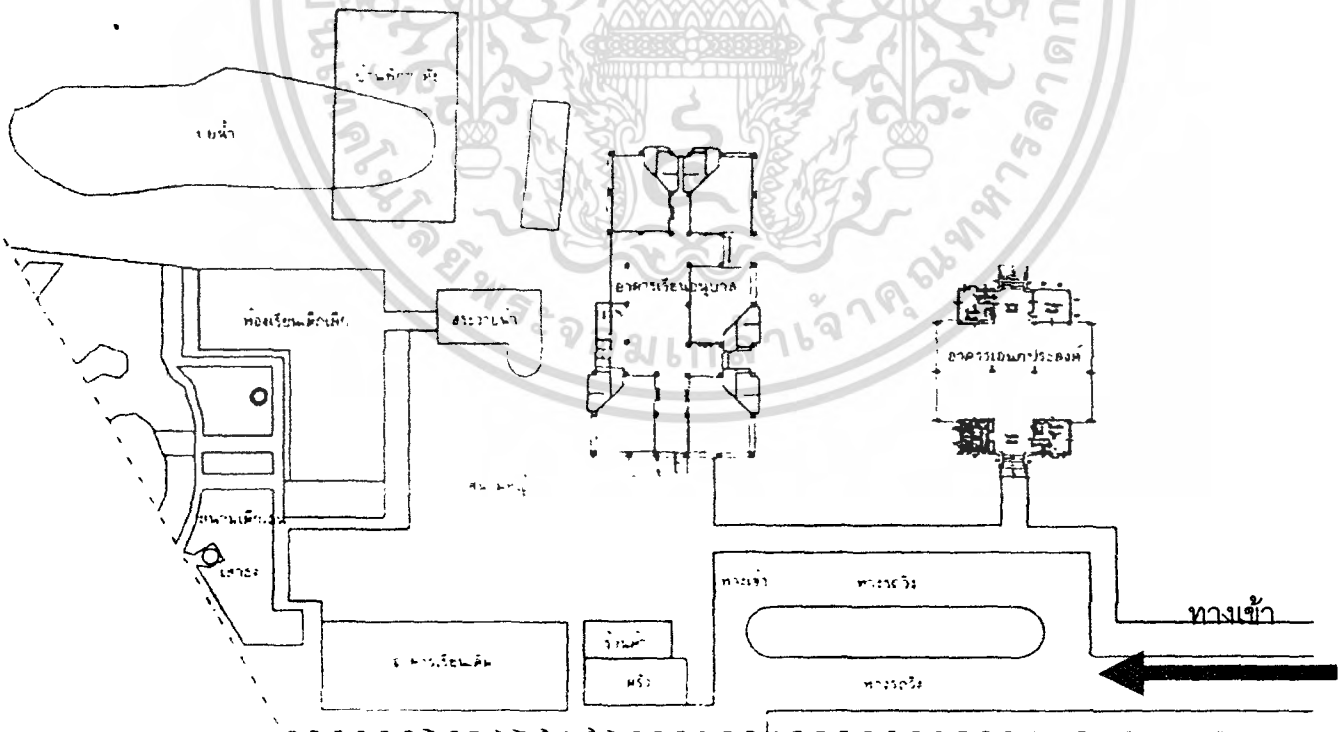
4. งานประติมากรรม (Sculpture) กิจกรรมงานประติมากรรมจะต่อเนื่องโดยเพิ่มกรรมวิธีให้ซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ ดินเหนียวเป็นวัสดุที่ใช้ได้ดี กระบวนการปั้นดินเหนียวจะเพิ่มจากการบินธรรมดาๆ มาเป็นการประกอบกันหลายๆสี มีการเล่นพื้นผิวแปลกๆ การตัด การฉนวน เป็นต้น นอกจากดินเหนียวแล้ว วัสดุที่เหมาะสมสำหรับเด็กอีกอย่างคือ กระดาษ กิจกรรมประติมากรรมกระดาษเบื้องต้น คือการพับกระดาษให้เป็นรูปทรงต่างๆ เช่น ทรงกระบอก ทรงกรวย ทรงสี่เหลี่ยม ต่อจากนั้นก็นำมาประกอบกันเป็นรูปต่างๆ ได้ตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เช่น รถยนต์ เครื่องบิน เป็นต้น ประติมากรรมอีกประเภทหนึ่ง คือ ประติมากรรมกล่องกระดาษ เช่นกล่องรองเท้า กล่องไม้ขีด กล่องยาสีฟัน เป็นต้น สามารถนำมาประกอบกันเป็นรูปต่างๆ ได้ ประกอบเสร็จแล้วอาจตกแต่งด้วยสี หรือวัสดุอื่นๆ งานประติมากรรมอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจ คือ paper mache เตรียมการโดยฉีกกระดาษหนังสือพิมพ์เป็นชิ้นเล็กๆ แช่ไว้ในน้ำผสมกาว แล้วนำมาปะปิดเป็นรูปทรงต่างๆ เมื่อทิ้งให้แห้ง จะแข็งตัวมาก กิจกรรมนี้ต้องใช้เวลายาวนาน การทำประติมากรรมไม่ใช่เพียงแค่ให้เด็กทำขึ้นเป็นรูปสิ่งต่างๆ เท่านั้น แต่ควรเน้นการแสดงออกอย่างเด่นชัดเรื่องความคิดรวบยอดและอารมณ์ของสิ่งนั้นด้วย เช่น แทนที่จะทำประติมากรรมเป็นรูปคนเฉยๆ ก็ทำให้เป็นรูปหมอ ชาวนา หรือนักเรียน ทำให้เด็กได้ใช้ความคิด และจินตนาการมากขึ้น ผู้สอนอาจสอดแทรกความรู้เข้าไปในเรื่องงานได้ด้วย

5. งานประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts) มีกิจกรรมงานประดิษฐ์ตกแต่งมากมายที่น่าสนใจ เช่น การทำหุ่นมือ หน้ากาก เด็กสามารถนำไปเล่นเป็นละครหุ่นมือได้ ให้เด็กได้คิดนิทาน แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง เป็นการส่งเสริมจินตนาการ และช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก การทำ Collage หรือ กิจกรรมการฉีก ตัด และปะติดเศษกระดาษ ไปประกอบเป็นเรื่องราว ออกมาตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก อาจใช้เศษวัสดุอื่นเข้ามาช่วยได้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจต่างๆ อีกมา เช่น การถักทอเบื้องต้น การเย็บเศษผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผาแบบง่าย

กิจกรรมการเรียนในแต่ละวันของนักเรียนอนุบาล:

07.30 – 08.30 น.	มาโรงเรียนสวัสดิ์ศึกษาด้วยกัน
08.30 – 08.50 น.	กิจกรรมรวม 3 ระดับชั้น เคารพธงชาติ สวดมนต์ ทำสมาธิ กายบริหาร
08.50 – 09.20 น.	สัมผัสธรรมชาติ สนุกกับเกม และการละเล่นยามเช้า
09.20 – 09.30 น.	ทานอาหารว่าง
09.30 – 10.00 น.	แลกเปลี่ยน เรียนรู้
10.00 – 11.30 น.	เรียน เล่นอย่างสร้างสรรค์
11.30 – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 – 12.30 น.	จัดการธุรกิจส่วนตัว ฝึกการดูแลช่วยเหลือตัวเอง และผู้อื่น
12.30 – 14.15 น.	พักกาย นอน
14.15 – 14.30 น.	นิทานแสนสนุกจากหนังสือนิทาน
14.30 – 14.45 น.	สรุปกิจกรรม นัดหมายพบกันในวันพรุ่งนี้
14.45 – 15.00 น.	อาหารว่าง เตรียมตัวกลับบ้าน

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาล :

ภาพที่ 2.2 แสดงแบบแปลนอาคารภายในโรงเรียน

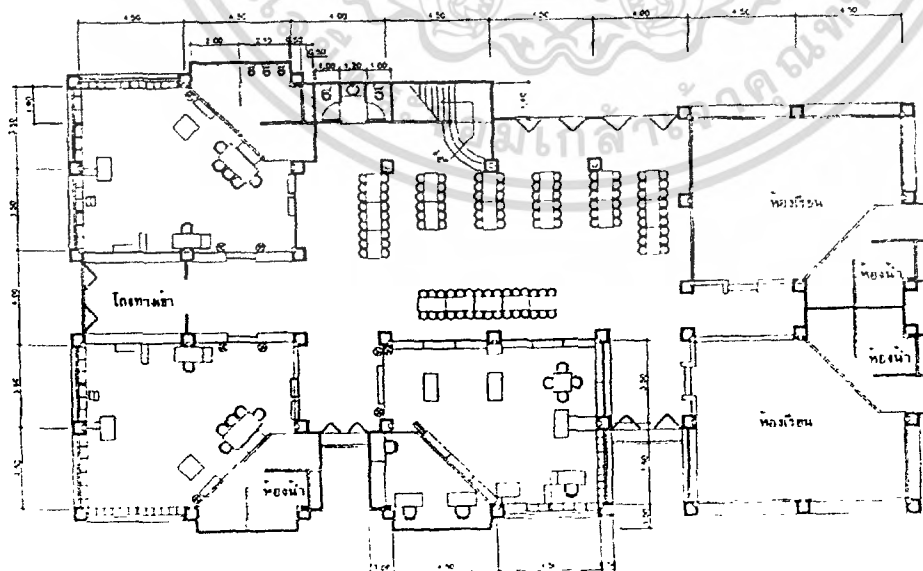
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. อาคารเรียนเด็กเล็ก
2. อาคารเรียนเดิม 3 ชั้น ปัจจุบันเป็นห้องสมุด สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องพักครู
3. อาคารเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 ชั้น
4. อาคารเอนกประสงค์ 4 ชั้น
5. สวน และสนามเด็กเล่น
6. อาคารกิจกรรม
7. ห้องพยาบาล
8. ห้องครัว
9. สระว่ายน้ำ

ลักษณะของห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล :

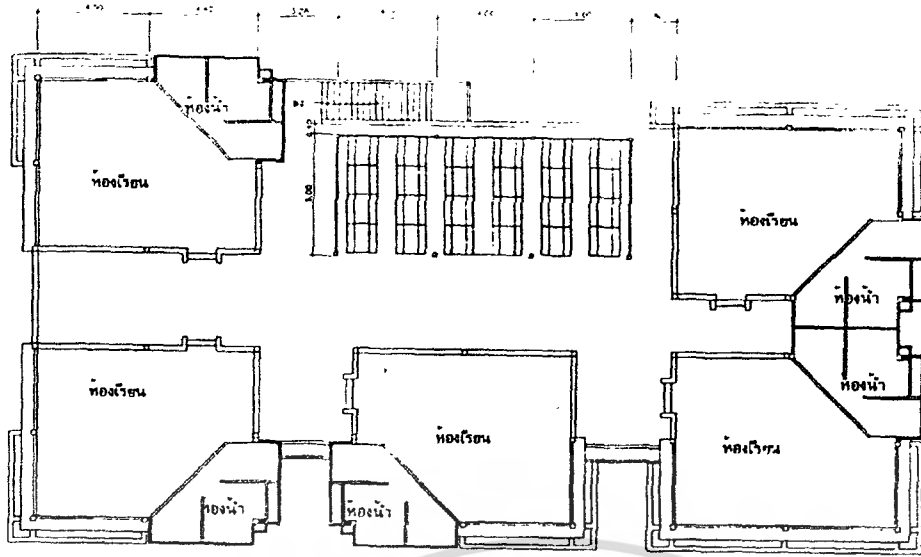
ห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล มีขนาดห้อง 7.00 x 9.00 ม. คิดเป็นพื้นที่รวม 63 ตร.ม. ความสูงของห้องเรียน 3.00 ม. รวมทั้งหมด 9 ห้อง เป็นห้องเรียนแบบเปิดโล่งไม่มีผนังกันห้องเรียน ด้านที่เป็นผนังของตัวอาคาร 2 ด้านเป็นหน้าต่างบานเปิดกระจกใส ที่ห้องเรียนบนชั้น 2 ของอาคารเรียนเหนือบานหน้าต่างจะมีช่องแสงบานกระจกใสช่วยเพิ่มแสงสว่าง ผนังอีก 2 ด้าน เปิดโล่งกันด้วยราวไม้สูง 0.70 ม. เว้นช่องสำหรับเป็นทางเดินเข้าห้องเรียน ก่องเข้าห้องเรียนนักเรียนต้องถอดรองเท้า โดยจะมีชั้นวางรองเท้าไว้บริเวณก่อนทางเข้าห้องเรียนจำนวนห้องละ 2 ชั้น เป็นชั้นโครงไม้ขนาด 1.30 x 1.20 x 0.09 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.36 ตร.ม. แบ่งวางรองเท้าได้ 4 ชั้น ภายในห้องเรียน

พื้นปูด้วยไม้ ผนังก่ออิฐ ทาสีขาว ราวลูกทรงทาสีน้ำตาล ฝ้าเพดานห้องด้านชั้นล่างไม่มีฝ้า ห้องเรียนชั้นบนเป็นฝ้ายิปซัม

ภาพที่ 2.3 แสดงแบบแปลนอาคารเรียนอนุบาลชั้นที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

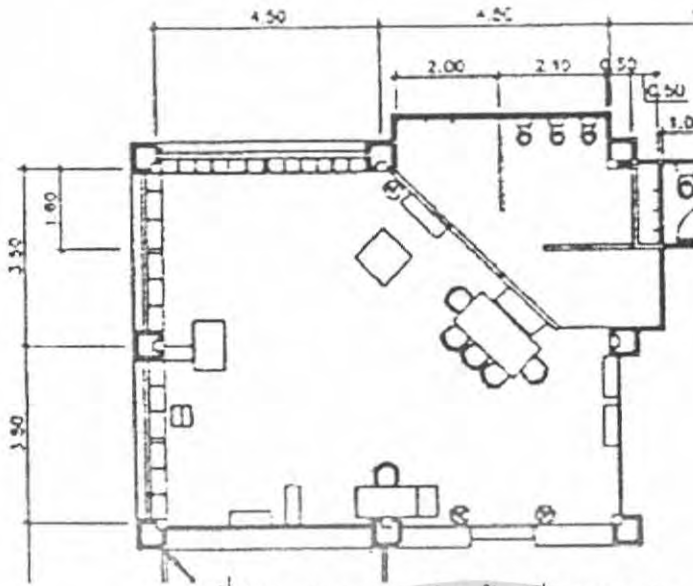

ภาพที่ 2.4 แสดงแบบแปลนอาคารเรียนอนุบาลชั้นที่ 2

อาคารเรียนเป็นอาคาร 2 ชั้น พื้นที่ส่วนรับประทานอาหารถูกจัดไว้บริเวณที่ว่างนอกประสงค์เปิดโล่งบริเวณกลางอาคารเรียนของแต่ละชั้น เพื่อให้นักเรียนทั้งหมดในแต่ละชั้นของอาคารสามารถรับประทานอาหารพร้อมกันได้ พื้นที่ส่วนนอกประสงค์ปูกระเบื้อง เพดานติดตั้งพัดลมเพื่อระบายอากาศ

ในส่วนรับประทานอาหารชั้นล่าง คิดเป็นพื้นที่ 62.4 ตร.ม. เป็นโต๊ะแบบขาพับ top โต๊ะเป็นแผ่นไม้กรุลามิเนต จัดวางยาวเรียงต่อกัน โต๊ะรับประทานอาหาร 1 ตัว ขนาด 0.60 x 1.20 x 0.55 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.72 ตร.ม. เก้าอี้รับประทานอาหาร ขนาด 0.3 x 0.3 x 0.3 ม. โต๊ะรับประทานอาหาร 1 ชุด นั่งได้ 6 คน คิดเป็นพื้นที่ 1.6 ตร.ม. ในชั้นล่างจัดชุดรับประทานอาหารไว้ 19 ชุด คิดเป็นพื้นที่ 30.4 ตร.ม.

ส่วนพื้นที่รับประทานอาหารชั้น 2 คิดเป็นพื้นที่ 56.7 ตร.ม. เป็นลานโล่งสร้างหลังคาคลุมกันแดด โต๊ะรับประทานอาหารเป็นขาเหล็กทาสี top โต๊ะเป็นแผ่นไม้กรุแผ่นลามิเนต ขนาด 0.60 x 1.20 x 0.60 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.72 ตร.ม. เก้าอี้เป็นแบบที่นั่งยาว ขนาด 0.30 x 1.20 x 0.30 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.36 ตร.ม. ตั้งประกบ 2 ด้านของโต๊ะรับประทานอาหาร โต๊ะรับประทานอาหาร 1 ชุด นั่งได้ 6 คน คิดเป็นพื้นที่ 1.44 ตร.ม. จำนวนโต๊ะทั้งหมด 22 ชุด คิดเป็นพื้นที่ 31.68 ตร.ม.

ภาพที่ 2.5 แสดงแบบแปลนห้องเรียนอนุบาล

เครื่องเรือนภายในห้องเรียนประกอบด้วย :

- ตู้เก็บกระเป๋านักเรียน ชั้นเก็บงาน และตู้เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ยึดติดตายชิดผนัง 2 ด้าน มีขนาด 4.10 0.30ม. มีความสูง 0.90 ม. หนึ่งด้านคิดเป็นพื้นที่ 1.23 ตร.ม. และมีขนาด 3.10 0.30 ม. มีความสูง 0.90 ม. อีกด้านหนึ่งคิดเป็นพื้นที่ 0.93 ตร.ม.
- กระดานที่ใช้สอนเป็นแบบล้อเลื่อน ขนาดประมาณ 0.30 1.20 1.60 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.36 ตร.ม. และพับเก็บได้ ขนาดประมาณ 0.60 0.60 1.20 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.36 ตร.ม. สามารถเคลื่อนย้ายไปสอนตามตำแหน่งต่างๆภายในห้องเรียนได้
- โต๊ะทำงานครู เป็นแบบโต๊ะเตี้ยนั่งทำงานกับพื้น ขนาด 0.60 0.80 0.35 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.48 ตร.ม.

ภาพที่ 2.6 แสดงบรรยากาศภายในห้องเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.2 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลมณีรัตน์

สถานที่ตั้ง: เลขที่ 2066/1 ซอย นราธิวาสราชนครินทร์ 18 ถนน นราธิวาสราชนครินทร์ แขวง ซ่ง นนทบุรี เขต ยานนาวา กรุงเทพฯ 10120

ปรัชญา และรูปแบบการเรียนการสอน :

ใช้หลักการ หลักสูตร แนวคิด เทคนิคต่าง ๆ ของทั้งทางตะวันตก ตะวันออกและไทยอาทิ เช่น Reggio Emilia, Project Approach, Sensory Integration, Whole Language, และจิตพิสัย มาผสมผสานให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้หลักการประเมินผลที่ครบถ้วนรอบด้าน ของ Howard Gardner คือ Multiple Intelligence (พหุปัญญา) นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านการทำ โครงการ (Project) ยังส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากและมีกระบวนการเพื่อปลูกฝังการคิด และทำงานที่เป็นระบบแก่เด็ก

ลักษณะการดำเนินการ และจำนวนนักเรียน :

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลมณีรัตน์ เด็ก ๆ จะพัฒนา ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นจากการทำโครงการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ ดีกว่า นักเรียนจะเรียนรู้และ ทำงานเป็นกลุ่ม ฉะนั้นชั้นอนุบาล 1-3 ใน 1 ห้องจะมีนักเรียน ประมาณ 30 คน ต่อครูผู้ดูแล 2 คน

ในสวนเนอสเซอรี่ การดูแลและการบันทึกพัฒนาการอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งสำคัญ ใน ห้องเรียนจึงมีเด็กนักเรียนประมาณ 15-24 คน ต่อครูผู้ดูแล 3 คน

กิจกรรมพิเศษในหลักสูตร

- ภาษาอังกฤษโดยอาจารย์ เจ้าของภาษา (Maneerut English Program)
- Sensory Integration หรือการประมวลผลข้อมูลความรู้สึกของสมอง
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างสรรค์สำหรับเด็ก Sound lab

กิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร

- วาดน้ำ
- เทควันโด
- ศิลปะ
- รำไทย
- บัลเลต์
- ดนตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะการวางผังและประโยชน์ใช้สอย :

ตัวโรงเรียนตั้งอยู่ในกลุ่มอาคารของโรงเรียนต่างๆของเซ็นต์จอร์ห์น โดยตัวอาคารตั้งอยู่ติดกับถนน วิภาวดีรังสิต และอยู่ติดกับอาคารเรียนของเด็กประถม สนามเด็กเล่นอยู่ในส่วนด้านหน้าของอาคารและอยู่ใกล้ทางสัญจรหลักของโครงการ

งานระบบประปา-สุขาภิบาลของอาคารวางตัวอยู่รอบอาคารทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดวางผังของอาคาร น้ำประปาจะถูกสูบขึ้นไปเก็บในชั้นดาดฟ้าของอาคารและปล่อยลงมายังชั้นต่างๆภายในอาคาร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและการตกแต่งภายใน :

- ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ตัวรูปอาคารเป็นรูปหกเหลี่ยม มีแกนยื่นออกไปข้างหนึ่ง มี3ชั้น หลังคาตรงกลางมีช่องแสงตรงกลางอาคารเปิดเป็นโถงโล่งถึง3ชั้น ตัวอาคาร ภายนอกเป็นวัสดุก่ออิฐโชว์แนว มีรูปทรงร่วมสมัย ช่องแสงรอบตัวอาคารอยู่ในอาคารอยู่เหนือระดับสายตาโดยปกติ พื้นที่ใช้สอยของอาคารรวมประมาณ 1200 ตารางเมตร อาคารเรียนมี4ชั้น ประกอบไปด้วย

ภาพที่ 2.8 แสดงการจัด Zoning ของอาคารเรียนอนุบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผังชั้นที่1 ประกอบด้วย

- 1 โถงนั่งเล่น
- 2 ห้องเรียนชั้นอนุบาล1 จำนวน 2ห้อง ห้องนอน
- 3 ห้องรับประทานอาหาร

ผังชั้นที่2 ประกอบด้วย

- 2 ห้องเรียนชั้นอนุบาล 2และ3 จำนวน 5 ห้อง ห้องนอน ห้องอาหาร
- 4 ห้องพักครู
- 5 ห้องเรียนดนตรีและบัลเลต์

ผังชั้นที่3 ประกอบด้วย

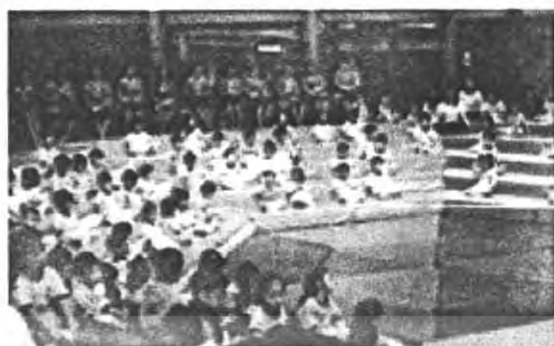
- 6 ห้องคอมพิวเตอร์
- 7 ห้องสมุด
- 8 ห้องเด็กเล่น
- 9 ห้องพยาบาล
- 10 ห้องทานอาหารของครู
- 11 ห้องนอน

โครงสร้างของอาคารเป็นโครงสร้างเสาและคาน วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างส่วนใหญ่เป็น วัสดุหนัก เช่น คอนกรีต และการก่ออิฐฉาบปูน ลวดลาย(Pattern) ของโครงสร้างเป็นรูป สามเหลี่ยมด้านเท่าที่ต่อกันจนได้รูปทรงใหญ่เป็นรูปหกเหลี่ยม ผนังภายในซึ่งเป็นผนังก่ออิฐฉาบ ปูนจึงวางแนวลวดลายของโครงสร้าง ดังนั้นของห้องเกิดจากรูปทรงสามเหลี่ยมหลายๆชิ้นมาต่อกัน จนเป็นรูปทรงที่มีพื้นที่พอสำหรับการเรียน

- ลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายใน

ในชั้น 1 ใช้พื้นที่ใช้สอยเต็มบริเวณอาคาร แต่ชั้น 2 เป็นต้นไปบริเวณพื้นที่ใช้งาน จะล้อมอยู่รอบโถงกลางอาคาร ในกิจกรรมที่ต้องการพื้นที่โล่งขนาดใหญ่จะใช้พื้นที่ในส่วนของเป็น แขนยื่นออกไป โดยพื้นที่บริเวณนั้นจะเป็นห้องขนาดใหญ่ไม่มีเสา การจัดการเรียนบางวิชา เช่น ศิลปะจะไม่มีห้องเรียนโดยเฉพาะแต่จะใช้ห้องเรียนประจำของเด็กนั่นเอง

- โถงเด็กเล่น

ภาพที่ 2.9 แสดงบรรยากาศโถงเด็กเล่นบริเวณชั้น 1

บริเวณชั้น 1 ตรงโถงกลางเป็นที่เล่นของเด็กๆ ด้วยพุกนุ่ม โดยนำพุกหลากสีมาเรียงกันเป็นชั้นๆ ตามระดับพื้น ใช้เป็นที่วิ่งเล่นของเด็ก และเป็นบริเวณสำหรับการจัดการแสดง

- ห้องเรียนดนตรี

ภาพที่ 2.10 แสดงบรรยากาศห้องเรียนดนตรี

ห้องนี้นอกจากจะใช้เรียนดนตรีแล้วยังใช้เรียนพละ บัลเล่ย์ จำไทย และห้องเล่น เวลาฝนตกอีกด้วย เป็นห้องโถงขนาดใหญ่ไม่มีเสาลอย รอบๆห้องเป็นที่เก็บอุปกรณ์สำหรับการเรียนต่างๆ เช่นเครื่องดนตรี พุก และเบาะต่างๆ ตรงกลางห้องเป็นพื้นที่โล่งเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น ในการทำกิจกรรม พื้นห้องปูพรมสีแดง เด็กจึงสามารถวิ่งเล่นได้อย่างปลอดภัย

- ห้องเรียน

ห้องเรียนแต่ละห้องมีรูปร่างเป็น 6 เหลี่ยมด้านไม่เท่า มีรูปทรงล้อกับการวางโครงสร้างคานของอาคาร ผนังด้านฝั่งทางเดินเป็นผนังและประตูบานเลื่อนวงกรอบไม้ติดกระจกใส สูงถึงโครงสร้างเพดาน ดังนั้นแต่ละห้องเรียนถูกแบ่งออกจากกันอย่างเด็ดขาดทางด้านเสียงแต่ก็ยังสามารถมองเห็นกันได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ห้องคอมพิวเตอร์

อยู่ที่ชั้น 2 ของอาคาร มีคอมพิวเตอร์ประมาณ 25 ตัวครบตามจำนวนเด็ก ลักษณะโต๊ะที่ใช้วางคอมพิวเตอร์เป็นขนาดของผู้ใหญ่ แต่เก้าอี้เป็นขนาดของเด็ก วางโต๊ะเรียงกันเป็นแถวๆ เนื่องจากพื้นที่ห้องมีจำกัดแต่มีคอมพิวเตอร์หลายตัว

- ห้องเล่น

อยู่ที่ชั้น 3 ของตัวอาคาร เด็กจะขึ้นไปใช้สลับกันภายในห้องประกอบด้วย ห้องบอลรตถ์ของเด็กและลานให้เด็กตีบรตถ์เล่น

- ห้องสมุด

อยู่ที่ชั้น 3 ของอาคาร เป็นห้องสมุดรวมขนาดใหญ่ของเด็กอนุบาล เด็กจะได้ขึ้นมาใช้ทุกสัปดาห์ ภายในห้องแบ่งเป็นมุมอ่านหนังสือหลายๆมุมโดยใช้ตู้สูงประมาณ 1.00 เมตร เป็นตัวกันมุมต่างๆ ตู้หนังสือส่วนใหญ่เป็นตู้ไม้สีเดียวกันกับพื้น และยังมีที่นั่งอ่านแบบต่างๆ ทั้งนั่งเก้าอี้ นั่งพื้น นอนพื้นหรือนั่งบนม้านั่งที่เป็นของเล่นรูปต่างๆ วิธีการจัดวางหนังสือส่วนใหญ่จะโชว์ปกออกให้มากที่สุด โดยมีทั้งวางตั้งและวางนอนบนชั้นเพื่อให้สะดวกตาเด็กโดยง่าย ภายในห้องเป็นห้องค่อนข้างลึก แสงธรรมชาติจึงเข้าไม่ถึงจึงเสริมด้วยดวงโคมจากหลอดฟลูออเรสเซนต์สีเขียว

2.3.1.4 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลมณีนิยา

สถานที่ตั้ง: 100/321 หมู่ 3 ซอยท่าอิฐ ถนนรัตนวิบูลย์ ไทรม้อ อำเภอเมือง นนทบุรี

ลักษณะการดำเนินการ และจำนวนนักเรียน :

ชั้นเด็กเล็ก และระดับชั้นอนุบาล 1-3 ชั้นละ 2 ห้องเรียน

จำนวนระดับชั้นอนุบาลมีนักเรียนห้องละ 30 คน ต่อคุณครู 2 คน

ปรัชญา และรูปแบบการเรียนการสอน :

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย นั้นหลากหลาย และครอบคลุมองค์ความรู้ ทางด้านต่างๆ หลายด้าน กิจกรรมต่างๆ จึงมีลักษณะเป็นการบูรณาการ และหัวเรื่องที่น่าสนใจมาจัดการเรียนการสอน นั้นเป็นไปในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหลายล้วนมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การพัฒนาความสามารถ ตลอดจนถึงทักษะด้านต่างๆ อย่างไรก็ตามเนื้อหาความรู้ จะต้องตรง และเหมาะสมต่อการเสริมสร้างพัฒนาการแก่เด็ก

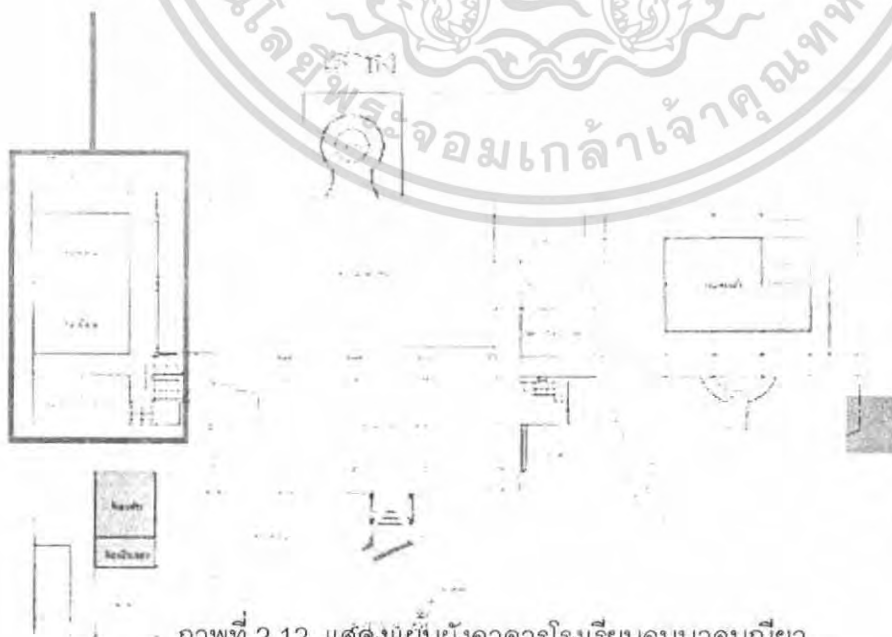
กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวันของนักเรียนอนุบาล :

08.30 – 09.00 น.	เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์
09.00 – 11.30 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์เคลื่อนไหว กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30 – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 – 14.00 น.	แปรงฟัน อาบน้ำ นอนกลางวัน
14.00 – 14.30 น.	ทานอาหารว่าง
14.30 – 15.00 น.	ทบทวนบทเรียน วางแผนการเรียนรู้ในวันต่อไป
15.30 – 16.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาล :

ภาพที่ 2.11 แสดงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาลมณีนิยา

สนามเด็กเล่น

ลานเอนกประสงค์

ส่วนบริหาร

ห้องน้ำ

ห้องเรียน

ส่วนบริการ

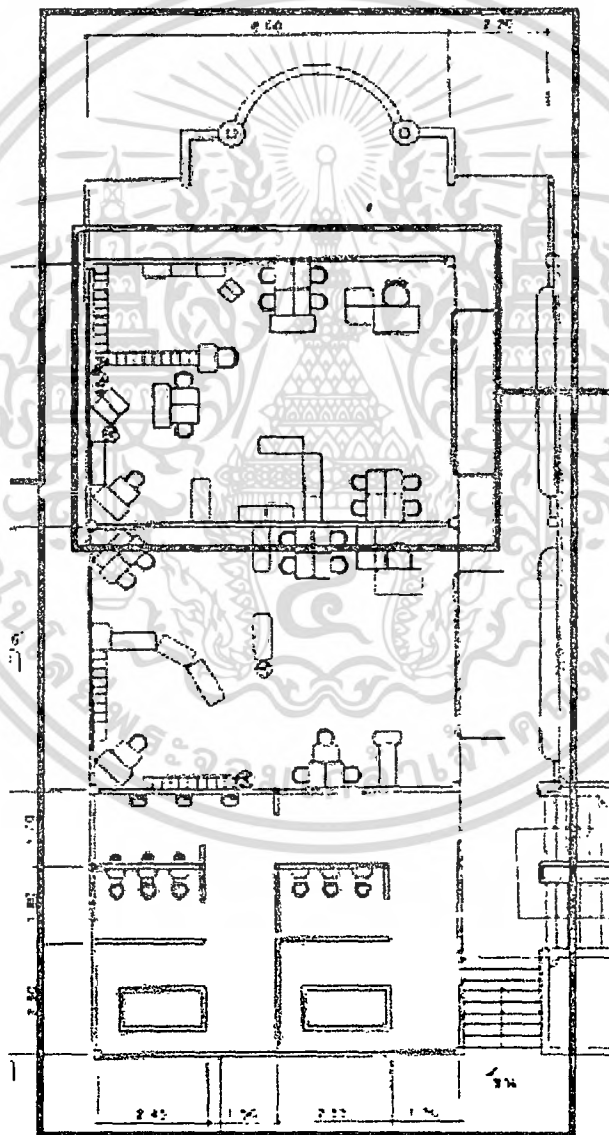
ห้องเรียนเด็กเล็ก

ภาพที่ 2.12 แสดงแผนผังอาคารโรงเรียนอนุบาลมณีนิยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล :

ห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล มีขนาดห้อง 6.00 X 8.00 ม. คิดเป็นพื้นที่ 48 ตร.ม. ความสูงของห้องเรียน 3.00 ม. รวมทั้งหมด 2 ห้อง เป็นห้องก่อกวีรูทั้ง 4 ด้าน ด้านหน้าห้องเป็นระเบียบทางเดิน กว้าง 2.20 ม. ผนังด้านหน้าห้องเรียนด้านนอกทำเป็นบอร์ดติดผลงานนักเรียน ประตูทางเข้า-ออก ดเป็นประตูบานไม้ ติดตั้งขีดขอบผนัง 2 บาน เหนือระดับประตูเป็นช่องระบายอากาศ บานเกล็ดติดตาย กระจกใส ผนังด้านข้างในห้องเรียนเป็นผนังทึบ ผนังด้านหลังห้องเป็นหน้าต่าง บานเลื่อนกระจกใส พื้นห้องเรียนปูกระเบื้องยาง ผนังทาสี ฝ้าเพดาน T-BAR ยิปซัมบอร์ด

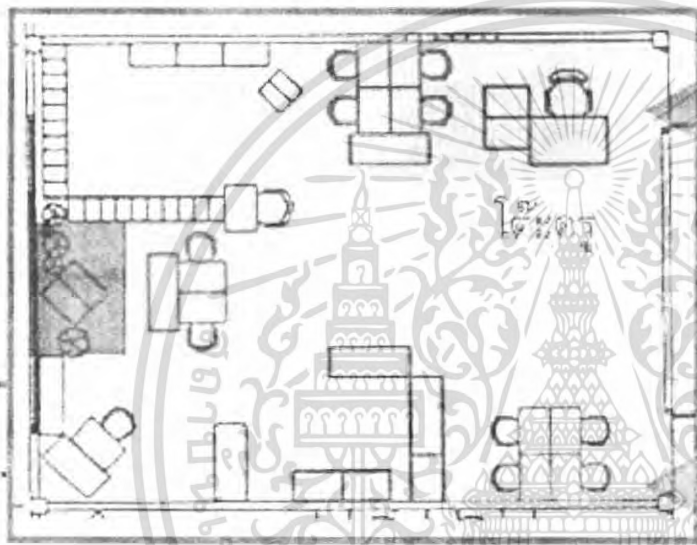

ภาพที่ 2.13 แสดงแบบแปลนชั้น 2 ประกอบด้วย ห้องเรียน และห้องน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องน้ำจัดเป็นส่วนแยกออกมาจากห้องเรียน ขนาด 6.00 x 8.00 ม. คิดเป็นพื้นที่ 48 ตร.ม. มีความสูง 3.00 ม. เป็นลักษณะห้องน้ำแบบเปิดโล่ง อยู่ในอาคารเรียนระดับชั้นอนุบาล ภายในห้องน้ำจัดแบ่งพื้นที่แยกออกเป็นส่วนอ่างล้างหน้า 3 ชุด และบัสสาวะชาย 3 ชุด ส่วนโถส้วมแยกเป็น 2 มุม มุมละ 3 ชุด และส่วนพื้นที่อาบน้ำอก 2 มุม โดยก่อกั้นสูงเป็นอ่างเก็บน้ำขนาด 1.00 x 2.00 x 06.00 ม.

ส่วนของพื้นห้องน้ำปูกระเบื้อง แล้วปูทับด้วยแผ่นยางกันลื่นปูต่อกันเต็มพื้นที่ภายในห้องน้ำ ผนังห้องน้ำกรุกระเบื้องสูงถึงระดับ 2.00 ม. เหนือขึ้นไปเป็นผนังทาสี ด้านบนผนัง 2 ด้านมีช่องแสงบานเกล็ดกระจกฝ้า ด้านละ 2 ชุด ชุดละ 4 บาน ฝ้าเพดาน T-BAR ยิปซัมบอร์ด

- มุมแบบฝึกหัด 1.8 ตร.ม.
- มุมเกมการศึกษา 1.7 ตร.ม.
- มุมวิทยาศาสตร์ 2.4 ตร.ม.
- มุมคอมพิวเตอร์ 1 ตร.ม.
- มุมประสบการณ์ 3.9 ตร.ม.
- มุมศิลปะ 2.45 ตร.ม.

ภาพที่ 2.14 แสดงแบบแปลนห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล ขนาด 6.00 X 8.00 ม.

ภายในห้องเรียนมีการติดตั้ง ระบบระบายอากาศ ระบบส่องสว่างใช้ชุดหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ กล่องละ 2 หลอด ติดตั้งในห้องเรียนห้องละ 4 ชุด เครื่องเรือนภายในห้องเรียน ประกอบด้วย ตู้เก็บกระเป๋านักเรียน ชั้นเก็บงาน และตู้เก็บอุปกรณ์ต่างๆ มีขนาด 0.30 x 2.00 x 1.20 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.6 ตร.ม. โต๊ะทำงาน ตรวจงาน ของครู ขนาด 0.60 x 1.00 x 0.75 ตร.ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.6 ตร.ม. และตู้เก็บเอกสารของครู ขนาด 0.40 x 1.00 x 1.00 ม. คิดเป็นพื้นที่ 0.4 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.5 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลเพลินพัฒนา

สถานที่ตั้ง: 33/39 ถ.สวนผัก หมู่ 17 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170

ปรัชญา และรูปแบบการเรียนการสอน :

หลักสูตรและแนวการสอนของโรงเรียนเพลินพัฒนามุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว พัฒนาความสามารถ ทักษะ พื้นฐานการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม มีความภูมิใจ ในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ โรงเรียนเพลินพัฒนามีวิธีการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการ และเทคนิควิธีที่หลากหลายศาสตร์แต่ละวิชาจะได้รับการสังเคราะห์ เพื่อให้เขาได้ เรียนรู้้อย่างเหมาะสมกับวัย เช่น สนุกในวัยอนุบาล ชวนสืบค้นในวัยประถม ทำทายในวัยมัธยมต้น โดยเน้นการเรียนรู้วิชาการผสมผสานกับการพัฒนา ทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยมุ่งหวัง **ที่จะสร้างคนดีของสังคมไทยที่เป็นคนเก่งของสังคมโลก** เป้าหมายในการพัฒนานักเรียน:

1. นักเรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเอง มีสัจจะ ขยัน กตัญญู ประหยัด เมตตาและ ให้อภัย อดทนอดกลั้น เสียสละ และปฏิบัติตามศาสนาที่ตนนับถือ
2. นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและสามารถสร้างองค์ความรู้ที่นำไปปฏิบัติ ให้เกิดผลจริง
3. นักเรียนมีภาวะผู้นำ ผู้ตาม ใช้กระบวนการกลุ่ม มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม
4. นักเรียนมีความรู้ ความคิด การตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่ต้องการ ชัดเจน มีทักษะและ ศักยภาพในการจัดการ การนำเสนอ รวมทั้งสามารถปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์
5. นักเรียนรักการอ่าน การเขียน และใช้ภาษาไทยในการอ่านเขียนได้อย่างดี
6. นักเรียนมีกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีทักษะการคิด วิเคราะห์ การสร้างปัญญา และการใช้เหตุผล
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทยเป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิต และ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
8. นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างดี
9. นักเรียนใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้ ประมวลความรู้และสร้างสรรค์ได้
10. นักเรียนมีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะกรรมการบริหารโรงเรียน

คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย

คณะกรรมการอำนวยการวิทยาลัยสงฆ์

ผู้อำนวยการโรงเรียน

คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยสงฆ์

แบบที่ ๑๐๐

วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา

สงขลา

ฝ่ายการศึกษา

ฝ่ายพัฒนากิจการ

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

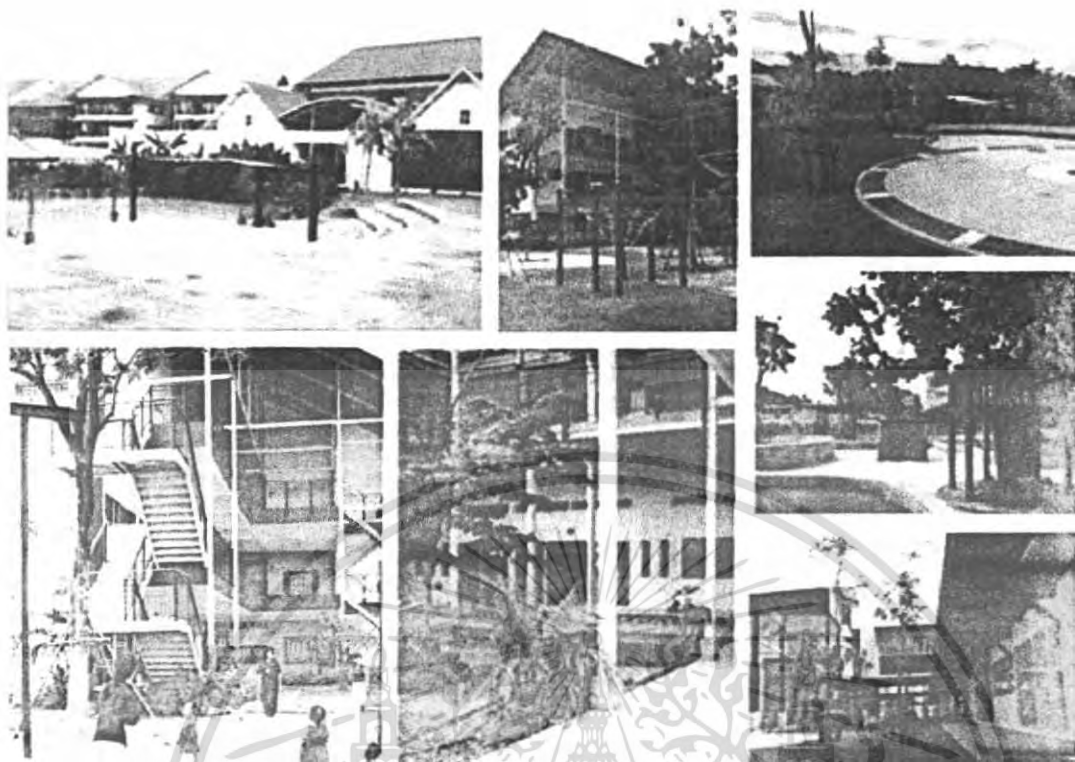
สงขลา

สงขลา

สงขลา

สงขลา

ภาพที่ 2.15 แสดงบรรยากาศภายในบริเวณโรงเรียนเพลินพัฒนา

2.3.1.6 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลข้างเผือก

สถานที่ตั้ง : 59 ลาดพร้าว 124 เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

ปรัชญา และรูปแบบการเรียนการสอน :

เรียนรู้ผ่านกระบวนการที่หลากหลาย

1. ฝึกจิตใจให้สงบ เพื่อให้เกิดพลังแห่งความคิดผ่านศิลปะ ดนตรี บทกวี การเคลื่อนไหว และการแสดง
2. สร้างนิสัยที่ดีงามผ่านวิถีการดำเนินชีวิตในโรงเรียนฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้เหมาะสมกับวัย
3. ส่งเสริมให้เป็นนักคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติและนำเสนอผลงานได้อย่างสร้างสรรค์
4. พัฒนาสติปัญญา ความสามารถรอบด้าน ทั้งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา ธรรมชาติศึกษา ฯลฯ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก
5. เสริมสร้างร่างกายให้เติบโตแข็งแรงอย่างมีบุคลิกภาพ

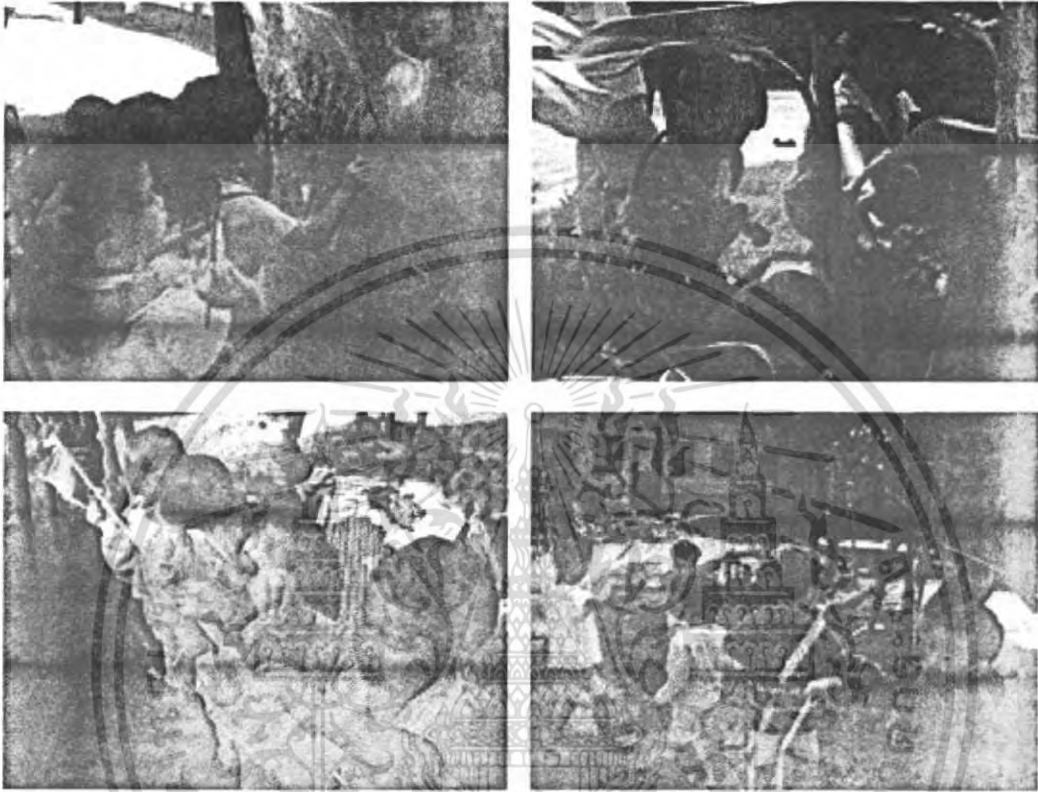
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะการดำเนินการ และจำนวนนักเรียน :

เปิดสอนระดับชั้นเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาล

อายุ 1 1/2 - 6 ขวบ

จำนวนนักเรียน 25 คน ต่อ 1 ห้องเรียน

ภาพที่ 2.16 แสดงบรรยากาศภายในบริเวณโรงเรียนอนุบาลข้างเผือก

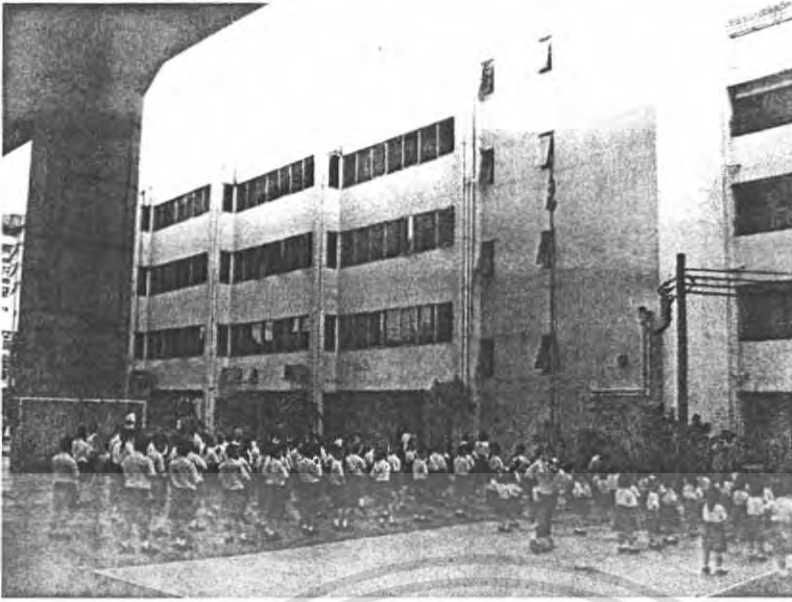
2.3.1.7 กรณีศึกษาโรงเรียนสมาคมสตรีไทย

สถานที่ตั้ง : 62 ถ. เพชรบุรี แขวง/เขต ราชเทวี จ. กรุงเทพฯ 10400

ปรัชญา และรูปแบบการเรียนการสอน :

Project approach, ผสมผสานกับหลักสูตรการเรียนการสอนแบบต่างๆ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child center) เพื่อให้เกิดรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับเด็กมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.17 แสดงบรรยากาศสถานกิจกรรม เข้าแถว เคารพธงชาติ

ลักษณะของห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล :

ห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล มีขนาดห้อง 6.00 X 8.00 ม. คิดเป็นพื้นที่ 48 ตร.ม. ความสูงของห้องเรียน 2.60 ม. เป็นห้องก้ออริทั้ง 4 ด้าน ด้านหน้าห้องเป็นระเบียงทางเดิน กว้าง 2.50 ม. ใช้เป็นส่วนรับประทานอาหารกลางวันของเด็ก ประตูทางเข้า-ออก ป็นประตูบานไม้ ติดตั้งชิดขอบผนัง 2 บาน ผนังติดด้านที่ติดระเบียง เป็นกระจกบานเกล็ด ผนังด้านข้างในห้องเรียนเป็นผนังทึบ มีบอร์ดติดผนังด้านข้างทั้ง 2 ด้าน เพื่อแสดงผลงานนักเรียน ผนังด้านหลังห้องเป็นหน้าต่างกระจกบานเปิด พื้นห้องเรียนปูหินขัด ผนังทาสี

ภาพที่ 2.18 แสดงบรรยากาศห้องเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายในห้องเรียนมีการติดตั้ง ระบบระบายอากาศ ระบบส่องสว่าง ใช้ชุดหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ กล่องละ 2 หลอด ติดตั้งในห้องเรียนห้องละ 6 ชุด เครื่องเรือนภายในห้องเรียน ประกอบด้วย ตู้เก็บกระเป๋านักเรียน ชั้นเก็บงาน และตู้เก็บอุปกรณ์ ต่างๆ แต่ละตู้มีขนาด 0.25 x 0.25 x 0.90 ม. โต๊ะทำงาน ตรวจงาน ของครู ขนาด 0.60 x 1.00 x 0.75 ตร.ม. ภายในห้องประกอบด้วยมูมต่างๆ เช่น มูมศิลปะ มูมประสบการณ์ มูมของเล่น มูมการศึกษา

ภาพที่ 2.19 แสดงบรรยากาศกระเบื้องหน้าห้องเรียน

ลักษณะของห้องเรียนศิลปะ :

ภาพที่ 2.20 แสดงบรรยากาศห้องเรียนศิลปะ

ห้องเรียนศิลปะ มีขนาดห้อง 6.00 X 8.00 ม. คิดเป็นพื้นที่ 48 ตร.ม. ความสูงของห้องเรียน 2.60 ม. เป็นห้องก่ออิฐทั้ง 4 ด้าน มีกลุ่มโต๊ะเรียนอยู่กลางห้อง รอบห้องเป็นตู้เก็บอุปกรณ์ และผลงานศิลปะของเด็กนักเรียน ผนังทุกด้านติดบอร์ดแสดงผลงานนักเรียน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของห้องเรียนภาษาอังกฤษ :

ภาพที่ 2.21 แสดงบรรยากาศห้องเรียนภาษาอังกฤษ

ภายในห้องเรียน ติดเครื่องปรับอากาศ มีกระดาน White board ยาว 4 ม. ภายในห้องเรียน มีมุมหนังสือภาษาอังกฤษ และอุปกรณ์การสอนภาษาอังกฤษต่างๆ

ภาพที่ 2.22 แสดงบรรยากาศห้องนอนกลางวัน

ใช้ห้องเรียนดนตรี เป็นห้องนอนกลางวันสำหรับเด็กอนุบาล ภายในเป็นพื้นที่โล่งติดเครื่องปรับอากาศ มีห้องน้ำอยู่ภายใน เด็กจะนำที่นอน และผ้าห่มมาเองจากบ้าน โดยจะมีครู ปูที่นอนให้ โดยที่นอนจะมีขนาด 1.20 x 0.60 ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร และองค์ประกอบโครงการ

3.1 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

แบ่งประเภทผู้ใช้โครงการออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 ผู้ให้บริการ

ได้แก่บุคคลต่างๆ แบ่งตามประเภทการใช้พื้นที่ได้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนบริหาร ส่วนการศึกษา และส่วนบริการ ดังนี้

- ฝ่ายบริหาร
- ครูประจำชั้น และครูพิเศษ
- ฝ่ายบริการ

3.1.2 ผู้รับบริการ

- เด็กนักเรียน
- ผู้ปกครอง
- ผู้มาติดต่อต่างๆ

3.1.1 ผู้ให้บริการ

สายการบริหาร และอัตรากำลังบุคลากรโรงเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ชมเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 อัตรากำลัง และพฤติกรรมบุคลากรของโรงเรียน

ตำแหน่ง	จำนวนคน	หน้าที่
ผู้อำนวยการ	1	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าของโครงการ - รับผิดชอบการบริหารงานโรงเรียนทั้งหมด - ทำหน้าที่ตัดสินใจ เช่นเอกสารอนุมัติต่างๆ - ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
ผู้จัดการ	1	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ - เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการคัดเลือกบุคลากรด้านงบประมาณอื่นๆ
พนักงานฝ่ายประชาสัมพันธ์	2	<ul style="list-style-type: none"> - ทำหน้าที่เป็นส่วนต้อนรับผู้ปกครองที่มารับส่ง นักเรียน และผู้ที่มาติดต่อกับงาน
พนักงานฝ่ายบัญชีและการเงิน	2	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้รับผิดชอบทางด้านบัญชี เก็บรักษาเอกสาร - ตรวจสอบเอกสารการบัญชี ทั้งรายรับ และรายจ่าย
พนักงานฝ่ายธุรการ	2	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้รับผิดชอบในด้านงานธุรการ - เป็นผู้จัดทำทะเบียนประวัติเด็ก - ทำหน้าที่รับการติดต่อจากผู้ที่มาติดต่อกับโรงเรียน - พิมพ์จดหมายตอบโต้ที่ติดต่อกับโรงเรียน ทั้งจดหมายราชการ และเอกสาร - เป็นผู้ดูแลฝ่ายครุภัณฑ์
ครูใหญ่	1	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้จัดการ กับผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียน - ควบคุม และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติงาน เป็นผู้คอยรับเรื่องเกี่ยวกับเด็กจากครูประจำชั้น และติดต่อกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	จำนวนคน	หน้าที่
ครูประจำชั้น	6	- เป็นผู้ทำหน้าที่ดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กให้ตรงตามนโยบายของโรงเรียน เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับเด็ก และผู้ปกครอง
ครูผู้ช่วย	6	-เป็นผู้ช่วยเหลือดูแลเด็ก และห้องเรียน แบ่งเบาภาระครูประจำชั้น
ครูพลละ	1	-เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนกีฬา และการออกกำลังกายให้แก่เด็กนักเรียน - นำนักเรียนออกกำลังกายในตอนเช้า - เป็นเจ้าหน้าที่ครูภัณฑ์ประจำฝ่ายธุรการ
ครูดนตรี	1	-เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนขับร้อง เล่นดนตรี การแสดงต่างๆ - เป็นผู้นำเด็กร้องเพลงชาติ และเล่นดนตรีในเวลาเช้าแถวตอนเช้า
ครูสารสนเทศ	1	- เป็นครูที่คอยควบคุมดูแลเด็กขณะดูภาพยนตร์ - เป็นผู้ดูแลห้องอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน อิเล็กทรอนิกส์
ครูศิลปะ	2	- เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาศิลปะ - เป็นผู้นำในการจัดนิทรรศการศิลปะ - เป็นผู้ตกแต่งสถานที่ในงานโอกาสพิเศษต่างๆ - เป็นผู้ดูแลห้องศิลปะ
ครูห้องสมุด	2	- เป็นครูที่คอยควบคุมดูแลเด็กขณะเด็กเข้ามาใช้ห้องสมุด - เป็นผู้ดูแลห้องสมุด - เล่านิทาน และแสดงละครหุ่นมือให้เด็กฟัง
ครูพยาบาล	1	- เป็นผู้ดูแล ให้การรักษาเบื้องต้น แก่เด็กที่บาดเจ็บ หรือไม่สบาย - จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย และสุขภาพของเด็ก - เป็นผู้ดูแลห้องพยาบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเผยแพร่ต่อผู้อื่น และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	จำนวนคน	หน้าที่
นักโภชนาการ	1	- เป็นผู้ควบคุมดูแลการคิดรายการอาหารสำหรับเด็ก การจ่าย และประกอบอาหารในแต่ละวัน เพื่อให้ได้คุณประโยชน์ของอาหารตามที่ร่างกายเด็กต้องการ - เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ครูประจำชั้นในการชักจูงและช่วยเหลือเด็กในการรับประทานอาหารที่มีคุณค่า
นักการภารโรง	2	- เป็นผู้ดูแลทำความสะอาดทั้งภายใน และภายนอกอาคาร
คนสวน	1	- เป็นผู้ดูแลต้นไม้ และทำความสะอาดพื้นที่ภายนอกอาคาร - เป็นผู้ดูแลแปลงผัก และสวนเลี้ยงสัตว์ของโรงเรียน
พนักงานขับรถ	1	- เป็นผู้ที่ขับรถรับ-ส่งนักเรียนในตอนเช้า และตอนเย็น - ดูแลตรวจเช็ค ทำความสะอาด และซ่อมบำรุงรถโรงเรียน
แม่ครัวและผู้ช่วยแม่ครัว	2	- เป็นผู้จัดซื้อ เตรียม และประกอบอาหาร - ดูแลทำความสะอาดจานชาม เครื่องครัว และห้องครัว - เป็นผู้ส่งอาหาร และเก็บจานชาม เมื่อเด็กรับประทานอาหารเสร็จ
พนักงานรักษาความปลอดภัย	1	- ดูแลตรวจตราความเรียบร้อยภายในโรงเรียน - ตรวจสอบคนที่ จะเข้ามาติดต่อภายในโรงเรียนในเวลากลางวัน ด้านหน้าโรงเรียน คบคุมการสัญจรภายใน และโดยรอบโรงเรียน
รวม	37	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และธุรการ

- ผู้อำนวยการ ทำงานภายในห้องผู้อำนวยการ

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ
- 07.30 น. เดินตรวจตราดูแลความเรียบร้อยภายในโรงเรียน สลับกับนั่งทำงานสลับกับนั่งทำงานประจำ
- 12.30 น. – 13.30 น. พักรกลางวัน รับประทานอาหาร
- 13.30 น. – 16.30 น. ทำงานในช่วงบ่าย
- 16.30 น. เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ทำงานภายในห้องธุรการ

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ
- 07.30 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะภายในห้องธุรการ อาจมีการประชุม
- 12.30 น. – 13.30 น. พักรกลางวัน รับประทานอาหาร
- 13.30 น. – 16.30 น. ทำงานในช่วงบ่าย
- 16.30 น. เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี และการเงิน ทำงานภายในห้องธุรการ

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ
- 07.30 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะภายในห้องธุรการ อาจมีการประชุม
- 12.30 น. – 13.30 น. พักรกลางวัน รับประทานอาหาร
- 13.30 น. – 16.30 น. ทำงานในช่วงบ่าย
- 16.30 น. เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ทำงานภายในห้องประชาสัมพันธ์

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ
- 07.30 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะภายในส่วนประชาสัมพันธ์บริเวณ ส่วนพักรคอย เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง และผู้มาติดต่อกับทางโรงเรียน
- 12.30 น. – 13.30 น. พักรกลางวัน รับประทานอาหาร
- 13.30 น. – 16.30 น. ทำงานในช่วงบ่าย
- 16.30 น. เชื้อนชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา

- ครูประจำชั้น

07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เห็นชื่อที่ห้องธุรการ เก็บของ (กรณีเป็นครูเวร จะยื่นรอรับเด็กบริเวณ โถงรับส่งเด็ก และดูแลความเรียบร้อยของเด็กในบริเวณสนามเด็กเล่น) กรณีที่ไม่ได้เป็นครูเวร จะเตรียมการเรียนการสอนที่โต๊ะภายในห้องเรียน

08.00 น. คุมเด็กให้เข้าแถว และดูแลเด็กในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง พาเด็กเข้าห้องเรียน หรือห้องเรียนกิจกรรมพิเศษต่างๆ ดูแลความเรียบร้อย และอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่เด็กภายในห้องเรียน และช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่เด็ก

10.00 น. – 10.30 น. ดูแลเด็กขณะเด็กรับประทานอาหารว่าง

11.30 น. – 12.00 น. ดูแลเด็กขณะเด็กรับประทานอาหารกลางวัน

12.00 น. – 14.00 น. ดูแลเด็กทำกิจกรรมส่วนตัว ดูแลเด็กนอนกลางวัน รับประทานอาหารกลางวัน และประเมินผลการเรียนของเด็ก

14.00 น. – 14.30 น. ดูแลเด็กขณะเด็กรับประทานอาหารว่าง

14.30 น. – 15.30 น. ดูแล และสอนเด็กในช่วงบ่าย

15.30 น. – 16.30 น. คอยส่งเด็กให้แก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่เป็นครูเวรเวลาเลิกเรียน หรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่ได้เป็นครูเวรจะทำการประเมินผลการเรียนเด็กภายในห้องเรียน

16.30 น. เห็นชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- ครูพลະ

07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เห็นชื่อที่ห้องธุรการ เก็บของ (กรณีเป็นครูเวร จะยื่นรอรับเด็กบริเวณ โถงรับส่งเด็ก และดูแลความเรียบร้อยของเด็กในบริเวณสนามเด็กเล่น

08.00 น. – 9.00 น. ดูแลเด็กในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง นำเด็กออกกำลังกาย บริหารหน้าเสาธง

09.00 น. – 12.30 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะภายในห้องธุรการ เมื่อถึงชั่วโมงเรียนพลະจัดเตรียมอุปกรณ์พร้อมคอยนักเรียนที่ลานกิจกรรม สอนกีฬา กายบริหาร และกิจกรรมเข้าจังหวะให้แก่นักเรียน

12.30 – 14.00 น. รับประทานอาหารกลางวันและประเมินผลการเรียนของเด็ก

14.00 น. – 15.30 น. ดูแล และสอนเด็กในช่วงบ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของโรงเรียนบ้านหนองบัว อ.เมือง จ.ขอนแก่น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 15.30 น. – 16.30 น. คอยส่งเด็กให้แก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่ เป็นครูเวรเวลาเลิกเรียน ในกรณีที่ ไม่ได้เป็นครูเวร จะทำการประเมินผลการเรียนเด็ก
- 16.30 น. เช็นชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- **ครูศิลปะ**

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เช็นชื่อที่ห้องธุรการ เก็บของ (กรณีเป็นครูเวร จะยืนรอรับเด็กบริเวณ โถงรับส่งเด็ก และดูแลความเรียบร้อยของเด็กในบริเวณ สนามเด็กเล่น
- 08.00 น – 9.00 น. ดูแลเด็กในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง
- 9.00 น. – 11.30 น. นั่งทำงาน และเตรียมการเรียนการสอนประจำโต๊ะภายในห้องศิลปะ เมื่อถึงชั่วโมงเรียน จัดเตรียมอุปกรณ์ศิลปะ และสอนศิลปะ โดยจะมีการสอดแทรกวิชาการเข้าไปด้วย เช่น การวาดภาพในหัวข้อต่างๆที่เกี่ยวกับบทเรียน มีการเรียนทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน
- 12.30 – 14.00 น. รับประทานอาหารกลางวันและประเมินผลการเรียน จัดแสดงผลงานของเด็ก และเตรียมการเรียนการสอนในช่วงบ่าย
- 14.00 น. – 15.30 น. ดูแล และสอนเด็กในช่วงบ่าย
- 15.30 น. – 16.30 น. คอยส่งเด็กให้แก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่ เป็นครูเวรเวลาเลิกเรียน ในกรณีที่ ไม่ได้เป็นครูเวร จะทำการประเมินผลการเรียนเด็ก
- 16.30 น. เช็นชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- **ครูดนตรี**

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เช็นชื่อที่ห้องธุรการ เก็บของ (กรณีเป็นครูเวร จะยืนรอรับเด็กบริเวณ โถงรับส่งเด็ก และดูแลความเรียบร้อยของเด็กในบริเวณ สนามเด็กเล่น
- 08.00 น – 9.00 น. ดูแลเด็กในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง นำเด็กเล่นดนตรี และร้องเพลงชาติ สวดมนต์
- 9.00 น. – 11.30 น. นั่งทำงาน และเตรียมการเรียนการสอนประจำโต๊ะภายในห้องดนตรี เมื่อถึงชั่วโมงเรียน จัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องดนตรี และสอนร้องเพลง และเต้นรำ อาจสอดแทรกวิชาการไปด้วย เช่น การเคาะจังหวะเป็นตัวเลข การร้องเพลงภาษาอังกฤษง่าย ๆ

- 12.30 น. – 14.00 น. รับประทานอาหารกลางวันและประเมินผลการเรียน และเตรียมการเรียนการสอนในช่วงบ่าย
- 14.00 น. – 15.30 น. ดูแล และสอนเด็กในช่วงบ่าย
- 15.30 น. – 16.30 น. คอยส่งเด็กให้แก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่เป็นครูเวรเวลาเลิกเรียน ในกรณีที่ไม่ได้เป็นครูเวรจะทำการประเมินผลการเรียนเด็ก
- 16.30 น. เซ็นชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- ครูสารสนเทศ

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เซ็นชื่อที่ห้องธุรการ เตรียมอุปกรณ์เครื่องเสียงที่ใช้ในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง เป็นผู้ดูแลสื่อการสอนต่างๆ ตรวจสอบ และรับยืม-คืน อุปกรณ์ต่างๆ แก่ครูที่ต้องการใช้งาน
- 08.00 น. – 09.00 น. ดูแลเครื่องเสียง และกิจกรรมหน้าเสาธง
- 9.00 น. – 11.30 น. นั่งทำงาน และเตรียมการเรียนการสอนภายในโต๊ะประจำภายในห้องสารสนเทศ เมื่อถึงชั่วโมงที่เด็กจะมาดูการ์ตูน หรือสารคดีให้ความรู้ จะต้องเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ และดูแล ให้ความรู้แก่เด็ก
- 12.30 – 14.00 น. รับประทานอาหารกลางวันและประเมินผลการเรียน ตรวจเช็คดูแลอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน
- 14.00 น. – 15.30 น. ดูแล และสอนเด็กในช่วงบ่าย
- 16.30 น. เซ็นชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- ครูพยาบาล

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เซ็นชื่อที่ห้องธุรการ
- 08.00 น. – 09.00 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะประจำภายในห้องพยาบาล ดูแลให้การรักษาเบื้องต้น แก่เด็กที่เจ็บป่วยไม่สบาย
- 12.30 น. – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. – 16.30 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะประจำภายในห้องพยาบาล ดูแลให้การรักษาเบื้องต้น แก่เด็กที่เจ็บป่วยไม่สบาย
- 16.30 น. เซ็นชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- **ครูห้องสมุด**

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เข้าชื่อที่ห้องธุรการ
- 08.00 น. – 09.00 น. นั่งทำงานประจำโต๊ะประจำภายในห้องสมุด ดูแลเด็กที่มาใช้บริการห้องสมุดเมื่อถึงชั่วโมงห้องสมุด โดยการอ่านหนังสือให้ฟัง เล่านิทาน แสดงละครหุ่นมือ ซ้อมแฉมหนังสือ
- 12.30 น. – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 14.00 น. – 15.30 น. ดูแล และสอนเด็กในช่วงบ่าย
- 16.30 น. เข้าชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ

- **แม่ครัว และผู้ช่วย**

- 07.00 น. – 07.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เข้าชื่อที่ห้องธุรการ เปลี่ยนชุดพนักงาน (วัตถุประสงค์ในการประกอบอาหารจะซื้อเข้ามาเลยจากตลาด)
- 07.30 น. – 10.00 น. ประกอบอาหารว่าง เตรียมเครื่องปรุงอาหารกลางวัน
- 10.00 น. – 10.30 น. เสริฟอาหารว่างให้แก่เด็ก รวเก็บและ ทำความสะอาดจานชาม
- 10.30 น. – 11.00 น. ประกอบอาหารกลางวัน
- 11.30 น. – 12.00 น. เสริฟอาหารกลางวันให้แก่เด็ก รวเก็บและ ทำความสะอาดจานชาม
- 12.00 น. – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน เตรียมอาหารกลางวันให้แก่ครู รวเก็บและ ทำความสะอาดจานชาม
- 13.30 น. – 14.00 น. ประกอบอาหารว่าง
- 14.00 น. – 14.30 น. เสริฟอาหารว่างให้แก่เด็ก รวเก็บและ ทำความสะอาดจานชาม
- 14.30 น. – 16.30 น. เก็บล้างทำความสะอาดครัว คิดเมนูอาหารสำหรับวันพรุ่งนี้
- 16.30 น. เปลี่ยนเสื้อผ้า เข้าชื่อที่ห้องธุรการ เลิกงาน

- **พนักงานทำความสะอาด**

- 06.00 น. – 06.30 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เปลี่ยนชุดพนักงาน
- 07.30 น. – 12.00 น. เปิดห้องเรียน เปิดหน้าต่าง ทำความสะอาดภายใน และบริเวณโรงเรียน
- 12.00 น. – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. – 18.00 น. ทำความสะอาดภายใน และบริเวณโรงเรียน ปิดห้องเรียน
- 18.00 น. เปลี่ยนเสื้อผ้า เลิกงาน

- พนักงานรักษาความปลอดภัย

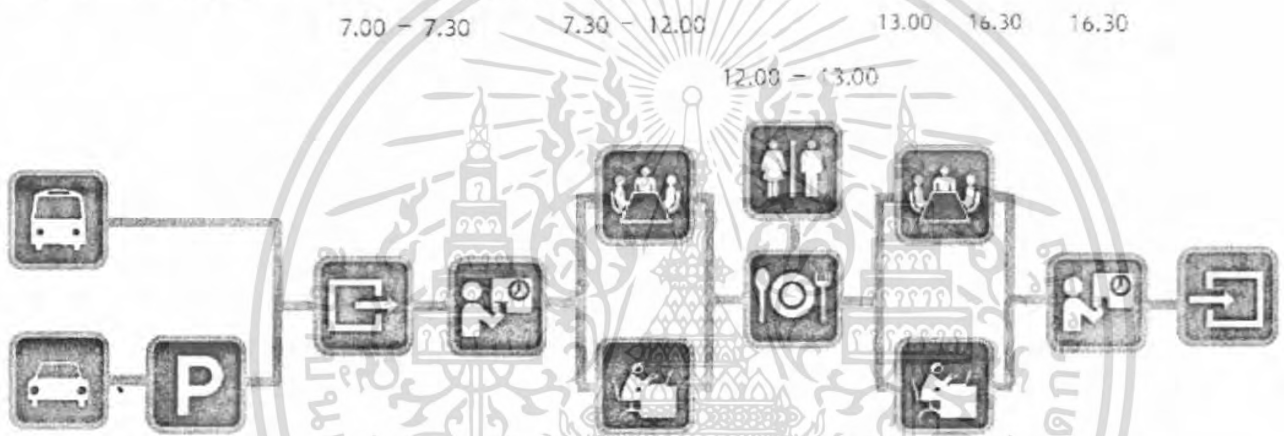
1. ยามโรงเรียน

06.00 น. – 18.00 น. เริ่มมาถึงโรงเรียน เปลี่ยนชุดพนักงาน ดูแลรถผู้ปกครองที่เข้ามาส่งนักเรียนภายในบริเวณโรงเรียน ดูแลรักษาความปลอดภัยในเวลากลางวัน

2. ยามจากบริษัทรักษาความปลอดภัย

08.00 น – 06.00 น. ดูแลรักษาความปลอดภัยในเวลากลางคืน

ภาพที่ 3.1 แสดงพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และธุรการ

ภาพที่ 3.2 แสดงพฤติกรรมครูประจำชั้น

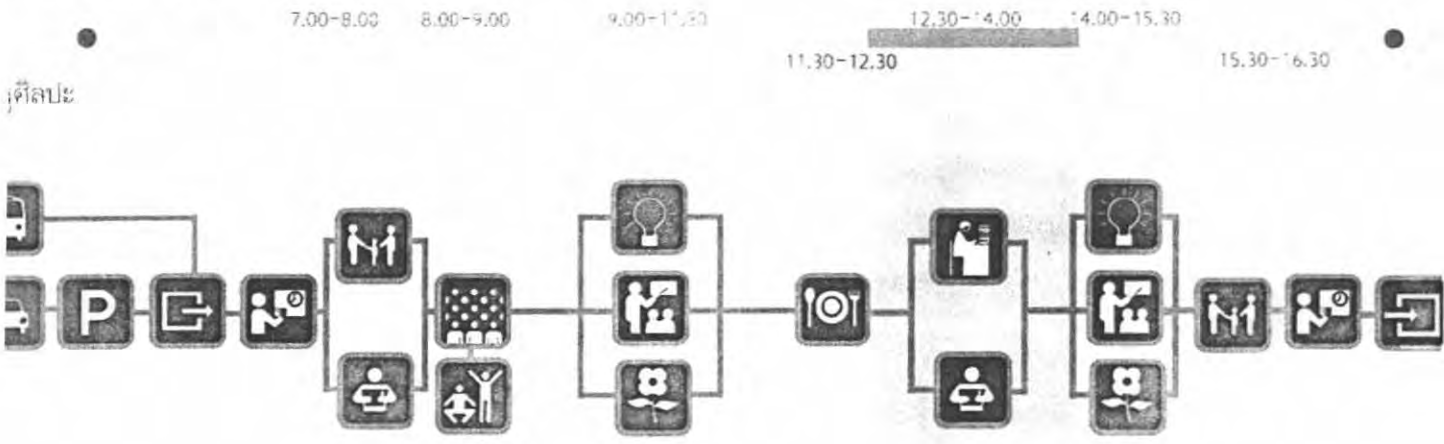
7.00-8.00 8.00-9.00 9.00-10.00 10.30-11.30 12.00-14.00 14.30-15.30

10.00-10.30 11.30-12.00 14.00-14.30

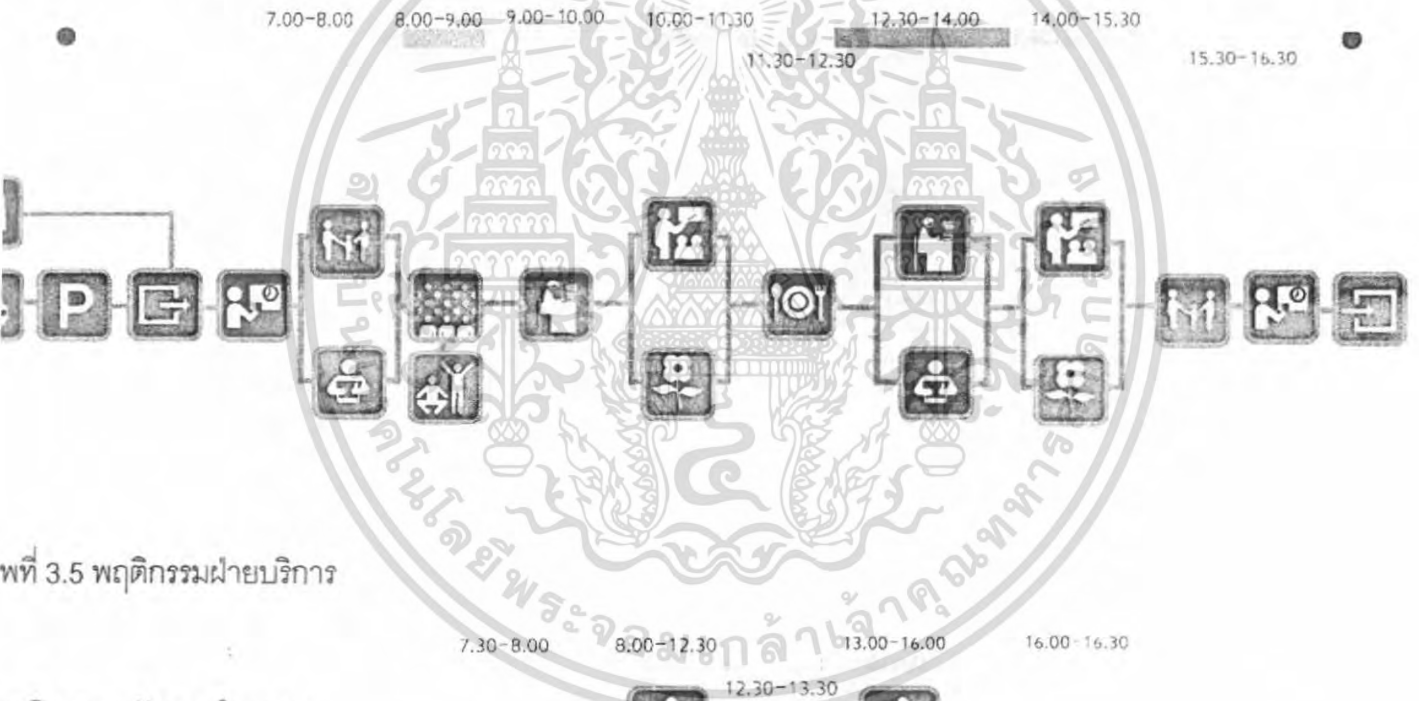

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

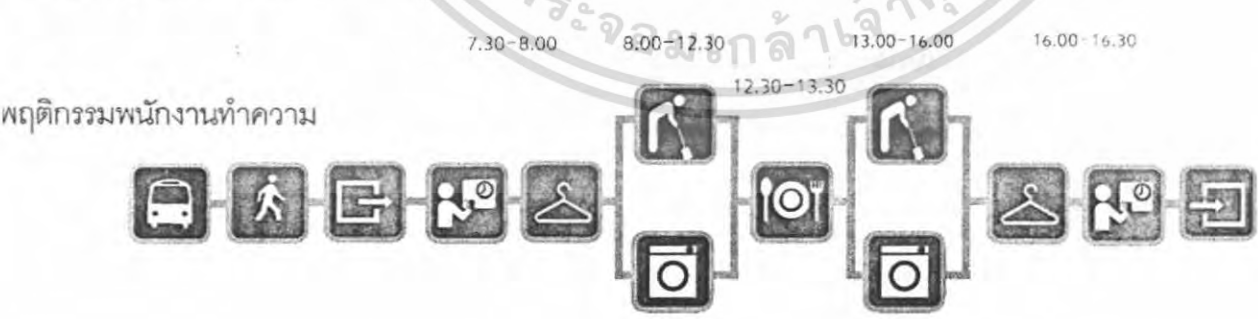
ที่ 3.3 แสดงพฤติกรรมครุศิลปะ

ที่ 3.4 แสดงพฤติกรรมครุกิจกรรมพิเศษ

ที่ 3.5 พฤติกรรมฝ่ายบริการ

พฤติกรรมแม่ครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่สู่สาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องแจ้งถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.2 ผู้รับบริการ

1. ผู้ปกครอง แบ่งเป็น 2 ประเภท

- ผู้ปกครองที่มีเด็กเรียนอยู่ในโรงเรียน จะมาส่งเด็กในตอนเช้า ก่อนเข้าเรียนโรงเรียน หากมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่ต้องปรึกษาครู ก็จะไปพบครูที่ห้องธุรการ เมื่อผู้ปกครองก็จะกลับบ้าน และจะมารับเด็กกลับบ้านในตอนเย็น โดยรอในบริเวณสวนรออาจเดินดูข่าวสารนักเรียน หรือ ผลงานศิลปะของเด็กที่บอร์ดนิทรรศการ ก่อนรับเด็กกลับบ้าน ผู้ปกครองต้องเซ็นรับเด็ก ที่ประชาสัมพันธ์ก่อนทุกครั้ง เพื่อความปลอดภัยของเด็ก

- ผู้ปกครองที่จะนำเด็กเข้ามาเรียนในโรงเรียน เข้ามาภายในโรงเรียนเพื่อสอบถามข้อมูลระเบียบการเข้าเรียน ในบริเวณส่วนประชาสัมพันธ์ อาจมีครูพาเดินชมการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

ตารางที่ 3.2 แสดงพฤติกรรมผู้ปกครอง

เวลา	พฤติกรรม	ส่วนประกอบโครงการ
07.00 น. – 08.00 น.	- ส่งเด็กนักเรียนกับครูเวร - พุดคุย ปรึกษาครูเมื่อมี ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก	- จอดรถบริเวณที่จอดรถ - ส่งเด็กบริเวณจุดรับส่งเด็ก - ปรึกษาครูเกี่ยวกับเด็ก ที่ส่วน พักคอย หรือส่วนรับรอง ภายในห้องธุรการ
15.30 น. – 17.00 น.	- นั่งรอเด็ก - เดินดูผลงานศิลปะของเด็ก - เซ็นรับเด็ก	- จอดรถบริเวณที่จอดรถ - นั่งรอเด็กบริเวณส่วนพักคอย - ดูผลงานเด็กที่บอร์ด นิทรรศการ - เซ็นรับเด็กที่ ส่วน ประชาสัมพันธ์
ไม่กำหนดเวลา	- พบครูประจำชั้น - ชมการแสดงของเด็ก - ชมนิทรรศการศิลปะของเด็ก - ประชุมผู้ปกครอง	- ห้องเรียน - ลานแสดงกลางแจ้ง - โถงนิทรรศการ ,ห้องศิลปะ - ห้องสมาคมผู้ปกครอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผู้มาติดต่อทำธุระ กับทางโรงเรียน

เมื่อมาถึงโรงเรียน จะต้องแจ้งจุดประสงค์การทำธุระก่อนที่จะเข้ามาจอดรถภายในโรงเรียน หลังจากนั้นแจ้งความประสงค์การทำธุระกับฝ่ายประชาสัมพันธ์อีกที ก่อนที่จะได้รับอนุญาตเข้าพบฝ่ายธุรการ หรือฝ่ายอื่นๆ

ตารางที่ 3.3 แสดงพฤติกรรมผู้มาติดต่อทำธุระ กับทางโรงเรียน

เวลา	พฤติกรรม	ส่วนประกอบโครงการ
08.00 น. – 16.30 น.	- ติดต่อสอบถาม	- ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ - เคาน์เตอร์ติดต่อ บริเวณส่วนประชาสัมพันธ์ - ส่วนพัสดุ - ห้องน้ำแขก
	- มาเป็นวิทยากร	- ห้องรับรอง - ห้องน้ำแขก

ภาพที่ 3.6 แสดงพฤติกรรมผู้ปกครอง

ภาพที่ 3.7 แสดงพฤติกรรมผู้มาติดต่อโรงเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เด็กนักเรียนอนุบาล

กิจกรรม และพฤติกรรมของเด็กจะแตกต่างกัน โดยแบ่งตามระดับชั้นการเรียนการสอน ในแต่ละระดับชั้นจะมีการจัดตารางสอนในช่วงที่แตกต่างกัน เพื่อไม่ให้เกิดการทับซ้อนกันของการใช้พื้นที่ แต่เนื้อหาในการเรียนจะเหมือนกัน

ตารางกิจกรรมอนุบาล 1 - 3

08.00 น. – 09.00 น.	เข้าแถวหน้าเสาธง เคารพธงชาติ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ออกกายบริหารประกอบเสียงดนตรี กิจกรรมวงกลม
09.00 น. – 10.00 น.	กิจกรรมภายในห้องเรียน
10.00 น. – 10.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.30 น. – 11.30 น.	เรียนกิจกรรมพิเศษ เช่น ศิลปะ ดนตรี พลละ ห้องสมุด
11.30 น. – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 น. – 14.00 น.	อาบน้ำ นอนกลางวัน
14.00 น. – 14.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
14.30 น. – 15.30 น.	กิจกรรมภายในห้อง หรือกิจกรรมพิเศษ
15.30 น.	เก็บของ กลับบ้าน

หมายเหตุ ตารางกิจกรรมนี้ใช้กับนักเรียนอนุบาล 1 – 3 โดยเนื้อหาจะหนักขึ้นตามระดับชั้นปี ส่วนเนื้อหาในระดับเดียวกันนั้น ในแต่ละห้องต่างกัน โดยเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม และความสนใจของเด็กเพราะ หลักการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้น สอนให้เด็กคิด และเลือกที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยมีครูประจำชั้น และผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลเนื้อหาให้เหมาะสมต่อพัฒนาการ และ เวลาในแต่ละภาคเรียน

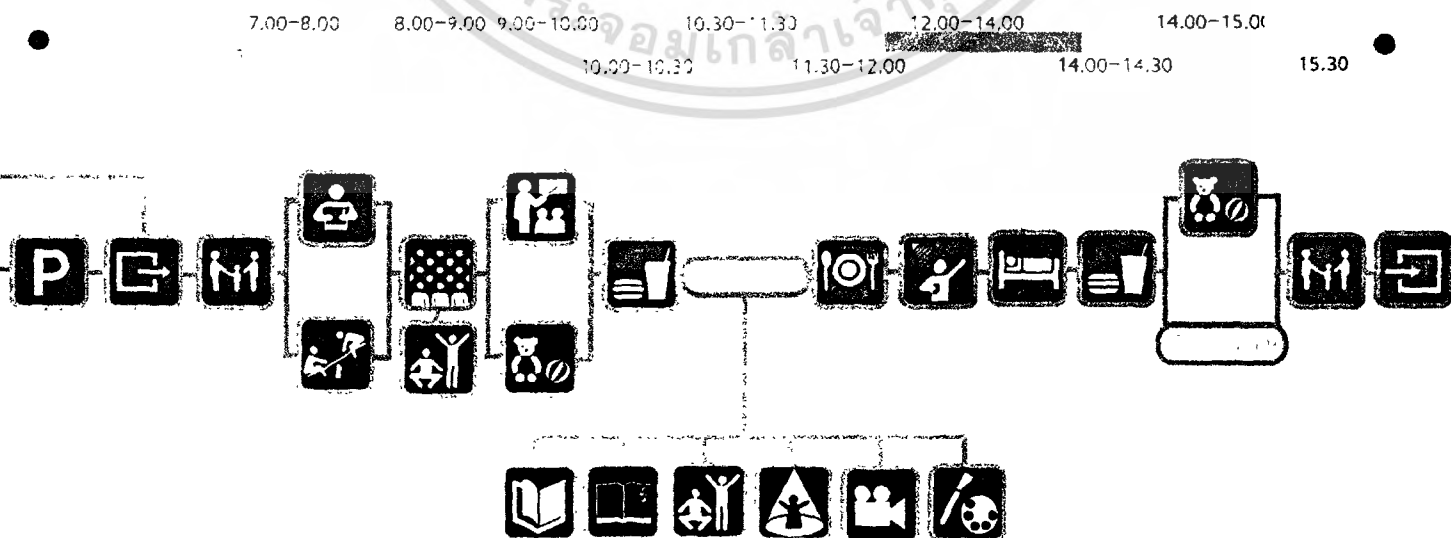
ตารางที่ 3.4 แสดงพฤติกรรมนักเรียนอนุบาล

เวลา	พฤติกรรม	ส่วนประกอบโครงการ
08.00 น. – 09.00 น.	- เข้าแถวหน้าเสาธง	- ลานกิจกรรม
09.00 น. – 10.00 น.	- กิจกรรมภายในห้องเรียน	- ห้องเรียน
	- เล่น	- มุมของเล่น - มุมสมมุติ
	- เรียน	- มุมการศึกษา - มุมศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำมาใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวลา	พฤติกรรม	ส่วนประกอบโครงการ
10.00 น. – 10.30 น.	- รับประทานอาหารว่าง	- ส่วนรับประทานอาหาร
10.30 น. – 11.30 น.	- กิจกรรมพิเศษ	- ห้องต่างๆ
	- เล่นในร่ม	- ห้องเล่น
	- เล่นสมมุติ	- ห้องสมมุติ
	- เรียนศิลปะ	- ห้องศิลปะ
	- เรียนดนตรี	- ห้องดนตรี
		- ลานแสดงกลางแจ้ง
	- เรียนพละ	- ลานกิจกรรม
	- ดูการ์ตูน ,สารคดีส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็ก	- ห้องภาพยนตร์
	- อ่านหนังสือ, ฟังนิทาน, ดูหุ่นละครมือ	- ห้องสมุด
11.30 น. – 12.00 น.	- รับประทานอาหารกลางวัน	- ส่วนรับประทานอาหาร
12.00 น. – 14.00 น.	- อาบน้ำ	- ห้องน้ำ
	- นอนกลางวัน	- ห้องเรียน
15.30 น.	- รวผู้ปกครองมารับ	- ส่วนพักคอย
	- เล่นเครื่องเล่น วิ่งเล่น	- สนามเด็กเล่น

ภาพที่ 3.8 แสดงพฤติกรรมเด็กนักเรียนอนุบาล

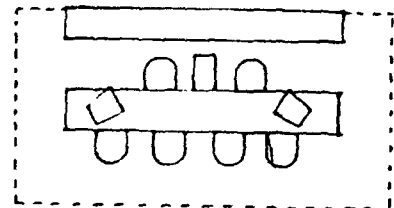
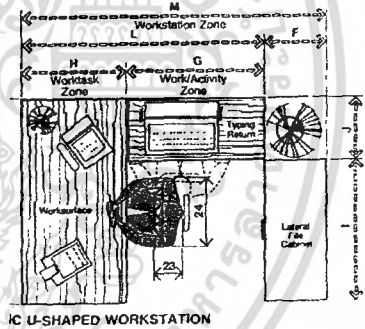

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

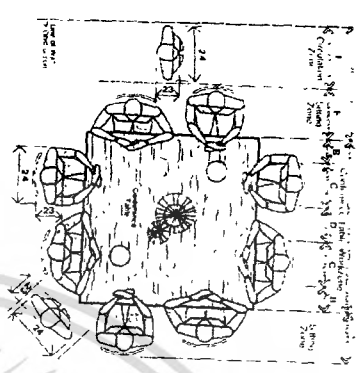
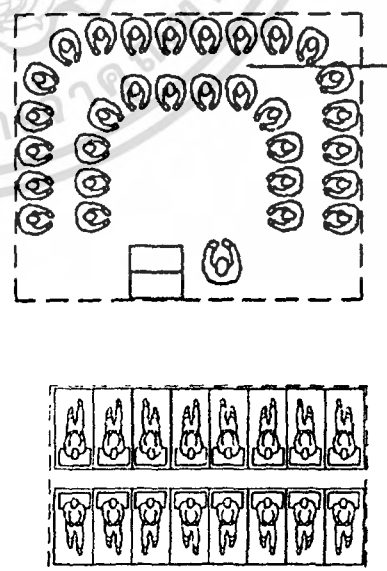
3.2 อุปกรณ์ประกอบพฤติกรรม และพื้นที่ใช้สอย

ตารางที่ 3.5 แสดงอุปกรณ์ประกอบพฤติกรรม และพื้นที่ใช้สอย

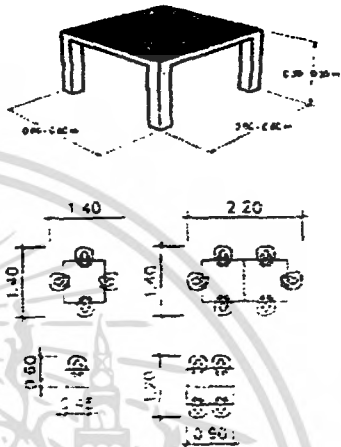
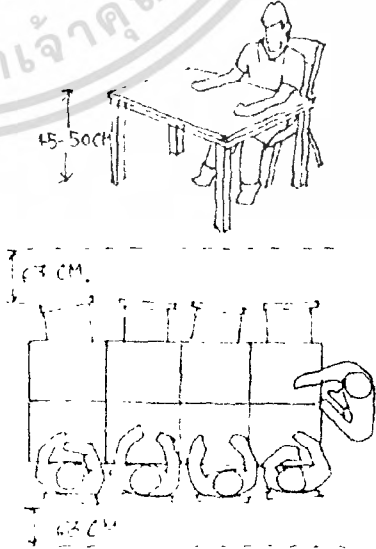
ส่วนประกอบ โครงการ	เวลาใช้	จำนวนคน	พฤติกรรม	อุปกรณ์พื้นที่	พื้นที่รวม
ห้องผู้อำนวยการ	07.30-16.30	ผอ. 1 แขก 2-3	- ทำงาน - รับรองแขก	- พื้นที่ทำงาน ต่อคน 4 ตร.ม. - พื้นที่เก็บเอกสาร 2 ตร.ม. - พื้นที่รับแขก ต่อคน 1 ตร.ม. รวม 3 คน เป็น 3 ตร.ม.	9 ตร.ม.
ห้องธุรการ - บัญชี	07.30-16.30	พนักงาน 4 แขก 2-3	- ทำงาน - รับรองแขก	- พื้นที่ทำงาน ต่อคน 4 ตร.ม. รวม 4 คน เป็น 16 ตร.ม. - พื้นที่เก็บเอกสาร 2 ตร.ม. รวม 3 คน เป็น 6 ตร.ม. - พื้นที่รับแขก ต่อคน 1 ตร.ม. รวม 3 คน เป็น 3 ตร.ม.	24 ตร.ม.
ประชาสัมพันธ์	07.30-16.30	2	- ให้ข้อมูล ผู้ปกครอง - เซ็นชื่อรับเด็ก	- พื้นที่ทำงาน ต่อคน 4 ตร.ม. รวม 2 คน เป็น 8 ตร.ม.	20 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

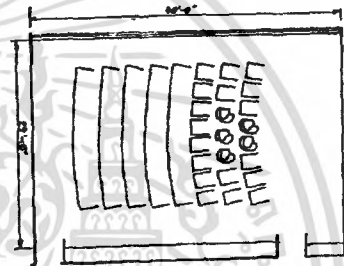
ส่วนประกอบ โครงการ	เวลาใช้	จำนวนคน	พฤติกรรม	อุปกรณ์/พื้นที่	พื้นที่รวม
ห้องประชุม	07.30-16.30	12	-ประชุม	- พื้นที่ต่อคน 1.4 ตร.ม. รวมพื้นที่ วางอุปกรณ์ และเก็บอุปกรณ์ 	30 ตร.ม.
ส่วนพักคอย	07.30-16.30	30	-นั่งพักคอย -รอรับเด็ก	- พื้นที่ใช้งานต่อคน 1.5 ตร.ม.	45 ตร.ม.
ห้องเรียน	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 2	-สอน-เรียน -เล่นตามมุม -นอน	- พื้นที่เรียน ต่อคน 1.2 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 24 ตร.ม. - พื้นที่นอน ต่อคน 0.72 ตร.ม. - พื้นที่มุมกิจกรรมต่างๆ 30 ตร.ม. - พื้นที่ทำงานครู 6 ตร.ม. 	60 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ในเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปยังบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

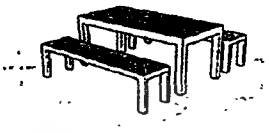
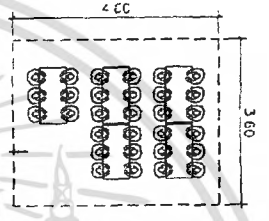
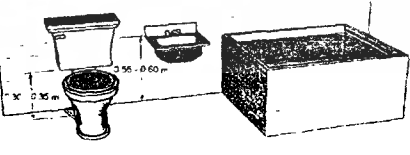
ห้องสมุด	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 2	-อ่านหนังสือ -ฟังนิทาน -ดูละครหุ่นมือ	<ul style="list-style-type: none"> -พื้นที่ต่อคน 1.2 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 24 ตร.ม. -พื้นที่ทำงานบรรณารักษ์ 10 ตร.ม. -พื้นที่เล่านิทาน-ละครหุ่นมือ 10 ตร.ม. -พื้นที่ชั้นวางหนังสือ 10 ตร.ม. 	60 ตร.ม.
ห้องศิลปะ	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 2	-สอน-เรียน -ทำงานศิลปะ -จัดแสดงงาน	<ul style="list-style-type: none"> -พื้นที่ทำงาน ต่อคน 1.8 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 36 ตร.ม. -พื้นที่เก็บของ 10 ตร.ม. -พื้นที่แสดงงาน 4 ตร.ม. -พื้นที่ทำความสะอาด 4 ตร.ม. -พื้นที่ทำงานครู 6 ตร.ม. 	60 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องดนตรี	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 2	-สอน-เรียน -เล่นดนตรี -ร้องเพลง -เต้น	- พื้นที่ใช้งาน ต่อคน 2 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 40 ตร.ม. - พื้นที่วางเครื่องดนตรี 10 ตร.ม. - พื้นที่ทำงานครู 6 ตร.ม.	60 ตร.ม.
ห้องภาพยนตร์	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 1	-ดูการ์ตูน- สารคดี	-พื้นที่นั่งเล่น ต่อคน 1.2 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 24 ตร.ม. -พื้นที่ฉายภาพยนตร์(จอภาพ) 8 ตร.ม. -พื้นที่เก็บอุปกรณ์ 10 ตร.ม. -พื้นที่ทำงานครู 6 ตร.ม.	48 ตร.ม.
ห้องสมุด	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 2	-เล่นสมุด	-พื้นที่เล่น ต่อคน 3 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 60 ตร.ม. -พื้นที่เก็บของ 5 ตร.ม. -พื้นที่เอนกประสงค์ 60 ตร.ม.	120 ตร.ม.
ห้องเล่น	07.30-15.30	เด็ก 20 ครู 2	-เล่นของเล่น	-พื้นที่เล่น ต่อคน 3 ตร.ม. รวม 20 คน เป็น 60 ตร.ม. -พื้นที่ของเล่น 40 ตร.ม.	100 ตร.ม.
ห้องพยาบาล	07.30-15.30	เด็ก 6 ครู 1	-รักษา เบื้องต้น -	-พื้นที่วางเตียง 10 ตร.ม. -พื้นที่วางเครื่องชั่งน้ำหนัก ที่วัด ส่วนสูง 4 ตร.ม. -พื้นที่ทำงานของครู 4 ตร.ม. -พื้นที่ใช้งาน ต่อคน 2 ตร.ม. -พื้นที่ทำความสะอาด 4 ตร.ม.	24 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>ส่วนรับประทานอาหาร</p>		<p>เด็ก 120</p>	<p>- รับประทานอาหาร - ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ - ในระหว่างวัน</p>	<p>- พื้นที่ใช้งาน ต่อคน 1.2 ตร.ม. รวม 120 คน เป็น 144 ตร.ม. - พื้นที่เตรียมอาหาร อ่างล้างมือ ตู้กดน้ำ 20 ตร.ม. - พื้นที่เก็บโต๊ะ 6 ตร.ม.</p> 	<p>170 ตร.ม.</p>
<p>ห้องน้ำ</p>	<p>ตลอดทั้งวัน</p>	<p>เด็ก 20</p>	<p>- ชั้บถ่าย - ล้างหน้า - อาบน้ำ</p>	<p>- สุขภัณฑ์ 1 ที่ ต่อเด็ก 50 คน - บริเวณอ่างล้างมือ 0.35 ตร.ม. ต่อ 1 ที่ - บริเวณชักโครก 0.65 ตร.ม. ต่อ 1 ที่ - บริเวณอาบน้ำ 0.65 ตร.ม. ต่อ 1 ที่ - พื้นที่ 6 ตร.ม. ต่อ เด็ก 20 คน จำนวน 4 ห้อง</p> 	<p>24 ตร.ม.</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.1 ส่วนบริหาร

ส่วนบริหาร				Area Rrquirment
องค์ประกอบโครงการ	พื้นที่ต่อหน่วย (ตร.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (ตร.ม.)	จำนวนหน่วย (ตร.ม.)	พื้นที่ (ตร.ม.)
ห้องผู้อำนวยการ-รับรองแขก	32	1	1	32
ห้องธุรการ และบัญชี	24	4	1	24
ห้องพัสดุ	24	5	1	24
ห้องน้ำครู	15	4	2	30
รวม				110

3.2.2 ส่วนต้อนรับ

ส่วนต้อนรับ				Area Rrquirment
องค์ประกอบโครงการ	พื้นที่ต่อหน่วย (ตร.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (ตร.ม.)	จำนวนหน่วย (ตร.ม.)	พื้นที่ (ตร.ม.)
ส่วนรับส่งเด็ก	30	10	1	30
ส่วนต้อนรับ และพักผ่อน	150	30	1	150
ห้องประชุม	68	18	1	68
ส่วนประชาสัมพันธ์ และ ห้องสังเกตการณ์	20	4	1	20
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด				

3.2.3 ส่วนการศึกษา

ส่วนการศึกษา				Area Rrquiment
องค์ประกอบโครงการ	พื้นที่ต่อหน่วย (ตร.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (คน/ชม.)	จำนวนหน่วย (ชม.)	พื้นที่ (ตร.ม.)
ห้องเรียน	65	15	6	390
ห้องสมุด	60	15	1	60
ห้องศิลปะ	60	15	1	60
ห้องเล่น	96	15	1	96
ห้องดนตรี	60	15	1	60
ห้องสมมุติ	100	15	1	100
ห้องภาพยนตร์	36	15	1	36
ห้องน้ำ	20	30	6	120
รวม				922

3.2.3 ส่วนบริการ

ส่วนบริการ				Area Rrquiment
องค์ประกอบโครงการ	พื้นที่ต่อหน่วย (ตร.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (คน/ชม.)	จำนวนหน่วย (ชม.)	พื้นที่ (ตร.ม.)
ห้องพยาบาล	27	6	1	27
ส่วนรับประทานอาหาร	144	60	1	144
ครัว - ส่วนเตรียมอาหาร	30	2	1	30
ส่วนซักล้าง	12	2	1	12
ห้องทานอาหารครู	32	8	1	32
ห้องพักเจ้าหน้าที่	20	4	1	20
ห้องเก็บของ	12	-	1	12
ห้องเครื่องงานระบบ	10	-	1	10
				287

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ในการค้า
 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อสงสัยใดๆ ได้ตลอดเวลา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ระบบสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

4.1 ระบบการใช้แสงภายในอาคาร

4.1.1 ระบบการใช้แสงภายในอาคาร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แสงธรรมชาติ ในประเทศไทยมีแสงสว่างแรงกล้าตลอดปี จะต้องมีการควบคุมหรือกรองแสงให้พอเหมาะเพื่อเป็นการลดความร้อน ควรจะนำเอาแสงธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งเป็นการประหยัดไม่สิ้นเปลืองกับการใช้แสงไฟฟ้า ทั้งแสงในจำนวนพอเหมาะยังทำให้รู้สึกสบายตากว่าแสงไฟด้วย

การออกแบบเพื่อรับแสงธรรมชาติ

สามารถทำได้โดยวิธีพื้นฐานทั่วไป คือ การเปิดช่องเปิด เช่น หน้าต่างและช่องแสงเหนือหน้าต่าง โดยใช้วัสดุที่แสงผ่านได้เช่นกระจก การทำแผงบังแดด เพื่อป้องกันแสงแดดส่องเข้าอาคารโดยตรงอันจะทำให้ร้อนและเกิดความจ้ามากเกินไป

การเปิดช่องที่หลังคาเพื่อให้แสงสว่างเข้ามาในอาคารได้ แต่ไม่ควรจะออกแบบให้แสงส่องเข้ามาโดยตรง (Direct light) เพราะจะทำให้ร้อนและจ้าเกินไป

การตีฝ้าเพดานเพื่อสะท้อนแสงเข้าสู่อาคาร หรือการเลือกสีหรือวัสดุสำหรับเพอร์ริเจอร์ภายในอาคารเพื่อให้มีการสะท้อนแสงน้อยตามต้องการ

2. แสงไฟฟ้า เป็นแสงที่มาจากหลอดไฟฟ้าซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด คือ

2.1 Incandescent Lamp ชนิดของดวงโคมและการกระจายแสง

- direct (การส่องลง)	แสงส่องขึ้น 10%	ส่องลง 90-100%
- indirect (การส่องลง)	แสงส่องขึ้น 90-100%	ส่องลง 10%
- semi - direct	แสงส่องขึ้น 10-40%	ส่องลง 60-90%
- semi - indirect	แสงส่องขึ้น 60-90%	ส่องลง 10-40%
- direct - indirect	แสงส่องขึ้น 40-60%	ส่องลง 40-60%
- general - diffuse	แสงส่องขึ้น 40-60%	ส่องลง 40-60%

2.2 Fluorescent Lamp มีหลายชนิดดังนี้

- standard cool white สีขาวคล้ายหิมะใช้กับโรงงาน ร้านค้า สำนักงาน
- deluxe cool white สีออกปาทางเหลือง ทำให้สีผิวมนุษย์น่าดู
- standard warm white สีออกปาทางเหลืองแจ่มใส
- deluxe warm white สีออกปาทางแดงเรื่อๆ ใช้กับงานแสดงสินค้า ที่ประชุม
- white สีเหลืองอ่อนๆ ใช้กับคลังสินค้าบ้านโรงเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- daylight สีฟ้าอ่อนคล้ายแสงธรรมชาติในเวลากลางวัน ใช้กับบ้าน
- soft white สีชมพูอ่อน ใช้กับทีวี

4.1.2 หลักการจัดแสงสว่างภายในอาคาร

แสงสว่างที่ถูกต้องไม่ใช่ปริมาณความสว่างที่มากเท่านั้น แต่จะต้องมีปริมาณการส่องสว่างที่เพียงพอและปราศจากการสะท้อนเข้าตา และเป็นแสงสว่างจากจุดกำเนิดแสงที่ถูกทิศทางกับกิจกรรมนั้นๆ แสงมิได้ทำให้เกิดเงาเลยนั้นเป็นที่นิยมมากในอดีตและเป็นสิ่งที่ดี แต่ทว่าเงานั้นเป็นส่วนที่ช่วยในการมองเห็นซึ่งวิศวกรผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของแสงสว่างนิยม

ปัญหาของแสงสว่างในเวลากลางวัน คือ การจะทำอะไรเพื่อให้มีแสงหรือการส่องสว่างเพียงพอสำหรับการมองเห็นโดยปราศจากการสะท้อนเข้าตา

การให้แสงสว่างไม่เพียงแต่การมีช่องแสงหรือเปิดหน้าต่าง ครึ่งหนึ่งของปริมาตรของความส่องสว่างขึ้นอยู่กับตกแต่งภายในและสีต่างๆของผนังภายในด้วย

หากด้านหนึ่งของอาคารมีแสงสว่างเข้าด้านเดียวตลอดเวลา จะไม่ทำให้เกิดความสบายแสงที่ส่องมาทางด้านอื่นจะลดปริมาณของแสงที่เข้าตา เพราะกระทบกับผาผนังข้างเคียงหน้าต่างและจะเป็นการดีกว่าถ้าหากแสงเข้าทางด้านข้างเคียงแทนด้านตรงข้าม

ให้พิจารณาถึงสิ่งต่างๆจากการทดลองประกอบ โดยทั่วไปควรจะให้ได้รับแสงจากธรรมชาติของแสงไม่ควรน้อยกว่า 20% ของพื้นที่ห้อง ควรทำสีห้องด้วยสีอ่อนซึ่งจะทำให้ห้องสว่างขึ้น

จัดแสงสว่างโดยไม่ให้เกิดการเคืองตา โดยให้ภายในห้องได้รับแสงแบบจ่ำที่ได้รับโดยตรง เช่น ดวงไฟหน้ารถยนต์จะรบกวนสายตามากที่สุด แสงจ่ำที่เข้าตานอกจากจะเกิดจากปริมาณของแสงที่มากเกินไปในเวลากลางวันแล้ว ยังเกิดจากปริมาณการแตกต่างในความเข้มของแสงในที่ใกล้กันด้วย

จัดปริมาณของแสงสว่างให้เพียงพอและถูกต้องตามชนิดของห้องที่ใช้ เช่น ห้องเขียนแบบต้องการแสงสว่างแตกต่างจากห้องอาหาร ฯลฯ ถ้าให้แสงสว่างเท่ากันหมดทุกห้องย่อมเป็นการไม่ประหยัด บางครั้งอาจเป็นการรบกวน ทำให้เกิดความรำคาญ ทำงานโดยไม่มีประสิทธิภาพ

หลักการใช้แสงไฟ

- ให้แสงสว่างพอเหมาะกับสายตา
- ไม่มีแสงจ้า (Glam) ทั้งแสงจ้าโดยตรงและแสงสะท้อน
- การใช้แสงสว่างอันเกิดจากการให้สี
- การจัดระยะดวงไฟและการเลือกใช้ชนิดของดวงไฟ
- ให้เกิดความรู้สึกตามสภาพของส่วนใช้สอย
- คำนึงถึงความร้อนทำให้ลดขนาดเครื่องปรับอากาศ รวมทั้งประหยัดค่ากระแสไฟฟ้า

4.1.3 การออกแบบไฟฟ้าแสงสว่างภายในอาคาร

แสงสว่างทั่วไป

โดยปกติแสงสว่างทั่วไปสำหรับภายในอาคารจะต้องมีความเข้มสม่ำเสมอทั่วทั้งบริเวณ การที่จะทำได้แสงสว่างที่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับการวางตำแหน่งและเลือกดวงโคมไฟฟ้า ซึ่งในบางกรณีทำได้ยากมาก ความเข้มที่จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเข้มมาก ไม่ควรจะมีค่าสูงกว่าที่มีความเข้มน้อยเป็นเรโซเกินกว่า 2 : 1 หากสามารถทำให้เรโซนี้ใกล้เคียงกันเพียงใดก็เรียกว่าเป็นการให้แสงสว่างที่ดีขึ้น นอกจากนี้จะต้องคิดถึงเรโซของความเข้มดังกล่าว ความเข้มจะต้องได้มาตรฐานสำหรับการใช้ห้องนั้นๆด้วย

ดวงโคมไฟฟ้าบางชนิดสามารถที่จะกระจายแสงได้มาก บางชนิดก็กระจายได้น้อย แบบที่กระจายแสงได้มาก การติดตั้งให้ระยะห่างกันได้มากขึ้น โดยทั่วไปดวงโคมแต่ละแบบทางโรงงานผู้ผลิตจะบอกเรโซของ SPACING/MOUNTING HIGH มาให้ สมมติว่าเรโซนี้ 1 : 1 หมายความว่าหากติดตั้งดวงโคมสูงจากพื้น 2.5 เมตรแล้วระยะห่างระหว่างดวงโคมจะต้องห่างไม่เกินกว่า 2.5 เมตรด้วย หากระยะเกินกว่านี้แล้ว ความเข้มของแสงสว่างที่จะได้รับก็จะไม่อยู่ในเกณฑ์สม่ำเสมอดวงโคมชนิด Indirect สามารถที่จะติดตั้งให้ห่างกว่าพวก Direct เพราะให้แสงสะท้อนขึ้นฝ้าเพดานและสะท้อนแสง เป็นการช่วยให้แสงที่ได้รับสม่ำเสมอมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันความเข้มก็ลดลง เพราะแสงสะท้อนออกมาด้อยกว่าแสงตกโดยตรง

การติดตั้งดวงโคมไฟฟ้า

ในกรณีที่ฝ้าเพดานเรียบ การติดตั้งดวงโคมจะต้องให้ได้ระเบียบ คือ ระยะระหว่างดวงโคมในแถวๆนั้นจึงจะได้รับแสงที่สม่ำเสมอ

ในกรณีที่ไม่มีฝ้าเพดาน มีคานหรือโครงสร้างอื่นๆการติดตั้งดวงไฟควรจะให้เข้ากันได้กับคานหรือโครงสร้างอื่นๆเพื่อความสวยงาม ส่วนจำนวนของดวงโคมใช้ช่วงคานแต่ละช่วง จะต้องคำนึงถึงความเข้มของแสงและความสม่ำเสมอของแสงเป็นสำคัญ

ระบบการใช้แสงภายในอาคาร

ความกว้าง - ห้องยิ่งกว้าง แสงสว่างยิ่งลดลงตามความกว้างของห้อง ห้องมีความกว้าง ย่อมต้องการแสงสว่างมาก ทั้งนี้เพื่อขจัดเงาและความมืดที่เกิดขึ้น แสงสว่างที่จะให้กับห้องต้องมีความเข้มของแสงสม่ำเสมอเท่าๆกัน โดยแบ่งพื้นที่ให้ความสว่างของดวงไฟ

ความสูง - ห้องยิ่งสูง แสงสว่างจะมากขึ้น ความสูงของเพดานห้อง ต้องมีขนาดเท่ากับหรือเกือบเท่ากับ ความสูงของเพดาน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดเงา

แสงสว่างกับความกว้าง - ความสูงของห้อง พิจารณาจากการส่องสว่างโดยตรงและทางอ้อม

การควบคุมแสงสว่าง

การควบคุมแสงตามธรรมชาติภายในอาคาร อาศัยหลักใหญ่ 3 ประการ คือ

1. การเลือกวัสดุนำแสง เช่น มีการใช้กระจกเพื่อควบคุมแสงธรรมชาติบางส่วน หากใช้กระจกที่สามารถตัดแสงได้มาก แสงที่ได้จะลดน้อยลงตามส่วน

2. การบังแสง โดยการทำกันสาด ติดม่านหน้าต่าง ติดลูเวอร์ หรือทำบาโคนีชั้นบนให้ยื่นออกไปเหนือหน้าต่าง หรือปลูกต้นไม้บริเวณเพื่อบังแสงแดดโดยตรง เป็นต้น

3. การเลือกสีหรือวัสดุสำหรับเฟอร์นิเจอร์ภายในอาคารหรือสีของฝ้าเพดาน และผนังภายใน เพื่อให้มีการสะท้อนแสงมากน้อยตามต้องการ ใช้สีที่ป้องกันการสะท้อน และใช้สีด้านไม่เป็นมันเงา

4. กันสาดหรือชายคา การยื่นกันสาดออกไปจากขอบหน้าต่างจะช่วยลดแสงจ้าที่ไม่ต้องการ แต่ถ้ายื่นออกไปมากขึ้นเท่าใดก็จะทำให้แสงภายในลดลง ในกรณีที่มีกันสาด (โดยเฉพาะประเทศไทย) ควรเปิดช่องแสงให้เต็มทั้งสองของด้านขาวได้เพดาน ทาสีอ่อนเพื่อให้สะท้อนได้ดี โดยทางโรงเรียนมีการเปิดแสงที่หน้าต่าง ผนังทาสีอ่อนทำให้ห้องสว่าง ช่องแสงมีมากกว่า 20% การวางตำแหน่งของดวงโคมมีความสม่ำเสมอ

4.2 ระบบการป้องกันเสียงภายในอาคาร

ระบบเสียงจัดได้ว่ามีความสำคัญต่ออาคารและโครงสร้างที่ติดเกี่ยวกับการออกแบบ ตกแต่งอาคารและระบบการจัดสภาวะแวดล้อมอื่นๆ การวางผังที่สมบูรณ์จะต้องไม่ละเลยในเรื่องนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารประเภทห้องประชุม โรงแรมรพท โรงเรียนดนตรี

เสียงรบกวนโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1. เสียงจากภายนอกอาคาร เช่น เสียงรถที่วิ่งผ่าน เสียงรบกวนจากเครื่องปรับอากาศ เสียงเครื่องยนต์ เรือ รถยนต์ เครื่องบิน และเสียงอื่นๆที่มีต้นกำเนิดจากภายนอกอาคาร

2. เสียงรบกวนจากภายในอาคาร เช่น เสียงจากลิฟท์ ครัว ห้องดนตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.1 การแก้ปัญหาเสียงรบกวนจากภายนอก

1. ตัวอาคารควรอยู่ห่างจากถนนใหญ่ ทางรถไฟ สนามบิน และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ
2. การวางผังงานโดยแบ่งแยกอาคารออกเป็นประเภทต่างๆ เช่น แยกย่านพักที่อยู่อาศัย ออกจากย่านอุตสาหกรรม ตัวอาคารซึ่งจำเป็นอยู่ในย่านจ่อแจควรป้องกันโดยการติดกระจก 2 ชั้น ติดเครื่องปรับอากาศ
3. ผนังอาคารควรเป็นผนังหนาเพื่อช่วยลดเสียง
4. ทำฉากกันระหว่างตัวอาคารกับต้นกำเนิดเสียง
5. ปลุกต้นไม้เป็นแนวบังทิศทางของเสียง

4.2.2 การแก้ปัญหาเสียงรบกวนภายใน

1. แยกห้องที่ต้องการความเงียบให้ห่างจากต้นเสียงรบกวน เช่น ห่างจากลิฟท์ ห้องครัว ห้องน้ำ ฯลฯ
2. บุผนังด้วยวัสดุดูดซับเสียง เช่น ไม้คอร์ก หรือทำเป็นผนัง 2 ชั้น เว้นช่องว่างภายใน โดยตีฝ้าด้วยวัสดุกันเสียง บุรอยต่อต่างๆด้วยสก็กลาด ฯลฯ
3. บุปื้นด้วยวัสดุดูดซับเสียง เช่น พรม กระเบื้องยาง
4. การทำฝ้าเพดาน ถ้าเป็นชนิดแขวนควรให้มีจุดแขวนน้อยที่สุด วัสดุที่ใช้แขวนควรยืดหยุ่นได้ เช่น เส้นลวด ไนลอน
5. หลังคาควรมีช่องว่างระหว่างฝ้ากับเพดาน หรือทำเป็นหลังคา 2 ชั้น ผนังหรือหลังคาทั่วไปมีประสิทธิภาพในการสะท้อนเสียงอยู่แล้ว ถ้าทำเป็น 2 ชั้นจะลดเสียงได้อีก

4.2.3 การจัดระบบเสียงในห้อง

ห้องที่มีความจำเป็นในการออกแบบเพื่อให้มีระบบเสียงที่ดี ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องดนตรี ห้องประชุม ซึ่งในการออกแบบห้องเหล่านี้ ต้องคำนึงถึง

- การสะท้อนเสียง
- การกลืนเสียง
- การกระจายของเสียง

4.3 ระบบกระแสลม การระบายอากาศ และการปรับอากาศ

4.3.1 กระแสลม (AIR FLOW)

คืออากาศที่เคลื่อนไหลผ่านร่างกาย ซึ่งจะกล่าวถึงแต่ลมเย็นที่ช่วยให้ร่างกายถ่ายเทความร้อน การเกิดกระแสลมหรือการเคลื่อนไหลของอากาศในที่ทั่วไปนั้นเกิดขึ้นได้จาก

- ความแตกต่างของความกดอากาศ
- ความแตกต่างของอุณหภูมิ

เมื่อลมพัดผ่านอาคาร มันจะพัดโอบรอบอาคาร ทำให้เกิดความกดอากาศสูงและต่ำ โดยทั่วไปเขตที่มีความกดอากาศสูงคือส่วนที่ลมพัดมาปะทะกับผนัง ส่วนที่มีความกดอากาศต่ำซึ่งอาจเรียกได้ว่า Wind Shadow คือลมในเขตด้านหลังอาคาร

ลมที่พัดผ่านห้องเกิดจากอากาศที่ถูกบังคับให้ผ่านช่องเปิดด้วยความกดอากาศสูง และผ่านช่องเปิดอีกด้านสู่ความกดอากาศต่ำกว่าเหมือนกับลมทั่วไป อากาศภายในอาคารก็เช่นเดียวกัน คือ จะไหลจากที่ที่มีความกดอากาศสูงสู่ที่ที่มีความกดอากาศต่ำ ทำให้เกิดลมอ่อนๆ ภายในอาคารซึ่งทำให้ร่างกายสบายขึ้น

ความแตกต่างของอุณหภูมิ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเคลื่อนไหลของอากาศเหมือนกัน แต่โดยธรรมชาติจะเกิดเป็นส่วนน้อย กระแสลมจึงเกิดความกดอากาศที่ต่างกันมากกว่าอุณหภูมิที่ต่างกัน ถ้ามีช่องทางของลมอยู่ทางด้านเดียวของห้องในทิศทางที่รับลมก็จะไม่เกิดผลอันใด เพราะผนังด้านตรงข้ามกับหน้าต่างทางลมเข้านั้นเป็นเหมือนเขื่อนบังลมอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดบริเวณความกดอากาศสูงในอาคาร และถ้าห้องนั้นอยู่ตรงกันข้ามกับด้านที่รับลมก็จะเกิดบริเวณความกดอากาศต่ำ

เพื่อที่จะให้เกิดการถ่ายเทของอากาศ (ลม) จะต้องออกแบบให้เกิดบริเวณความกดอากาศสูงและความกดอากาศต่ำต่อเนื่องกัน ที่สำคัญก็คือ จะต้องมีส่วนช่องทางเข้าทางด้านบริเวณความกดอากาศสูงและช่องทางออกด้านความกดอากาศต่ำ

อัตราการความเร็วลมที่พัดผ่านร่างกาย

0.8	พุดต่อวินาที	ไม่รู้สึกล
0.8-1.6	พุดต่อวินาที	รู้สึกสบายโดยไม่รู้ว่ามีลมมาปะทะ
1.6-3.3	พุดต่อวินาที	รู้สึกสบายโดยรู้ว่ามีลม

ในที่ๆมีอุณหภูมิสูงมาก อาจต้องการแรงลมขึ้นกว่านี้ สถานที่บางแห่ง เช่น สำนักงาน โรงพยาบาลต้องกำหนดแรงมากขึ้นกว่านี้ เพราะแรงลมทำให้กระดาศปลิวได้ไม่เหมาะสมกับที่ทำงานคนไข้ในโรงพยาบาลไม่ต้องการแรงลม ห้องเรียนและสำนักงานที่ต้องการความเหมาะสม

ของกระแสลมในขนาดที่ให้ความสบาย ควรให้กระแสลมพัดผ่านศีรษะในเวลานั่งประมาณ 1.20 เมตรจากพื้นห้อง ระดับโต๊ะจะได้รับลมบ้างเพียงเล็กน้อย

ความกว้างของช่องเปิด (OPENING : HOW LARGE)

การออกแบบช่องเปิดของห้อง นอกจากจะให้ลมผ่านเข้าห้องแล้วจะต้องจัดให้มีทางลมออกจากห้องด้วย หรืออีกนัยหนึ่งคือ ให้เกิดการเคลื่อนไหวของอากาศ ทำให้มีการระบายอากาศ การมีช่องเปิดแต่ในด้านตรงกันข้ามกับทางลมเข้ามาในห้อง เพราะผนังที่ปิดตันในด้านตรงกันข้ามกับทางลมเข้าจะเป็นเสมือนฉากบังลม และเกิดความกดอากาศสูงภายในห้องบริเวณใกล้ผนัง การออกแบบทั่วไปในปัจจุบันมักจะนึกถึงแต่ทางลมเข้า แต่ขาดทางออกที่เพียงพอทำให้ไม่ได้รับความสบายในห้องเท่าที่ควร เพื่อจะได้ลมจำนวนมากที่สุดจะต้องจัดทางลมออกในทิศทางตรงกันข้ามในมีขนาดเท่ากับทางลมเข้าซึ่งช่องเปิดกว้างเต็มที่สำหรับการถ่ายเทอากาศที่คิดถึงความเร็วในการเคลื่อนที่ของลมในที่ๆต้องการกระแสลมแรง เพื่อช่วยให้เย็นขึ้นจะต้องมีทางลมออกใหญ่และกว้างกว่าทางลมเข้า

การระบายอากาศภายในห้องที่ดีจะต้องสร้างสรรคขนาดห้องให้กว้างใหญ่โล่งโถงและมีทางลมผ่านโดยสะดวก (CROSS VENTILLATION)

ทิศทางการลม (AIR FLOW PATTERN)

เพื่อที่จะให้เกิดความเย็นสบาย เราจึงต้องให้อากาศพัดผ่านรอบๆร่างกาย แต่บางเวลาเป็นการยากที่จะบังคับทิศทางการลมให้ผ่านสูงหรือเหนือศีรษะไป เช่น หน้าต่างบานพลิกบังแดด จะบังคับทิศทางการลมให้พัดขึ้นเพดานแทนที่จะพัดลงสู่พื้น ลมที่พัดขึ้นเพดานเหมาะสำหรับฤดูหนาว เพราะมันจะพัดอากาศเย็นและบริสุทธิ์เข้ามาผสมกับอากาศภายในห้องก่อนที่จะวกลงสู่เบื้องล่าง แต่ในฤดูร้อนลมควรพัดผ่านร่างกายโดยตรงเลย ฉะนั้นการจัดทิศทางของกระแสลมจึงมีความสำคัญมาก

ทิศทางของกระแสลมจะเกิดขึ้นได้โดยช่องทางเข้า ซึ่งช่องทางเข้าของอากาศนี้ก็มิหน้าก็เหมือนกับหัวฉีดน้ำ เพราะจะสามารถบังคับทิศทางให้ลมสูงขึ้นสู่เพดานหรือต่ำลงสู่พื้น รวมทั้งพัดไปทางซ้ายหรือทางขวาได้ อากาศจะเคลื่อนที่ผ่านตลอดห้องไปตามที่บังคับโดยทางเข้าทั้งนี้ไม่ต้องคำนึงถึงทางออกเลย อย่างไรก็ตามถ้าบังคับทิศทางของลมพัดขึ้นสู่เพดานและมีช่องทางออกไปในทิศทางตรงกันข้ามที่พื้นลมจะพัดขึ้นเพดานอยู่แน่นอนแล้วจึงพัดลงสู่พื้นออกไปในช่องทางที่หลัง

สรุประบบกระแสลม

1. อากาศจะไหลจากแหล่งความกดอากาศสูงสู่ความกดอากาศต่ำที่ใกล้เคียงซึ่งทำให้เกิดลมอ่อนภายในห้อง
2. เพื่อที่จะให้เกิดการถ่ายเทที่ดีที่สุดของอากาศภายในห้อง จะต้องมีช่องทางลมออกเท่ากับช่องทางลมเข้า
3. ช่องทางลมออกที่ใหญ่กว่าทางลมเข้าจะเพิ่มความเร็วของลม
4. ทิศทางของลมมิได้เกิดขึ้นจากตำแหน่งของช่องทางลมออก
5. ตำแหน่งและชนิดของทางเข้าสามารถบังคับทิศทางของลมผ่านห้องได้

ผนัง partition ตู้ ฯลฯ จะเป็นส่วนที่เปลี่ยนทิศทางของลมผ่านห้องได้ ส่วนที่ไม่ได้รับลมจะร้อนและอับ ที่ผนังกันห้องจึงต้องมีบานเปิด เช่น ประตู บานเกล็ด แรงลมจะมากที่สุดเมื่อช่องทางลมเปิดทางลมเข้าและทางลมออกตรงกันและไม่มีเครื่องกีดขวาง อาคารแคบตันจะมีทางระบายลมดีกว่าอาคารลึก

การปลูกต้นไม้ในบริเวณใต้อาคาร จะมีผลต่อทิศทางลมสามารถทำให้ลมเบนเข้าอาคารได้มากขึ้น หรือลดจำนวนลมที่ผ่านเข้าอาคาร แต่อย่างไรก็ดีต้นไม้จะทำให้ลมที่พัดผ่านเข้าไปในอาคารเย็นขึ้นและสามารถทำให้ทิศทางลมภายในอาคารเปลี่ยนไป ต้นไม้ที่อยู่ทางด้านลมออกของอาคารจะมีผลต่อกระแสลมเพียงส่วนน้อยหรือไม่มีเลย นอกจากต้นไม้เหล่านั้นจะอยู่ในที่ซึ่งกั้นขวางทางลมออก ชนิดของต้นไม้อาจจะเป็นต้นไม้สูง ที่บสูง พุ่มไม้ สนปาล์ม รั้วต้นไม้ ฯลฯ ดังนั้นการจัดสวนปลูกต้นไม้ นอกจากจะทำให้สวยงาม ช่วยบังแดด เพิ่มความรื่นรมย์ ให้ความสบายแก่ผู้อยู่อาศัยภายในอาคาร ทำให้ส่วนพักผ่อนภายนอกอาคารสดชื่นน่าอยู่ ตำแหน่งและขนาดต้นไม้ยังช่วยทำให้ลมพัดผ่านเข้าอาคารได้ตามที่ต้องการ

4.3.2 การระบายอากาศ

คือ การเปลี่ยนเอาอากาศเก่าภายในห้องออกไป และมีอากาศใหม่เข้ามาแทนที่ การออกแบบอาคารในเขตร้อนชื้น ถ้าไม่ใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ช่วย เช่น พัดลม เครื่องปรับอากาศ ก็ต้องคำนึงถึงการถ่ายเทอากาศตามวิถีธรรมชาติให้มากที่สุด และให้ลมพัดผ่านเข้ามาในห้องโดยรอบร่างกายผู้อยู่อาศัย เพื่อเพิ่มความสบายให้แก่ร่างกาย ทำให้ร่างกายได้รับอากาศบริสุทธิ์จากภายนอกห้อง ช่วยลดความร้อนและความชื้น ประเทคในเขตร้อนชื้นนี้ส่วนใหญ่ต้องการลมตลอดทั้งปี แม้ในประเทศเขตอบอุ่นก็ต้องการกระแสลมในหน้าร้อนเช่นเดียวกัน การออกแบบช่องเปิดในตัวอาคารจึงมีความสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะให้ผู้อยู่อาศัยได้รับความสบาย

การระบายอากาศภายในอาคารเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะเมืองไทยเป็นเมืองในเขตร้อนชื้น ถ้าไม่มีการระบายอากาศที่ดีแล้วภายในอาคารจะมีความอบอ้าว ความชื้นมากหรือน้อยเกินไป ซึ่งเป็นสิ่งที่รบกวนผู้ใช้อาคารเป็นอย่างมาก การระบายอากาศโดยทั่วไปมีอยู่ 2 วิธี คือ

1. โดยธรรมชาติ พยายามเปิดอาคารให้อากาศถ่ายเทสะดวก
2. โดยเครื่องปรับอากาศ ใช้แบบควบคุมการถ่ายเทของอากาศ ไม่จำเป็นต้องเปิดอาคาร

การระบายอากาศทางปล่อง

การระบายอากาศทางปล่องเป็นระบบการระบายอากาศชนิดหนึ่งซึ่งอาศัยการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของอากาศ ระบบนี้นำมาใช้เพื่อช่วยในการระบายถ่ายเทอากาศ สำหรับในที่ๆแออัดไม่มีบริเวณที่ว่างทางลมเข้าและออก ในที่ๆต้องการความเป็นส่วนตัว ในที่ๆไม่สามารถมีช่องเปิดกว้าง เช่น ในแถบเมืองร้อนแห้งแล้ง ซึ่งมีแสงแดด อันร้อนแรง ต้องทำกำแพงปิดหนาป้องกันความชื้น หรือการมีฝุ่นในอากาศมาก ทำให้ต้องการช่องเปิดเพียงเล็กน้อย แต่ก็ยังต้องการระบายอากาศในห้องที่ดี ซึ่งวิธีนี้จะต้องทำช่องเปิดในด้านรับลมเป็นการป้องกันฝุ่นได้ดี

ส่วนประกอบที่สำคัญของระบบนี้คือ

1. ช่องทางอากาศเข้า
2. บริเวณที่ทำให้อุณหภูมิของอากาศสูงขึ้น
3. ช่องทางอากาศออกซึ่งอยู่ในที่สูง

เมื่ออากาศภายนอกไหลเข้าสู่ภายในอาคารผ่านบริเวณที่ทำอุณหภูมิของอากาศสูงขึ้นอาจใช้เป็น เตาไฟ หีบไฟ หรือเตาผิงจุดไฟเล็กน้อย ความร้อนจะทำให้อากาศขยายตัวบางส่วนและลอยตัวขึ้นสูงอยู่บนอากาศที่มีความหนาแน่นกว่า ดังนั้นอากาศที่เข้ามาจะลอยตัวขึ้นข้างบนออกไปทางปล่อง อากาศภายนอกซึ่งมีความหนาแน่นมากกว่าจะไหลเข้ามาแทนที่ เกิดการหมุนเวียนถ่ายเทอากาศภายใน

4.3.3 ระบบปรับอากาศ

ระบบปรับอากาศภายในอาคาร

การปรับอากาศ หมายถึง การควบคุมอุณหภูมิ การเคลื่อนไหว ความชื้นและความบริสุทธิ์ของบรรยากาศในเนื้อที่จำกัดที่ใดที่หนึ่ง โดยประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ

- ส่วนอัดอากาศหรือเพิ่มความดัน (Compressor)
- ส่วนระบายความร้อน (Condensing Unit)
- ส่วนลดความร้อน (Expansion Valve)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ส่วนทำความเย็น (Fan coil unit) สำหรับเครื่องขนาดเล็กและ (Air Handling unit) สำหรับเครื่องขนาดใหญ่

หลักการทำความเย็นโดยทั่วไป

ประกอบด้วย วงจรน้ำยา ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งมีความดันสูง อีกส่วนหนึ่งมีความดันต่ำ ส่วนระบายความร้อนจะอยู่ในส่วนที่มีความดันสูง และส่วนที่ทำความเย็นอยู่ในภาคที่มีความดันต่ำ โดยมีคอมเพรสเซอร์คั่นอยู่ระหว่างภาคที่มีความดันต่ำไปยังภาคที่มีความดันสูง และลิ้นความดันจะอยู่ระหว่างภาคที่มีความดันสูงไปยังภาคที่มีความดันต่ำ

น้ำยาก่อนที่จะผ่านลิ้นความดันจะมีสภาพเป็นของเหลวที่มีความดันสูง เมื่อผ่านลิ้นลดความดันแล้วจะแปรสภาพเป็นละอองน้ำที่มีความดันต่ำ และจะระเหยกลายเป็นไอไปพร้อมทั้งดูดความร้อนเข้ามา ทำให้ส่วนที่ทำความเย็นมีอุณหภูมิต่ำลง

ตัวกลางที่ทำหน้าที่รับความร้อนจากส่วนที่ทำความเย็นสำหรับการปรับอากาศคือ ลมและน้ำ เช่นเดียวกับตัวกลางที่ช่วยระบายความร้อนออกจากส่วนที่ระบายความร้อนจะเป็นลมหรือน้ำก็ได้ "ตัวกลาง" นี้จะเป็นตัวกำหนดข้อแตกต่างระหว่างระบบปรับอากาศชนิดต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

- Window type (แบบติดตั้งหน้าต่าง)

- Spilt type (แบบแยกส่วน) เครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน (Spilt type) เป็นแบบแยกส่วนเป่าลมเย็น (Fan coil) ออกจากเครื่องระบายความร้อน (Condensing unit) ระบบนี้เสียงไม่ดัง แต่การติดตั้งยุ่งยากกว่า จะต้องคำนึงถึงการเดินท่อระหว่าง fan coil กับ Condensing unit ที่สำคัญคือจะต้องมีท่อน้ำทิ้งจาก fan coil ด้วย มีขนาด 1-50 ตัน เป็นแบบที่นิยมใช้มากที่สุด

- Chiller System ชนิดระบายความร้อนด้วยอากาศเรียกว่า Air Cooled Water Chilled Water System (แบบเครื่องชนิดทำน้ำเย็น)

ระบบปรับอากาศที่เลือกใช้ในโครงการ

ระบบปรับอากาศแบบแยกส่วน เหตุที่เลือกใช้ระบบปรับอากาศแบบ Spilt type

1. เป็นระบบปรับอากาศเดี่ยวไม่แยกออกจากศูนย์กลางควบคุมอากาศเฉพาะห้อง เด็กอนุบาลมีความต้านทานโรคต่ำหากใช้ระบบศูนย์กลางอาจทำให้เชื้อโรคกระจายไปตามช่องลมสูห้องต่างๆได้

2. อาคารโครงการแบ่งพื้นที่ส่วนต่างๆเป็นห้องปิดขนาดเล็ก

3. เป็นเครื่องปรับอากาศซึ่งแก้ปัญหาในกรณีที่ไม่สามารถนำเครื่องของเครื่องปรับอากาศมาติดตั้งใกล้สถานที่ปรับอากาศได้ โดยการแยกเอาส่วนระบายความร้อน (CONDENSING

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

UNIT) ไปไว้นอกห้องเนื่องจากเป็นส่วนที่มีเสียงดัง เครื่องส่งลมเย็นในห้องจะได้ยินเพียงลมและเสียงน้ำยาฉีดเล็กน้อย

ตำแหน่งที่ติดตั้ง

- เครื่องส่งลมเย็นในห้องตลาดโดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ แบบแขวนและแบบตั้งพื้น ในการพิจารณาแหล่งที่ตั้งของเครื่องส่งลมเย็นนั้นต้องพิจารณาแหล่งที่ตั้งของเครื่องระบายความร้อนควบคู่ไปด้วย คือ ควรจะให้ระยะห่างของเครื่องทั้งสองอยู่ใกล้กัน (โดยเฉลี่ยประมาณ 6 เมตร เป็นอย่างมาก) ท่อน้ำยา ท่อน้ำทิ้ง จะต้องสามารถเดินได้สะดวก ควรจะอยู่ใกล้กับแหล่งจ่ายไฟฟ้าด้วย

- เครื่องระบายความร้อนตำแหน่งของเครื่องควรอยู่ใกล้กับเครื่องส่งลมเย็น เป็นตำแหน่งที่ลมจะระบายความร้อนเข้าและออกจากเครื่องได้โดยสะดวก

การติดตั้ง

เนื่องจากการติดตั้งแอร์แบบแยกส่วนนี้ต้องสัมพันธ์กับที่ตั้งของเครื่องเป็นอย่างมาก ดังนั้นเรื่องการติดตั้งทั่วไปสามารถสรุปเป็นข้อๆได้ดังนี้ คือ

1. เครื่องส่งลมเย็นและเครื่องระบายความร้อนอยู่ใกล้กัน (โดยเฉลี่ย 6 เมตร)
2. เครื่องส่งลมเย็น (FAN COIL UNIT) อยู่ในตำแหน่งที่ส่งลมได้ดี ท่อน้ำยา ท่อน้ำทิ้งเดินได้สะดวกสวยงาม สามารถซ่อม - บริการได้ง่าย
3. เครื่องระบายความร้อน (CONDENSING UNIT) อยู่ในบริเวณที่สามารถเคลื่อนไหวได้โดยสะดวก อยู่ในที่ที่เสียงจากเครื่องไม่ดังรบกวน ไม่เกะเกะ สามารถซ่อมบริการได้ง่าย

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อดี - ข้อเสียของเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน

ข้อดี	ข้อเสีย
1. สามารถมีขนาดของความเร็วให้เลือกหลายขนาดตามต้องการ	1. สำหรับห้องกว้างหรือมีหลายห้องจะทำให้เกิดการเดินท่อตัวนำยุ่งยาก และถึงแม้จะแยกชุดก็จะยุ่งยากต่อการหาที่ติดตั้งหน่วยระบายความร้อน
2. ไม่มีเสียงรบกวนมากเหมือนแบบหน้าต่าง	2. การเดินท่อยาวมากๆทำให้สิ้นเปลืองและเกิดการเสียดูดของความร้อนสู่ภายในท่อ
3. ติดตั้งได้ง่ายกว่าแบบศูนย์รวม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

4.4.1 แนวทางการจัดบรรยากาศภายในห้องต่างๆของเด็ก

ห้องเรียน

ในห้องเรียนของเด็กจะใช้ทำกิจกรรมและเป็นห้องนั่งเล่นร่วมกัน planning จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเด็กเล็กจะเรียนรู้สภาพแวดล้อมรอบตัว การจัดจึงไม่ควรแออัด เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเคลื่อนไหวไปมาสะดวก และให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดห้องเรียนของตน เพอร์นิเจอร์เป็นแบบลอยตัว เด็กสามารถเคลื่อนย้ายจัดและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

ขนาดของพื้นที่ห้องเรียน สลีย์เปอร์, สกิปเปอร์ และ วิทเทอร์สปูน (Sleeper, Skipper and Witherspoon, 1979) กล่าวว่า "เด็ก 1 คน จะใช้พื้นที่ในการเล่นหรือการทำกิจกรรม ประมาณ 40-60 ตารางฟุตเพื่อความปลอดภัยของเด็กควรจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมให้กว้างพอที่เด็กจะเล่นได้อย่างสะดวกสบาย" เชียราและคาลเลนเดอร์ (Chiara and Callender, 1980) กล่าวว่า "ในห้องเรียนห้องหนึ่งควรมีเด็ก 15-20 คนต่อครู 1 คน และผู้ช่วยครูอีก 1 คน ให้ขนาดห้องเรียนอย่างน้อยที่สุดมีพื้นที่ 700 ตารางฟุต และถ้าได้ห้องที่มีพื้นที่ถึง 1,000 ตารางฟุต จะเป็นห้องเรียนที่มีขนาดเหมาะสม

การจัดห้องเรียนของเด็ก ในห้องต้องเป็นเครื่องเรือนที่ได้สัดส่วนกับร่างกายเด็ก มีความยืดหยุ่นในการจัดห้อง และสร้างพื้นที่ที่สนองประโยชน์ใช้สอย เด็กจะมีพัฒนาและสร้างสรรค์ในทุกๆด้าน

การจัดห้องเรียนจะมีผลทางตรงต่อความประพฤติของเด็กด้วย เช่น ห้องที่จัดเครื่องเรือนให้ชิดผนังหมดทุกด้านจะทำให้เด็กเดินหรืออาจจะวิ่งไปรอบๆห้องนั้นโดยไม่ให้ความสนใจกับกิจกรรมเลย ถ้าในห้องเรียนนั้นมีการวางผังรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆเข้าเป็นพวกเป็นกลุ่ม และวางอยู่ในพื้นที่ที่มีการกำจัดวางเอาไว้อย่างดีแล้ว จะช่วยให้เด็กได้เลือกและลงมือทำกิจกรรมที่เขาเลือกอย่างตั้งใจ การที่จัดพื้นที่ภายในห้องเรียนแบ่งออกเป็นมุมหรือศูนย์การเรียนรู้นั้นจะส่งเสริมให้เด็กได้ค้นหา ศึกษาและตั้งใจทำงานของเขามากขึ้น และทำให้เด็กได้เคลื่อนย้ายจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งได้อย่างคล่องตัว การใช้เครื่องเรือนแบบเคลื่อนที่ได้จะช่วยให้การจัดห้องใหม่ทำได้ง่ายขึ้น ครูสามารถจัดพื้นที่ของกลุ่มเด็กที่ให้ความสนใจกิจกรรมแต่ละประเภท เครื่องเรือนที่ใช้ในการจัดแบ่งพื้นที่เป็นมุมหรือเป็นศูนย์การเรียนรู้ควรใช้ชั้นหนังสือหรือผนังที่มีล้อเลื่อน เครื่องเรือนเหล่านี้ควรสูงไม่เกิน 120 เซนติเมตรหรือมีลักษณะโปร่งโล่งเพื่อครูจะเห็นเด็กได้ทั่วห้อง อุปกรณ์ต่างๆควรวางไว้ในที่เห็นได้ชัดและแยกประเภทไว้ไม่ปะปนกัน เด็กจะเดินไปมาเพื่อเลือกกิจกรรมที่เขาชอบได้อย่างคล่องตัว

เส้นทางสัญจรจะช่วยให้เด็กเคลื่อนย้ายตัวเองจากมุมหนึ่งไปยังอีกมุมหนึ่งของห้องได้อย่างรวดเร็ว ถ้าใช้เครื่องเรือนกันเขตพื้นที่ของกิจกรรมเครื่องเรือนเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดทางสัญจรระหว่างกิจกรรม

เพดาน เดคเกอร์และเดคเกอร์ (Decker and Decker , 1980) กล่าวว่า "เพดานห้องควรสูงประมาณ 10-11 ฟุต ถ้าเพดานสูงเพียง 7 ฟุต จะต่ำเกินไป และเมื่อเพดานต่ำไป ย่อมทำให้เด็กเห็นผู้ใหญ่สูงกว่าปกติ เนื่องจากความสูงของผู้ใหญ่ใกล้เคียงกับเพดาน เพดานห้องเรียนควรมีเพดานสูงเท่ากับเพดานของอาคารทั่วไป

ผนัง ผนังถาวรจะช่วยในการควบคุมเสียง แต่จะทำให้ไม่มีความยืดหยุ่นในการจัดห้อง ควรใช้เครื่องเรือนกันห้องดังที่ได้กล่าวมาแล้วแทนการกันห้องด้วยผนังถาวรจากพื้นจรดเพดาน สีที่ใช้ภายในห้องเรียนควรเป็นสีอ่อนๆ ความน่าสนใจของห้องเรียนนั้นจะถูกตกแต่งด้วยสีสันของอุปกรณ์ งานศิลปะและตัวเด็กเอง สีที่ใช้ควรมีคุณสมบัติที่ทำความสะอาดเช็ดรอยคราบเปื้อนออกได้ง่าย เพราะบนผนังมักเกิดรอยเปื้อนต่างๆจากฝีมือของเด็กๆเสมอ นอกจากการทำสีผนังแล้วผนังอาจบุวัสดุอื่นได้ เช่น ไม้ หรือใช้ติดแผ่นแสดงผลงานของเด็กที่จะติดตำแหน่งไหนก็ได้

สามารถลดระดับเสียงในห้องเรียนลงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม คือ ฟ้าม่าน พรม และวัสดุนุ่มที่ปูบนผนังหรือเพดาน วัสดุเหล่านี้จะมีคุณสมบัติในการดูดเสียง แต่การปูพรมนั้นดูจะไม่เหมาะสมกับบรรยากาศ อีกทั้งราคาแพงและดูแลรักษายาก

• การจัดห้องเรียนควรยึดถือแนวการจัดดังต่อไปนี้

- ควรอยู่ใกล้ห้องน้ำ
- กิจกรรมกลุ่มที่คล้ายกันจัดให้อยู่ด้วยกัน
- จัดกลุ่มที่ทำกิจกรรมเงียบๆไว้ใกล้กันและให้ห่างจากกิจกรรมที่มีเสียงดัง
- จัดให้เด็กสามารถเปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่งได้ง่าย
- มีมุมสงบให้เด็กที่ต้องการอยู่ลำพัง
- มีพื้นที่เพียงพอที่จะทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่
- ระดับกระดานและบอร์ดแสดงผลงานควรอยู่ในระดับสายตาของเด็ก
- ระดับความสูงของเฟอร์นิเจอร์ควรอยู่ในระยะเอื้อมของเด็ก
- คุณครูสามารถมองเห็นได้ง่ายและทั่วถึง
- ได้จัดการป้องกันให้ความปลอดภัยแก่ระบบไฟฟ้าหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ

บริเวณอ่านเขียน เรียน ภาษาศาสตร์ คณิตศาสตร์

หัวข้อการเรียนการสอนในระดับอนุบาลมีไม่กี่วิชา ยกเว้น ภาษา คณิตศาสตร์เบื้องต้น ความรู้รอบตัวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ส่วนมากครูจะเป็นผู้เล่าเรื่อง นำภาพตัวอย่างสื่อการสอน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาให้ดู ฯลฯ การจัดโต๊ะเรียนไม่จำเป็นต้องเข้าแถวเป็นระเบียบอย่างโรงเรียนประถม ควรเป็นบรรยากาศที่ชวนเชิญให้นั่งลงเรียนเอง

1. สร้างมุมเงียบๆ ด้วยการให้ชั้นหนังสือทำมุมโอบกลุ่มโต๊ะให้เด็กนั่งอ่านเขียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเด็กจะสนใจและมีสมาธิ

2. ทำบรรยากาศเหมือนห้องพักผ่อน มีเก้าอี้นุ่มๆ พรมตรงกลาง เด็กอาจนั่งหรือนอนอ่านหนังสือได้สบาย

3. พื้นที่ห้องเป็นหลุมบ่อลงไป หรือทำเป็นเวทียุ้งขึ้นมาก็ได้ เพื่อแยกบรรยากาศที่เด็กมีเสียงดังออกมา พื้นปูพรมหรือวัสดุที่เด็กนั่งหรือนอนก็ได้ เด็กอาจใช้เป็นที่อ่านหนังสือคนเดียวเงียบๆ

4. แบ่งย่อยพื้นที่ห้องออกเป็นส่วนตัวๆ เป็นชอกและมุมโดยใช้ชั้นหนังสือบ้าง ตู้เก็บของบ้าง ทำให้มีสมาธิในการอ่านเขียนหนังสือ

5. สำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ขวบ อาจจะต้องจัดลักษณะห้องเรียนเหมือนเด็กประถมบ้าง เพื่อให้คุ้นเคยและปรับตัวเตรียมเข้าเรียนจริงได้ แต่ห้องเรียนควรเล็กๆประมาณ 12 ตารางเมตร เพื่อเด็กที่จะได้สนใจคุณครู

6. การจัดให้เด็กเล่นอิสระ แต่มีตู้เก็บหรือแผงกั้นเตี้ยๆ ซึ่งสามารถเคลื่อนที่ได้ง่าย เพื่อจัดกลุ่มเด็กไม่ให้เล่นซ้อนกัน ความสูงของวัสดุแบ่งกั้น 0.60 เมตร ส่วนความสูง 1.20 เมตร เหมาะกับกิจกรรมที่เด็กต้องยืนหรือวิ่งเล่นและครูสามารถมองเห็นพฤติกรรมเด็กได้ ถ้ามีการจัดวัสดุแบ่งพื้นที่เป็นรูปตัว L หรือ U ควรวัสดุดูดเสียงไว้กันการสะท้อนเสียงด้วย เหมาะสำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ขวบ

บริเวณนอนกลางวัน

เด็ก 4 - 5 ขวบ ไม่ชอบนอนกลางวัน เพราะมีความต้องการเล่นมากกว่า ผิดกับเด็ก 2 - 3 ขวบ ร่างกายเรียกร้องให้เขาหลับเอง

- ที่นอนอาจอยู่ในชั้นเดียวกับส่วนเล่น เพียงใช้ที่กั้นเตี้ยๆคั่นไว้

- จัดแบบ Pullman นอนเรียงกันเป็นแถว เด็ก 1 คนใช้เนื้อที่ประมาณ 2 ตรม.

- จัดแบบ "K bed" เป็นการลดเนื้อที่ เป็นเตียง 2 ชั้น เด็ก 1 คนใช้เนื้อที่ประมาณ 1.1 ตรม.

- ถ้าเนื้อที่มากจัดนอนเรียงกันแล้วเว้นที่ว่างทางเดินระหว่างกัน เด็ก 1 คนใช้เนื้อที่ 2.7 ถึง 3.6 ตรม.

เด็กใช้เวลานอนประมาณ 2 ชม. ควรจะมีเวลาตรวจงาน ควรจะมีสถานที่สำหรับครุ และควรมีอุปกรณ์การนอน (Cot storage) ด้วย โดยเก็บไว้ต่างหากและปิดมิดชิด ขนาดเล็กที่สุดคือ 91.5 x 1.83 เมตร

ห้องน้ำ

เด็กจะต้องใช้ห้องน้ำบ่อย ถ้าห้องน้ำอยู่ไกลจากห้องเรียนจะทำให้เด็กเสียเวลาในการพาเด็กไปห้องน้ำ ดังนั้นการวางตำแหน่งห้องน้ำให้อยู่ใกล้ห้องเรียนหรือเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน ทำให้เด็กได้เรียนรู้การช่วยตัวเอง ห้องน้ำควรอยู่ในที่เข้าถึงง่ายจากบริเวณที่เด็กเล่นทั้งภายนอกและภายในอาคาร

การจัดห้องน้ำ ถ้าสถานศึกษาที่มีเด็กมากกว่า 35 คน ควรจะจัดให้มีห้องน้ำหลายจุด โดยทั่วไปจะไม่แบ่งห้องน้ำชาย-หญิง เด็กบางคนอาจจะขี้อาย แต่บางคนก็ไม่ต้องการที่จะปิดประตูตอนเข้าห้องน้ำ ดังนั้นทำได้โดยการกั้นผนังเตี้ยๆระหว่างห้องส้วมแต่ละห้อง ซึ่งทำให้ครูดูแลได้ง่ายขึ้น ห้องน้ำควรจะมีหน้าต่างรับแสงแดด มีช่องทางระบายอากาศเพื่อให้ถูกสุขลักษณะ และห้องน้ำควรจะเป็นห้องที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่ควรอยู่ในมุมที่อับชื้น วัสดุที่ใช้ปูพื้นและผนังห้องควรเป็นวัสดุที่ทำความสะอาดง่ายและแห้งเร็วเมื่อเปียกน้ำ เช่น กระเบื้อง - โฉลกสำหรับปูพื้น และใช้กระเบื้องเคลือบที่มีสีสดใสบุผนัง นอกจากนี้อาจจะเพิ่มความสดชื่นแจ่มใสในบรรยากาศด้วยการประดับด้วยต้นไม้กระถาง

เครื่องสุขภัณฑ์ เดคเกอร์และเดคเกอร์ (Decker and Decker, 1980) ให้อัตราส่วนของจำนวนเครื่องสุขภัณฑ์ต่อจำนวนเด็กไว้ต่างหาก ดังนี้ 1 : 10, 1 : 8 และถึง 1 : 15 (จำนวนเครื่องสุขภัณฑ์ : จำนวนเด็ก) ซึ่งอัตราส่วน 1 : 5 ถือเป็นอัตราส่วนเหมาะสมที่ควรจะใช้เพราะประหยัดที่สุด โถส้วมแบบนั่งสูงจากพื้น 26 ซม. ถึง 33 ซม. อ่างล้างหน้าควรจะสูงจากพื้น 55-60 ซม. กระจกเงาควรจะติดในระดับสายตาของเด็กประมาณ 90 ซม. ถึง 105 ซม.

ที่เก็บของใช้ส่วนตัวและบริเวณที่แต่งตัว

ในสถานศึกษาปฐมวัยควรจัดที่เก็บของให้เด็กแต่ละคนได้มีที่เก็บของใช้ส่วนตัว เช่น ชุดนอน ผ้าเช็ดตัว รองเท้าแตะ แปรงสีฟัน เครื่องนอน ผลงานจากโรงเรียนที่เด็กจะเอากลับบ้าน และของส่วนตัวอื่นๆ การจัดให้มีที่เก็บของให้เด็กนั้นเป็นการช่วยให้เด็กรู้จักการใช้ของส่วนตัวไม่ปะปนกับเพื่อน

ขนาดพื้นที่ของที่เก็บของใช้ส่วนตัวและบริเวณที่แต่งตัว สลิปเปอร์ กำหนดให้เด็ก 1 คน ใช้พื้นที่ในการแต่งตัวประมาณ 1.8 - 2.1 ตารางเมตร แต่การหาขนาดของพื้นที่จะไม่ใช้จำนวน

เด็กทั้งหมดคำนวณ เพราะไม่จำเป็นต้องให้เด็กเข้าเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวพร้อมกันทั้งหมด ควรใช้วิธีจัดเด็กทยอยเข้าใช้บริเวณที่แต่งตัวทีละกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 15 - 20 คน

ที่ตั้ง ที่เก็บของและบริเวณที่แต่งตัวนี้ไม่ควรจะอยู่ใกล้ทางเข้า - ออกของอาคาร เพราะจะเกิดความซุกซุนเมื่อเวลาเด็กกลับบ้านพร้อมๆกัน ตำแหน่งที่เหมาะสมควรจะอยู่ใกล้ห้องนอนและห้องน้ำ ในช่วงบ่ายเด็กจะต้องนอนกลางวัน กิจกรรมที่ต้องใช้ตู้เก็บและบริเวณแต่งตัวมักจะเกิดขึ้นในช่วงก่อนเข้านอนและหลังตื่นนอนเสมอ คือ เด็กจะเปลี่ยนเสื้อผ้า แปรงฟัน

อ่างล้างมือ ที่อาบน้ำ ที่ดื่ม

อ่างล้างมือ ควรอยู่ด้านนอกของห้องน้ำ ห้องส้วม เพื่อให้ใช้ทั้งเด็กที่ออกมาจากส้วมและเด็กที่เล่นเลอะเทอะจากสนามเด็กเล่น อัตราส่วนระหว่างอ่างล้างมือ/เด็กประมาณ 1 : 5 ถึง 1 : 10 ความสูงอ่างประมาณ 0.45 - 0.50 เมตร

ที่อาบน้ำล้างตัวเด็ก (Child Washing) อาบน้ำก่อนนอนกลางวัน หรือก่อนกลับบ้านจะใช้ชนิดน้ำก๊อกสายยาง (hose) บริเวณลานหน้าห้องส้วมก็ได้หรือใช้ลักษณะอ่างอาบน้ำรวมใหญ่

ที่ดื่ม (Drinking Fountains) ควรมีไว้ใกล้บริเวณที่เล่นในร่มและกลางแจ้ง รวมถึงหน้าห้องน้ำห้องส้วมด้วย ความสูงที่พอเหมาะประมาณ 0.60 เมตร

ห้องกิจกรรมศิลปะและการฝีมือ

การสอนให้เด็กได้เรียนและเล่นในงานศิลปะสำหรับอนุบาลมีประโยชน์มาก เพราะฝึกให้เด็กได้รู้จักความงาม กล่อมเกล้าจิตใจ และยังเป็นการระบายอารมณ์ของเด็กในตัว

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่ดีย่อมเป็นส่วนหนึ่งของแรงกระตุ้นที่จะช่วยให้เด็กสร้างสรรค์ศิลปะเป็นอย่างดี การจัดสภาพห้องเรียนที่ดีก็คือการสร้าง "สิ่งเร้า" ที่ดีนั่นเอง

เด็กระดับอนุบาลมักชอบปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว ระบายสีด้วยดินสอสีหรือด้วยนิ้วมือ เขียนตามฝ่ามือ ตามเฟอร์นิเจอร์หรือกระดานดำ ประดิษฐ์ภาพจากเศษกระดาษหรือวัสดุเหลือใช้ต่างๆ พับกระดาษ งานฝีมือเช่นนี้เด็กอาจต้องการเล่นหรือทำงานคนเดียวเงียบๆ ไม่อยากให้เพื่อนมายุ่งควรจัดโต๊ะหรือขาตั้ง (easel) เขียนภาพในลักษณะทั้งทำงานเดี่ยวและงานกลุ่ม อุปกรณ์เครื่องใช้ในงานพร้อมบริเวณล้างมือ พื้นควรใช้วัสดุที่ทำงานง่าย ฝาผนังบางส่วนควนกรุกระเบื้องเคลือบเพื่อง่ายแก่การรักษาความสะอาด บางส่วนที่让孩子เขียนควรกรุโฟมยัก ส่วนที่ติดตั้งเด็กควรเป็นชานอ้อย

การจัดระบบการใช้ห้องเรียนศิลปะศึกษา คำนึงถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้น ได้แก่

- วาดภาพ ระบายสี
- งานปั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ภาพพิมพ์ง่ายๆ
- สร้างสรรค์เศษวัสดุ
- การเรียนรู้คุณค่าศิลปะ

การแบ่งบริเวณที่แน่นอนในการใช้งานหลักๆ ดังนี้

1. บริเวณทำงานศิลปะของเด็ก
2. บรรยายงานของครูศิลปะ
3. ล้างทำความสะอาด
4. บริเวณตากผลงาน
5. เก็บงานศิลปะ
6. เก็บอุปกรณ์ที่หยิบใช้ได้เอง
7. บริเวณเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือที่นักเรียนไม่สามารถหยิบใช้ได้เองซึ่งครูจะดูแลจัดหา

ให้

- ที่ทำงานศิลปะของเด็กความสูงของโต๊ะที่เด็กยืนทำงานประมาณ 0.55 เมตร ส่วนโต๊ะที่เด็กนั่งทำงานประมาณ 0.45 - 0.50 เมตร ขาดัง (easel) เขียนภาพอาจใช้แบบ free standing หรือติดข้างฝา Wall Mounted ก็ได้

- Counter ยาวตลอดห้องโดยให้เด็กแต่ละคนหันหน้าเข้าข้างฝา Counter กว้าง 0.75 เมตร สูง 0.50 เมตร เหมาะสำหรับการให้เด็กนั่งทำงานคนเดียว เพื่อสายตาของเด็กจะได้ไม่รบกวนกันหรือถ้าหันหน้าเข้าหากันให้ยื่นเยื้องกัน

- กำแพงห้อง ซึ่งอาจเป็นทั้งในห้องและนอกห้องก็ได้ เป็นที่ประลองฝีมือเด็กโดยใช้วัสดุ เช่น โฟมยัดกำ กระจังเคลือบ กระจังดำ กรูไว้ระดับรัศมีเด็ก สูงประมาณ 1.35 เมตร เหนือจากนั้นเป็นรัศมีผู้ใหญ่ใช้เป็นที่ครูเขียน

- บริเวณที่ติดตั้งจำเป็นต้องมีเพื่อให้เด็กภูมิใจในผลงาน Board ติดงานให้เด็กดูไม่ควรสูงเกิน 1.20 เมตร เพราะระดับสายตาเด็กประมาณ 0.90 เมตร โดยเฉลี่ย นอกจากนั้นเป็นงานปั้น งานฝีมืออื่นๆ อาจวางไว้ตามที่ต่างๆ ของห้องเรียน ห้องนอน ห้องน้ำ หรือสนามเด็กเล่น

- สำหรับการจัดโต๊ะ เก้าอี้ ควรปรับเปลี่ยนได้ สามารถรวมเป็นกลุ่มกันทำงาน 4 คนต่อกลุ่ม หรือแยกเดี่ยวออกมาเมื่อต้องการทำงานที่อิสระ นอกจากนี้ภายในห้องศิลปะควรติดตั้งเครื่องเสียง เพื่อใช้ดนตรีเป็นสื่อในการทำงานศิลปะ

การใช้และการเก็บรักษาอุปกรณ์ต่างๆ

โดยปกติเด็กต้องการการเรียนรู้ทั้งวิธีการใช้ และการเก็บรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ ดังนั้นครูจะได้มีการฝึกให้เด็กเข้าใจในสิ่งต่อไปนี้

1. การใช้สื่อกันเป็นรอบทุกครั้งก่อนที่จะทำกิจกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เก็บเครื่องมือทุกชิ้นที่ใช้ เช่น กรรไกร สี หลอกไม้ พู่กัน และของเล่นทุกชนิด
3. ล้างจานสีในทันทีที่เลิกเล่น และเรียนรู้ว่าจะใช้อะไร อย่างไร
4. รู้จักชื่อของเล่นหรืออุปกรณ์ต่างๆที่ชำรุดทันที และไม่ใช้จนกว่าจะซ่อมเสร็จเรียบร้อย
5. ทำความสะอาดและเก็บเข้าที่หลังจากที่เลิกเล่นแล้ว

ห้องเรียน BALLET JAZZ DANCE

การศึกษาวิชา Ballet & Jazz Dance ห้องฝึกซ้อมและสอนรวม (STUDIO) ควรมีพื้นที่มากพอสำหรับการเต้นหรือกระโดด ควรเป็นห้องโล่งกว้างมีกระจกโดยรอบเพื่อให้ผู้ฝึกได้เห็นท่าทางของคนและราวจับสำหรับการ Exercise หรือการฝึกหัดทำพื้นฐาน ภายในห้องควรมีการระบายอากาศที่ดี ไม่อบอ้าว เนื่องจากการฝึกหัดมีการใช้พลังงานมากจึงจำเป็นต้องการอากาศที่ถ่ายเท หรืออาจใช้การปรับอากาศถ้าจำเป็น อาจจะมีเปียโนสำหรับการเล่นเพลงประกอบ 1 หลัง เพื่อความสะดวกเนื่องจากการใช้เครื่องเสียง ต้องเสียเวลาในการควบคุม

ควรมีเครื่องเล่นเทปและกระดานดำสำหรับประกอบบทบรรยายไปด้วย
ข้อควรคำนึงในการออกแบบ

- แสงควรเป็นธรรมชาติ คือ แสงเหนือ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจใช้แสงประดิษฐ์ช่วย และควรมีการควบคุมไม่ให้เกิดแสงจ้ามากเกินไปอันอาจเกิดอันตรายต่อสายตาได้
- จำนวนแสงที่เข้าใน STUDIO ไม่ควรต่ำกว่า 20% ของแสงสว่างทั้งหมดที่เปิดให้แสงเข้าและเป็นแสงแบบ INDIRECT LIGHT
- การฝึกซ้อมนาฏศิลป์จำเป็นต้องใช้เพลงประกอบ ดังนั้น สัดส่วนของห้องจึงควรอยู่ในสัดส่วนที่สามารถได้ยินเสียงเพลงได้อย่างทั่วถึงและไม่เกิดการสะท้อนแสง ซึ่งอัตราส่วนของห้องขนาด 3 : 5 เป็นอัตราส่วนที่เหมาะสมที่สุด
- พื้นที่ของ STUDIO ควรเป็นไม้หรือพื้นไม้วางบนคาน เพื่อเป็นการสปริงเท้าที่ดี ไม่ควรเป็นพื้นปูน อันจะทำให้เกิดการพลิกของเท้าได้
- ราวจับสำหรับการฝึกซ้อมออกกำลังกาย (Exercise Bar) ควรมี 2 ราว ความสูงจากพื้นประมาณ 1.00 เมตร และ 1.30 เมตร ตามลำดับ มีระยะห่างออกจากผนังประมาณ 0.30 เมตร เพื่อให้สอดเท้าเข้าไปได้ ใช้ระยะประมาณ 2 เมตร/คน
- ควรมีกระจกสำหรับมองท่าทางของผู้ฝึกซ้อมอย่างน้อย 1 ด้าน มีความสูง 2-4 เมตร
- ควรอยู่ใกล้ห้องน้ำห้องส้วม ห้องแต่งตัว เพื่อสะดวกแก่การแต่งกายก่อนและหลังการฝึกซ้อม

ห้องดนตรี

ห้องนี้ใช้ประโยชน์ในด้านกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กกลุ่มใหญ่มากกว่ามุ่งสอนการเล่นดนตรีสำหรับเด็กแต่ละคน ในกรณีที่จะนำเด็กไปออกงานแสดงต่างๆก็อาจมีเครื่องเคาะจังหวะง่ายๆ ให้เด็กเล่นประกอบกิจกรรมเข้าจังหวะด้วยก็ได้ ควรมีที่ว่างเพียงพอในการเล่นกิจกรรมเข้าจังหวะด้วย

- ครุภัณฑ์ที่จำเป็น
1. เบาะโยนและบริเวณสาธิต
 2. ตู้เก็บอุปกรณ์

ในส่วนการใช้วัสดุในห้องเรียนดนตรี ต้องพิจารณาเป็นพิเศษเพื่อกันมิให้เสียงไปรบกวนการใช้งานส่วนอื่นๆ และให้ได้ค่าสะท้อนเสียงอยู่ในช่วงที่พอเหมาะ

ห้องกิจกรรมในร่ม (Activity Room)

สำหรับประเทศไทยมักมีฝนตกบ่อยๆ การจัดที่เล่นในอาคารเรียนจึงเหมาะสม โรงเรียนควรมีเครื่องเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างเสรี

นอกจากนี้ ห้องนี้ยังสามารถเป็นห้องรวมเด็กที่ผู้ปกครองมารับหลัง 16.00 น. เพื่อสะดวกต่อการดูแลโดยจะมีครูเวรประจำ 2 คน เพื่อให้เด็กใช้ระหว่างรอผู้ปกครองมารับ

ห้องพยาบาล

ทางสถานศึกษาปฐมวัยต้องจัดเตรียมห้องของเด็กป่วยเอาไว้ เพื่อใช้ในกรณีที่มีเด็กป่วยเกิดขึ้นในสถานศึกษา ตามปกติทางสถานศึกษาควรจะต้องให้ผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้าน ในช่วงที่เด็กรอผู้ปกครองควรแยกเด็กป่วยออกจากกลุ่มเพื่อป้องกันการแพร่โรคให้กับเด็กอื่นๆ

ขนาดพื้นที่ของห้องพยาบาล เคลลลอกก์ (Kelllogg , 1949) แนะนำให้จัดเตียงเด็กป่วยไว้ 1 เตียงต่อเด็ก 25 คน หรือ 16.6 ตารางเมตรต่อเด็ก 30 คน แต่จำนวนเตียงและขนาดของพื้นที่นี้จะใช้เฉพาะในกรณีที่แยกเด็กไว้เพียงชั่วคราว ถ้าเป็นกรณีที่เด็กจะต้องรอนานในสถานศึกษาที่มีโปรแกรมเต็มวัน ควรจัดให้มีเตียงเด็กป่วย 1 เตียงต่อเด็ก 10 คน ส่วนสลิปเปอร์กำหนดพื้นที่ของห้องนี้ไว้ 21-26 ตารางเมตรเท่านั้น แต่จะต้องมีห้องตรวจสอบสุขภาพด้วย

ที่ตั้ง ห้องพยาบาลควรอยู่ในตำแหน่งที่มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีหน้าต่างเปิดออกสู่ภายนอก อาคารควรอยู่ติดกับห้องน้ำ และอาจอยู่ในบริเวณที่อยู่ใกล้ผู้ดูแล ห้องเรียน ควรอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของห้องเรียน สะดวกต่อการติดต่อ อากาศถ่ายเทได้ดี ครุภัณฑ์ที่จำเป็น มีดังนี้

1. โต๊ะและเก้าอี้พยาบาล 1 ชุด
2. ตู้เก็บทะเบียนเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ตู้ยา อาจทำเป็น Cabinet พร้อม Sink เพื่อความสะดวกในการใช้และมีเนื้อที่เพิ่มสำหรับเก็บของอื่นๆที่จำเป็น
4. เตี้ยงนอนเด็ก
5. ฉากกัน

บริเวณรับประทานอาหาร

เด็กควรได้รับการฝึกให้รับประทานอาหารในโรงอาหารได้ จึงควรจัดส่วนรับประทานอาหารให้ใกล้ห้องเรียน ซึ่งสะดวกในการที่ครูจะพาเด็กไปที่โรงอาหาร และเพื่อให้เด็กเหล่านั้นไม่ต้องเดินออกจากห้องโถงนัก

แยกลักษณะเป็นห้องรับประทานอาหาร บริเวณที่รับประทานอาหารควรมีหน้าต่างเปิดออกเห็นสวนหรือทิวทัศน์ที่สวยงามของภูมิสถาปัตยกรรมภายนอกอาคาร ควรใช้วัสดุที่ทำความสะอาดง่ายและมีความทนทานต่อการถูกน้ำหรือทำความสะอาดบ่อยๆ

ขนาดพื้นที่ของบริเวณรับประทานอาหาร สลีย์เปอร์ (Sleeper, 1955) กำหนดให้เด็ก 1 คน ใช้พื้นที่รับประทานอาหารประมาณ 12 ถึง 14 ตารางฟุต หรือ 3.6-3.7 ตารางเมตร ดังนั้นขนาดของพื้นที่ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กที่จะใช้บริเวณที่รับประทานอาหาร

ที่ตั้ง ตำแหน่งของบริเวณที่รับประทานอาหาร ควรอยู่ใกล้ครัวหรืออยู่ติดต่อกับครัว เพราะจะสะดวกในการขนอาหารจากครัวมาเลี้ยงเด็ก ควรอยู่ในที่มีการระบายอากาศที่ดี มีลมพัดผ่านด้านหน้าของผนังควรจะมีเปิดออกสู่สวนภายนอกอาคารได้

การจัดบริเวณรับประทานอาหาร ควรจัดให้มีบรรยากาศของการผ่อนคลาย ควรจัดให้เด็กได้นั่งรับประทานอาหารเป็นกลุ่มๆละประมาณ 8-12 คน

ห้องครัว

ครัวควรอยู่ใกล้ส่วนรับประทานอาหาร ภายในครัวไม่ควรมีการเปลี่ยนระดับพื้นเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็นออกตามทางสัญจร พื้นของครัวควรจะมีระดับพื้นไม่เล็กไม่ใหญ่เกินไป ครัวประกอบด้วยส่วนต่างๆดังนี้คือ

1. ที่รับอาหาร
2. ที่เก็บอาหาร
3. ที่เตรียมอาหาร
4. ที่ประกอบอาหาร
5. ที่พักอาหารเตรียมบริการ
6. บริเวณล้างจาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ที่เก็บขยะ

8. ส่วนพักผ่อนและรับประทานอาหารของคนงาน

ขนาดพื้นที่ของครัว ประมาณ 8 x 11 ตารางเมตร อุปกรณ์ที่ควรจะมี คือ เตาอุ่นอาหาร 2 เตา ตู้เย็น 1 เครื่อง อ่างล้างภาชนะที่เตรียมอาหารพร้อมที่เก็บอาหารและภาชนะต่างๆ ซึ่งควรจะมี ความสูง 3 ฟุตจากพื้น

ที่เตรียมอาหาร 90 เซนติเมตร จะมีเฉพาะบริเวณที่ครูหรือผู้ใหญ่ใช้เท่านั้น ครัวแบบนี้ควรมีขนาดพื้นที่อย่างน้อยประมาณ 12 x 15 ตารางเมตร อุปกรณ์ที่จำเป็นควรมีเตา ตู้เย็น ตู้เก็บของแห้ง ที่เก็บภาชนะ อ่างล้างภาชนะ ที่เตรียมอาหาร ควรมีบริเวณที่ทำอาหารที่กว้างพอควรมีที่วางอาหารที่สูงได้สัดส่วนกับความสูงของเด็ก คือประมาณ 55 เซนติเมตร และไม่เกิน 60 เซนติเมตร

ที่วางอาหารให้เด็กหยิบเอง ควรจะสูงประมาณ 55 เซนติเมตร จากพื้นเท่านั้นและควร จะอยู่ในตำแหน่งใกล้ที่เตรียมอาหารและบริเวณที่รับประทานอาหาร บางครั้งครูจะเป็นผู้เตรียมอาหารวางให้เด็กเอง เพราะฉะนั้นการออกแบบบริเวณที่เตรียมอาหารจึงควรให้ครูได้มองเห็นเด็กที่กำลังเล่นอยู่ในห้องในขณะที่ครูกำลังเตรียมอาหาร

ที่ตั้ง ครัวอยู่ในบริเวณที่มีการระบายอากาศที่ดี อยู่ใกล้บริเวณที่รับประทานอาหาร และควรแยกครัวออกจากบริเวณที่เล่นหรือห้องเรียนเด็ก เพราะกิจกรรมภายในครัวย่อมทำเสียงดัง และอาจมีอันตรายถ้าเด็กเข้าไปในบริเวณนั้น

พื้นและผนัง ควรใช้วัสดุที่ทำความสะอาดง่าย พื้นครัวอย่างน้อยที่สุดควรจะเป็นพื้นซีเมนต์ขัดมัน ผนังอาจเป็นกระเบื้องเคลือบหรือวัสดุอื่นที่สามารถทำความสะอาดคราบไขมันออกได้ง่าย

เพดาน ควรมีความสูงไม่ต่ำกว่า 2.7 เมตร เพื่อการระบายอากาศที่ดี และทำให้ความอบอุ่นภายในครัวที่เกิดจากการปรุงอาหารลดลง ครัวควรโปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก สะอาด มีประตูหน้าต่างปิดมิดชิดเมื่อไม่ใช้งานเพื่อกันสิ่งไม่พึงปรารถนาเข้าไปในครัว มีขนาดพื้นที่ที่ทำงานได้สะดวกสบาย

บานประตู ไม่ควรเปิดโดยใช้บานพับเป็นจุดหมุน เพราะเด็กมีความอยากรู้อยากเห็นชอบเล่นประตู ประตูอาจหนีบมือหรือนิ้วมือได้ อาจจะใช้บานเลื่อนดีกว่า

การกำหนดพื้นที่ในครัว

เนื้อที่ครัว 20% ของพื้นที่รับประทานอาหาร มีหลักเกณฑ์กว้างๆในการวางผังครัว

1. หน่วยรับอาหารควรอยู่ริมสุดด้านใดด้านหนึ่งของครัวที่รถเข็นสามารถเข้ามาถึงได้ใช้เนื้อที่ 10% ของเนื้อที่ครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. หน่วยเก็บอาหารอยู่ต่อเนื่องกับหน่วยรับอาหาร มีที่เก็บอาหารสด อาหารแห้งแยกต่างหากกัน
3. หน่วยเตรียมอาหาร ควรแยกเป็นอาหารคาว ผัก อาหารหวาน รวมทั้งผลไม้ด้วย
4. หน่วยประกอบอาหาร ประกอบด้วยเตา เตาอบ ควรอยู่ต่อเนื่องกับหน่วยเตรียมอาหารและสามารถส่งไปยังหน่วยบริการได้ง่าย
5. หน่วยเสิร์ฟและบริการ ควรรับจากหน่วยประกอบอาหารได้โดยตรง

พื้นที่สำหรับครูและผู้ปกครอง

1. บริเวณที่รับรองผู้ปกครอง

ที่ตั้ง เดคเกอร์และเดคเกอร์ (Decker and Decker , 1980) กล่าวว่า ควรอยู่ใกล้กับห้องเรียนเด็กเพราะ

1. ผู้ปกครองจะมีที่นั่งคอยเด็กจนกว่าเด็กเสร็จจากกิจกรรมและพร้อมที่จะกลับบ้าน
2. ผู้ปกครองจะไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนเกินท่ามกลางเด็กๆในห้องเรียน
3. จะไม่เป็นการรบกวนเด็กในขณะที่อยู่ในระหว่างทำกิจกรรม
4. ผู้ปกครองสามารถคุยกัน

การจัดบริเวณที่รับรองผู้ปกครอง ควรจัดให้สบายและมีลักษณะเชื้อเชิญ ควรมีส่วนที่แสดงผลงาน วัสดุ อุปกรณ์การสอนที่น่าสนใจด้วย

2. ห้องพักผ่อนของครูและผู้ปกครอง

การจัดห้องพักผ่อนสำหรับครูและผู้ปกครองนั้นมีทั้งแบบที่แยกห้องกันและแบบที่จัดให้ครูและผู้ปกครองใช้ห้องพักร่วมกัน

ขนาดพื้นที่ของห้องพักผ่อนของครูและผู้ปกครอง สลีย์เปอร์กำหนดพื้นที่ของห้องพักผ่อนได้ 4.2 ตารางเมตร ต่อครู 1 คน ห้องพักผ่อนนี้อาจใช้เป็นห้องประชุมสำหรับครูและผู้ปกครองได้ แต่ควรที่จะเพิ่มพื้นที่ของห้องให้มากขึ้น ในกรณีที่แยกห้องประชุมออกไปเป็นอีกห้องหนึ่ง สลีย์เปอร์กำหนดให้ห้องประชุมมีพื้นที่ 2 ตารางเมตรต่อ 1 คน แต่จำนวนไม่ควรเกิน 30 คน

ที่ตั้ง ควรอยู่ห่างห้องเรียนพอสมควร แต่ใกล้พอที่ครูจะเดินมาได้ในช่วงการพักสั้นๆ อาจทำได้โดยการควบคุมเสียงรบกวนที่เกิดจากเด็กเข้าไปในห้องพักผ่อนนี้

การจัดห้องพักผ่อนของครูและผู้ปกครอง ควรจัดให้มีบรรยากาศของห้องสำหรับการพักผ่อน และควรช่วยให้ครูได้พักสายตาจากเด็กโดยจัดให้ด้านหนึ่งของห้องเปิดออกสู่สวนภายนอก

DROP OFF

บริเวณส่งเด็กเข้าโรงเรียนและรับเด็กกลับจากโรงเรียนอนุบาล บริเวณนี้ถ้าจัดอย่างมีจิตวิทยาดีแล้วจะช่วยให้เด็กรักโรงเรียน ไม่ตื่นกลัวสถานที่ ควรอยู่ในรัศมี 1.50 – 2.00 เมตร จากรั้วโรงเรียนและสามารถเห็นสนามเด็กเล่นได้ ซึ่งจะหันเหความสนใจเด็กอย่างดี ควรออกแบบให้เด็กเห็นกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนด้วยตนเอง คำนึงถึงระดับสายตาเด็กวัย 3-6 ขวบ ซึ่งจะอยู่ในระดับประมาณ 0.90 เมตร ประตูทางเข้าออกอาคารควรเป็นธรรมชาติที่เด็กคุ้นเคยที่สุด ไม่ควรออกแบบให้พิสดารตื่นเต้นมากเกินไป

- กรณีที่พ่อแม่ขับรถมาส่งเองไม่จำเป็นต้องลงจากรถจูงมือเด็กไปส่งลูกทุกครั้ง ให้เขาสามารถมองเห็นลูกเดินเข้าประตูโรงเรียนอย่างปลอดภัยโดยไม่ทำให้จรรยาบรรณติดขัด
- ควรมีเก้าอี้นั่งบริเวณนี้เพื่อพ่อแม่ได้นั่งกับเด็กๆครู่หนึ่งก่อนจากกัน และเด็กสามารถมองเห็นสนามเด็กเล่นได้
- ใช้ Lobby โปร่ง ที่เด็กสามารถเห็นได้ทั้งสนามเด็กเล่น ห้องเรียนที่มีของเล่นดึงดูดและครูสามารถเห็นพฤติกรรมต่างๆของเด็กได้ดี
- ใช้การขึ้นบันไดเป็นการเตือนเด็กตามธรรมชาติ และใช้ระยะทางเดินอ้อมเล็กน้อยเป็นการเตือนเด็กอีกครั้ง ขณะที่เขาเดินอ้อมเด็กจะเห็นกิจกรรมของเด็กๆภายในห้องเรียนด้วย

จุดรับ-ส่งและส่วนพักคอย

บริเวณพักคอยแยกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนพักคอยสำหรับแขกผู้มาติดต่อ และส่วนพักคอยของผู้ปกครอง บริเวณนี้จะเป็นบริเวณที่เด็กเล็กจะต้องจากผู้ปกครองไปสู่ภายในโรงเรียนจึงมีความหมายมากสำหรับจิตใจของเด็กและผู้ปกครอง บริเวณนี้ถ้าจัดอย่างมีจิตวิทยาที่ดีแล้วจะช่วยให้เด็กไม่ตื่นกลัวสถานที่ ควรอยู่ในรัศมี 1.50-2.00 เมตร จากรั้วโรงเรียนและสามารถมองเห็นสนามเด็กเล่นได้ ซึ่งจะจูงใจเด็กและหันเหความสนใจได้อย่างดี ทั้งควรออกแบบให้เด็กเห็นกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนได้ด้วยตัวเอง ควรใช้จุดพักคอยที่โปร่ง ครูและผู้ปกครองสามารถดูแลและเห็นพฤติกรรมต่างๆของเด็กได้ชัดเจน ส่วนที่พักคอยสำหรับแขกผู้มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนควรแยกจากที่พักคอยของผู้ปกครอง แต่ควรอยู่ใกล้ส่วนบริหารหรือธุรการ

ส่วนบริหารโรงเรียน

ส่วนบริหารโรงเรียนอนุบาล (Administration) เป็นที่ติดต่อต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมชมกิจการและผู้ปกครองที่นำเด็กมาเข้าใหม่หรือมาปรึกษาปัญหาต่างๆ จึงควรอยู่บริเวณส่วนหน้าของอาคารสะดวกต่อการเข้าพบและสามารถมองเห็นกิจกรรมในโรงเรียนได้ แต่ไม่ไปรบกวนทำลายสมาธิเด็กๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สามารถเห็นส่วน Administration ได้ชัดเจนจากทางเข้า แต่ไม่เด่นเพราะวางแอบอยู่ข้างๆ Courtyard สะดวกสำหรับผู้ปกครองและแขกที่มาเยี่ยมชมโรงเรียนจะได้เห็นกิจกรรมเด็กๆ ไปในตัวและครูก็ทำการต้อนรับ ครูสามารถทำงานไปในขณะเดียวกันก็เห็นเด็กๆ เล่นในสนามและชั้นเรียน
- เหมาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูจำนวนน้อยจะต้องมารับแขกเอง จึงจัดไว้ในบริเวณที่ครูมองเห็นเด็กๆ ในชั้นเรียนได้ดีในขณะที่คุยกับแขก
- อยู่ในเส้นทางที่สะดวกต่อการติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยไม่ต้องผ่านห้องเรียน และสะดวกต่อการติดต่อกันเองภายในอาคารด้วย มีพื้นที่เพียงพอสำหรับแขกที่มาเป็นกลุ่ม

ห้องเก็บของ

การเก็บเฟอร์นิเจอร์อื่นที่ไม่จำเป็นถ้าเก็บไว้ในห้องก็จะดูรุงรังมากเกินไป ควรมีห้องเก็บของใกล้ๆ พอมเวลาเรียนถึงมีเวลานอนก็เอาเตียงนอนมาทางหรือเอาเสื่อมาปูใช้เนื้อที่ 0.19 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน

ห้องผลิตสื่อ

ห้องผลิตสื่อเป็นส่วนสำหรับผลิตสื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการเรียน สิ่งตกแต่งเพื่อเสริมบรรยากาศในห้องเรียนและเป็นห้องค้นคว้าข้อมูลเพื่อเตรียมการสอนด้วย

4.5 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

รั้วและแนวป้องกันโรงเรียน

ควรมีลักษณะโปร่ง เปิดต้อนรับ จะทำให้เกิดความประทับใจครั้งแรกที่เข้ามาทั้งเด็กและผู้ปกครอง อีกทั้งคนภายนอกที่ผ่านไปมาควรเห็นกิจกรรมภายในโรงเรียนบ้างเพื่อจะได้เข้าใจในการศึกษาระดับอนุบาล และอาจช่วยป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็กขณะที่ครูเผลอได้บ้าง และเด็กยังได้เรียนรู้สังคมโลกภายนอกโรงเรียนอนุบาลในเวลาเดียวกันด้วย แต่ลักษณะรั้วโปร่งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยจากการถูกรบกวนภายนอก กรณีที่มีช่องเปิด (opening) ขนานกับทางเดิน (pedestrian path) ระยะห่างตั้งแต่ 3-6 เมตร จะเป็นระยะที่เหมาะสม คนภายนอกจะมองเห็นกิจกรรมภายในห้องเรียนโดยไม่ทำลายสมาธิเด็ก

ถ้าระยะห่างทางเดินใกล้กว่า 3 เมตร จะทำให้เด็กรู้สึกเหมือนถูกจ้อง ควรนำภาพเขียนของเด็กๆ หรือรูปโปสเตอร์แสดงกิจกรรมของเด็กที่น่าสนใจติดตามช่องเปิดให้คนภายนอกหยุดดูและเห็นกิจกรรมด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมีต้นไม้คั่นกลางระหว่างคนภายนอกกับช่องเปิดอาคาร ทำให้เกิดความรู้สึกดีทั้งสองฝ่ายเมื่อได้ส่งสายตาเข้าหากัน

กรณีที่เขตกันสนามเด็กเล่นกับภายนอกโรงเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนอนุบาลในเมืองหลวงควรมีรั้วหรือลวดตะแกรง สูงประมาณ 1-1.5 เมตร กันสลับแนวพุ่มไม้ ส่วนโรงเรียนชานเมืองอาจใช้เพียงแนวก้อนหินใหญ่ๆ หรือทำพุ่มไม้เป็นแนวก็พอสำหรับความสูง แต่ควรจะหนาแน่นพอกันไม่ให้เด็กมุดหรือลอดช่องรั้วออกมาได้

บริเวณทางเดินสาธารณะต่างๆ

1. ตัวอาคารควรสร้างหันหน้าไปทางทิศเหนือ เพราะจะได้รับแสงอาทิตย์น้อยกว่าหันหน้าไปทางตะวันออกและตรงทิศทางลมจะดีกว่า
2. ระเบียงหน้าห้องควรกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร (นับถึงส่วนที่เป็นของม้านั่งระเบียง)
3. ต้องมีรั้วระเบียงที่แข็งแรงพอ ควรเป็นแบบโปร่ง ซีตัง ไม่ห่างเกินไป สูงไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร
4. หากเป็นอาคาร 2 ชั้น บ้านใดชั้นลงควรมีชั้นพัก บ้านใดควรกว้างไม่น้อยกว่า 1.25 เมตรและบ้านใดแต่ละชั้นควรห่างไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร (ควรจะเป็น 15 เซนติเมตร ถ้ามีเด็กตั้งแต่ 2-4 ขวบ)
5. ส่วนของอาคารที่เป็นแฉงมุมควรทำให้มน ปลั๊กไฟควรอยู่พ้นมือเด็ก
6. มีทางออกฉุกเฉินหรือทางหนีไฟ
7. ตัวอาคารทาสีสวยงามเย็นตาทั้งภายในและภายนอก
8. มีทางเท้ารอบอาคารเป็นถนนซีเมนต์กว้างประมาณ 2 เมตร

สนามเด็กเล่น

ชนิดของสนามเด็กเล่น

1. Traditional play area มักเป็นชนิดของสนามเด็กเล่นภายในโรงเรียน housing project หรือ neighborhood parks มักจะมีชิงช้ากระดานสั้น บาร์สำหรับโยนปืนปาย
2. Contemporary design play ground เน้นรูปร่าง texture และความแตกต่างของจัดความสูงต่ำของพื้นฐานอย่างน่าสนใจ ปกติมักจะเป็นรูปร่างถาวรตั้งอยู่บนทรายหรือฐานคอนกรีต และมักมีส่วนกระดานสั้นติดอยู่กับกองอิฐหรือหินที่แบบคล้ายภูเขา และมีอุโมงค์ให้มุดเล่นข้างใต้ เป็นต้น
3. Adventure หรือ Jund play มักมีวัสดุให้เล่นมากมาย เช่น ไม้ ยางรถยนต์ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่นิยมทั่วไป (ชิงช้า ฯลฯ) สนามชนิดที่มักเริ่มด้วยพื้นที่ว่าง เด็กสามารถจะจัดสถานที่ทั้งหมด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้เองตามใจชอบ จากการสำรวจพบว่าสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนมีข้อเปรียบเทียบเป็นต่อชนิดของสนามเด็กเล่น

	Traditional Playground	Contemporary Playground	Adventure playground
5 Preschool	29.48	35.23	1.74

สนามเด็กเล่นแบ่งเป็นส่วนต่างๆได้ 4 แบบตามสภาพการเล่นของเด็ก คือ

1. Active Outdoor Play Area ใช้พลังงานร่างกายอย่างเต็มที่ โดยนอกจากความสูง เครื่องเล่นแล้วยังต้องคำนึงถึงรัศมีหรือบริเวณการเล่นแต่ละอย่างด้วย เพราะเด็กจะสนุกจนล้มตัว อาจเกิดอันตรายแก่เด็กอื่นๆได้ ควรมีเขตปลอดภัย (Safety Space) ควรออกแบบให้มีทางเดิน ระหว่างเครื่องเล่นแต่ละอย่างเพื่อสะดวกแก่การดูแลและเข้าช่วยเหลือเด็กที่บาดเจ็บ กว้าง ประมาณ 1.20-1.50 เมตร ปูด้วยวัสดุกันลื่นเวลาเปียกน้ำ มีที่พักแทรกตัวระหว่างเครื่องเล่น เช่น อุโมงค์ค้ โพรงไม้ ขอนไม้ รมไม้ ไซดหิน

2. Passive Outdoor Play Area ใช้พลังงานร่างกายน้อยหรือพักเหนื่อยหลังจากเล่นมาเต็มที่ บริเวณนี้ต้องออกแบบให้มีการกันภัยอันเกิดจากการเล่น Active Outdoor Area เพลิน เกินไปหรือแรงไป เช่น วิ่งถล่มเข้ามาในหมู่เด็กนั่งพักหรือลูกบอลขว้างมากลางวงทรายเป็นต้น การกันภัยโดยใช้พุ่มไม้ทางเดินคั่นกลาง ผ่นหรือรั้วเตี้ยๆ ชะลอความเร็วเด็กที่วิ่งมาโดยเร็ว

3. Social Play Area มีสอดแทรกทั้งบริเวณ Passive และ Active เล่นเป็นกลุ่มเข้ากับ เพื่อนๆ

4. Nature Play Area เล่นขุดดิน ขุดทราย ปลุกต้นไม้ เล่นกับสัตว์เลี้ยง

Playground Characteristic

- สนามเด็กเล่นเป็นส่วน Education และ Recreation programs เนื้อที่สนามเด็กเล่นควรประกอบด้วย

- บริเวณสำหรับขุด (Digging Space) โดยใช้กระบะทรายที่แบ่งเป็นเขตที่มีทราย โคลน ฝุ่น บริเวณก่อสร้าง ข้อควรระวังคือควรปิดกระบะทรายไว้ถ้าไม่ได้ใช้เพราะอาจกลายเป็นถังขยะได้ มีที่ทำสวน ขุดดิน และเลี้ยงสัตว์เลี้ยง

- บริเวณร่มไม้ (Shade) จัดให้มีต้นไม้หลายประเภท ทั้งต้นสูง เป็นพุ่ม หลายขนาด หลายสี และมีวัฏจักรของการเจริญเติบโตต่างกัน และบางครั้งอาจจะมีการทางเดินที่หรือรั้ว ขายขนาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- บริเวณทางเดิน (Pathways) สร้างทางเดินโค้งๆหรือเป็นรูปวงกลมสุกถนนใหญ่ เป็นการสะดวกสำหรับเล่นเป็นกลุ่มและป้องกันการจราจรติดขัด ถ้าเป็นไปได้อาจจะมีทางลาดชันหรือเนินเขาเตี้ยๆด้วย อาจมีการเทคอนกรีตบนทางเดินและดูแลเรื่องการระบายน้ำด้วย

- บริเวณที่เล่นโลดโผน (Active Play Areas) ควรมีต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านสาขามากๆ แต่ไม่สูงนัก มีถึงรูปทรงกระบอกทำด้วยปูนซีเมนต์ ทำเป็นอุโมงค์ กองไม้ใหญ่วางอยู่บนพื้นทรายเพื่อให้เด็กคลาน กระโดด โยน หรือมีอุปกรณ์สำหรับปีนซึ่งทำจากเสาโทรทัศน์หรือท่อนไม้ซุง

- บริเวณสำหรับเล่นเงียบๆ (Quiet Play Areas) จัดให้มีการปลูกหญ้า มีที่นั่งในร่ม มีสระน้ำตื้นๆ มีชิงช้าเดี่ยว เป็นที่ว่างในร่มหรือกลางแจ้งที่เพียงพอสำหรับ quiet activities

- บริเวณสำหรับการค้นพบ (Discovery Areas) จัดให้มีบริเวณสำรวจและค้นพบ รวมถึงบริเวณที่มีกรงสัตว์ กรงนก พุ่มไม้และพืชสำหรับแมลงและสัตว์เล็กๆ

- พื้นผิวระดับต่างๆ จัดให้มีพื้นผิวหลายๆระดับ เช่น ภูเขา ที่ราบ

- ที่ราบเรียบสำหรับเด็กเล่นลูกบอลหรือรถลาก

- สนามสำหรับวิ่งเล่น

- มีอุปกรณ์สำหรับสนามเด็กเล่นต่างๆ เช่น กระบะทรายหรือที่เล่นน้ำ เป็นต้น

- การเกี่ยวเนื่องเชื่อมต่อกันระหว่างที่เล่นในอาคารกับสนามเด็กเล่นนอกอาคาร

- อุบัติเหตุการเล่นของเด็กส่วนใหญ่เกิดใกล้บริเวณประตูทางเข้าออกของสนามเด็กเล่น

ทั้งนี้เพราะเด็กจะคึกคักมากเมื่อรู้ว่าจะได้ออกไปยังสนามเด็กเล่น เด็กจะรีบร้อนขาดการระมัดระวังตัว

- ช่องเปิดต่างๆไม่ว่าหน้าต่างหรือกระจกติดตายต้องคำนึงถึงมุมมอง ทั้งครูและเด็กควรเห็นสนามเด็กเล่นข้างนอกได้ดี เพื่อสะดวกแก่การดูแลระวังภัยแก่เด็ก

- ควรจัดเขต Passive outdoor play แยกไว้ใกล้ๆอาคาร ส่วน Active outdoor play ไว้ห่างอาคารเพื่อป้องกันกระจกแตกและระยะทางช่วยลดความคึกคะนองของเด็กๆ

อุปกรณ์ในสนามเด็กเล่นสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน

สนามเด็กเล่นสำหรับเด็ก 50 คน (โดยประมาณ) ต้องการเนื้อที่อย่างน้อย 2,800

ตารางฟุต (252 ตารางเมตร) สำหรับจัดวางอุปกรณ์และพื้นที่สำหรับวิ่งเล่นอีกเล็กน้อย

ชนิด	จำนวน	ต้องการเนื้อที่ (ตร.ฟ.)
ที่ป็นปาย	1	10 x 25
ชิงช้า 4 ตัว	1	16 x 32
Play sculpture	1	10 x 10
Play wall or playhouse	1	15 x 15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Sand area	1	15 x 15
Slide	1	10 x 25
Spray pool (include desk)	1	36 x 36

สนามเด็กเล่นสำหรับเด็กประมาณ 30 คน ต้องการพื้นที่ประมาณ 1200 ฟุต (108 ตารางเมตร) และชนิดของเครื่องเล่นที่พึงมีได้แก่

1. Sand area
2. Slumber
3. Slide
4. Swing set

การออกแบบสนามเด็กเล่น

การเล่นของเด็กเป็นกิจกรรมซึ่งเด็กได้ปลดปล่อยพลังงานและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นเป็นวิธีที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวของเด็กและสิ่งแวดล้อมของเขา ในการออกแบบเพื่อการเล่นของเด็กจึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ก็คือ ตัวของเด็กกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การเล่นของเด็กแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

- การเล่นเพื่อการพัฒนา
- การเล่นเพื่อการสังคมน่วมกันระหว่างเด็กด้วยกัน
- การเล่นแก้ปัญหา

ในการออกแบบสนามเด็กเล่นควรจัดให้มีบริเวณเพื่อการเล่นดังต่อไปนี้
Physical play (การทำท่ายและการทดสอบ)

ในการเล่นเด็กจะชอบทดสอบกำลังและความสามารถ การค้นพบ ความจำกัดและความแข็งแรงของกำลัง ถ้าจัดสนามเด็กเล่นทำท่ายไม่พอต่อความต้องการของเด็ก เด็กจะหาสถานที่เพื่อการทดลองใหม่ เช่น ถนนหรือทางเดิน การทำท่ายและทดสอบกำลังนี้เด็กต้องการอุปกรณ์เพื่อการกระโดด แกว่ง เล่นกระดานลื่น ปีนป่าย คลาน วิ่ง ในการออกแบบจำเป็นที่จะต้องรู้ถึงระยะเอื้อมมือของเด็ก ระยะทางที่กระโดด ปีน หรืออื่นๆ ต้องใช้ให้เหมาะสมกับสัดส่วนของเด็ก ในกรณีที่สนามใช้สำหรับเด็กในวัยต่างๆกัน จะต้องสร้างสัดส่วนที่สัมพันธ์กันให้ได้ เช่น ถ้าจะออกแบบบันไดควรมีหลายขนาดและหลายความสูงในอันเดียวกัน

Social play (การเล่นสมมติ)

เป็นช่วงเวลาที่เด็กสมมติตัวเองและสร้างโลกขึ้นมาใหม่จากประสบการณ์ เด็กจะเล่นเป็น หมอ ตำรวจ เป็นต้น การเล่นในลักษณะนี้เด็กจะได้ทดสอบลักษณะบุคลิกภาพว่าเป็นอะไรน่าจะ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาก็เท่านั้น เมื่อผู้ผู้ใดเห็นประโยชน์ประการใด
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สบายที่สุดและอยากเป็นอะไร เด็กได้เริ่มเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมจากโลกจินตนาการที่เด็ก
สมมติขึ้น ทั้งยังเป็นการเล่นเพื่อการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันของเด็ก เพื่อสนองจุดนี้นักออกแบบจึง
ควรสร้างสนามเด็กเล่นให้มีที่เพื่อการเล่นสมมติตัวเอง อุปกรณ์ไม่จำเป็นต้องเหมือนจริง เพราะ
เด็กจะใช้ความคิดและจินตนาการเอง

Interaction

การเล่นทำให้เด็กได้เข้าใจถึงสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ การเล่นจะส่งผล
ต่อพฤติกรรมในการเล่นของเด็กโต การจำกัดบริเวณหรือมุมให้เป็นชอกหรือกลุ่มจะทำให้เกิดการ
จัดกลุ่มของเด็ก

Cooperation

เด็ก ๆ มักหวาดกลัวเกี่ยวกับภาวะที่ต้องเกี่ยวข้องกับทางสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นไปสู่
จุดหมาย ธรรมชาติที่เล่นเป็นกลุ่มจะไม่ได้ได้รับความสนใจของเด็กเท่ากับชิงช้าเดี่ยว เครื่องเล่น
บางชนิดต้องใช้ความร่วมมือของเด็กก็จะได้รับความร่วมมืออย่างดี เมื่อเด็กทุกคนสนใจอุปกรณ์
และความต้องการเล่นร่วมกัน เครื่องเล่นสำหรับเด็กจึงควรมีส่วนที่จะดึงดูดเด็กมาสู่ความร่วมมือ
ในการเล่นร่วมกัน

Cognitive play

สนามที่วางแผนอย่างดีต้องเป็นทางเลือกกว้างๆแก่เด็กให้ได้มีการตัดสินใจ แก้ปัญหา
การต่อเรียงวัสดุของเด็กทำให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ขึ้นเมื่อเด็กแก้ปัญหาในการจัดวาง การสร้าง
สิ่งแวดล้อมจะช่วยให้ได้มาก เช่น การปรับระดับพื้นได้สูงต่ำ มีทางเลือกที่จะเดินต่อให้เด็ก เช่น จะ
กระโดดข้ามสะพานหรือไต่เชือกลงไปเริ่มต้นใหม่ นักออกแบบสามารถสร้างเครื่องเล่นเพื่อการ
ตัดสินใจของเด็กได้ การเรียนรู้จากการสังเกต พื้นที่ต่างระดับกันจะช่วยให้เด็กฝึกการสังเกต
สำหรับเด็กในวัยต่างๆกัน เป็นตัวอย่างที่ดีทำให้เด็กเล่นโดยไม่มีการชนกันปะทะกันเพราะมองเห็น
กันได้ถนัด

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการออกแบบสนามเด็กเล่น

สนามเป็นของแข็งสามมิติควรให้เด็กขึ้นลงปีนป่ายได้ เช่น สมมติว่าเริ่มตั้งแตกระดับ
พื้นดินปีนบันไดขึ้นบ้านบนต้นไม้ แกว่งตัวข้ามโดยใช้ยางรถยนต์แล้วกลับสู่ระดับพื้นดินด้วยการ
สไลด์ลงมา เป็นกิจกรรมที่น่าตื่นเต้นมากกว่าการเดินด้วยวิธีธรรมดา การเชื่อมวัตถุเข้าด้วยกัน
(Linking) เช่น เราอาจเชื่อม Stepping Column เข้าด้วยกันกับ Overlapping Platform หรือบันได
โดยวิธีต่อเข้าด้วยกันนี้จะเป็นการสร้างทางเดินใหม่ให้เด็กเลือกเล่นและยังสามารถสร้างความ
ต่อเนื่องให้สนามกลายเป็นอาณาจักรแห่งการผจญภัยที่น่าตื่นเต้นสำหรับเด็กอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดตำแหน่งของเล่นให้ใกล้เคียงกันเพื่อความคล่องตัว (Juxtaposition) เครื่องเล่นแต่ละชิ้นควรมีประโยชน์ใช้สอยหลายๆ ด้าน บรรจุดมุงหมายหลายข้อที่ตั้งไว้เพื่อให้ใช้ได้นานๆ ปรับปรุงยืดหยุ่นได้ เด็กจะรู้สึกแปลกใหม่กับเครื่องเล่นอยู่เสมอ บริเวณกึ่งร่มกึ่งกลางแจ้งเด็กๆ ควรจะมีเนื้อที่สำหรับเล่นประมาณ 20-30 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน เพื่อใช้เนื้อที่เท่ากับห้องเล่นของเด็ก ซึ่งยอมให้มีเนื้อที่ต่ำสุดสำหรับ 1 คน คือ 3.5 ตารางเมตร การวางเครื่องเล่นควรจะมีระวางอันตราย ควรวางบนหญ้าหรือทราย อย่างลาดยางหรือเทคอนกรีตจะทำให้เป็นอันตรายเมื่อเด็กล้มลง เช่น สนามเด็กเล่นฟอร์ด แอร์มิสตัน นิวยอร์ก รอบๆ เครื่องเล่นไปด้วยยากันเด็กล้ม แต่ก็มีบางส่วนที่ลาดยางและเทคอนกรีตอยู่ซึ่งควรจะตระหนักในความปลอดภัยของเด็กให้มาก

การจัดวาง Layout

- การจัดวาง Layout อุปกรณ์ในการเล่นควรวางใกล้กับโรงเรียนและจัดวางเข้ากลุ่ม
- เนื้อที่สำหรับ Activities เยียบๆ ควรจัดวางห่างจาก Active play space และควรมีรั้วเงาของต้นไม้หรือรูปโฉมธรรมชาติของ Site ประกอบด้วย
- สนามวิ่งเล่นกลางแจ้งควรเป็นที่ราบหรือมี Slope อย่างมากที่สุดเพียง 2.5% และต้องมีการระบายน้ำที่ดี
- โดยทั่วไปแล้วสนามเด็กเล่นจะแบ่งเป็น
 - ครึ่งหนึ่งจะมีลักษณะเหมือนสวน (Parklike) คือ สนามหญ้ากลางแจ้งสำหรับวิ่งเล่น ร่มไม้สำหรับ quiet activities และการจัด landscape ต่างๆ
 - อีกส่วนหนึ่งจะเป็นที่สำหรับอุปกรณ์การเล่นต่างๆ เช่น ชิงช้า หรือสนามซึ่งในการปูผิวสำหรับการเล่นเกม เช่น บาสเกตบอล
- การจัดภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อ Activity control แบ่งสัดส่วนของสนามเด็กเล่นสำหรับการเล่นที่แตกต่างกันเพื่อ traffic control และเพื่อความน่าสนใจดึงดูดให้มาเล่น มีการจัดห้องน้ำม้านั่ง หรือ drinking fountain เอาไว้ด้วย

ตารางที่ 4.2 แสดงวัสดุที่ใช้ในเครื่องเล่นสนามเด็กเล่น

วัสดุ	ฐานราก	ข้อดี	ข้อเสีย
TS พลาสติก	ไม่มี	- ให้รายละเอียดความสมจริงได้ดีมาก - ประกอบง่าย - ส่งเสริมการสร้างจินตนาการแก่เด็ก	- ข้อจำกัดเรื่องขนาด ชิ้นส่วนของเครื่องเล่น - ต้นทุนการผลิตสูง ราคาแพง - ต้องผลิตมากรูปแบบจึงน้อยไม่แข็งแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		<ul style="list-style-type: none"> - สีสิ้นสวยงาม - ทนต่อสภาพภูมิอากาศ 	
ไม้จริง	มี	<ul style="list-style-type: none"> - ให้รายละเอียดความสมจริงได้ดี - สามารถสร้างสรรค์รูปทรงและขนาดได้ดีพอใช้ - แข็งแรง - ไม่ต้องผลิตจำนวนมากทำให้มีหลากหลายรูปแบบ - วัสดุปลอดภัยต่อเด็ก - ส่งเสริมการพัฒนาการทางร่างกายได้ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - ชิ้นส่วนมาก - ทนต่อสภาพภูมิอากาศประมาณ 10 ปี - สีไม่สวยสด - การติดตั้งที่ตีควรรใช้ช่างผู้เชี่ยวชาญ - ราคาแพง
เหล็ก	มี	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนต่ำ ราคาถูก - การผลิตง่าย - ทนต่อสภาพภูมิอากาศ - แข็งแรง 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดรายละเอียดความสมจริง การสร้างรูปทรงและรูปแบบไม่สวย - สีไม่สวยงาม - ประกอบตายตัว ขนย้ายไม่สะดวก - วัสดุทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กได้ - รูปแบบไม่หลากหลาย - ขาดสิ่งเร้าในการสร้างจินตนาการ
ไม้อัดแผ่น	มี	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการสร้างจินตนาการได้ดี - ให้รายละเอียดความสมจริงได้ดี - สามารถสร้างสรรค์รูปทรงและขนาดได้ดี - แข็งแรง - วัสดุปลอดภัยต่อเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ชิ้นส่วนมาก - การติดตั้งที่ตีควรรใช้ช่างผู้เชี่ยวชาญ - ทนต่อสภาพภูมิอากาศประมาณ 10 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ต้องผลิตจำนวนมากทำให้หลากหลายด้านรูปแบบ - สี สันสวยงาม - ราคาถูก 	
--	--	---	--

การเลือกวัสดุปูพื้นผิว

การเลือกวัสดุต่างๆแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของชนิดของการเล่น โดยพิจารณาจากหลักพื้นฐานดังนี้

1. การเลือกวัสดุควรเลือกให้เหมาะสมกับชนิดของการเล่นในแต่ละแบบ เช่น การเล่นในสนามเฉพาะหรือการเล่นกลางแจ้งในสนามหญ้า
2. ประหยัดต่อการลงทุนและบำรุงรักษาซ่อมแซม
3. รักษาความสะอาดง่ายคงทนถาวร
- 4.ปลอดภัย
5. พื้นผิวน่าสนใจและกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม

สรุปการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกห้องเรียน

ควรเน้นความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด เพราะโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก สิ่งที่ควรพิจารณาในเรื่องนี้มี 2 ประการ ดังนี้

ก. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ควรมีการจัดมุมประสบการณ์ให้กับเด็ก ให้อิสระเด็กในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความถนัด และมีแหล่งค้นคว้าอ้างอิงให้เด็กสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้เอง

ข. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ควรมีสถานมเด็กเล่น เครื่องเล่นสนามบ่อทราย กรงสำหรับเลี้ยงสัตว์ เครื่องเล่นอื่นๆที่เหมาะสมกับวัน เช่น รถลาก เครื่องเล่น ตัวอย่างการจัดสนามเล่นที่ประเทศอิสราเอล เน้นการจัดสนามเด็กเล่นที่เอาของเสียและของเหลือใช้ต่างๆ เช่น ตู้เย็น เต่าแก๊ส ชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่างๆเรียกว่า “สนามเล่นแบบกองขยะ” (Junk Playground) ซึ่งเด็กชอบมากกว่าสนามเด็กเล่นราคาแพง

4.6 วัสดุที่เหมาะสมกับโรงเรียนอนุบาล

วัสดุที่ใช้ตกแต่งภายในอาคารโดยเฉพาะในเขตภูมิอากาศที่ร้อน ควรจะเป็นวัสดุที่ป้องกันความชื้นได้ กันแมลงและเชื้อราที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะวัสดุที่ใช้ภายนอก เพราะจะได้ใช้เวลานานๆและควรมีคุณภาพที่ดีด้วย ต้องคำนึงถึงการป้องกันความร้อนจากแสงแดด แสงสะท้อนจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัสดุและเงา สี รูปฟอร์ม ผิวหน้า ลวดลาย ในเขตเมืองร้อนวัสดุที่ใช้จะมีราคาไม่แพงนัก ส่วนมากจะนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้โดยเฉพาะไม้ นิยมใช้กันมาก อย่างไรก็ตามก็มีนักออกแบบได้พยายามนำวัสดุแปลกๆใหม่ๆมาใช้ในเขตร้อน ดังนั้นก่อนออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงข้อดี ข้อเสียของวัสดุแต่ละชนิดเสียก่อน

วัสดุที่ใช้ตกแต่งภายในอาคารสำหรับเด็กควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. คงทนถาวรและดูใหม่อยู่เสมอ
2. มีความปลอดภัยแก่เด็ก
3. ง่ายต่อการทำความสะอาด
4. ประหยัด
5. มีสีสันสดใส

ดังนั้นในการนำวัสดุต่างๆมาใช้จึงต้องพิจารณาว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมกับเด็กหรือไม่

4.6.1 พื้น

ได้มีการวิจัยเพื่อจะศึกษาขอบเขตการเคลื่อนไหวต่างๆของเด็กวัย 3 ขวบถึง 5 ขวบ เวลาเด็กเดินบนพื้นที่แข็ง เย็นและลื่น กับพื้นที่ปูพรมโดยตลอด ผลปรากฏว่าเด็กชอบเดินบนพื้นที่ห้องที่เขาพบว่ามีพื้นนุ่ม นุ่มและสบายมากกว่า

พื้นที่อ่อนนุ่ม เด็กจะรู้สึกสบาย ไม่ลื่นและไม่ตกลงมาและยังเล่นได้อีกด้วย สามารถหัดเดินได้ง่าย พัฒนาการเด็กจะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ

การพิจารณาในการใช้วัสดุปูพื้น ควรคำนึงถึง

- ความเหมาะสมของเด็กที่จะเล่นบนพื้น
- ทำความสะอาด
- ไม่ลื่น
- ช่วยลดเสียงได้
- มีสีสันสดใสและลวดลายได้ตามต้องการ
- ประหยัดและสามารถเปลี่ยนได้ในราคาไม่แพง

วัสดุปูพื้น

1.1 พรม (CARPET)

ดูเหมือนว่าพรมจะเป็นวัสดุปูพื้นที่อ่อนนุ่มมากที่สุด ซึ่งจะทำให้ความอบอุ่นแก่เด็กที่เล่นบนนั้น ช่วยเก็บเสียงได้ดีด้วย แก้เสียงสะท้อนได้นุ่มนวล มีความอ่อนนุ่มน่าสัมผัส ไม่ลื่นและมี

ลวดลายสีสันให้เลือกมากมาย แต่การใช้พรมเป็นการสิ้นเปลือง มีราคาแพง ทำความสะอาดยาก เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สกปรกง่าย ต้องทำความสะอาดบ่อย ติดไฟง่าย อาจแก้ปัญหาโดยซื้อพรมราคาถูกรวมที่จะเปลี่ยนได้เสมอ

1.2 พรมน้ำมัน (LINOLCIM)

พรมน้ำมันพอจะเป็นวัสดุที่เหมาะสมสำหรับห้องเด็กก็ได้ ซึ่งมีคุณภาพและความหนาต่างๆ รวมทั้งมีสีสันสดใสแก่ก่อนมากมาย มีทั้งแข็งทั้งอ่อนขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้ทำ ซึ่งเราอาจเลือกใช้แบบที่เป็นแผ่นใหญ่เพื่อลดรอยต่อและสะดวกในการทำทำความสะอาด การเลือกใช้ลายควรเลือกใช้ลายตัวอักษรหรือวงกลมต่อกัน เป็นเหลี่ยมและลายต่างๆ แข็งแรง ฉีกขาดยาก ทำความสะอาดง่าย

1.3 พี.วี.ซี (กระเบื้องยาง)

ข้อดีของ พี.วี.ซี. คือ มีความอ่อนนุ่ม สามารถหักงอได้ แต่มีความคงทน แข็งแรงและราคาไม่แพง สามารถเก็บเสียงได้พอสมควร กันความร้อนได้ ไม่ลื่นหรือเกิดเสียงดัง แลดูใหม่อยู่เสมอ มีหลายขนาดและลวดลายหลากสี แต่ข้อเสียของกระเบื้องยาง คือ หลุดร่อนได้ในที่ที่มีความชื้น เกิดรอยขีดข่วนได้ง่าย ต้องทำความสะอาดอยู่เสมอ

1.4 คอร์ด (CORD)

เป็นวัสดุปูพื้นที่เหมาะสมอีกอย่างหนึ่งของห้องเด็ก มีความอบอุ่นที่จะนั่งหรือเล่น มีความนุ่มป้องกันการล้ม ช่วยลดเสียงได้พอสมควร มีความสวยงาม แต่ข้อเสีย คือ ต้องการใช้น้ำยาเคลือบ เลอะง่าย

1.5 ยาง (RUBBER)

เป็นวัสดุปูพื้นและเก็บเสียงได้ดีที่สุด มีความนุ่มนวลที่จะนั่ง กันของตกไปแตก แต่ค่อนข้างแพงมากขึ้นอยู่กับความหนา ทั่วไปใช้ 3/16 นิ้ว แต่สำหรับห้องเด็กใช้ 1/8 นิ้ว

1.6 ไม้ (WOOD)

มีทั้งไม้จริง ไม้อัด แผ่นป้องกันความร้อน

ข้อดีของไม้ คือ มีความอ่อนตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี และมีความเปียกชื้นขณะก่อสร้างราคาถูก สามารถก่อสร้างรีดลอนและนำมาประกอบใหม่ได้ง่าย ซึ่งหาวัสดุที่มีคุณสมบัติเหมือนไม้ได้ยากมาก ทั้งยังทำความสะอาดง่าย ราคาถูก หาง่าย ต่อเติม ซ่อมแซมได้ง่าย แข็งแรง และให้ความงดงามอีกด้วย การใช้แผ่นไม้หรือปาเก้ขัดให้เรียบไม่มีเสี้ยนทาน้ำมันเคลือบกันสกปรกจะช่วยลดเสียง แต่ถ้าลักษณะพื้นเป็นโครงสร้างไม้ล้วนจะหนวกหู ให้ความรู้สึกอ่อนนุ่มตามธรรมชาติ ให้ความรู้สึกดีเมื่อสัมผัสหรือเมื่อตกแต่ง ข้อเสีย คือ เสื่อมคุณภาพได้ง่าย

1.7 วัสดุดินเผา

เช่น กระเบื้อง TERRA COTIA ราคาไม่แพง ทนทานดินฟ้าอากาศ ทนการสึกกร่อน บำรุงรักษาง่าย มีสีและขนาดให้เลือกเยอะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.8 หินขัด

การทำพื้นหินขัด ได้แก่ การนำเอาเม็ดหินอ่อนผสมกับปูนแล้วขัดด้วยเครื่องให้เรียบเพื่อป้องกันการแตกร้าวในพื้นที่กว้าง เนื่องจากการยึดหดตัวจะต้องแบ่งเป็นพื้นที่กว้าง สามารถแบ่งสลับกันไปโดยผสมสีลงปูนขาว ทนทาน ทำความสะอาดง่าย

1.9 ฟองน้ำ

ข้อดี มีความอ่อนนุ่ม ความเบาและยืดหยุ่น ทำให้ร่างกายเกิดความรู้สึกใหม่ๆ เด็กสามารถนอนในมุ้งใตุมุ้งหนึ่งในห้องที่เขาชอบ สามารถนำมาใช้ทำพื้นหรือใช้เป็นเครื่องเรือน

ข้อเสีย แม้ว่าพื้นจะอ่อนนุ่ม แต่ต้องให้ความรู้สึกแข็งแรงทนทานได้ เพราะพื้นที่อ่อนนุ่มมากเกินไปจะให้ความรู้สึกไม่ปลอดภัย และเป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหวของเด็กได้ วัสดุดินเผาหินขัด ใช้ในพื้นที่บางจุดที่ต้องการความทนทานเป็นพิเศษ เช่น โถงพักคอย ทางเดิน ฯลฯ ส่วนฟองน้ำใช้ในจุดที่ปลอดภัย เช่น ห้องกิจกรรม (บ่อบอล)

2.0 Marmoreal Dual

ข้อดี ผลิตจากสื่อธรรมชาติไม่มีสารพิษ คุ้มค่า คัลายหินอ่อน ทนการขีดขูด ไม่มีรอยต่อ ไม่ลื่น ติดไฟยาก รักษาง่าย

ข้อเสีย ราคาแพง เสียค่าติดตั้งสูง

การออกแบบพื้น

การสร้างพื้นเล่นระดับ

พื้นหลายระดับนี้จำเป็นมากสำหรับคนในเมืองที่มีการออกกำลังกายน้อย การมีพื้นหลายระดับบันไดขึ้นบันได และระดับต่างๆของพื้นจะทำให้เด็กทดลองการขึ้นลง เปลี่ยนความสูงไป ตามลำดับทำให้ตนเองมีกำลังมากขึ้น เช่น การโดดข้ามบันไดบางขั้นหรือนั่งอยู่ข้างบนบันได ด้วยการเลือกรูปทรงที่เหมาะสม พื้นห้องอาจจะกลายเป็นที่ผู้ใช้สามารถทำขึ้นใหม่โดยการเปลี่ยนแปลงวัสดุที่ใช้ ในอนาคตอาจจะใช้โพลีสไตรีน (Ply Styrene) ซึ่งเป็นวัสดุที่เบา ทนทาน เป็นฉนวนไฟฟ้าแทนฟองน้ำที่นุ่มได้

การตกแต่งพื้น

สำหรับเด็กแล้วการวาดภาพบนพื้นเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนวาดภาพบนกระดานดำ เช่น พื้นชั้นนอนควรเป็นพรม อาจเป็นพรมนุ่มๆที่ม้วนเก็บไว้ในตู้และนำมาปูเมื่อต้องการนอน พื้นที่สำหรับเล่นกายกรรม พื้นยางหรือพื้นพรมใช้เฉพาะจุดในบริเวณที่เด็กนั่งหรือนอนเล่นมากๆ เช่น มุมหนังสือ

4.6.2 ผนัง (WALL)

ควรใช้วัสดุที่เก็บเสียงได้ดี แข็งแรงทนทานต่อแรงขีดข่วน อีกทั้งทำความสะอาดได้ง่าย การทำสีผนังส่วนมากเป็นผนังฉาบปูนแล้วทาสีซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สะดวกที่สุด การทาสีใช้ล้างโดยไม่ลอกมีคุณภาพดี อย่างไรก็ตามวัสดุที่จะเลือกใช้จะต้องพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียโดยเฉพาะในเขตที่อยู่ภูมิอากาศร้อน วัสดุที่ใช้ควรเป็นวัสดุที่ป้องกันความชื้นได้ แมลง ปลวกและเชื้อราที่จะเกิดขึ้น ต้องคำนึงถึงการป้องกันความร้อน แสงจากธรรมชาติ แสงสะท้อนจากวัสดุ เงาน สี ควรใช้กับวัสดุที่มีผิวหน้าเรียบ ทำความสะอาดง่ายและราคาถูก

1.1 PLASTER AND STUCCO

ปูนฉาบเป็นวัสดุที่คงทนและประหยัดที่สุด แต่ยากแก่การดูแลรักษา งานฉาบปูนต้องใช้เวลามาก ทำให้อาคารส่วนอื่นสกปรกและยังไม่อ่อนตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย ดังนั้นปูนฉาบจึงไม่ควรใช้กับผนังกันโดยทั่วไป แต่เหมาะสำหรับผนังรอบอาคารซึ่งเป็นผนังชั้นนอกและชั้นในที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงอีกต่อไป และสามารถทาสีทับได้ แต่ปัญหาสำคัญคือ ไม่ควรทาสีทับบ่อย เมื่อทาสีทับหนาผิวผนังอาจเกิดรอยร้าวหรือสีที่ทาลอกอาจทำให้ไม่น่าดู

1.2 สีทา

ข้อดี ให้ความสวยงามยิ่งขึ้น มีหลายสีให้เลือก ช่วยสะท้อนแสงโดยเฉพาะสีอ่อนให้เกิดความสว่างภายในห้องมากขึ้น

ข้อเสีย ชีดเก่าเร็ว เมื่อถูกความร้อนแตกร้าวได้ทำงานด้วยความเปียกชื้นและความแห้งแล้งของอากาศ

1.3 กระจก

ข้อดี กันฝน น้ำ ฝุ่น ปลอดภัยจากเชื้อรา เหมาะสำหรับใช้ในที่ต้องการแสงธรรมชาติถ้าเป็นกระจก 2 ชั้นจะกระจายแสงได้ดี และช่วยกรองความร้อน ทำเป็นหน้าต่างจะรับแสงสว่างได้ดี กระจกบานเกล็ดจะช่วยให้ภายในห้องได้รับลมป้องกันฝนได้ กระจกที่ฉาบผิวในด้วยแผ่นฟิล์มซุบสารเคมีอะลูมิเนียมจะสะท้อนความร้อนออกไปได้ดีโดยภายในได้รับแสงสว่าง

ข้อเสีย แตกง่ายโดยเฉพาะที่ทำเป็นแผ่นใหญ่ เป็นตัวนำความร้อนที่ดี เป็นฉนวนที่เลว

1.4 ไฟเบอร์กลาส

ข้อดี คงทนถาวรไม่ผุพัง ทนต่อการเผาไหม้ ใช้ทำแผ่นผนังกันห้องที่แข็งแรง มีโครงสร้างเสริมในตัวไม่ต้องมีกรอบโครงต่างหาก

ข้อเสีย ราคาแพง

1.5 Neoparie's

ข้อดี มีเนื้อเหมือนหินอ่อน มีความแข็งแรงและทนทานต่อสภาพอากาศมากกว่าหินธรรมชาติ สามารถทำให้อัดได้ มีน้ำหนักเบา ใช้ได้ทั้งภายในภายนอกอาคารและเฟอร์นิเจอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสีย มีราคาแพง

1.6 อลูมิเนียม , โลหะผสมอลูมิเนียม

ข้อดี มีความแข็งแรงทนทานต่ออากาศร้อน ไม่เป็นสนิม มีความสามารถในการสะท้อนแสง น้ำหนักเบา ทำได้ทั้งขนาดเล็กและบางมาก

ข้อเสีย มีราคาแพง

1.7 ม่าน

ข้อดี ป้องกันความร้อนและเสียงสะท้อน สามารถลดความเข้มของแสงสว่างให้น้อยลงได้ สามารถปรับแสงได้ตามความต้องการ

ข้อเสีย ราคาแพง เสียค่าติดตั้ง ค่าบำรุงรักษา

1.8 Acoustic

ข้อดี กันเสียง ดูดเสียงได้ดี มีเนื้อนุ่มป้องกันความร้อน น้ำหนักเบา บุผนังทาสีได้ มีความคงทนถาวรพอสมควร ไม่บิดงอ

ข้อเสีย มองเห็นรอยต่อ ภูน้ำจะขุ่น ดูดสีเป็นฉนวนที่เลว

1.9 Wallpaper

ข้อดี เป็นวัสดุที่ช่วยการตกแต่งให้สวยงาม สะอาดตามีคุณค่ายิ่งขึ้น เหมาะสำหรับปิดผนังภายในห้องที่มีความหรูหรา ป้องกันเสียงได้ ลอกเปลี่ยนใหม่ได้ง่าย

ข้อเสีย ราคาแพง ภูน้ำความชื้นจะยืดพองไหม้ไฟได้ง่าย

2.0 ไม้อัด

ข้อดี มีอายุทนกว่าไม้ธรรมชาติ ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้ดี ไม่ยืดไม่หดเมื่อใช้อยู่ในร่ม ดัดแปลงโค้งงอได้เป็นรูปต่างๆ ทนต่อสารเคมี เช่น กรดเกลือ ต่างได้ดี น้ำหนักเบา ติตะปูไม่แตก มีความเหนียว มีลวดลายต่างๆที่สวยงามให้เลือก

ข้อเสีย จะโค้งงอและแตกถ้าอยู่ในที่ที่มีอากาศชื้นและแห้งแล้ง ในที่กลางแจ้ง

2.1 อีฐ

ข้อดี มีความคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ มีการนำความร้อนต่ำ ทนต่อการเผาไหม้

ข้อเสีย น้ำอาจซึมเข้าได้เนื่องจากการเผาอีฐไม่ดี

2.2 ซีเมนต์

ข้อดี เข้ากับสภาพภูมิประเทศได้ดี สวยงาม ทนทาน เป็นฉนวนที่ดี

ข้อเสีย แตกร้าวได้ง่ายเมื่อผสมซีเมนต์ไม่ดี

2.3 หิน

ข้อดี สามารถนำมาใช้ได้ดีกับสภาพในเขตร้อน แข็งแรง ทนน้ำ เหมาะกับการตกแต่ง

ทำกำแพงกันดิน จัดสวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสีย แดกร้าวง่าย

2.4 กระเบื้องดินเผา

ข้อดี ทนต่อการสีกร่อนได้ดี ทนน้ำมัน กรด น้ำ ให้ความรู้สึกอบอุ่น

ข้อเสีย ไม่เก็บเสียง

2.5 กระเบื้องเคลือบ

ข้อดี ทนการขีดสี ทนสารเคมี ต่างได้ดี รักษาความสะอาดง่าย

ข้อเสีย ไม่เก็บเสียง

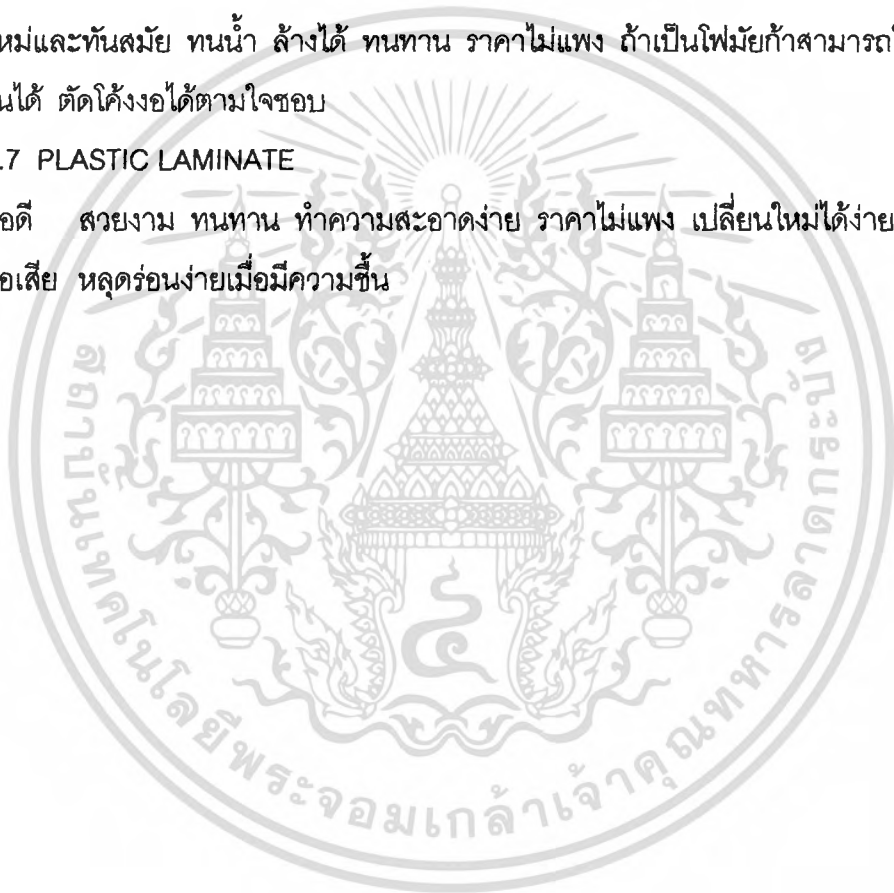
2.6 พลาสติก

ใหม่และทันสมัย ทนน้ำ ล้างได้ ทนทาน ราคาไม่แพง ถ้าเป็นโฟมยักสามารถใช้ทำ
เครื่องเรือนได้ ตัดโค้งงอได้ตามใจชอบ

2.7 PLASTIC LAMINATE

ข้อดี สวยงาม ทนทาน ทำความสะอาดง่าย ราคาไม่แพง เปลี่ยนใหม่ได้ง่าย

ข้อเสีย หลุดร่อนง่ายเมื่อมีความชื้น

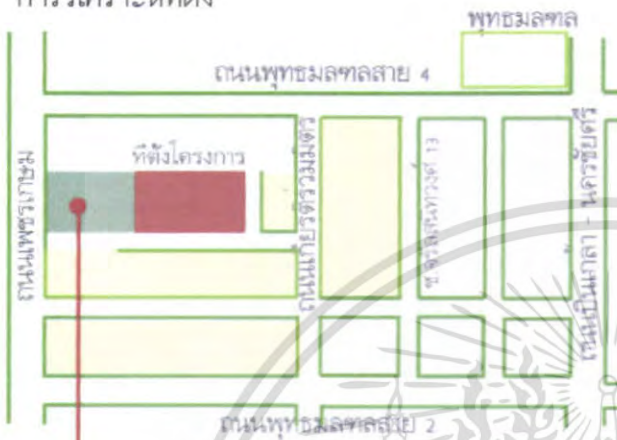

บทที่ 5

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ

5.1 การวิเคราะห์ที่ตั้ง ตัวอาคาร และสภาพแวดล้อมโดยรวม

การวิเคราะห์ที่ตั้ง

โรงเรียนตั้งอยู่ในหมู่บ้าน
ไม่มีมลภาวะทางอากาศ และเสียง
ด้านข้างโรงเรียนเป็นพื้นที่โล่ง
มีต้นไม้ขึ้น เป็นธรรมชาติ

สนามเด็กเล่น จะร่มในช่วงเช้า แต่จะมีแดดในช่วงบ่าย ควรปลูกต้นไม้เพื่อบังแดด

ลมมรสุมตะวันตก/ใต้ พัดพาความเย็นจากบ่อน้ำ เข้าสู่ตัวอาคาร และสนามเด็กเล่น

อาคาร A และ B หันด้านกว้างรับลมจากทั้ง 2 ด้าน

อาคาร A และ B หันด้านกว้างเข้าหาพระอาทิตย์ ทำให้มีแสงแดดรบกวน ตลอดวัน อาจแก้ปัญหาโดยการปลูกต้นไม้เพื่อบัง

พื้นที่โครงการตั้งอยู่ในหมู่บ้าน จึงไม่มีเสียงดังรบกวน จากการจราจร และไม่มีฝุ่นละอองรบกวน

ลานกิจกรรม จะร่มในช่วงบ่าย เพราะมีเงาอาคาร ทาบผ่าน แต่จะมีแดดในช่วงเช้า ตลอดทั้งปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้ง
หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อฝ่ายวิชาการ โทร. 02-253-7000

การวิเคราะห์อาคาร

เนื่องจากมีบ่อน้ำทางด้านทิศใต้ ทำให้มีลมพัดเย็นตลอดทั้งวัน

ครูสามารถดูแลเด็กที่สนามเด็กเล่นและลานกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง เมืองมองจากไกล

อาคาร A

1 ST FLOOR

สนามเด็กเล่น

ลานกิจกรรม

ชั้น 2 มีพื้นที่ 200 ตร.ม.เนื่องจากอยู่ด้านในโครงการ จึงไม่มีเสียง และฝุ่นรบกวน เหมาะสำหรับเป็นห้องเรียน

สามารถมองวิวสวนได้ จากทางห้องเรียน

2 ND FLOOR

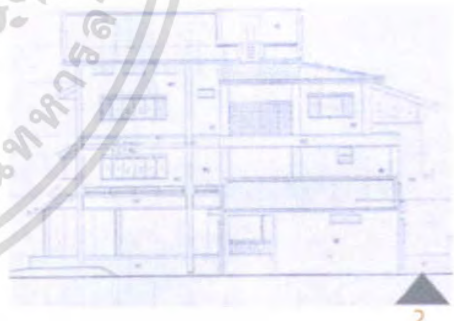
ชั้น 3 มีพื้นที่ 180 ตร.ม. เหมาะสำหรับเป็นห้องเรียนเด็กโต เพราะ อยู่สูง เด็กเล็กอาจเดินไปเรียนตามห้องต่างไม่สะดวก

3 RD FLOOR

เป็นโถงเปิดโล่งโล่ง ประมาณ 70% ใช้ทำกิจกรรมต่างๆได้ เครื่อง ขนาดใหญ่และมีสวนครัวที่มีทางขนส่งของ(Loadng Area) ที่จอดรถ ทำให้ไม่รบกวนการเรียนของเด็ก เป็นการแยกส่วนอาคารเป็นส่วน เป็นสัดส่วน เหมาะเป็นส่วนรับประทานอาหารของเด็ก

ทางเชื่อมระหว่างอาคาร A และอาคาร B ทำให้เด็กสามารถเดินเรียนตามห้องต่างๆได้อย่างสะดวก

วิเคราะห์ที่ตั้ง และอาคาร Building Analysis

ระดับสูงสุดอาคาร +14.70

ระดับพื้นชั้นที่ 3 +7.75

ระดับพื้นชั้นที่ 2 +4.50

ระดับพื้นชั้นที่ 1 +1.25

ระดับพื้นถนนภายใน +0.00

ลักษณะอาคาร :

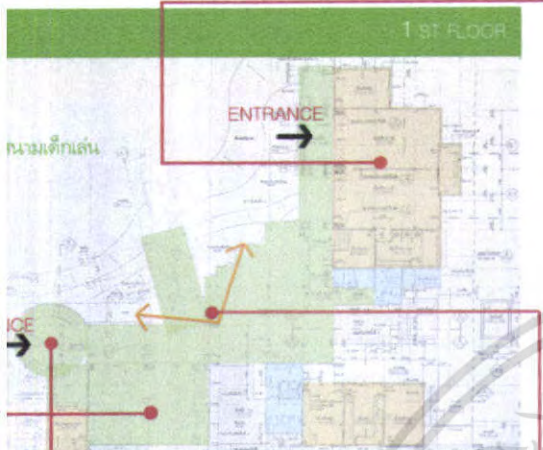
- อาคาร 3 ชั้น สูง 14.70 ม.
- ชั้น 1 เปิดโล่ง เชื่อมกับส่วนบริการ ใช้ทำกิจกรรมต่างๆ
- ระหว่างอาคาร A และ B มีทางเดินเชื่อม
- บริเวณ ชั้น 1 และชั้น 2
- โครงสร้างอาคาร เสาและคาน
- ผนังก่ออิฐ ฉาบปูน
- เพดานฝ้ายิปซัม
- พื้นปูกระเบื้อง

อาคาร A

อาคารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ในวงจำกัดเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เมื่วารณใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีารนำไปใช้

วิเคราะห์ที่ตั้ง และอาคาร
Site Analysis

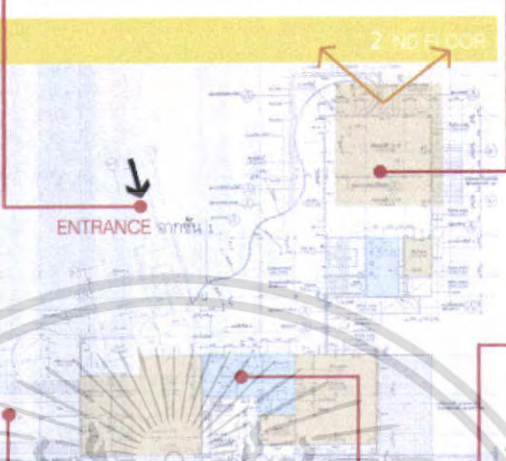
อาคาร B ชั้น 1 ด้านในอาคาร ควรเป็นห้องเรียนที่มีกิจกรรมภายนอก เช่น ห้องศิลปะ เพราะมีพื้นที่เชื่อมกับสนามเด็กเล่น ใกล้ชิดธรรมชาติ

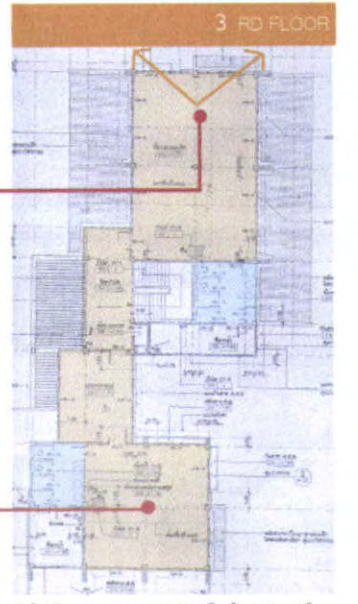
โดงทางเข้า เป็นวงกลม สามารถเดินเข้าได้จากทุกทาง มีทางลาด สำหรับให้รถเข็นคนพิการขึ้น มีส่วนประชาสัมพันธ์ ด้านหน้าใกล้โดงทางเข้า และส่วนพักผ่อน

ชั้น 1 ด้านหน้า และกลางอาคารเปิดโล่งโปร่งเพื่อรับลม และทำให้ space กว้างขึ้น ครูสามารถมองเห็นเด็กได้อย่างทั่วถึงเมื่อมีอนุภาคในอาคาร

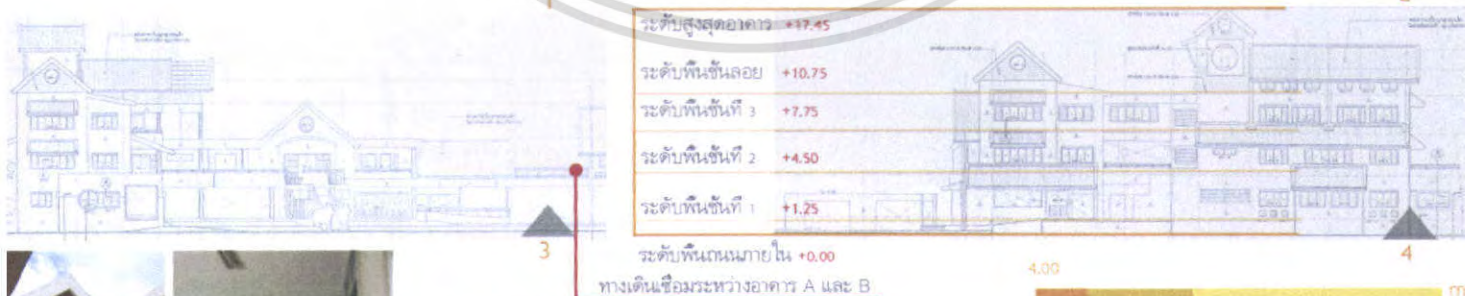
ชั้น 2 มีพื้นที่ 360 ตร.ม. ทางขึ้นอาคาร จากสนามเด็กเล่น เป็นไม้ลิ้นยื่นออกมาจากตัวอาคาร
ชั้น 2 ส่วนในอาคารเป็นห้องเรียน เพราะไม่มีเสียงรบกวน จากภายนอกและสามารถมองเห็นวิวภายนอกได้ชัดเจน

ทางเดินเชื่อมระหว่างอาคาร A และ B ห้องนอญุ่ยยาลห้องเรียน เด็กสามารถใช้ได้ อย่างสะดวกและครูสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง

ชั้น 3 มีพื้นที่ 200 ตร.ม. ควรจัดเป็นห้องเล่น หรือ ห้องกิจกรรม เพราะภายในห้องมีชั้นลอย เพดานยกสูง

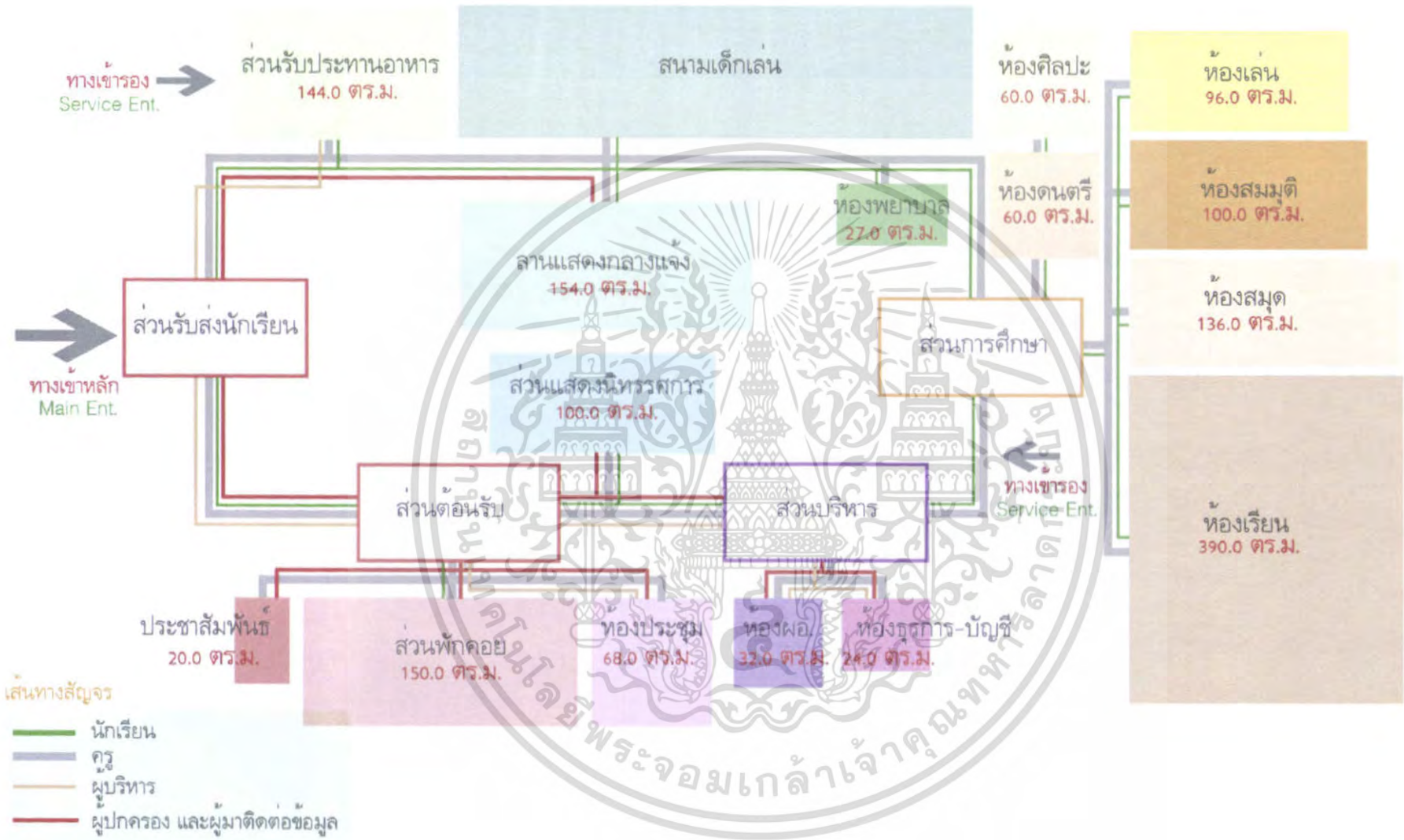

ลักษณะอาคาร :

- อาคาร 3 ชั้น สูง 17.45 ม.
- ชั้น 1 เปิดโล่ง เชื่อมกับส่วนบริหาร และห้องเรียน
- ระหว่างอาคาร A และ B มีทางเดินเชื่อม บริเวณ ชั้น 1 และชั้น 2
- โครงสร้างอาคาร เสาและคาน
- ผนังก่ออิฐ ฉาบปูน
- เพดานฝ้ายิปซัม
- พื้นปูกระเบื้อง

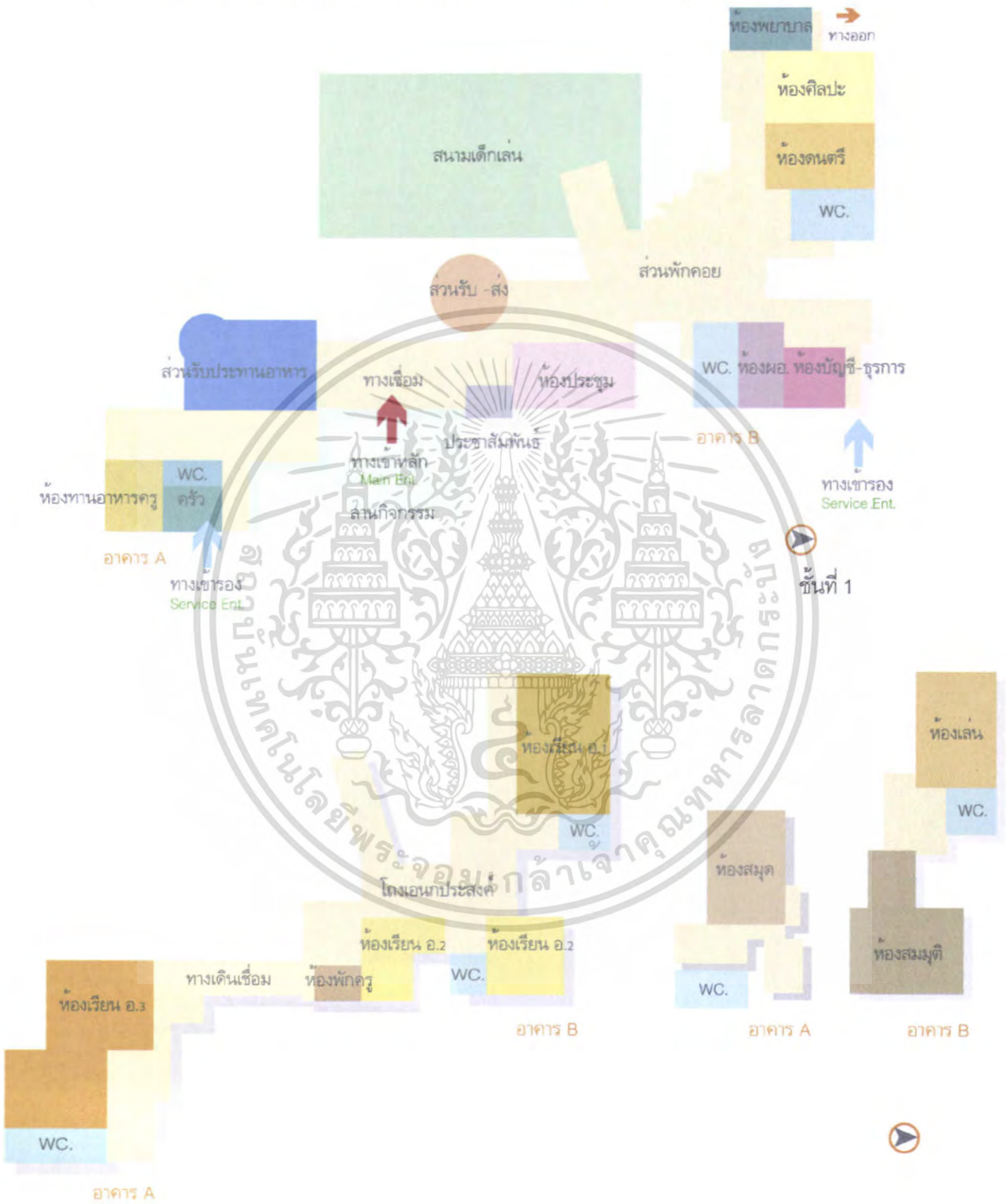
อาคาร B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ และเส้นทางสัญจร (Functional Diagram)

5.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ ขนาดพื้นที่ และเส้นทางสัญจร (Zoning)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

ผลงานการออกแบบ

6.1 แนวคิดในการออกแบบ

การเล่น คือ หัวใจสำคัญของการเรียนรู้

“PLAY AND LEARN AT playground”

นำ เส้น สี และรูปทรง ของเครื่องเล่นภายในสนามเด็กเล่น มาเป็นแนวทางในการออกแบบ ผสมผสานกับ ธรรมชาติ

Process Design:

เส้นโค้ง แสดงถึงความเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง

สีสดใส แสดงถึงความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา

รูปทรงหลากหลาย แสดงถึงจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

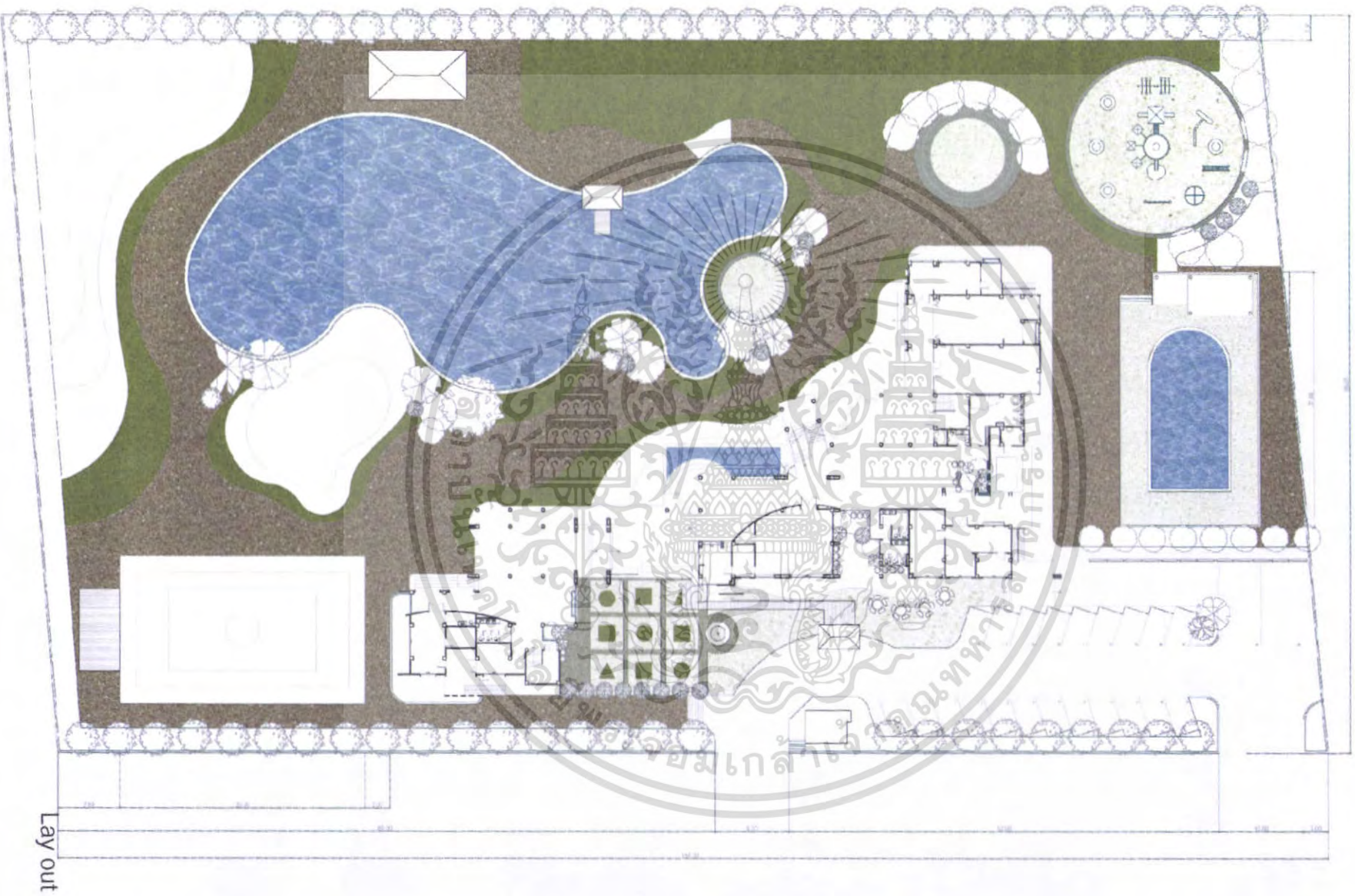
“Learn in Landscape”

“Learnscape”

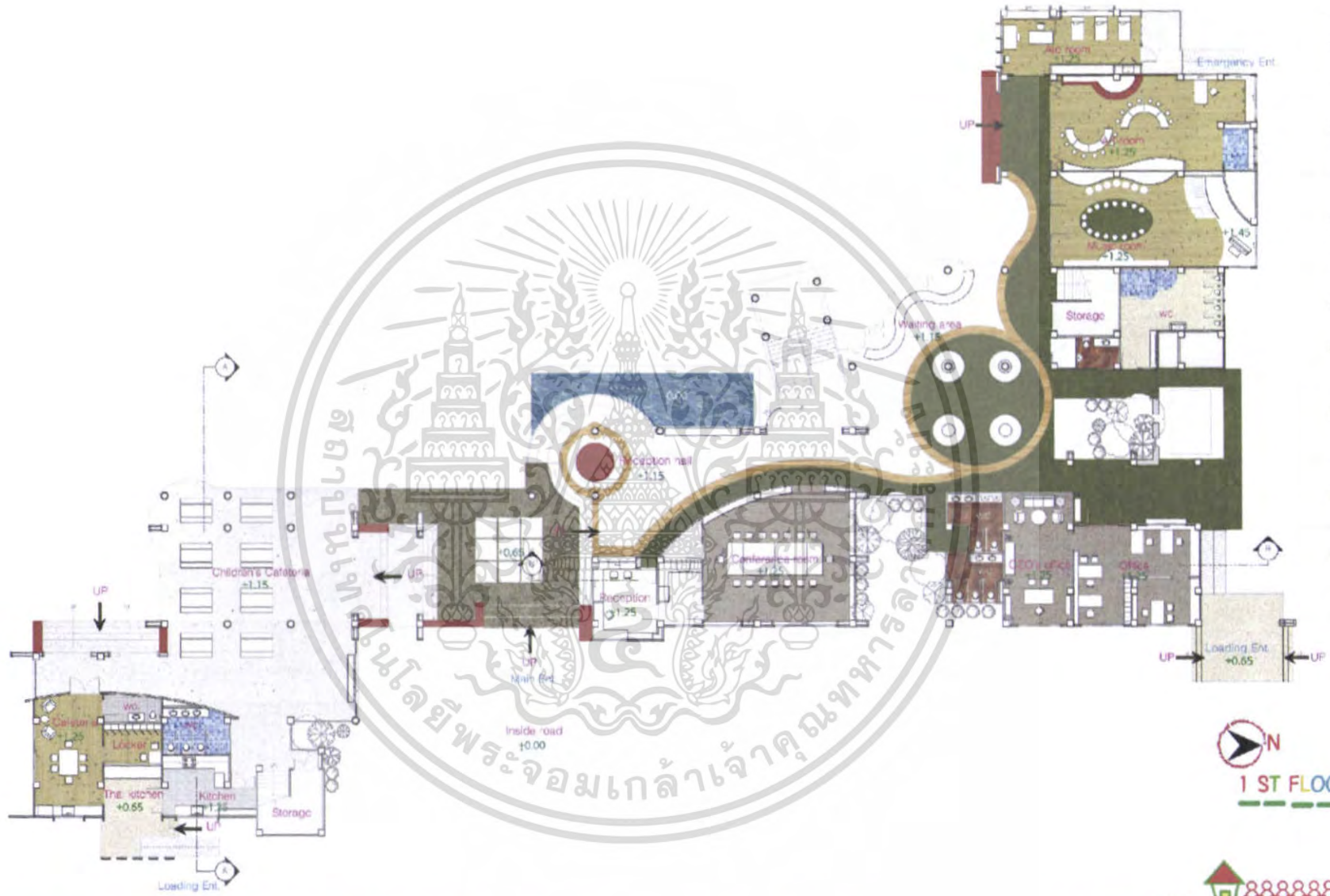

เอกสารนี้เป็นเอกสารของโรงเรียนหรือราชการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถดัดแปลงไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อฝ่ายวิชาการ โทร. 02-254-4000 หรือไปที่โรงเรียน

6.1 ผลงานการออกแบบ

Lay out

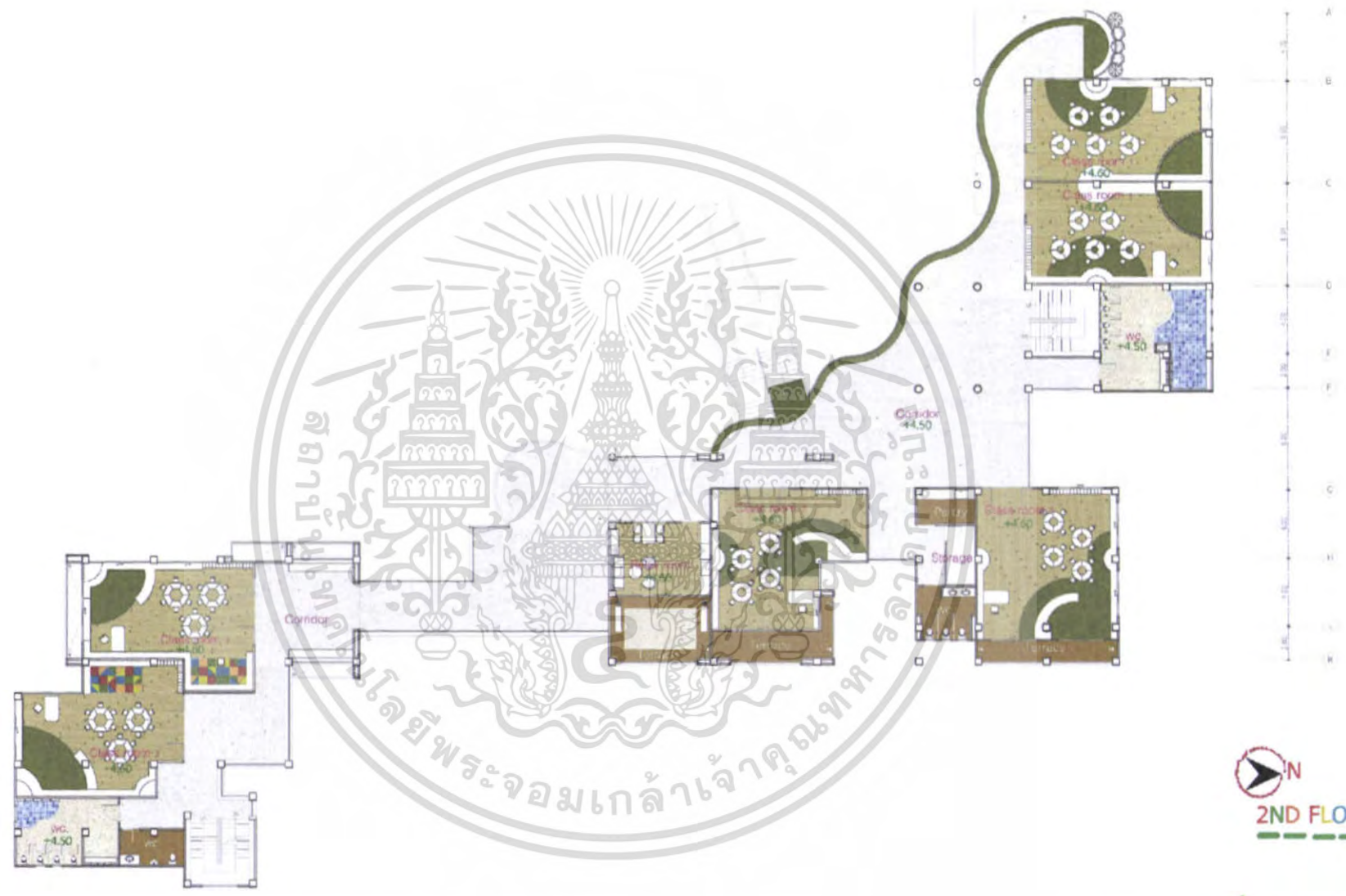

1 ST FLOOR PLAN

1:100

SEN-SEE KINDERGARTEN

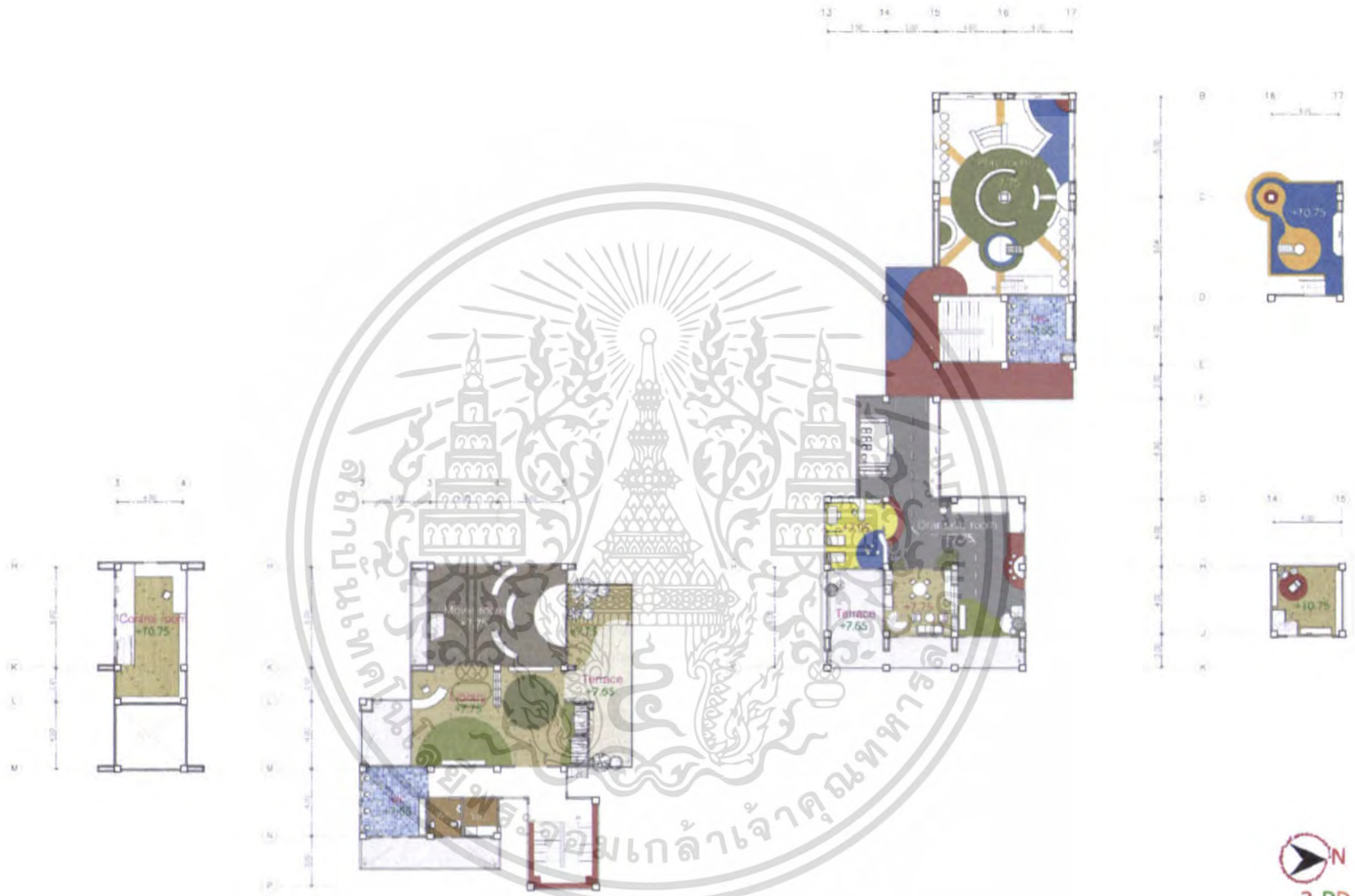

2ND FLOOR PLAN

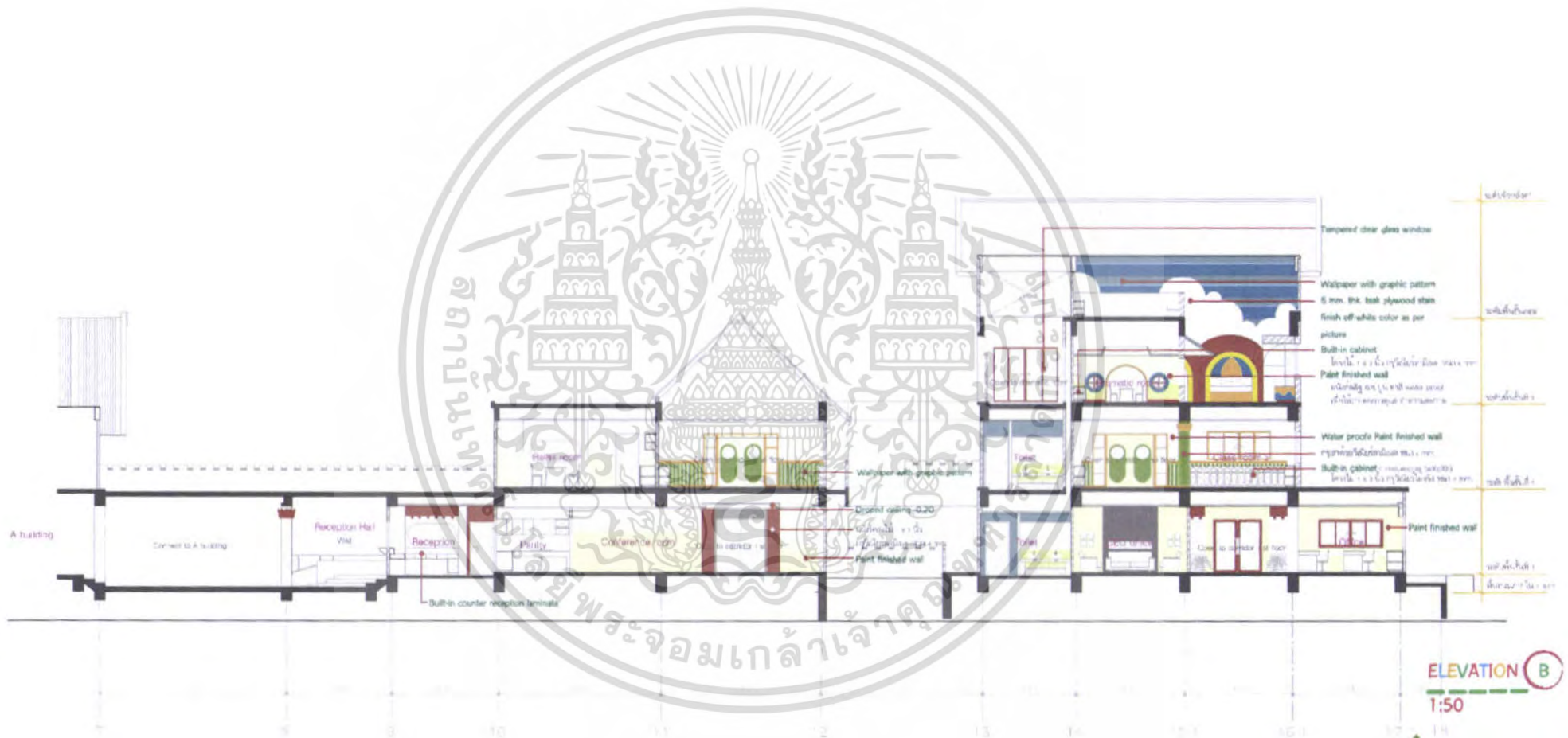
 1:100

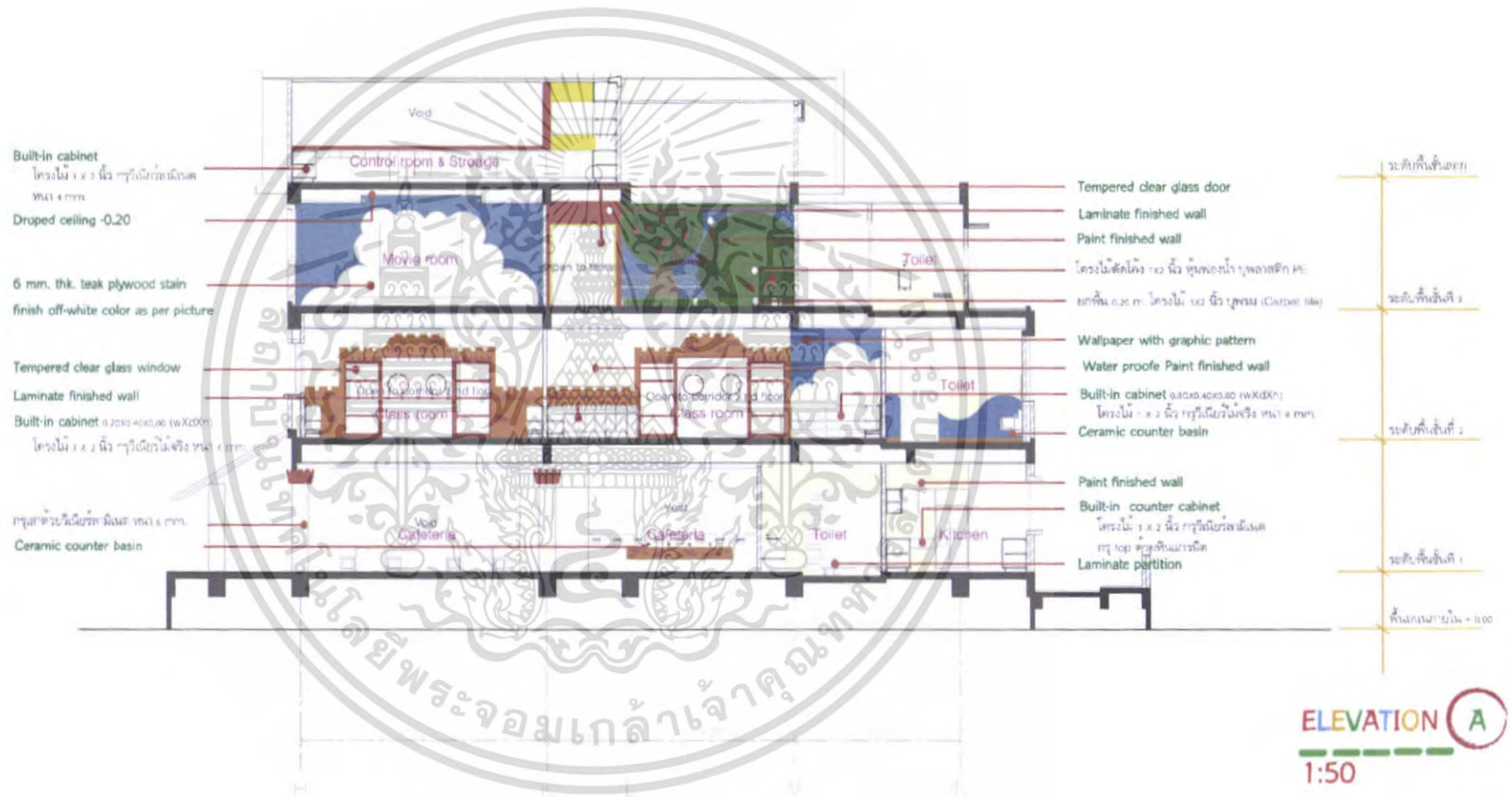
N
3 RD FLOOR PLAN
 1:100

ELEVATION B
1:50

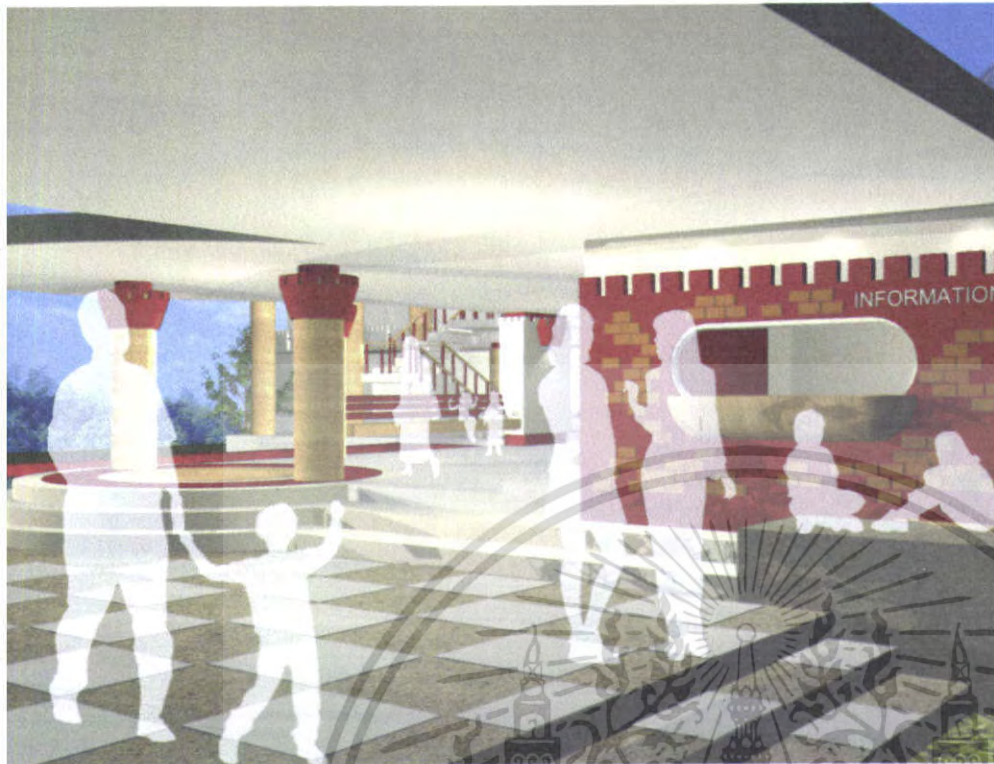

CONCEPT DESIGN
LEARNING + LANDSCAPE

LEARNSCAPE

"THE CASTLE PROTECH YOUR KIDS"

● ส่วนประชาสัมพันธ์ สำหรับให้บุคลากร และบุคคลภายนอกสอบถามข้อมูล จึงใช้ผนังสีแดง เพื่อเน้นจุดดึงดูดสายตา

● บริเวณโถงรับส่งนักเรียน มีเสา 2 ข้าง กำหนด approach และมีเส้นโค้งที่พื้น เป็นเส้นนำสายตา ไม่มีส่วนที่คดเคี้ยว

MATERIAL

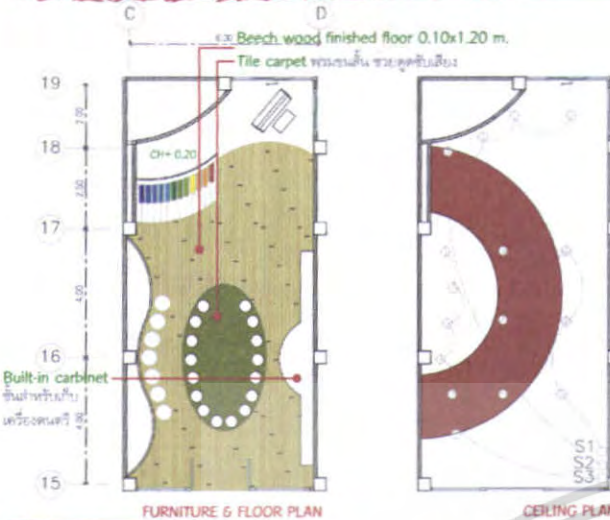
เอกสารถือเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับโครงการงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ในที่อื่น

SEN-SEE KINDERGARTEN

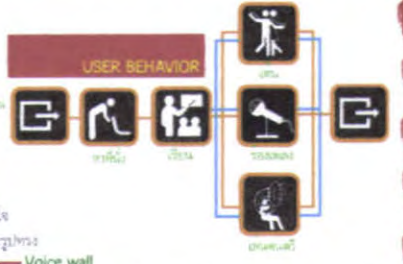
MISS KANOKPUN ONNUCHI ID:45020055 INTERIOR ARCHITECTURE KMITL

LEARNSCAPE

- ผนังที่ออกแบบให้ over scale เช่น xylophone ผนังนี้ โดยเด็กสามารถเล่นได้จริง การทำไม้ระแนงหรือตะแกรงขนาดใหญ่ขึ้น ช่วยให้เกิดความสนใจ และช่วยให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการแทนเสียงด้วยสี และรูปทรง
- ผนังที่ใช้ไม้ตี xylophone wall ให้เกิดเสียงนั้น เป็นการช่วยพัฒนาการได้ยิน และมีทักษะการฟังโน้ตดนตรี
- ออกแบบพื้นที่ตรงกลางห้องไว้ เพื่อให้เด็กได้แสดง ออกโดยการเล่นตี

Voice wall
 ผนังที่ออกแบบให้ over scale จะมีความเป็นส่วนตัวสูงขึ้น สามารถพัฒนาเด็ก pvc
 ราวจับไม้ diameter 0.5 m.
 ผนังเปิดในทิศทางที่ขึ้น ผนังที่ออกแบบให้ over scale จะมีความเป็นส่วนตัวสูงขึ้น สามารถพัฒนาเด็ก pvc
 6 mm. thk teak plywood backing on
 4 mm. thk plywood hardwood stud with white beech
 Tempered clear glass window
 Paint finished wall CH+ 2.60

ใช้ over scale ของผนังที่ออกแบบให้ over scale จะมีความเป็นส่วนตัวสูงขึ้น สามารถพัฒนาเด็ก pvc โดยการเปิดในทิศทางที่ขึ้น ผนังที่ออกแบบให้ over scale จะมีความเป็นส่วนตัวสูงขึ้น สามารถพัฒนาเด็ก pvc

- ทาสีผนังด้วยสีน้ำมัน ทนน้ำ 4 mm. ทาสีด้วยสีน้ำมัน
- Paint finished wall ทนน้ำ 4 mm. ทาสีด้วยสีน้ำมัน ทนน้ำ water proof
- Xylophone wall ผนังที่ออกแบบให้ over scale จะมีความเป็นส่วนตัวสูงขึ้น สามารถพัฒนาเด็ก pvc โดยการเปิดในทิศทางที่ขึ้น ผนังที่ออกแบบให้ over scale จะมีความเป็นส่วนตัวสูงขึ้น สามารถพัฒนาเด็ก pvc
- Bending gypsum board wall
- 6 mm. thk teak plywood finish off-red color
- Oil tank painted

ELEVATION 1:25

MATERIAL

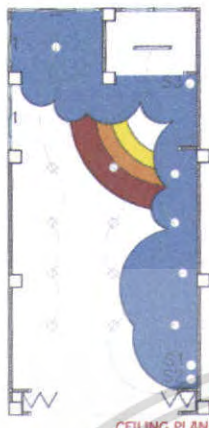

เอกสารนี้เป็นเอกสารทบทวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับค่าไปใช้จริง **MUSIC ROOM**

SEN-SEE KINDERGARTEN

MISS KANOKPUN QUNLUCH ID 450200557 INTERIOR ARCHITECTURE KMITL

LEARNSCAPE

จากการวิจัยพบว่า ขณะเด็กทำทรงศิลปะไมโครโมบิลที่ห้องนวดชาชาที่ประเทศเกาหลีใต้ก็ไม่มีสมาธิ จึงออกแบบให้โต๊ะสามารถเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ เมื่อต้องการทำกิจกรรมร่วมกันก็สามารถรวมเป็นโต๊ะกลมขนาดใหญ่ได้

PLAN 1-75

CONCEPT DESIGN "RAINBOW"

เนื่องจากห้องเรียนคือเป็นสถานที่ให้เด็กได้เล่นศิลปะจินตนาการ จึงออกแบบเป็นสีสันสดใสเพื่อให้นักเด็กได้เล่นจินตนาการที่ไร้ขีดจำกัด โดยนำรูปร่างและสายรุ้งมาเป็นแรงบันดาลใจของโต๊ะเขียน และเก้าอี้ที่ทรงกลม สีสันสดใสในแหล่งจัดเก็บ และ furniture

- เพดานฝ้ายิปซัมหนา 9 มม. ทำลวดลายตามแบบ
- Paint finished wall สลักอลูมิเนียม ฉนวนกันความร้อน water proof
- Exhibition board ไม้จริง 1x2 นิ้ว กว้างมีลายไม้เคลือบสีหนา 4 มม. ติดตั้งออกมาจากหลัง 0.10 ม. ทรงสามเหลี่ยมตามแบบหลัก
- Built-in best cabinet ไม้ built-in เป็นชิ้นวางของ ไม้จริง 1x2 นิ้ว กว้างมีลายไม้สีหนา 4 มม.

ELEVATION 1-25

MATERIAL

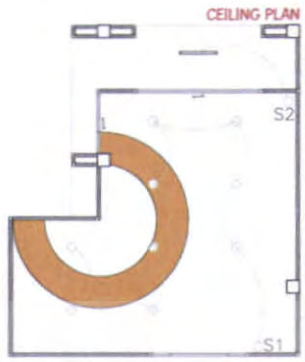
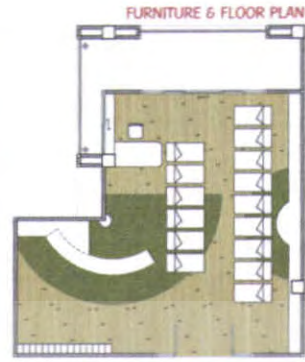
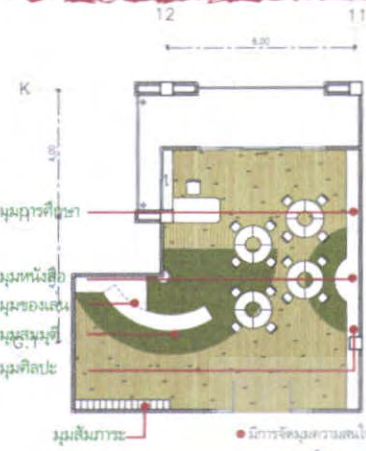

ART ROOM

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำเนื้อหาไปประพันธ์หรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
SEN-SEE KINDERGARTEN
 MISS KANOKPUN ONNUCH ID 45620055 INTERIOR ARCHITECTURE KMITL

LEARNSCAPE

"CAROUSEL"

PLAN 1: 75

นำรูปทรงของม้าหมุน มาจัดทอกรายละเอียดเป็น ชั้นไม้ของ รูปสี่เหลี่ยม โดยมีการเว้นช่องว่างให้เด็ก เข้าไปนั่งเล่นของเล่นได้ เลือกใช้สีที่ 2 มา ตกแต่งรอบนอกให้เด็กเข้าใจ ถึงการหมุนที่ เติบโตด้วย 4-5 ปีจึงจะมีวงล้อเข้าไป ในทอกรายละเอียดให้

ประเภทวัสดุการภายในห้องเรียน	วัสดุการ	ความสำคัญ
วัสดุตกแต่งผนังภายในอาคาร	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆
วัสดุตกแต่งราวบันได	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆
วัสดุตกแต่งราวบันได	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆
วัสดุตกแต่งราวบันได	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆
วัสดุตกแต่งราวบันได	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆
วัสดุตกแต่งราวบันได	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆
วัสดุตกแต่งราวบันได	วัสดุตกแต่ง	☆☆☆☆

- มีการจัดมุมความสนใจเป็นสัดส่วน เติบโตด้วย 4-5 ปี เน้นมีสื่อที่ และความสนใจ ไม่มีการตกแต่งที่มากเกินไป
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่ง วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- พื้นที่ใช้สอยของอาคารมีลักษณะ เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ได้ โดยยึดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสโดยเน้นกิจกรรม

CH + 2.60

- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง
- วัสดุตกแต่งผนัง และวัสดุตกแต่งผนัง เน้นสื่อที่ และวัสดุตกแต่งผนัง

ELEVATION 1:25

MATERIAL

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งไปสำหรับจ้างงานเพื่อการศึกษาดูงาน ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

LEARNSCAPE

- จัดพื้นที่ของเล่นไว้บริเวณสี่เหลี่ยม และส่วน การศึกษา และส่วนเล่นอย่างอื่น เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจอย่างเต็มที่
- จัดพื้นที่การศึกษา เป็น 30 เมตรขนาด ของห้องเพื่อให้เด็กเล่นกิจกรรมพร้อม มีการฝึกหัดระดับประถม
- การจัดกลุ่มโต๊ะเรียนใหญ่ขึ้น เพื่อให้มีที่นั่งไว้สำหรับนักเรียนจำนวนมาก
- เลือกใช้วัสดุที่มีผิวสัมผัสแตกต่างกัน (ยกเว้น) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผิวสัมผัส และวัสดุที่หลากหลาย

ประเภทภูมิทัศน์ภายใน	วัสดุ/พรรณไม้	ความพึงพอใจ
มุมวางหนังสือ/มุมอ่านหนังสือ	มุมของเล่น	☆☆☆☆
มุมวางหนังสือ/มุมอ่านหนังสือ	มุมเล่นกีฬา	☆☆
มุมวางหนังสือ/มุมอ่านหนังสือ	มุมเล่นกีฬา	☆☆☆☆
มุมวางหนังสือ/มุมอ่านหนังสือ	มุมเล่นกีฬา	☆☆☆☆
มุมวางหนังสือ/มุมอ่านหนังสือ	มุมเล่นกีฬา	☆☆☆☆
มุมวางหนังสือ/มุมอ่านหนังสือ	มุมเล่นกีฬา	☆☆☆☆

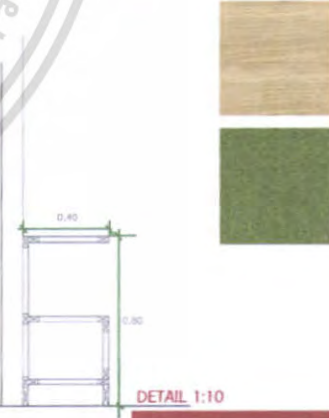

นำปราสาท และหอคอย มาจัดวางวางเรียงกันตามห้องเรียน
 ระบุผนังที่เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม และตั้งไว้ดูของปราสาท
 คือ หิน มาเป็นจุดเด่นของระนาบ เพื่อให้นักเรียนได้เล่นกับผิวสัมผัส
 ที่ต่างกัน และเรียบ
 เมื่อใช้สีที่มีผิวสัมผัสต่างกัน เช่น สีแดง ส้ม เหลือง
 เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้รูปทรง สีพื้น และผิวสัมผัส
 ควรใช้วัสดุ 3-4 ปี มีความเข้าใจในรูปทรงสี่เหลี่ยม และสี
 ที่มีความใกล้เคียงกัน ของไม้ทาสี

- ขนาดพื้นที่ใช้สอย 100 ตร.ม. ทำความสะอาด 100 ตร.ม.
- Paint finished wall ผนังทาสีกันน้ำ กันเชื้อรา หรือที่ water proof
- โครงไม้ 1x2 นิ้ว ทุกระยะ 1 เมตร เหนือพื้น ติดตั้งไม้ระแนง 1 เมตร เหนือพื้น
- ขนาด 0.30x0.10 ตร.ม. 3x3 ตร.ม.
- 6 mm, thick teak plywood stain finish off-white color as per picture
- Built-in best cabinet
- ชั้นไม้ 1x2 นิ้ว ทุกระยะ 1 เมตร เหนือพื้น ติดตั้งไม้ระแนง 1 เมตร เหนือพื้น
- และไม้ทำสีตามแบบ
- และประตูบานเลื่อนติด รางไม้ 1x2 นิ้ว ทุกระยะ 1 เมตร เหนือพื้น PE
- Beech wood finished floor 0.10x1.20 m.

ELEVATION 1:25

MATERIAL

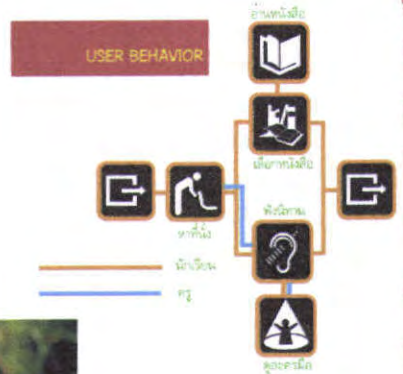
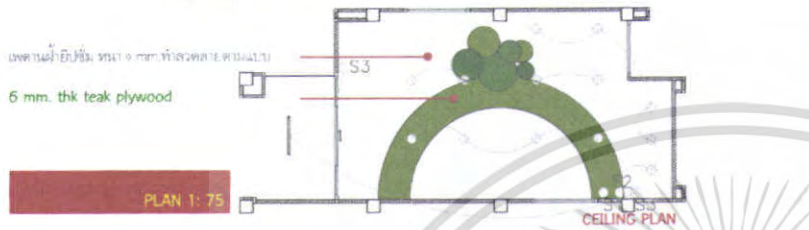
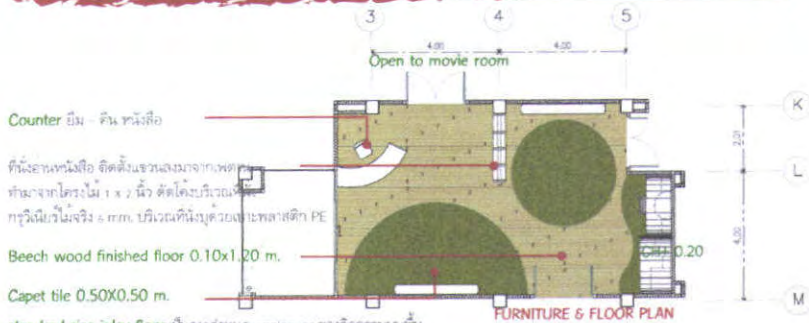

CLASS ROOM 3

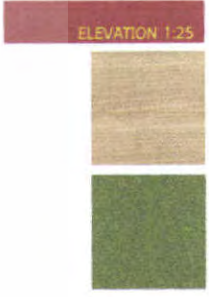
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ในวงจำกัดเท่านั้น SEN-SEE KINDERGARTEN MISS KANOKPUN ONNUCH ID 45020055 INTERIOR ARCHITECTURE KMITL

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

LEARNSCAPE

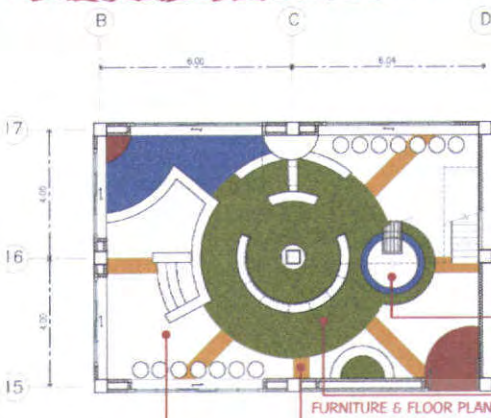

"Apple's Garden"

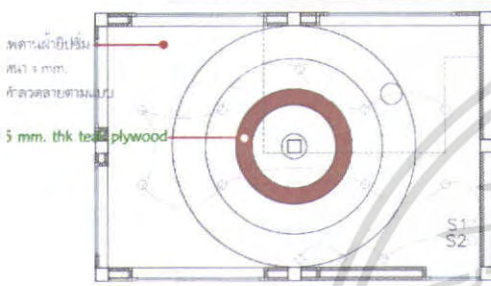

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ในที่อื่น

LEARNSCAPE

- ออกแบบห้องเล่นภายในอาคาร โดยให้ความสัมพันธ์กับความปลอดภัยของเด็ก จึงเลือกวัสดุที่อ่อนนุ่ม บุตุ้กรองเสียงกันชน เพื่อลดความรุนแรงของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น
 - ออกแบบเครื่องเล่นให้เด็ก ได้ใช้กล้ามเนื้อทุกส่วนในการเล่น เช่น การปีนเชือก การปีนซังบันได
1. ออกแบบโพลีเอทิลีน diameter 2.00 m.
 2. ทำนบจากโพลีเอทิลีน ฟองพองน้ำ
 3. พูพลาสติก PE
 Carpet tile 0.50X0.50 m. standard size
 Rubber tile 0.50X0.50 m.
 Epoxy floor

- Paint finished wall หลังก่ออิฐ ฉาบปูน ทาสี water proof
- tempered clear glass window
- ฉากกันความร้อน โพลีเอทิลีน ฟองพองน้ำ พูพลาสติก PE
- ผนังโพลีเอทิลีน ฟองพองน้ำ พูพลาสติก PE
- โถงไม้เส้น ทำนบจากพลาสติกโฟมแล้ว ครอบพลาสติกฟองน้ำ พูพลาสติก PE
- เก้าอี้ไม้เส้น โครมไม่กัดสารเคมีแล้ว

ELEVATION 1:25

MATERIAL

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์การใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
SEM-SEE KINDERGARTEN

LEARNSCAPE

FURNITURE & FLOOR PLAN

CEILING PLAN

CONCEPT DESIGN

จัดของมีชื่อเข้ามา มีภาพ และอาคารต่างๆ โดยใช้รูปทรงอาคารเดิม รวมถึงสีที่สดใส โดยไม่ image เป็นมือถือนำดู

• ออกแบบและจัดพื้นที่ภายในห้อง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย วัสดุโพลียูรีเทน วัสดุพลาสติก วัสดุโฟม วัสดุผ้า วัสดุกระดาษ และวัสดุกระดาษแข็ง โดยเน้นหนัก และใช้สีที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก และอุปกรณ์ต่างๆ จะเป็นของแข็ง เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหยิบของเข้าปากของเล่นจริง

- Paint finished wall
- ทาสี ผนัง พื้น ทาสี water proof
- Wallpaper with graphic pattern
- วอลล์เปเปอร์ 1 x 2 นิ้ว (ทาสีให้พร้อมสี)
- 6 mm. thk. teak plywood stain
- สี off-white color as per
- ประตู
- ไม้ฉากสี ดำมาจากพลาสติก

ELEVATION 1:25

MATERIAL

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

SEN-SEE KINDERGARTEN

MISS KANOKPUN ONNGCH ID 45020055 INTERIOR ARCHITECTURE KMITL

LEARNSCAPE

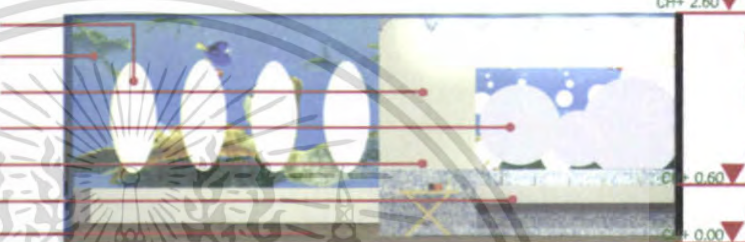
CONCEPT DESIGN "THE SEA"

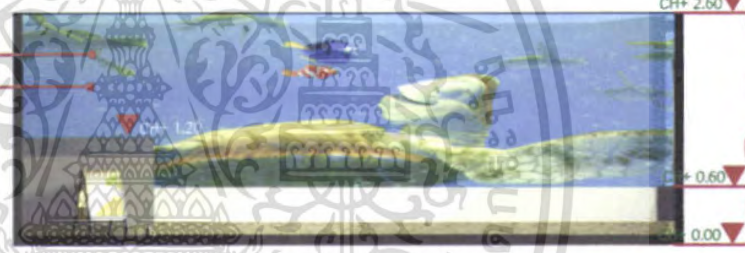
ออกแบบห้องน้ำสำหรับเด็ก โดยใช้ชายหาด และทะเลเป็นแนวความคิดในการออกแบบ ใช้สีฟ้า ของ ฟ้าและน้ำทะเลและทรายและระบบต่างๆ สร้างบรรยากาศโดยการพิมพ์ลงลาย การดู เป็นลักษณะแบบหนึ่ง

- Tempered clear glass window
- Water proofe inkjet finished wall
- Water proofe paint finished wall
- Mirror
- 2 x 2 cm. random mosaic
- Wash basin
- Border กรวดล้าง

- Water proofe inkjet finished wall
- วัสดุเคลือบผนังกระเบื้อง 1.20 ม.
- ส่วนแห้งเป็นทรายล้าง สีน้ำตาลปนสีฟ้า

ELEVATION 1:25

MATERIAL

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาก่อนนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการค้า

SEN-SEE KINDERGARTEN

0453 34103PIN@NN@CHLD/45026063 INTERIOR ARCHITECTURE KMITL

บรรณานุกรม

- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ , ศิลปะศึกษาแนวปฏิรูป , ศูนย์ตำรา และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2545
- นกเนตร ธรรมบวร , การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย , สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544
- นกเนตร ธรรมบวร , หลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย , สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2546
- นันทพร ฉันทสวัสดิ์ , วิทยานิพนธ์ โครงการเสนอแนะตกแต่งภายในโรงเรียนอนุบาลอำนวยการศิลป์ , ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล. , ปีการศึกษา 2541-2542
- [www. moe.go.th](http://www.moe.go.th)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

การเล่นกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การเล่นถือเป็นสิ่งมหัศจรรย์ และมีผลดีสำหรับเด็กทุกคน (Isenberg & Quisenberry, 1998 ; Johnson, Christie & Yawkey, 1987 ; Piaget, 1962 ; Vygotsky, 1978 ; Wassermann, 1992) เพราะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การเล่นมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ การเล่นยังช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดของเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กคิดสร้างสรรค์ ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ให้เหตุผล และแก้ปัญหาในขณะที่เด็กเล่น เด็กได้เรียนรู้ทักษะด้านสังคม อาทิ การเจรจาต่อรอง การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งและการแบ่งปัน การเล่นยังช่วยให้เด็กพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และเปิดโอกาสให้เด็กได้ผ่อนคลายความเครียดที่ตนประสบด้วย (Elkind, 1981)

ในการเล่น เด็กได้มีโอกาสใช้จินตนาการ และความพยายามในการคิดค้นสิ่งต่างๆ ซึ่งถือเป็นทักษะพื้นฐานในการแก้ปัญหา การเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน ด้วยเหตุนี้ เด็กจึงสามารถเลือกกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของตนซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัย และตระหนักว่าตนมีอำนาจในการควบคุมการเล่น

การเล่นถือเป็นวิธีการที่สำคัญ และเป็นพื้นฐานสำหรับเด็กเล็กๆ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว การเล่นเป็นการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ซับซ้อนซึ่งยากที่จะให้คำจำกัดความที่แน่ชัดลงไปได้ แต่เมื่อได้พบเห็นคนส่วนใหญ่สามารถบอกได้ว่า “นั่นคือการเล่น” (Waite-Stupiansky, 1997) การเล่นสามารถเกิดได้ทุกหนทุกแห่ง เช่น ที่บ้าน ที่โรงเรียน ในสนามเด็กเล่น บนท้องถนน เป็นต้น คำจำกัดความของการเล่นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ (Sayeed & Guerin, 2000 : 3) ดังนี้

1. สิ่งที่เด็กกระทำและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กขณะกำลังเล่น การเล่นในที่นี่เกิดขึ้นเนื่องจากแรงจูงใจภายใน และมุ่งเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลผลิต (Rubin, Fein & Vandenberg, 19836)

2. สิ่งที่ได้จากการเล่น การเล่นในที่นี่หมายถึงการทำงานของเด็ก และวิธีการที่เด็กเรียนรู้จากโลกรอบตัว ซึ่งมุ่งเน้นที่ผลผลิตมากกว่ากระบวนการ (Isenberg & Jacobs, 1982)

ตารางที่ 1 แสดงการเล่นในฐานะที่เป็นกระบวนการและการเล่นในฐานะที่เป็นผลผลิต

การเล่นในฐานะกระบวนการ (process-led descriptors of play)	การเล่นในฐานะผลผลิต (product-led descriptors of play)
เกิดจากแรงจูงใจภายใน	การคิด กล่าวคือ การเล่นเปิดโอกาสให้เด็กคิด
ให้ความสนุกสนาน	กิจกรรมทางด้านร่างกาย การเล่นเกือบทุก

	ชนิดส่งเสริมทักษะทางด้านร่างกายของเด็ก
เป็นกระบวนการเรียนรู้	การเตรียมการสำหรับอนาคต กล่าวคือ การเล่นช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะ และความรู้ที่จำเป็นสำหรับโลกอนาคต
ให้ความสุข	พฤติกรรม การเล่นเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้
ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก	
มีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นในการเล่น	

ที่มา : Sayeed & Guerin, 2000 : 3-4

นักการศึกษา รูบิน เฟิน และแวนเดนเบิร์ก (Rubin, Fein & Vandenberg, 1983 : 693-774) ได้ให้คำจำกัดความของการเล่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะของการเล่น 6 ประการ ดังนี้

1. การเล่นส่งเสริมแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) การที่เด็กเล่นเป็นผลมาจากแรงจูงใจภายใน ไม่ใช่แรงกดดันจากภายนอก (external pressures) กิจกรรมการเล่นของเด็กเกิดขึ้นเนื่องจากเด็กเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง
2. การเล่นยืดหยุ่นได้และเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ภายนอก การเล่นจะเปลี่ยนแปลงขึ้นกับสถานการณ์และผู้เล่น
3. การเล่นดำเนินไปราวกับเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
4. การเล่นจะมุ่งเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลผลิต
5. บุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดการเล่น คือ ผู้เล่น
6. การเล่นจะมีความสัมพันธ์กับผู้เล่น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเล่นเป็นกิจกรรมซึ่งเด็กมีส่วนร่วม เพราะเป็นความต้องการของเด็กเอง ในวิธีการที่เด็กเป็นผู้กำหนด และเด็กจะใช้สมาธิทั้งหมดจดจ่ออยู่ในสิ่งที่เด็กกำลังทำ ในการเล่น เด็กจะไม่ใส่ใจกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในหลายๆ ครั้ง การเล่นจะไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดที่แน่นอนตายตัว แต่เด็กจะใช้การเล่นในการสำรวจผู้คน และสิ่งต่างๆ รอบตัว

ความสำคัญของการเล่นต่อการเรียนรู้ของเด็ก

นักการศึกษาจำนวนไม่น้อยเกิดความรู้สึกกระอักกระอ่วนใจที่จะบูรณาการการเล่นเข้าไว้ในหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ในโรงเรียนนั้นถูกกำหนดไว้ค่อนข้างแคบ (Bergen, 1988) อย่างไรก็ตาม เมื่อวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ถูกกำหนดให้กว้างขึ้นนักการศึกษาพบว่า การเล่นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตร เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษา

ยิ่งกว่านั้น ความคิดรวบยอดที่สำคัญในการเรียนยังสามารถเรียนรู้ผ่านการเล่น (Wassermann, 1985) ได้ แม้ว่าการเรียนรู้ผ่านการเล่นจะไม่ใช่การเรียนรู้แบบตรงไปตรงมา (direct learning) แต่การเรียนรู้ผ่านการเล่นสามารถช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1992) การเล่นช่วยให้เด็กสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโลกรอบตัวในการเล่น เด็กจะมีอำนาจที่จะทำ
สิ่งต่างๆ เพื่อตนเอง ขณะเดียวกันเด็กก็มีโอกาสฝึกทักษะที่สำคัญและพัฒนาความเชื่อมั่นใน
ตนเอง การที่ครูจะบูรณาการการเล่นเข้าไปในหลักสูตรปฐมวัย ครูผู้สอนจำเป็นต้องเป็นผู้ที่เห็น
คุณค่าและความสำคัญของการเล่น และมีความเชื่อว่า **เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น**

เด็กเล็กๆ จะยังไม่ตระหนักในความแตกต่างระหว่าง “การทำงาน” และ “การเล่น” สิ่งใดๆ
ก็ตามที่เด็กทำถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ สิ่งที่เด็กเรียกว่า “การเล่น” แท้จริงคือ “การ
ทำงาน” ของเด็ก เด็กจะใช้สมาธิทั้งหมดของตนมุ่งไปที่กิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดที่ตนสนใจ

เอลิสันและเจนกินส์ (Eliason & Jenkins, 1994) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่น
ต่อเด็กปฐมวัยโดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา การเล่นมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม
พัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบของความคิดรวบยอดต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์ การใช้ภาษาพัฒนาการทางการรับรู้ การสำรวจ จินตนาการ การทดลอง การ
แก้ปัญหาและการใช้เหตุผล (Manning & Sharp, 1986 ; Paley, 1988 ; Katz & Chard, 1989)
เมื่อเด็กเล็กๆ เรียนรู้ เด็กจะไม่ได้เรียนรู้ความคิดรวบยอดชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เด็กจะ
เรียนรู้ความคิดรวบยอดอื่นๆ ไปพร้อมกันด้วย เช่น ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์เด็ก
จะเรียนรู้ทักษะด้านการใช้ภาษาไปพร้อมๆกัน เป็นต้น นักการศึกษาจำนวนมาก (Chenfeld, 1991
; Giffin, 1984 ; McCune, 1985) มีความเชื่อว่าทักษะการสื่อสารสามารถพัฒนาได้โดยผ่านการ
เล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ในการเล่น เด็กจะเรียนรู้การใช้คำศัพท์ใหม่ๆ และการรับฟังความ
คิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการเล่นของเด็กวัย 2 ขวบ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางภาษาว่า เด็ก
สามารถใช้คำศัพท์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ และบทบาทในขณะที่เล่น

น้องบีปวัย 2 ขวบเล่นเป็น “คุณหมอ” ที่มุมบทบาทสมมติ

น้องแฟร์เพื่อนในวัยเดียวกันถาม “น้อง” วังกระหนืดกระหอบเข้ามา

แฟร์ : คุณหมอน้องบีป น้องไม่สบายครับ

บีป : รอเดี๋ยวนะครับ หมอกำลังฉีดยาแก้ไอคนไข้ครับ

เปียเจท์ (Piaget, 1973) กล่าวว่า การเล่นช่วยให้เด็กซึมซับโลกแห่งความเป็นจริง (reality)
สู่ตนเอง (self) และตนเองสู่ความจริง การเล่นสามารถใช้เป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็ก ครูและ
ผู้ปกครองจำนวนมากมุ่งที่จะกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขต่างๆ ตั้งแต่การ
ลงโทษ การแข่งขันไปจนถึงการให้รางวัล อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น เงื่อนไขต่างๆ
ดังกล่าวกลับกลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลข และจำนวนโดยผ่านการ
เล่นบทบาทสมมติต่างๆ เช่น การเล่นขายของ และการเลือกตั้งหัวหน้าชั้นในห้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนโดยไม่แสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การเล่นส่งเสริมพัฒนาด้านร่างกาย เด็กจะใช้ร่างกาย และการประสานกันของกล้ามเนื้อเล็กขณะวิ่ง ปีนป่าย และกระโดด การเล่นช่วยให้เด็กได้ออกกำลังกายซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างและประสานการทำงานของกล้ามเนื้อ และส่วนต่างๆ ของร่างกาย นอกจากนี้ การออกกำลังกายกลางแจ้งยังช่วยให้เด็กได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวได้อย่างเหมาะสม โดยปราศจากการทำร้ายตนเองและบุคคลอื่นรอบข้าง (Pellegrini & Pertmutter, 1988)

3. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ การเล่นถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้ค้นพบตนเอง นอกจากนี้ การเล่นยังเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความคิด พฤติกรรม และความรู้สึกของตนเองทั้งในทางบวกและทางลบ เด็กจะใช้การเล่นในการแสดงออกซึ่งความผิดหวัง ความเครียด รวมถึงตลอดถึงความโกรธ การเล่นช่วยให้เด็กรู้สึกว่ามีอำนาจในการควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ข้อดีประการหนึ่งของการเล่น คือ การเล่นเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจ ค้นพบ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

ในการเล่น เด็กสามารถนำจินตนาการ และประสบการณ์ที่เด็กได้รับหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เด็กได้ยินมาแสดงออกไม่ว่าจะเป็นการเล่นบทบาทสมมุติ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก หรือในการวาดภาพก็ตามเด็กส่วนใหญ่จำเป็นต้องเล่นโดยผ่านวิธีการต่างๆ ดังกล่าวก่อนที่จะพัฒนาการเขียน การอ่าน การพูด หรือแม้แต่การคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของตน (Manning & Sharp, 1986)

4. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม เปียเจท์ (Piaget, 1970) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นและพัฒนาการทางสังคมของเด็กโดยธรรมชาติแล้ว เด็กมีแรงจูงใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การที่เด็กได้มีโอกาสพูดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกันจะช่วยให้พฤติกรรมการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก (egocentric) ลดน้อยลง และตระหนักในบุคคลรอบข้างเพิ่มมากขึ้น เอลลิสัน และเจนกินส์ (Eliaison & Jenkins, 1994 : 28) กล่าวว่า การเล่นตามลำพังของเด็กถือว่ามีคุณค่า แต่ในทางการศึกษาปฐมวัย การเล่นมักมีความหมายถึง การเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนในการเล่น เด็กเรียนรู้ที่จะเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามผู้ให้และผู้รับ ความตลอดถึงการคำนึงถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น

ลำดับขั้นของการเล่น

ปัจจุบันมี 2 ทฤษฎีหลักที่กล่าวถึงลำดับขั้นของการเล่น คือ

1. การจัดลำดับขั้นของการเล่นตามทฤษฎีพัฒนาการทางสมองของเปียเจท์
2. การจัดลำดับขั้นการเล่นตามการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็ก

1. การจัดลำดับขั้นของการเล่นตามทฤษฎีพัฒนาการทางสมองของเปียเจท์

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสมองของเปียเจท์ (Piaget อ้างถึงใน Gestwicki, 1999 : 35-37) แบ่งลำดับขั้นของการเล่นเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การเล่นซ้ำๆ (sensorimotor play หรือ practice play หรือ functional play) การเล่นเกมนี้เป็นการเล่นที่พบมากที่สุดในช่วงวัย 2 ปีแรกของชีวิต อาทิ การที่เด็กวัย 1 ปี ข่วนอาหารจากจานข้าวของตนซ้ำกันหลายๆ ครั้งด้วยความพึงพอใจ เป็นต้น เมื่อเด็กโตขึ้น และมีประสบการณ์มากขึ้น เด็กจะเริ่มเชื่อมโยงการกระทำหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน ในครั้งแรกๆ อาจเป็นเพราะความบังเอิญ แต่หนตต่อๆ มา อาจเกิดจากความตั้งใจ เช่น เด็กวัย 10 เดือนอาจทำขวดนมตกลงบนพื้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งก่อให้เกิดเสียงดังขึ้น เด็กจะเริ่มเชื่อมโยงพฤติกรรม การข่วนขวดนมลงไปบนพื้นกับเสียงที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากนั้นเด็กอาจเชื่อมโยงไปสู่วัตถุอื่นๆ โดยอาจใช้ช้อนเคาะกับจานข้าว เปียเจท์กล่าวว่า การเล่นแบบซ้ำๆ มีความสำคัญมากสำหรับเด็กในวัยทารกและวัยเตาะแตะ ทั้งนี้เพราะเด็กจะพัฒนาทักษะทางสมองจากการกระทำทางร่างกายโดยผ่านการสัมผัส กล่าวอีกนัยหนึ่ง การกระทำภายนอกจะถูกรวบรวมไว้ภายในซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการคิดขั้นพื้นฐานของมนุษย์การคิดเกิดขึ้นเมื่อเด็กวัยทารกหรือวัยเตาะแตะเริ่มเชื่อมโยงการกระทำของตนเองกับผลลัพธ์ที่เด็กวางแผน หรือคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น (Piaget อ้างถึงใน Waite-Stupiansky, 1997) อย่างไรก็ตาม การเล่นแบบซ้ำๆ จะยังคงดำเนินต่อไปในวัยเด็กช่วงต่อมา และอยู่ในวัยผู้ใหญ่ เช่น เด็กวัย 5 ขวบจะใช้ร่างกายเพื่อฝึกหัด และทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายของตนเอง รวมถึงลองถึงสำรวจสิ่งแวดล้อมไปด้วยในขณะเดียวกัน การเล่นเกมนี้ช่วยให้เด็กเรียนรู้ว่าการกระทำอย่างเดียวกันให้ผลที่เหมือนกันนอกจากนั้น การเล่นซ้ำๆ ยังช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่นในการใช้ทักษะทางร่างกาย เช่น การกระโดดเชือก การขว้างบอล และการเล่นเกมตัดต่อซ้ำๆ

1.2 การเล่นเกมสัญลักษณ์ (symbolic play หรือ representational play) หมายถึง การเล่นที่ผู้เล่นใช้วัตถุชิ้นใดชิ้นหนึ่งแทนวัตถุอีกชิ้นหนึ่ง การเล่นเกมนี้เริ่มต้นเมื่อเด็กอายุประมาณ 18 เดือน และดำเนินต่อไปจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เปียเจท์ถือว่า การเล่นเกมสัญลักษณ์เป็นจุดเริ่มต้นของขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาหรือความคิดที่เรียกว่า preoperational intelligence (Waite-Stupiansky, 1997) การเล่นเกมสัญลักษณ์แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1.2.1 การเล่นเกมบทบาทสมมุติ (make-believe หรือ dramatic play) การเล่นเกมนี้เริ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุราว 2 ขวบ เด็กจะใช้เสียงของตน สิ่งของ หรือร่างกายในการเล่นจินตนาการ เช่น เด็กวัย 2 ขวบ อาจหยิบ “โทรศัพท์” และพูดทำเสียงเลียนแบบคุณพ่อ เป็นต้น ในระดับที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เช่น เด็กวัย 3-4 ขวบอาจใช้วัตถุที่มีรูปร่างแตกต่างจากโทรศัพท์โดยสิ้นเชิง อาทิ ไม้บล็อกสี่เหลี่ยมในการเล่น พูดโทรศัพท์ และในขณะที่เล่น เด็กจะใช้เสียงและท่าทางประกอบการเล่นในระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นไปกว่านั้น เช่น เด็กวัย 5-6 ขวบ อาจพูดโทรศัพท์โดยสมมุติว่าตนกำลัง

คุยกับบุคคลอีกด้านหนึ่งของสาย ในบางครั้งอาจทำเสียงโต้ตอบระหว่างกัน ขณะที่เด็กเล่นบทบาทสมมุติ เด็กจะสร้างสรรค์จินตนาการของตนเอง จินตนาการบางอย่างมีพื้นฐานมาจากความจริง เช่น การไปงานเลี้ยง การไปแคมป์ปิ้ง การเล่นขายของ การเล่นบทบาทสมมุติพ่อแม่ เป็นต้น บางครั้งจินตนาการที่เล่นอาจไม่ใช่เรื่องจริง เด็กอาจสร้างฉากและพล็อตเรื่องขึ้นมาเอง เช่น การเล่นมนุษย์อวกาศ เป็นต้น การเล่นชนิดนี้ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงสิ่งที่ตนรับรู้และมีประสบการณ์ รวมถึงตลอดถึงช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาแก่เด็ก (Zeece & Graul, 1991)

1.2.2 การเล่นสร้างสรรค์ (constructive play) คือ การที่เด็กนำวัตถุชิ้นหนึ่งมาเป็น ตัวแทนของวัตถุอีกชิ้นหนึ่ง (Van Hoorn et al., 1993) เช่น เด็กอาจใช้บล็อกหรือดินเหนียวมาเป็นตัวแทนของสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่ง เป็นต้น การเล่นชนิดนี้เป็นที่แพร่หลายมากในเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นชนิดนี้ช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์ และมิติสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะด้านร่างกายโดยเฉพาะทักษะการใช้กล้ามเนื้อย่อยรวมทั้งการมีส่วนร่วมของเด็ก อาทิ การเล่นบล็อก และการต่อพลาสติกสร้างสรรค์ ตัวอย่างของการเล่นชนิดนี้ เช่น

- เด็กวัย 2 ขวบ ต่อไม้บล็อกขนาดใหญ่ 3 ชิ้นพร้อมกับพูดว่า “นี่บ้านของหนู”
- เด็กวัย 5 ขวบ ต่อตัวต่อพลาสติก (Lego) เป็นรูปตึกเวิลด์เทรด (World trade building)
- เด็กวัย 6 ขวบ ใช้ดินน้ำมันปั้นเป็นรูป “ปลาฉลาม” เป็นต้น

นักการศึกษา เวทท์-สตูแปนสกี (Waite-Stupiansky, 1997) กล่าวว่า ในการเล่นแบบสร้างสรรค์ เด็กจะใช้จินตนาการหรือความคิดในเชิงนามธรรมน้อยกว่าการเล่นบทบาทสมมุติ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เด็กสร้างหรือประดิษฐ์จะมีความคล้ายคลึง และใกล้เคียงกับภาพในสมองของเด็ก ในทางตรงกันข้าม การเล่นบทบาทสมมุติเป็นการเล่นที่ซับซ้อนกว่าการเล่นในเชิงรูปธรรม เพราะเด็กจำเป็นต้องใช้ท่าทาง ภาษา และวิธีการอื่นๆ อีกมากมายในการสื่อสารบทบาท รวมตลอดถึงความตั้งใจของตน อาทิ ในการเล่นบทบาทสมมุติ “พ่อ-แม่” เด็กจำเป็นต้องใช้ทั้งท่าทางและคำพูด โดยเด็กอาจทำเสียงเลียนเสียงของบุคคลในครอบครัวรวมตลอดถึงการแสดงท่าทางที่ตนเคยเห็นหรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น ป้อน “นม” ให้ “น้อง” เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เด็กอาจมีการเล่นสลับกันไปมาระหว่างการเล่นสร้างสรรค์ และการเล่นบทบาทสมมุติ เช่น เด็กอาจใช้ไม้บล็อกสร้างเป็นสนามบินหรือถนน ซึ่งการเล่นต่างๆ ดังกล่าวเป็นการนำการเล่นสร้างสรรค์มาช่วยสนับสนุนการเล่นบทบาทสมมุติ

การเล่นแบบสร้างสรรค์และการเล่นบทบาทสมมุติจะพบบ่อยในเด็กช่วงอายุระหว่าง 3-7 ปี และดำเนินต่อไปจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ความคิดสร้างสรรค์อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเล่นบทบาทสมมุติ และการเล่นแบบสร้างสรรค์จะมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจเกี่ยวกับ

ความคิดรวบยอดในเชิงนามธรรมในทักษะวิชาต่างๆ เช่น วรรณคดี สังคมสังคม และการแก้ปัญหา ในเชิงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์

1.3 การเล่นเกมมีกฎเกณฑ์ (games with rules) เปียเจท์ (Piaget, 1965) ทำการสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กวัยต่ำกว่า 6 ขวบ และพบว่า เด็กในวัยนี้จะมีการเจรจาต่อรอง ได้เถียง และสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับเกมต่างๆ ที่ตนเองเล่น ไม่ว่าเกมนั้นจะเป็นเกมที่เด็กคิดขึ้นเองหรือ เกมที่มีอยู่ก่อนแล้ว เปียเจท์จึงได้ข้อสรุปว่า เด็กในวัยต่ำกว่า 6 ขวบ มีความเข้าใจว่า กฎเกณฑ์ต่างๆ สามารถยืดหยุ่น และเจรจาต่อรองได้ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการเล่นของเด็กในขณะนั้น

เด็กในวัยต่ำกว่า 6 ขวบ ยังไม่เข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์จะเริ่มขึ้นเมื่อเด็กอยู่ในวัยประถมศึกษา หรืออายุประมาณ 6 ขวบขึ้นไป ดังนั้นผู้ปกครองหรือครูอาจได้ยินเด็กในวัยประถมศึกษากล่าวหาว่าเห็นในวัยอนุบาล “โกง” เมื่อเล่นด้วยกันเพียงเพราะสาเหตุว่า เด็กที่เล็กกว่าไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เด็กในวัย 6 ขวบขึ้นไป มักมีความเข้าใจว่า กฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้น และจำเป็นต้องปฏิบัติตามโดยปราศจากคำถามใดๆ การเล่นชนิดนี้จะประสบความสำเร็จ เมื่อผู้เล่นทุกคนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ อย่างเคร่งครัด ดังนั้น ในการเล่นชนิดนี้ เด็กจึงจำเป็นต้องควบคุมความประพฤติและการกระทำของตนเพื่อให้การเล่นมีประสิทธิภาพมากที่สุด (Piaget, 1962 ; Rubin et al., 1983) การที่เด็กต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึก และบทบาทของบุคคลอื่น นอกจากนั้นการเล่นชนิดนี้ยังช่วยส่งเสริมความเป็นอิสระ (autonomy) และการมีส่วนร่วมของเด็ก (cooperation) อาทิ มอญช้อนผ้า เกมจับคู่ เกมเศรษฐี และงูกินหาง

2. การจัดลำดับขั้นการเล่นตามการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็ก

นักการศึกษาบางท่านได้แบ่งระดับการเล่นของเด็กตามการมีส่วนร่วมทางสังคม (Parten อ้างถึงใน Gestwicki, 1999 : 37-38) ดังนี้

2.1 การเล่นลำพัง (solitary play) ในการเล่นชนิดนี้ เด็กจะเล่นตามลำพังหรือเป็นอิสระจากบุคคลรอบข้างโดยปราศจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น นักการศึกษา พาร์เทิน (Parten, 1932 อ้างถึงใน Waite-Stupiansky, 1997) กล่าวว่า การเล่นตามลำพังเป็นการเล่นที่ไม่ซับซ้อนทั้งนี้เพราะมีการจำกัดความต้องการทางสังคม อย่างไรก็ตาม นักการศึกษาในปัจจุบันไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดดังกล่าว (Waite-Stupiansky, 1997) และมองว่า การเล่นตามลำพังอาจเป็นการเล่นที่ซับซ้อน และต้องใช้สมาธิอย่างสูงก็เป็นได้ เช่น การที่เด็กวัย 5 ขวบต่อตัวต่อพลาสติก เป็นรูปเครื่องบินไอพ่นตามแบบที่ตนเองออกแบบไว้ล่วงหน้า เป็นต้น การเล่นลำพังพบบ่อยในเด็กเล็กๆ ของเล่นที่เด็กเล่นจะแตกต่างจากของเล่นที่เพื่อนเล่น หัวใจสำคัญของการเล่นชนิดนี้ คือ เด็กเฝ้าดูการเล่นเป็นอิสระที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับเข้าเป็นการเล่นตามลำพัง ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะมุ่งสมาธิอยู่เฉพาะที่การเล่นของตนเองเพียงลำพังเท่านั้น ในขณะที่กำลังเล่น เด็กอาจมีการใช้ภาษาโดยการพูดต่างๆ กับตนเอง เช่น อาจบรรยายการเล่นของตนเองหรือร้องเพลงให้ตนเองฟัง นักภาษาศาสตร์ไวโกตสกี (Vygotsky, 1962) กล่าวว่า การพูดกับตนเองของเด็กมีความสำคัญมาก เพราะถือเป็นการกำหนดทิศทางความคิดของเด็กควบคู่ไปขณะเล่น

2.2 พฤติกรรมการเฝ้าดู (onlooker behavior) หมายถึง เด็กที่เฝ้ามองดูเพื่อนขณะที่เพื่อนกำลังเล่น เด็กกลุ่มนี้จะยังไม่พร้อม หรือไม่เต็มใจที่จะเข้าไปเล่นในกลุ่มกับเพื่อน ขณะเดียวกันอาจเป็นเด็กซึ่งเรียนรู้การเล่นจากการเฝ้ามองเพื่อนก็ได้

2.3 การเล่นคู่ขนาน (parallel play) พาร์เทนกล่าวว่า การเล่นคู่ขนานเกิดขึ้นเมื่อเด็กตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเล่นอยู่ใกล้ๆ กัน โดยเด็กจะแบ่งของเล่น หรือวัสดุอุปกรณ์ในการเล่นกับเพื่อน หรือเล่นตามลำพังโดยนั่งเล่นใกล้ๆ กับเพื่อนแต่จะอยู่ในลักษณะต่างคนต่างเล่นโดยของเล่นที่เล่นอาจเป็นชนิดเดียวกันหรือมีลักษณะใกล้เคียงกัน ขณะกำลังเล่น เด็กอาจมีการสนทนา พูดคุยกัน แลกเปลี่ยนแบบการเล่นของกันและกัน หรือเฝ้าดูกันและกันอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม เด็กจะไม่มีการเล่นด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น เด็กวัย 3 ขวบ อาจนั่งเล่นต่อไม้บล็อกด้วยกัน โดยที่ต่างคนต่างต่อเป็นรูป "ตึก" ในขณะที่กำลังต่อ เด็กอาจมีการพูดคุยกันเป็นระยะๆ ใช้วัสดุในการเล่นประเภทเดียวกัน แต่จะไม่มีการเล่นเจรจาต่อรองเพื่อเล่นด้วยกัน เป็นต้น

2.4 การเล่นแบบไม่กำหนดบทบาท (associative play) ถือเป็นพื้นฐานของการเล่นรวมกลุ่ม โดยเด็กจะเล่นในกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กิจกรรมเดียวกัน มีการแบ่งปันของเล่น และพูดคุยกันเกี่ยวกับการเล่น อย่างไรก็ตาม เด็กจะไม่กำหนดบทบาทในการเล่นแก่กลุ่มและไม่มีวัตถุประสงค์ของการเล่นร่วมกัน เด็กแต่ละคนจะเล่นตามที่ตนต้องการ ยกตัวอย่างเช่น เด็กวัย 4 ขวบเล่นอยู่ที่มูมน้ำ เด็กคนหนึ่งอาจกำลังสังเกตการไหลของน้ำจากวัตถุต่างชนิดกัน เด็กอีกคนหนึ่งสมมุติว่าตนเองกำลังทำเค้กวันเกิดและเด็กคนสุดท้ายกำลังสมมุติว่าขวดใบหนึ่งเป็นเรือ เป็นต้น

2.5 การเล่นร่วมกัน (cooperative play) เป็นการเล่นทางสังคมที่มีความซับซ้อนที่สุด เด็กจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการประสานความสัมพันธ์ในระหว่างการเล่น เริ่มตั้งแต่การแบ่งของเล่นกับเพื่อน การเล่นบทบาทต่างๆ รวมตลอดถึงการปฏิบัติตามกติกาการเล่นนอกจากนั้น ความต้องการของสมาชิกแต่ละคนจะได้รับการประนีประนอมเพื่อให้การเล่นคงอยู่ และดำเนินต่อไป เนื้อหาของการสนทนา พูดคุยจะมุ่งเน้นที่การเจรจา ประนีประนอม และการอธิบาย ในการเล่นชนิดนี้จะมีเด็กจำนวน 1-2 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมการเล่น โดยกำหนดบทบาทแก่สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม และบอกวิธีการเล่น อาทิ "เราเป็นพ่อ มายด์เป็นแม่ และลูกเกิดเป็นลูก" ผู้นำในการเล่นจะเปลี่ยนไปโดยขึ้นอยู่กับเกมการเล่น ดังนั้น เด็กแต่ละคนจะมีบทบาทและความรับผิดชอบเฉพาะของตนเอง นักวิจัย (Scarselletta, 1988; Waite-Stupiansky, 1987) พบว่า เด็กจะมีการเล่นสลับกันไปมาระหว่างการเล่นแบบไม่กำหนดบทบาท และการเล่น

ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาบางท่านจึงมักจะเชื่อมโยงการเล่นทั้ง 2 แบบเข้าด้วยกัน และเรียกรวมกันว่า “การเล่นทางสังคม (social play)”

ตารางที่ 2.4 สรุประดับการเล่นของเด็กตามการมีส่วนร่วมทางสังคม

ระดับ	รูปแบบของการเล่น
การเล่นลำพัง	การเล่นซึ่งเด็กจะเล่นตามลำพังโดยปราศจาก การมีปฏิสัมพันธ์ หรือใส่ใจกับบุคคลรอบข้าง
การเล่นแบบเฝ้าดูหรือพฤติกรรม การเฝ้าดู	เด็กจะเฝ้าดูเพื่อนรอบๆ ตนเองเล่น ในบางครั้งเด็กอาจเล่นตามลำพังและเฝ้าดูเพื่อนคนอื่นๆ เล่น เด็กอาจเปลี่ยน การเล่นของตนเองซึ่งเป็นผลจากการเฝ้าดูเพื่อนก็ได้
การเล่นคู่ขนาน	การเล่นคู่ขนานเป็นการเล่นซึ่งเด็ก หรือผู้เล่นจะเล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่จะอยู่ในลักษณะต่างคนต่างเล่น
การเล่นแบบไม่กำหนดบทบาท	การเล่นซึ่งเด็กจะเล่นรวมกันเป็นกลุ่ม แต่จะไม่กำหนดบทบาทที่เฉพาะเจาะจงแก่กลุ่ม
การเล่นร่วมกัน	การเล่นซึ่งเด็กแต่ละคนจะยอมรับบทบาท และกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดโดยกลุ่ม การเล่นจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเล่น

ความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายในการเล่น

ผู้ปกครองและครูได้ทำการสังเกตเด็กชายและเด็กหญิงในขณะที่เล่น (อ้างถึงใน Gordon & Williams-Browne, 1995) และพบความแตกต่างที่เด่นชัดในการเล่นระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง ความแตกต่างดังกล่าว ได้แก่ พฤติกรรมการเล่น การเลือกของเล่น รวมตลอดถึงการเลือกประเภทของการเล่น กอร์ดอน และวิลเลียมส์-บราวน์ (1995) กล่าวว่า ความแตกต่างในการเล่นระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงสามารถสังเกตได้เป็นครั้งแรกเมื่อเด็กอายุราว 1 ขวบ และจะเห็นได้ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนอกจากจะมาจากความแตกต่างด้านร่างกายแล้ว ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบข้าง เช่น พ่อแม่มักซื้อตุ๊กตาสำหรับเด็กหญิงและรถยนต์สำหรับเด็กชาย

นอกจากนั้น งานวิจัยจำนวนมากได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศที่ส่งผลต่อการเล่นของเด็ก เซยิด และกุยริน (Sayed * Guerin, 2000) ได้ทำการสังเกตเด็กนักเรียนในกรุงลอนดอน และพบความแตกต่างในรูปแบบของการเล่นระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย กล่าวคือ เด็กชายมีแนวโน้มที่จะสนใจในการเล่นเชิงจินตนาการ เช่น การเล่นต่อสู้ในสงครามการเล่นตำรวจจับผู้ร้าย

ขณะที่เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะเล่นเลียนแบบสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ตนพบเห็น อาทิ การ เล่นพ่อ-แม่ การเล่นขายของ

เนพิล และเมอร์เรย์ (อ้างถึงใน Sayeed & Guerin, 2000 : 20–23) ได้สรุปความแตกต่าง ระหว่างเพศหญิงและเพศชายในการเล่น ดังนี้

1. การเลือกเพื่อนเล่นที่เป็นเพศเดียวกัน นักการศึกษาจำนวนมาก (Parten, 1933; Jacklin & Maccoby, 1978 ; Sayeed & Guerin, 2000) พบว่า ในระหว่างการเล่นเสรี เด็กปฐมวัย มักเลือกเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกันกับตน ขณะเดียวกันการเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกันจะช่วยส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก อย่างไรก็ตาม ในการเล่นเป็นกลุ่ม จะมีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและ เด็กหญิง (Thorne, 1993) คือ

1.1 เด็กชายจะเล่นเป็นกลุ่มใหญ่มากกว่าเด็กหญิง

1.2 ในการเล่น เด็กชายจะใช้เสียงดัง ขณะที่เด็กหญิงจะชอบเล่นเงียบๆ ตามลำพัง

1.3 การเล่นของเด็กชายจะมีลักษณะของการแบ่งลำดับชั้น (hierarchical) เช่น หัวหน้า รองหัวหน้า ในขณะที่การเล่นของเด็กหญิงจะมีลักษณะของการร่วมมือกัน (collaborative)

2. บทบาททางสังคม เซอร์บิน และคณะ (Serbin et al., 1982 : 350–363) พบว่า เด็กหญิงจะใช้การชักจูง โน้มน้าว และการขอร้องอย่างสุภาพเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการในการเล่น มากกว่าเด็กชาย เด็กชายมักจะใช้กำลังทางกาย คำสั่งหรือการบังคับเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเอง ต้องการ

3. รูปแบบของการเล่น เนพิล และเมอร์เรย์ (อ้างถึงใน Sayeed & Guerin, 2000 : 21) พบว่า การเล่นในเชิงจินตนาการมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมากเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกัน

บทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่นของเด็ก

ครูปฐมวัยจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับการเล่น มีความตระหนักว่าเด็กเรียนรู้จากการ เล่น และการเล่นคือการเรียนรู้ของเด็ก (Billman & Sherman, 1996) บทบาทของครูในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเล่นมีดังต่อไปนี้

1. การบูรณาการหลักสูตรผ่านการเล่น การเล่นช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้เป็น ธรรมชาติมากขึ้น อาทิ ในขณะที่เด็กกำลังเล่นสร้างบ้านให้ไดโนเสาร์ที่บ่อทรายในชั้นเรียน เด็กจะ ได้เรียนรู้ทักษะด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รวมตลอดถึง สังคมศึกษา เด็กจะเรียนรู้ทักษะทางคณิตศาสตร์ขณะที่เด็กนับจำนวนไดโนเสาร์เพื่อสร้างบ้าน ให้กับไดโนเสาร์แต่ละตัว เด็กจะเรียนรู้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษาขณะที่เด็กศึกษา

ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับไดโนเสาร์ชนิดต่างๆ และอาหารของไดโนเสาร์ร่วมกับครูผู้สอน เด็กได้มี เอกสารเป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โอกาสฝึกทักษะทางภาษาขณะสร้างบ้านให้กับไดโนเสาร์ร่วมกับเพื่อน เป็นต้น ในการเล่น ความรู้จะไม่ถูกแบ่งเป็นรายวิชาย่อยๆ แต่ความรู้จะมีลักษณะเป็นองค์รวม และมีความสัมพันธ์กัน

2. การส่งเสริมกระบวนการคิดของเด็กผ่านการเล่น นักการศึกษาไวโกตสกี (Vygotsky, 1978) กล่าวว่า สถานการณ์การเล่นที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดีจะเป็นเสมือนตัวที่คอยกระตุ้นและท้าทายให้เด็กพัฒนากระบวนการคิดไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนมากขึ้น ขณะที่เด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์การเล่น แสวงหาปัญหา รวมตลอดถึงการพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวที่ท้าทายให้เด็กพัฒนาความคิดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

3. การสื่อสารให้พ่อแม่และบุคลากรอื่นๆ เห็นคุณค่าในการเล่นของเด็ก โดยทั่วไปแล้วผู้ใหญ่มักมองการเล่นและการทำงานว่าเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกัน ด้วยเหตุนี้ เราจึงมักพบเสมอๆ ว่าการเล่นมักถูกแยกออกจากการเรียนโดยเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม นักการศึกษาพบว่าสำหรับเด็กเล็กๆ การเล่นและการเรียนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ (Waite-Stupianky, 1997) ในการเล่น ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้น เด็กจะใช้กระบวนการคิดทั้งหมดของตนเองเพื่อแก้ปัญหาโดยไม่ต้องมีการเสริมแรงจากภายนอก เด็กมักอ้างถึงกิจกรรมที่ตนเองมีความสุขหรือสนุกที่จะทำว่าเป็น การเล่น โรงเรียนหลายๆ แห่งมักแบ่งแยกการเล่นออกจากการทำงาน และมักสร้างบรรยากาศซึ่งกำหนดว่า การทำงานเป็นกิจกรรมที่เด็กทำ เพราะครูกำหนดให้เด็กทำ หรือให้การเสริมแรงจากภายนอกโดยการให้เกรดหรือคะแนนสำหรับกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือสนุกสนานกับการได้กระทำโดยไม่ต้องมีผู้สั่งให้ทำซึ่งเด็กมักคิดว่า คือ การเล่นมักถูกกำหนดให้กระทำได้หลังจากที่เด็กทำงานที่ครูกำหนดให้เสร็จสิ้นลงแล้ว หรือในช่วงระหว่างเวลาพัก

4. ครูต้องเป็นแบบอย่างในการเล่นแก่เด็ก นักการศึกษาจำนวนมาก (Manning & Sharp, 1986 ; Zeece & Graul, 1991) กล่าวว่า การเล่นจะมีประโยชน์และเป็นผลดีกับเด็กมากขึ้นถ้าผู้ใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการเล่นทั้งนี้เป็นเพราะการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม และวัสดุอุปกรณ์ในการเล่น สำหรับเด็กแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ครูจำเป็นต้องกระตุ้นให้เด็กถามคำถามในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องอธิบายสิ่งที่เด็กสังเกตเห็นหรือสงสัย ถ้าปราศจากบทบาทต่างๆ ดังกล่าว การเล่นของเด็กก็เป็นแต่เพียงการทำอะไรซ้ำๆ โดยไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก เด็กที่ถูกปล่อยให้เล่นตามลำพังโดยไม่มีผู้ใหญ่คอยกระตุ้น ถามคำถาม หรืออธิบายข้อสงสัยจะไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ทัฟ (Tough, 1976) กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กจะพัฒนาได้อย่างเต็มที่ถ้าครูมีส่วนร่วมในการเล่น พูดคุย และถามคำถาม การที่ครูจะประสบความสำเร็จในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็กหรือไม่นั้น ครูจำเป็นต้องมองการเล่นในมุมมองของเด็ก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในชั้นเรียนของเด็กวัย 5 ขวบ ไอคิกกำลังนั่งเล่นกีตาร์อยู่บนพื้นห้องพร้อมกับทำเสียงต้า... ต้า...ต้า...ต้า...ต้า...ต้าไปตามจังหวะ โดยมีครูนั่งอยู่ข้างๆ เมื่อน้องไอคิกส่งสัญญาณให้ครูเล่นกีตาร์ได้ ครูก็เริ่มเล่นกีตาร์พร้อมทำเสียง ต้า...ต้า...ต้า...ต้า...ต้า ควบคู่ไปกับน้องไอคิก

บทบาทของครูในการเล่นของเด็กมีมากมายหลายอย่าง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม การสังเกต การมีส่วนร่วมการประเมินผล และการเป็นแบบอย่าง ซีสซ์ และ กรอล์ (Zeece & Graul, 1991) กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างในการเล่นสำหรับเด็กถือว่ามี ความสำคัญมาก เด็กมักต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยริเริ่มการเล่นสำหรับตน หรือมีส่วนร่วมในการเล่น อย่างไรก็ตาม ครูควรระมัดระวังการเข้าไปขัดจังหวะหรือควบคุมการเล่นของเด็ก

5. จัดเตรียมสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และให้เวลาแก่เด็กในการเล่นสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กมีความหมายมากกว่าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพแต่รวมถึงการจัดเวลา และบทบาทของผู้ใหญ่ หรือครูด้วย (Greenman, 1988) สภาพแวดล้อมมีผลต่อความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของเด็ก สิ่งแวดล้อมที่ดีมีความสำคัญต่อการเล่นของเด็ก เพราะจะช่วยกระตุ้นและเปิดโอกาสให้เด็กตัดสินใจรวมตลอดถึงส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ซีสซ์ และกรอล์ (Zeece & Graul, 1991 : 146-150) ได้เสนอแนะวิธีการที่ครูสามารถใช้เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการเล่นที่มีประสิทธิภาพ สำหรับเด็กดังนี้

5.1 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเล่นที่หลากหลาย การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเล่นสำหรับเด็กควรประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย อาทิ ภาพตัดต่อ ไม้บล็อก แป้งโดว์ และหนังสือนิทานประเภทต่างๆ เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ควรมีจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

5.2 ของเล่นควรวางอยู่ในที่ที่เด็กสามารถหยิบจับได้สะดวกด้วยตนเอง ของเล่นควรวางอยู่บนชั้นวางของที่มีขนาดพอเหมาะที่เด็กจะสามารถหยิบจับได้ด้วยตนเองโดยปราศจากการพึ่งพาผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมในการเล่นซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองในที่สุด

5.3 ครูควรส่งเสริมการเล่นที่หลากหลาย เด็กจะสนุกกับกิจกรรมการเล่นที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่ขั้นของพัฒนาการที่สูงขึ้น ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องจัดให้มีอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลายในชั้นเรียน อาทิ อุปกรณ์ศิลปะ อุปกรณ์ประกอบมุมบทบาทสมมุติ และไม้บล็อก เป็นต้น

- อุปกรณ์ศิลปะประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำศิลปะ อาทิ กรรไกร สีเทียน กาว เทปติดกระดาษ และสีน้ำ เป็นต้น การเปิดโอกาสให้เด็กสามารถใช้อุปกรณ์เหล่านี้ด้วยตนเอง จะช่วยให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ตามความสนใจ และต้องการของตนเอง

5.4 ครูควรใช้เวลาแก่เด็กอย่างพอเพียงในการเล่น เด็กเล็กๆต้องการระยะเวลาที่ต่อเนื่อง และยาวนานพอสมควรในการเล่นทั้งนี้เนื่องจากเด็กต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในการจัดองค์ประกอบการเล่น และเริ่มกิจกรรมการเล่นของตน

6. ครูไม่ควรตั้งกฎเกณฑ์ หรือข้อจำกัดในการเล่นของเด็กมากเกินไป ถ้าครูต้องการฝึกให้เด็กเป็นผู้ที่มีเหตุผล และเป็นตัวของตัวเองในการเล่นครูควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เด็กตั้งกฎเกณฑ์ในการเล่นของตนเอง และแก้ปัญหาอันอาจเกิดขึ้นในระหว่างการเล่นด้วยตนเอง ถ้าครูหรือผู้ใหญ่กำหนดสิ่ง que เด็กควรทำหรือไม่ควรทำในระหว่างการเล่นมากเกินไป เด็กจะขาดโอกาสในการคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

7. ครูสามารถใช้การเล่นในการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กในขณะที่เด็กเล่น เด็กจะใช้ทักษะทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ทักษะทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในการเล่น เช่น เด็กจะใช้ทักษะด้านสังคมในการเจรจา ตอรองหรือจูงใจให้เพื่อนเล่นตามแบบตนในบางครั้งเด็กจะแสดงความคิดเห็นหรือถกเถียง เมื่อเห็นว่า เพื่อนไม่ยุติธรรม หรือเอาเปรียบตนในการเล่น เด็กจะใช้ทักษะทางสติปัญญาในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นซึ่งครูสามารถใช้การสังเกตและจดบันทึกวิธีการที่เด็กใช้ในการแก้ปัญหา นอกจากนั้น ครูยังสามารถจดบันทึกคำพูดที่เด็กใช้ในการเล่นเพื่อดูพัฒนาการทางภาษาของเด็กการเล่นยังช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กว่าเป็นอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ อีกด้วย ในการเล่นเกือบทุกชนิด เด็กจำเป็นต้องใช้ทักษะทางร่างกาย อาทิ การวิ่ง การกระโดด เป็นต้น ครูอาจจะไม่สามารถสังเกตและจดบันทึกการเล่นของเด็กได้ทุกวัน อย่างไรก็ตามการสังเกตและจดบันทึกการเล่นของเด็กอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง จะช่วยให้ครูเข้าใจและเห็นภาพพจน์ รวมตลอดถึงพัฒนาการโดยรวมของเด็กมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าบทบาทของครูในการเล่นของเด็กเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงประสบการณ์และความรู้เดิมของเด็ก การส่งเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ การสังเกตเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วม การถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ รวมตลอดถึงการทำหน้าที่ประเมินสถานการณ์ไปในเวลาเดียวกันว่าเมื่อไรควรใช้คำถามชนิดใดกับเด็ก เมื่อไรควรเสริมอุปกรณ์ใหม่ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสขยายการเรียนรู้ต่อไป ทั้งนี้โดยคำนึงถึงระดับอายุและพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ ในทำนองเดียวกัน สิ่งแวดล้อมที่ครูจัดเตรียมให้เด็กก็มีความสำคัญมาก เด็กจำเป็นต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และสะดวกสบาย เพื่อเด็กจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้ นอกจากนั้น ครูจำเป็นต้องให้กำลังใจ ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก รวมตลอดถึงให้เสรีภาพแก่เด็กเพื่อเด็กจะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน

บทสรุป

การบูรณาการหลักสูตรผ่านการเล่นถือเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้โดยที่เดียว ทั้งนี้ เนื่องจากการเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก โดยช่วยให้เด็กได้แสดงออกซึ่งสิ่งที่เด็กเห็น คิด และรู้สึก การเล่นเป็นกระบวนการหลักที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่างๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความมั่นใจในตนเอง รวมตลอดถึงความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นเด็กจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียนรู้ เพราะเด็กสามารถควบคุมและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง ขณะเดียวกันเด็กก็ได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดซึ่งจะคงอยู่กับเด็กไปตลอดชั่วชีวิตของเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้